पंचमस्कंध सटीक ॥

पुरुषोत्तमप्रसादजीनी आज्ञाथी

मनसुखराम मूळजीए छपावी प्रसिद्ध कर्यो.

अमदावाद.

'युनियन' प्रिन्टिंग प्रेस.

संवत १९५०. सने १८९४.

॥ श्रीसहजानंदायनमोनमः ॥ श्रीसहजानंदस्वामिप्रितेसेहेउ
नंदस्वामिकेवाछेतो आग्रथविनेविषेजीवुंनाकल्याणनेअर्थेज्ञानवे
क्तितेनुंपोतेआचरणकरताहवानेंतेभक्तिनुंरक्षणकरता वानेंभक्ति
मृतनोरसतेणेकरिनेभिनांछेनेत्रकमलतेजेमनांएवाछेअनेंवर्णीजे

श्रीकृष्णायनमोनमः॥ अथपंचमस्कंधटीकालिख्यते॥ भा
चक्केऽरक्षदथावदच्चजनतांनिःश्रेयसायस्वयं ॥ तंका ण्यग
दानमामिसहजानंदाभिधंसद्गुरुम्॥ १ ॥ तस्यैवाऽतिप्रि
कुर्वेटीकां थामति ॥ २॥

नंदस्वामितेमनेअतिशेप्रियएवोनेश्रीमद्भागवतपुराणनेटि
नंदमुनिजेतेमारिबुद्धिनेअनुसारेकरुंछूं॥ तेपंचमस्कंधकेवो
पंचरात्रएसर्वेदुःखरूपएवुंजेदशलक्षणेजुक्तश्रीमद्भागवतपु
विषेअतिशेश्रेष्टएवोछेअनेंजेपंचमस्कंधनोविषेजीवनायानेंप

एथकपणेवर्णनकरयांछे॥अनेंजेपंचमस्कंधनेविषेस्थानमां जेभागवतनुंत्रिजुंलक्षणतेजतकह्युं तेस्थानतेशुंतोभग
वानेआब्रह्मांडमेविषेजीवुंनाकर्मानुसारेजेजोजिवुंनेजेजेस्थानकनेविषेराख्याछे तेतेजीवजेतेतेतेस्थानकनेविषेर ग्रंथ
काभगवानेबांधिजेजे मर्यादा तेनेस्थामकहियेअनेंते मर्यादाउंनेविषेजेजीवरहेछेतेनेएश्वर्यसमृद्धि
निमां थायछेतथामुक्तिनिप्राप्तिथायछेनेंतेमर्यादाउंनुंजेजविउलंघनकरेछेतेनेयमयातनाथायछेनेंसंसृतिथायछे॥अ
नेंवलिजेपंचमस्कंधमेविषेस्वधर्म ाननेवैराग्य तेमएेस तएविजेश्रीकृष्णभगवाननिभक्तितेपरमहंसनेपणकराविषम

राजोवाच:—प्रियव्रतोभागवतआत्मारामःकथंमुने॥गृहेऽरमतयन्मू ःकर्मबंधःपराभवः ॥१॥

कह्युंछे॥अनेंवा स्कंधनेविषेश्रीकृष्णभगवाननुंअतिशेमहात्म्यजणायनेंतेश्रीकृष्णभगवाननेविषेभक्तिनिवृद्धि
थायतेनेअर्थेब्रह्मांडमां युंजेतेश्रीकृष्णभगवानामिएेश्वर्यविभुतियुं तेमनुंवर्णनकरयुंछे एवोजेआपंचमस्कंधतेनिजेटी
कातेनेहुंजेतेपोतानासं अनुसारेलिखुंछूं॥२॥ हवेप्रथमचतुर्थस्कंधनेअंतेशुकजीयेपरिक्षितराजाप्रत्येएमकह्युं
जेस्वायंभुममुमापुत्रजोप्रियव्रततेजेतेनारदजीथाकिआत्मविद्यानेपांमिनेब्रह्मचर्यआश्रमनेविषेरह्याथकानिवृतिमार्गेक
रिनेश्रीकृष्णभगवाननिभक्तिनेंकरताहता ॥ अनेंनिर्वासनिकहतानेंपुरणकांमहतातोपणगृहस्थाश्रमिथईनेपृथविनारा
ज्यसुखमेभोगवताहवानेंव छेते थविमुंराज्यपोतानापुत्रुंनेवेंचिआपिनेनेतेगृहस्थाश्रममोनेराज नोत्यागकरिनेभ

गवाननाधांमनेपांमताहवा गविरित्यनिजेप्रियव्रतांनवार्त्तातेनेसांभलिने परिक्षितराजाजेतेविस्मयनेपांम्याथकाशुक जीप्रत्येप्रश्ननेपुछताहवा हेमुनेशुकजीश्रात्मानिष्ठका भगवाननाभक्तनें निवृतिमार्गनेंविषेरह्या एवाजेप्रियव्रत तेजे घरनेविषेकेमरमताहवा ॥ केतांनिवृतिमार्गनोत्यागकरिने प्रवृतिमार्गरूप एवोजेगृहस्थाश्रम तेनेकेमक रताहवा अनेंजेगृस्थाश्रमनेविषे रमवेकरिनेजीवुंने अनेकप्रकारना कर्मनुंबंधनथायछे नेंआत्मनिष्टाथकि पडि जायछेनेंदेहनेविषेआत्मबुद्धिथायछे नेदेहनासंबंधिनेंद्रव्यादिकपदार्थ तेमनेविषेममत्वबुद्धिथायछे॥ ॥ १ ॥

ननुनं[illegible]क्तसंगानांतादृशानांद्विजर्[illegible] ॥ गृ[illegible]ष्वभिनिवेशोऽयंपुंसांभवि[illegible]मर्हति ॥२॥
महतांखलुवि[illegible] [illegible]पाद्य[illegible]ः ॥ छायानिर्वृतचितानांनकुटुंबेस्पृहामतिः ॥३॥

अने [illegible]णनेविषेश्रेष्टएवाशुकजीदेहनेविषे अहंबुद्धियेजुक्तनेविषयनोविषेश्रासक्तनेनिवृत्तिधर्मपालवानेविषे असमर्थ एवाजेपुरुषते[illegible]नेतोगृहस्थाश्रमनेविषेश्राशक्तिघटे॥पणातिव्रवैराग्येजुक्तनेत्यागकर्याछेसर्वेविषयनासंगजेमणे [illegible]वाने निर्वासनिकनेश्रात्मनिष्टने[illegible]नाभक्तएवाजेप्रियव्रतजेवापुरुषतेमनेतोगृहस्थाश्रमनेविषेश्रा[illegible]वानेनिश्चेज [illegible] ॥२॥ हेविप्रर्षेशुकजीगृ[illegible]नेविषेजेआशक्तितेतोदे[illegible]कुटुंबादिकनिस्पृहायेकरिनेथायछेपणउत्त[illegible] किर्त्तिवाला
जेश्री[illegible]ष्णभगवानतेनाचरणारविंदनिजेछायात्रिविधतापनिटालनारिछेतेणेकरिनेआतिशेसुखियांछेचितजेमनांएवा

जेप्रियव्रतजेवामोटाभग ाननाभक्ततेमनिमातिजेतेदेहकुटुंबादिकनेविषेस्पृहायेजुक्तनजहोय ॥३॥ छ छ
ेब्रह्मनूशुकजीस्त्रीघरने त्रादिकतेमनेविषेआसक्तथयाएवाजेप्रियव्रततेनेश्रीकृष्णभगवाननेविषेजेअतिशेअचलम
तिगातिविश्वनेजेयोगऐश्वर्यनिसिद्धिथातिहविअनेमोक्षथातोहवोएजेतेमुनेमोटोसंशयछेमाटे प्रश्ननाउत्तरनेसांभ
लवानेहुंजेतेइछूंछूं॥४॥ हवेश् कजीजेतेराजापरिक्षितप्रत्येकहेछेहेराजापारिक्षिततमेसाचुकह्युंउत्तमछेकिर्त्तिजेनिएवा

संशयोऽयंमहा ब्रह्मन्दारागार ताादेषु ॥ सक्तस्ययत्सिद्धिर त्कृष्णेचमतिर ता ॥४॥ श्रीशुकउ
वाच ॥ बाढमुक्तं गवतउत्तमश्लोकस्यश्रीमच्चरणारविन्दमकरंदरसआवेशितचेतसोभागवतपरम स
दयितकथांकिंचि तरायविहता स्वांशिवतमांपद नप्रायेण न्वंति ॥५॥
य बावहराजन्सराजपुत्रःप्रि व्रतःपरमभागवतोनारदस्यचरणोपसेवयांऽजसाऽवगतपरमा सत जो

जेभगवानश्रीकृष्णतेनांशोभायेयुक्तजेचरणारविंदतेनोसुगंधरूपजेरसतेनेविषेप्रवेशकरायुंछेचितजेमणेएवाजेप्रिय
 तजेवाभगवाननाभक्ततेजेतेकोइकप्रकारनाविघ्नेकरिनेपोतानानिवृतिधर्मथकिपडिजायछे ॥ तोपणभगवाननाउपा
सकएवाजेपरमहंसतेमनेप्रियएवाजेभगवानश्रीकृष्णतेनिकथारूपएवोजेअतिशेकल्यांणकारिपोतानोभक्तिमार्गतेनो
बहुधात्यागनथिकरता॥५॥हवेप्रियव्रतनेतोब्रह्मानिआ ायेकरिनेजानि तिधर्ममांविघ्नथयुंपणगृहस्थाश्रमानिवासना

करिनेएविघ्ननथिथयुंएवोप्रसंगलाविनशुकजिकहेछे ॥ हेराजापरिक्षितपरमभागवतएवाअनेना दजीनाचरणोनीसेवा येकरिनेसाक्षातपांम्युंछेआत्मानेपरमात्मानास्वरूपनुंयथार्थपणुंजेणेएवानेवासुदेवभगवानननेविषेचितने कायपणेक रिनेप्रवेशकराव्योछेसमग्रइंद्रियोनीक्रियानोसमुहजेणेएवानेब्रह्मसत्रजेनिरंतरभगवानानुंध्यानकरवुं तथाभगवानानि कथावारताकरविपणतेविनाबिजुंकांइनकरवुंएवीरित्यनोजेनियमतेनुंग्रहणकरशोएवानेस्वायंभूमनुराजानापुत्रएवाज

ब्रह्मसत्रेणदीक्षिष्यमाणोऽवनितलपरिपालनायाऽऽम्नातप्रवरगणगणैकांतभाजनतयास्वपित्रोपामंत्रि तोभगवतिवासुदेवएवाऽव्यवधानसमाधियोगेनसमावेशितसकलकारकक्रियाकलापोनैवाभ्यनंदद्यद्य पितदप्रत्याम्नातव्यंतदधिकरणआत्मनोऽन्यस्मादसतोपिपराभवमन्वीक्षमाणः॥ अथहभगवानादिदे वएतस्यगुणविसर्गस्य परिबृंहणानुध्यानव्यवसितसकलजगदभिप्रायआत्मयोनिरखिलनिगमनिजग णपरिवेष्टितःस्वभवनादवततार ॥६॥

प्रियव्रततेजेतेशास्त्रेकह्याएवाजेराजानाश्रेष्ठगुणनासमुहतेनुंजएकआश्रयपणुंछे ॥ केतांप्रियव्रतनेविषेराजानाअति सैश्रेष्ठगुणरह्याछेएहेतुमाटेपोतानापिताजेस्वायंभुमनुतेणेप्रथविनापालननेअर्थेप्रर्थ्यातोपणतेनेनईछताहवा॥ अने वलिजोपणपोतानापितायेकह्युंजेप्रथविपालननेअर्थेवचनतेनापाडवजोग्य नाथें तोपणतेराज्याधिकारनेविषेरहेसते

अ[illegible]एवो[illegible]णजेराज्यप्रपंचतेथकिपोतानाआत्मानोपरानवथाय एरित्योविचारताथकाप्रियव्रतजेतेपिता[illegible]नितेआ
[illegible]ताहवा ॥ तेवारपछेश्रीकृष्णभगवाननिप्रेरणायेकरिनेसमर्थएवाआदिदेवजेब्रह्मातेतेजेतेसत्यलोकथकि
[illegible]ताहवा ॥ तेब्रह्माकेवाछेतोआजेत्रिगुणात्मकसृष्टितेनिजेवृद्धिकरवितेनाचिंतवनेकरिनेनिश्चेकरयोछे समग्रजग
तनोअभिप्रायतेजेणेएवाछे ॥ अनेनारायणथकिउपनाछेअनेमूर्त्तिमानएवाजेसमग्रवेदअनेपोताना[illegible]जे[illegible]रेच्या
दिकऋषितेमणेविंटांणाछे ॥ ६ ॥ श्रीगोपिजनवल्लभायनमोनमः ॥ श्रीह[illegible]यनमोनमः ॥ अनेआकाशमांजे

[illegible]उडुपतिरिव विमानावलिभिरनुपथममरपरिवृढैरभिपूज्यमानःपथिपथिचवरू[illegible]थशः
सिद्धगंधर्वसाध्यचारणमुनिगणैरुपगीयमानोगंधमादनद्रोणीमवभासयन्नुपससर्प ॥७॥ तत्रहवाएनं
देवर्षिर्हंसयानेनपितरंभगवंतंहिरण्यगर्भमुपलभमानः सहसैवाभ्युत्थायार्हणेनसहपितापुत्रा[illegible]
तांजलिरुपतस्थे ॥ ८ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

जेदेवतानास्थानकनेविषेआव्यातेतेस्थलनेविषेचंद्रमानिपेठेशोभता एवाअनेविमाननिछेपंक्तियुंजेमनेएवाजेइंद्रादि
कमोटादेवतेमणेमार्गमार्गनेविषेपूज्याएवानेमार्गमार्गनेविषेजुथनाजुथ उभाएवाजेसिद्धगंधर्वसाध्यचारणनेमुनिगण
तेमणेगायोछेजसजेनोएवाजेतेब्रह्मातेजेतेगंधमादनपर्वतनिगुफानेप्रकाशमानकरताथकाआवताहवा ॥७॥ अनेते

समयमांतेगंधमादनपर्वतनिगुफानेविषेस्वायंभुमनुंनेप्रियव्रतएबेयेसहितरह्या एवाजेनारदजीतेजेतेहंसनेवाहनेबेसिनेआव्याएवाभगवानजेब्रह्मातेनेअमारापिताछे एमओलखिनेस्वायंभुमनुंनेप्रियव्रततेणेसहितजोड्याछेहाथजेणे एवाथकातत्कालउठिनेपूजताहवानेस्तुतिकरताहवा ॥ ८ ॥ हेभरतवंसनेविषेउपजाएवापरिक्षितराजातेनारदजीयेकर्युंजेपूजनजेनुंएवानेरूडेवचनेकरिनेअतिशेपणेवर्णनकर्याछेगुणगणअवतारनेसर्वोत्कर्षतेजेनाएवाभगवानआदि

भगवानपिभारततदुपनीतार्हणःसूक्तवाक्येनातितरामुदितगुणगणावतारजयःप्रियव्रतमादिपुरुषस्तं सदयहासावलोकइतिहोवाच ॥९॥ श्रीब्रह्मोवाच ॥ निबोधतातेदमृतंब्रवीमिमासूयितुंदेवमर्हस्यप्रमेयं ॥ वयंभवस्तेततएषमहर्षिर्वहामसर्वेविवशायस्यदिष्टम् ॥१०॥

पुरुषजेब्रह्मातेजेतेपणदयायेसहितछेहसवुंनेजोवुंजेनुंएवाथकातेप्रियव्रतप्रत्येआरित्येबोलताहवा ॥ ९ ॥ हेपुत्रहेप्रियव्रततमारापिताजेस्वायंभुमनुंतेजेतेतमनेराज्यकरवानिआज्ञाकरेछे तेजेभगवाननेप्रसन्नकरवानेअर्थेतमेसर्वपदार्थथकिवैराग्यनेपांमिनेनिवृतिधर्मनेआशर्याछोतेजभगवाननिएआज्ञाछेनेमारेमुखेकरिनेपणतेभगवानजतमनेकहेछे एमतमेजांणोएवातांहुंसत्यकहुंछूं ॥ अनेअपरिमितछेमहिमाजेनोएवाजेएश्रीकृष्णभगवानतेनेविषेतमुनेप्रवृतिमार्गमांकेमजोडोछोएविदोषदृष्टियेकरिनेजोवानेजोग्यनथि अनेशिवनेतमारापितास्वायंभूमनुंनेआतमारागुरुएवाजेम ॥४॥

हर्षिनारदजीनेहुंए आपणसर्वेजेतेजे भगवाननिआज्ञानेपरवशथकावहनकरियेछैयेकेतांपालियेछैये ॥ १० ॥ हेप्रिय व्रतएजेभगवानश्रीकृष्णतेणेजेकरवानुंधारयुंहोयतेनेकोईदेहधारिजीवजेतेतपेकरिनेविद्यायेकरिनेयोगैश्वर्येकरिनेबुद्धि बळेकरिनेधनेकरिनेधर्मेकरिनेकोइकबळवा[illegible]करिनेपोतानेपुरुषप्रयत्नेकरिनेअन्यथाकरवानेअर्थेसमर्थनथि थातो ॥ जेमभगवानेधारयुंहोयतेमजथायछेमाटेतमारिपासेभगवाननेराज्यकराववुंछेतेअन्यथाथावानुंनथि ॥ ११ ॥

नतस्यकश्चित्तपसाविद्य[illegible]ावानयोगवीर्य्येणमनीषयावा ॥ नैवार्थधर्मैःपरतःस्वतोवाकृतंविहंतुत[illegible]भृद्वि भूयात् ॥ ११ ॥ [illegible]वायनाशायचकर्मकर्तुंशोकायमोहायसदाऽभवायसुखायदुःखायचदेहयोग[illegible]व्यक्तादि ष्टंजनतांगधत्ते ॥ १२ ॥ यद्वाचितंत्यांगुणकर्मनामभिःसुदुस्तरैर्वत्सवयंसुयोजिताःसर्वेवहा[illegible]श्व रायप्रोतानसीवद्विपदेचतुष्पदः ॥ १३ ॥

अनेहेप्रियव्रतजनमवुंमरवुंकर्मकरवुंशोकपांमवोमोहपांमवो मोक्षपांमवोसुखपांमवुंदुःखपांमवुंएमनेअर्थेभगवानेआ प्योजेदेहनोजोगतेनेएजीवनोसमुहजेतेनिरंतरधारेछेपणअन्यथाकरवानेअर्थेसमर्थनाथिथातो ॥ १२ ॥ हेपुत्रप्रियव्र तएभगवाननिजेवेदवांणितेरूपजेतांतितेनेविषेरह्यांनेअतिशे दृढएवांजेसत्वादिकगुणानुंसारीवर्णाश्रमसंबंधिकर्मनेते कर्मानुसारिब्राह्मणादिकनामतेरूपजेदांमणांतेणेकरिने आपणसर्वेजेतेबंधांणाथकातेभगवाननेबलिदानआपियेछैये

केतांतेभगवाननिइछायेकरियेछैयेजेमनासिकानेविषेबंधांणाथकाबलधियाजेतेपोतानाधणिनिइछायेकरिनेकर्मनेकरे छेतेमतेमाटेवेदरूपजेभगवाननिवांणितेमांकह्युंछेजेप्रथमब्रह्मचारिथईनेपछेग्रहस्थथावुंतेसारुतमारेपणग्रहस्थाश्रमि थइनेपृथविनुंराज्यकरवुंएजोग्यछे॥१३॥ हेप्रियव्रतजीवुंनेकर्मनाफलप्रदाताएवाजेश्रीकृष्णभगवानतेजेतेसत्वादिक गुणानुसारिएवांजेकर्मतेनासंगथकिजेदेवमनुष्यादिकनादेहप्रत्येआपणनेजोडताहवातेतेदेहनोस्विकारकारिनेआपण

इशाभिसृष्टंह्यवरुन्ध्महेऽङ्गदुखंसुखंवागुणकर्मसंगात् ॥ आस्थायतत्तद्यदयुंक्तनाथश्चक्षुष्मतान्धाइवनी यमानाः ॥१४॥ मुक्तोपिताविद्बभृयास्वदेहमारब्धमश्नन्नभिमानशुन्यः ॥ यथानुभूतंप्रतियातनिद्रःकिं त्वन्यदेहायगुणान्नवृंक्ते ॥१५॥

सर्वेजेतेभगवानतेणेआप्युंएवुंजेसुखरूपफलअथवादुःखरूपफलतेनेभोगवियेछैये ॥ जेमबलधियानेतेनोधणिजेट लुंतृणजलादिकआपेतेटलुंजखवायछे पणपोतानिइछायेवधुओछूंनथिखवातुं तेमअनेवलिजेमनेत्रवालोजेपुरुषतेणे छायाप्रत्ये अथवातडकाप्रत्ये पमाड्याएवाजे आंधला तेजेतेतेनेत्रवालानिइछायेसुखदुःखनेपांमेछेतेम १४ अनेतमे जेआजेएतोदेहात्मवादिहोयनेबधहोयतेनेएसर्वेखरुंपणजेआत्मनिष्टहोयनेमुक्तहोयतेनेएमनथितोत्यांकहुंछूं॥हेप्रिय व्रतमुक्तहोयतेपणज्यांसुधिपोतानुंप्रारब्धकर्महोयत्यांसुधितेप्रारब्धकर्मनेभोगवतोथकोदेहनेधारेछे पणदेहत्यागने ॥५॥

विषेसमर्थनथिथातो॥अनेंतेमुक्तजेतेदेहगेहादिकनाअभिमानेरहितथकोवरतेछेजेमस्वप्नेनेविषेअनुभव्युंजेसुखदुःख
तेनेजाग्योएवोजेपुरुषतेजेतेअहंममत्वरहितथकोजसंभारेछेतेम॥ तारेतमेकेशोजेतेमुक्तनेभोगानि-ासनायेकरिनेवलि
जन्मनहिथायतोत्यांकहुंछूंजेतेमुक्तजेतेजेणेकरिनेबिजादेहनिप्राप्तिथायएविरित्यनिकर्मवासनानेनथिभजतो ॥१५॥
अनेंतमेकेशोजेघरनेविषेवरततोनेभोगनेभोगवतोएवोजेपुरुषतेनेंअहंममाभिमानेरहितकेमरेवायमाटेघरनोत्यागक

भयंप्रमत्तस्यवनेष्वपिस्याद्यतःसआस्तेसहषट्सपत्नः जितेंद्रियस्यात्मरतेर्बुधस्यगृहाश्रमःकिंनुकरोत्य
वद्यम् ॥१६॥ यःषट्सपत्नान्विजिगीषमाणोगृहेषुनिर्विश्ययतेतपूर्वं ॥ अत्येतिदुर्गाऽऽश्रितऊर्जितारी
न्क्षीणेषुकामंविचरेद्विपश्चित् ॥१७॥

रिनेवननेविषेरेहेवुंएजजोग्यछेतोत्यांकहुंछुं॥हेप्रियव्रतनथिजित्यांइंद्रियोजेणेएवोजेपुरुषतेनेवननेविषेपणभयजेतेथा
यछेजेकारणपणामाटेभेलांजछेपांचज्ञानइंद्रियोनेमनएछोशत्रुजेनेएवोथकोजतेवननेविषेवरतेछे ।अनेंआत्मा।परमा
त्मानुंजेज्ञानतेणेजुक्तनोजित्यांछेइंद्रियोजेणेएवोनेआत्मारामएवोजेपुरुषतेनेगृहस्थाश्रमजेतेशुंबंधनकरेछे नथिजक
रतो ॥१६॥ अनेंजेपुरुषएछोशत्रुनेजितवानेंइछतोहोयतेपुरुषजेतेप्रथमघरनेविषेरहिनेविषयभोगनेसंकोचेकरिनेए
छोशत्रुनेजितवानुंजतनकरेअनेंतेछोशत्रुजेतेक्षीणथैगयेसतोविवेकिएवोजेतेपुरुषतेजेतेपोतानिइछामांआवेतो घरमां

रहेनेइछामांआवेतोवनमांरहेजेमलोकनेविषेराजाजेतेमहाबलियाएवाजेशत्रुतेनेप्रथमगढनेआशरयोथकोज जीतेछे नेतेशत्रुनेजित्यापछेमनमांआवेतोगढमांरहेनेंमनमांआवेतोगढथिबारयरहेतेम ॥१७॥ अनेंहेप्रियव्रतघररूपिगढ नेआशरिनेछोशत्रुनेजितवा एतोप्राकृतमनुष्यनेकह्युंअनेंतमेतोश्रीकृष्णभगव ।ननाचरणारविंदरूपिगढतेनेआशर्या छोअनेअतिशेजित्याछेछोशत्रुजेणएवाछोतेमाटेभगवानतेणेआप्या ग्वाजेराज्यभोग तेमनेप्रथमभोगवोनेंपछेमुक्या

त्वंत्वब्जनाभांघ्रिसरोजकोशदुर्गाश्रितोनिर्जितषट्सपत्नः॥भुंक्ष्वेहभोगान्पुरुषातिदिष्टान्विमुक्तसंगः प्रकृतिं भजस्व॥१८॥श्रीशुकउवाच॥ इतिसमभिहितोमहाभागवतोभगवतस्त्रिभुवनगुरोरनुशासनमा त्मनोलघुतयाऽवनतशिरोधरोबाढमितिसबहुमानमुवाह१९भगवानपिमनुनायथावदुपकल्पितापचितिः प्रियव्रतनारदयोरविषममभिसमक्षिमाणयोरात्मसमवस्थानमवाङ्मनसंक्षयमव्यवहृतंप्रवर्त्तयन्नगमत् २०

छेसमस्तसंगजेणएवाथकापोतानोजेनिवृतिमार्गतेनेभजजो ॥१८॥ हवेशुकजिजेतेएकथानेपरिक्षितराजाप्रत्येकहे छेहेराजापरिक्षितब्रह्मातेणेएरित्येकह्यानेमहाभागवतएवाजेप्रियव्रततेजेतेत्रिभुवननागुरुएवाभगवानजेब्रह्मातेनिजे आज्ञातेनेब्रह्माथकिपोतानेअल्पपणुमानेछे॥ माटेनम्युंछेमस्तकजेनुंएवाथकाहेपितामहजेमतमेकहोछोतेमजहुंकरि शएवरित्येबहुमानसहितआज्ञाग्रहणकरताहवा ॥१९॥ अनेप्रियव्रतेराज्यकरयानेआज्ञामांनितेणेकारिनेप्रसन्नथयाएवा ॥६॥

जे स्वायंभूमनुंतेणेजथाजोग्यकरिछे जाजोनिएवाभगवानजेब्रह्मातेजेतेप्रियव्रतने नारदएबेयजणजेतेअविषमब्राष्टिये करिनेजोतासतेपोतानासत्यलोकप्रत्येजाताहवातेब्रह्माकेवाथकागयातोपोतानाअतिशेआश्रयरूपनेंमनवांणिनेअगो चरनेसर्वनाविचारूपनेप्राकृतव्यवहाररहितएवाजेभगवानतेनुंचिंतवनकरताथकाजाताहवा ॥२०॥ हेराजापरि क्षितहुंजेतपुत्रनेराज्यनेविषेअभिसेककरिनेवनमांजाइशएविरित्यनोपोतानोजेमनोरथतेतुटिगयोहतो तेमनोरथजेते

मनुरपिपरेणैवंप्रतिसंहितमनोरथःसुरर्षिवरानुमतेनात्मजमखिलधरामंडलस्थितिगुप्तयआस्थाप्यस्व यमतिविषमविषयविषजलाशयाशायाउपरराम २१ इतिहवावसजगतीपतिरीश्वरेच्छयाऽधिनिवेशित कर्माधिकारोऽखिलजगद्बन्धध्वंसपरानुभावस्यभगवतआदिपुरुषस्यांघ्रियुगलाऽनवरतध्यानानुभावेन परिरंधितकषायाशयोऽवदातोपिमानवर्द्धनोमहतांमहीतलमनुशशास ॥२२॥

ब्रह्मातेणेएप्रकारेपाछोसांधिआप्योछेजेनोएवाजेस्वायंभुमनुंतेजेतेपणपोतानापुत्रजेप्रियव्रततेनेनारदजीनेअनुंमते करिनेसमग्रप्रथविनामंडलनिस्थितिनिरक्षानेअर्थेस्थापनकरिनेपोतेस्वायंभुमनुंजेतेअतिदुस्तरएवुंजेविषयरूपिविष जलनुंआश्रयरुपघरतेनिजेवासनातेथकिविरामपामताहवा॥२१॥ अनेतेपछेएप्रकारेभगवाननिइछायेकरिनेप्राप्तथ योछेराज्यरूपकर्मनोअधिकारजेनेएवा॥ अनेसमग्रजगतनाबंधननेनाशकरिनांखेएवोछेश्रेष्टमाहिमाजेनोएवाआदि

पुरुषजेभगवानतेनुंजेचरणयुगलतेनुंजेनिरंतरध्यांनतेनेप्रतापेकरिनेबलिगयाछेकामादिकरूपकषायजेमांथिएवुंछेअं
तःकर्णजेनुंएवाप्रथविपतिजेप्रियव्रततेजेतेपोतेशुद्धछेतोपणब्रह्मादिक जेवाजेमोटातेमनिआज्ञानेपालवेकरिनेतेमना
मांननेवधारताथकापृथविनातलनुंपालनकरताहवा ॥ २२॥ अनेतेवारपछेतेप्रियव्रतजेतेविश्वकर्मानामेजेप्रजापति
तेनिबर्हिष्मतिनांमेजेपुत्रितेनेपरणताहवा ॥ २३ ॥ अनेतेबार्हिष्मतिनांमेजेपोतानिस्त्रीतेनेविषेदशपुत्रनेउपजावता

अथहदुहितरंप्रजापतेर्विश्वकर्मउपयेमेबर्हिष्मतीनाम॥२३॥तस्यामुहवावआत्मजानात्मसमानशीलगु
णकर्मरूपवीर्योदारान्दशभावयांबभूवकन्यांचयवयसीमूर्ज्जस्वतीनाम ॥ २४॥ आग्नीध्रेध्मजिह्वायज्ञबा
हुमहावीरहिरण्यरेतोघृतपृष्ठसवनमेधातिथिवीतिहोत्रकवयइतिसर्वएवाग्निनामानः॥२५॥एतेषांकविर्म
हावीरःसवनइतित्रयआसन्नूर्द्धरेतसः ॥२६॥

हवाअनेउर्जस्वतिछेनांमजेनुंएविजेदशपुत्रथिनानिएककन्यातेनेउपजावताहवाअनेतेपुत्रकेवाछेतोपोतासमानजेशि
लगुणकर्मरूपनेविर्यतेणेकरिनेउदारछे ॥२४॥ हवेतेदशपुत्रनांनामकहेछे ॥ आग्नीध्र१इध्मजिह्व२यज्ञबाहु३महावीर
४हिरण्यरेता५घृतपृष्ठ६सवन७मेधातिथि८वीतिहोत्र९कवि१०एविरित्येअग्निनांजेनामतेजछेनांमजेमनांएदशपुत्र
नेउपजावताहवा ॥२५॥ अनेंएदशपुत्रमांथिकवि१महावीर२सवन३एत्रण्यपुत्रजेतेउर्धरेता केतांनैष्ठिकब्रह्मचारि

होताहवा ॥२६॥ श्रीवासुदेवायनमोनमः अनेंतेत्रणपुत्रजेतेबालपणाथकिआरंभिनेआत्मविद्यानोविषेकर्योछेपा च
यजेमणेएवाथकापरमहंससंबंधिजेआश्रमतेनेजभजताहवा ॥२७॥ अनेंसमग्रजीवनाजेसमुहतेनाआधारएवानेज
न्ममरणनाभयथकिबिनाएवाजेमुमुक्षुतेनाशरणरूपएवाजेभगवानवासुदेवतेनांशोभायमांनजेचरणारविंदतेनुंजेनिरं

तआत्मविद्यायामर्भः ।वादारभ्यकृतपरिचयाः पारमहंस्यमेवाश्रममभजन् ॥२७॥ तस्मि[redacted]
शमशीलाः परमर्षयः सकलजीवनिकायावासस्यभगवतोवासुदेवस्यभीतानांशरणभूतस्यश्रीमच्चरणार
विन्दाविरतस्मरणाविगलितपरमभक्तियोगानुभावेनपरिभावितान्तर्हृदयाऽधिगतेभगवतिसर्वेषांभू
तानामात्मभूतेप्रत्यगात्मन्येवात्मनस्तादात्म्यमविशेषेणसमीयुः ॥२८॥ अन्यस्यामपिजायायांत्र
यः पुत्राआसन् ॥ उत्तमस्तामसोरैवतइतिमन्वन्तराधिपतयः ॥२९॥

तरस्मरणतेणेकरिनेअखंडएवोजेपरमभक्तियोगतेनेप्रतापेकरिनेशुद्धथयुंएवुंजेअंतःकरणतेनेविषे साक्षातजणांणा ग
वानेसर्वेअंतर्यामिनेसर्वजीवनाआत्माएवाजेवासुदेवभगवानतेनेविषेतेपरमहंसआश्रममांरह्याथका मोटारूषिजेतेस
मग्रपणेकरिनेपोतानाआत्मानातदात्मकपणानेपांमताहवा ॥ तेरूषिकेवाछेतोउपशमजेइंद्रियोअंतःकरणनाक्षोभेर
हितरहेवुंएवोछेस्वभावजेमनोएवाछे ॥२८॥ अनेंवलितेप्रियव्रतनिबिजिजेस्त्रीतेनेविषेपणउत्तम १ तामस २ रैवत ३ ए

त्रण्यजेतेथाताहवाअनेंतेत्रण्यपुत्रजेतेमन्वंतरनाअधिपतिथाताहवा ॥२९॥ अनेंप्रथमकहाजेकविमहावीरनेसवन
एनामेपोतानात्रणपुत्रतेजेतेनिवृत्तिमार्गनेआसरेरसतेपृथ्वीपतिएवाजेप्रियव्रततेजेतेदशकरोडेकरिने एकअर्बुदथाय
एवांअग्यारअर्बुदवर्षसुधिमहामनथकापृथ्वीनेभोगवताहवा तेप्रियव्रतकेवाछेतोसिद्धथयाछेसमग्रपुरुषार्थजेथकीए
वुंजेबलतेणेकरिनेसंपुरणभरयुंएवुंजेहस्तजुगलतेणेकरिनेताणिजेधनुषनिप्रत्यंचातेनोजेटंकारव तेणेकरिनेजेजुदावि

एवमुपशमायनेषुस्वतनयेष्वथसजगतीपतिर्जगतीमर्बुदान्येकादशपरिवत्सराणामव्याहताखिलपुरुष
कारसारसंभृतदोर्दंडयुगलापीडितमौर्वीगुणस्तनितविरमितधर्म्मप्रतिपक्षोबार्हिष्मत्याश्चानुदिनमेधमा
नप्रमोदप्रसरणयौषिण्यव्रीडाप्रमुषितहासाऽवलोकरुचिरक्ष्वेल्यादिभिःपराभूयमानविवेकइवाऽनवब
ध्यमानइवमहामनाबुभुजे ॥३०॥

नाविरामपमाड्याछेधर्मनाप्रतिपक्षीतेजेणेएवाछे अनेंबर्हिष्मतिनामेजेपोतानिस्त्रीतेणे दिवसदिवसप्रत्येवृद्धिनेपांम
ताएवाप्रमोदजेपतिनेआवतादेखिनेहर्षपांमवुंनेंप्रसरणजेसन्मुखउठवुंनेयौषिण्यजेस्त्रीनारसशृंगारभावनुंप्रकाशकरवुं
नेंलज्जायेकरिनेंसंकोचपांम्युंएवुंजेहसवुंनेजोवुंनेंसुंदरएवांजेहांसिमसकरिनांवचनइत्यादिकेकरिनेपराभवपांम्योछेवि
वेकजेनोएवाहोयनेशुंअनेंविषयनिआसक्तियेकरिनेआत्मस्वरूपनेनजांणताहोयनेशुंएवाथकातेप्रियव्रतजेतेपृथ्विने

भोगवता ,वा ॥३०॥ अनेंभगवानएवाजेसूर्यतेजेतेमेरुपर्वतनेप्रदक्षिणाकरताथका लोकालोकपर्वतपर्यंत एवुंजेपृथ
विनुंमंडलतेनेप्रकाशेछे तेनेविषेअर्द्धपृथाविनामंडलनेप्रकाशेछेनें अर्धप्रथविनामंडलनेअंधकारेकरिनेआछादनकरेछे
तारेप्रियव्रतजेते तेसूर्यना प्रकाशवाने नवषांणताथका हुंजेते रात्रिनेपण दिवसकरिश एविरित्ये मनमां धारिने
सूर्यनारथना वेगसरषो‍े वेगजेनो एवोने तेजोमय एवोजे पोतानोरथ तेणेकरिनें बिजासूर्यहोयनेशुंएविरिते

यावदवभासयतिसुरगिरिमनुपरिक्रमन्भगवानादित्योवसुधातल॰ र्द्धेनैवप्रतपत्यर्द्धेनाऽवच्छा॰द॰ति ॥
तदाहिभगवदुपासनोपचितातिपुरुषप्र॰ [illegible]दनभिनंदन्समजवेनरथेनज्योतिर्मयेनरजनीमपिदिन
करिष्यामीतिसप्तकृत्व [illegible] मनु [illegible]मतद्वितीयइवपतङ्गः॥३१॥येवाउहतद्रथचरणनेमिकृतपरिखा
ता [illegible] सिंधवआसन्३२यतएवकृताःसप्तभुवोद्वीपाः॥ [illegible] क्षशाल्मलिकुशक्रौंचशाकपुष्करसंज्ञाः३३

सूर्यनिकेडेसातवारफरताहवा अनेएवुंजेसामर्थ्यतेप्रियव्रतनेविषेअसंभावितनाथिकेमजेभगवानिउपासनायेकरि
नेवृद्धिनेपांम्योनेपुरुषमात्रनेउलंघिनेवरततोएवोछे प्रतापजेनोएवातेप्रियव्रतछेमाटेएवुंसामर्थप्रियव्रतनेविषेघटेछे
॥ ३१॥ हेराजापरिक्षिततेप्रियव्रतनारथनापइडानिजेधारातेणेकरिनेचारेकोरेखोदाणाएवाजेचिलातेजेतेसातसमुद्र
थाताहवा ॥३२॥ अनेजेचिलातेमणेजकरयाएवापृथविनासातद्वीपहोताहवातेसातद्वीपनांनाम ॥ जंबूद्वीप १ प्लक्ष

द्वीप२शाल्मलीद्वीप३कुशद्वीप४क्रौंचद्वीप५शाकद्वीप६पुष्करद्वीप७एसातद्वीपथया॥३३॥हेराजनहवेतेद्वीपनुंजेपरि
माणतेनेसांभलयप्रथमनोजेद्वीपतेथकिआगल्योआगल्योद्वीपजेतेअनुक्रमेबमणेमानेकरिनेविस्तारवानछेएवीरित्येस
मुद्रथकिबाहेरचारेकोरेद्वीपजेतेरच्याछे ३४ अनेक्षारोद१इक्षुरसोद२सुरोद३घृतोद४क्षीरोद ५दधिमंडोद६शुद्धोद

**तेषांपरिमाणंपूर्वस्मात्पूर्वस्मादुत्तरउत्तरोयथासंख्येनद्विगुणमानेनबहिःसंमंततउपक्लृप्ताः३४क्षारोदेक्षु
रसोदसुरोदघृतोदक्षिरोददधिमंडोदशुद्धोदाःसप्तजलधयःसप्तद्वीपपरिखाइवाभ्यंतरद्वीपसमानाएकैक
शोयथानुपूर्वंसप्तस्वपिबहिर्द्वीपेषुपृथक्पृथक्परितउपकल्पिताः ॥३५॥ तेषुजंब्वादिषुबर्हिष्मतीपति
रनुव्रतानात्मजानाग्नीध्रेध्मजिव्हयज्ञबाहुहिरण्यरेतोघृतपृष्टमेधातिथिवीतिहोत्रसंज्ञान्यथासंख्येनैकै
कस्मिन्नेकमेकमेवाधिपतिंविदधे ॥३६॥**

७एजेसातसमुद्रतेजेतेसातेद्वीपनिखाईहोयनेशुंएमरह्याछे अनेतेसमुद्रेविंटाणाजेसातद्वीपतेनेसमां छेविस्तारजेम
नोएवातेसातसमुद्रछेअनेसातेद्वीपनेविषेअनुक्रमेकरिने एकएकद्वीपथकिबाहेरएकएकसमुद्र जेनेपृथक्पृथक्पणेच्या
रेकोरेरच्याछे ॥३५॥ अनेबर्हिष्मतिनापतिएवाजेप्रियव्रततेजेतेपोतानेअनुसरिनेरह्याएवाआग्नीध्र१ईध्माजिव्ह २य
ज्ञबाहु३हिरण्यरेता४घृतपृष्ट५मेधातिथि६वीतिहोत्र७एछेनामजेमनांएवाजेसातपुत्रतेमनेजंबुद्वीपआदिकसातद्वीप ॥९॥

नेविषेअनुक्रमेकरिनेएकएकद्वीपमांएकएकनेजअधिपतिकरताहवा ॥ ३६ ॥ अनेउर्जस्वतिनामेजेपोतानिपुत्रितेशु
क्राचार्यनेपरणावताहवाजेउर्ज्वस्वतिनेविषेदेवजानिनामेशुक्राचार्यनिपुत्रिजेतेथातिहवि ॥३७॥ अनेहेराजापरिक्षि
तभगवाननाचरणारविंदनारजनेमतापेकरिनेजित्यांछेपंचइंद्रियोनेछठुंमन तेजेमणेएवाजेप्रियव्रतजेवाभगवाननाभ
कतेमनुंएप्रकारनुंजेसामर्थतेजेतेनसंभवेएमनथिसंभवेकेमजेचांडालहोयतेपणजोएभगवाननानामनुंएकवारउचा

दुहितरंचोर्ज्जस्वतीनामोशनसेप्रायच्छद्यस्यामासीद्देवयानीनामकाव्यसुता ॥३७॥ नैवंविधःपुरुषकार
उरुक्रमस्य ॥ पुंसांतदंघ्रिरजसाजितषड्गुणानाम् ॥ चित्रंविदूरविगतःसकृदाददीत ॥ यन्नामधेयमधु
नासजहातिबन्धम् ॥३८॥ सएवमपरिमितबलपराक्रमएकदातुदेवर्षिचरणानुशयनानुपतितगुणविस
र्गसंसर्गेणानिर्वृतामिवात्मानंमन्यमानआत्मनिर्वेदइदमाह ॥३९॥ अहोअसाध्वनुष्ठितंयदभिनिवेशि

रणकरेतोतेतत्कालवंधननोत्यागकरेछेएविरित्येघणिकाकिर्त्तिवालाभगवानछेतेनाभक्तनेएवुंसामर्थहोयतेमांशुं आश्व
र्यछेकांइनथि ॥३८॥ अनेएविरित्येअपरिमितछेबलनेपराक्रमजेनुंएवाजेप्रियव्रततेजेतेनारदजिनाचरणनोजेआश्रय
तेनामध्यनेविषेआविपड्योजेराज्यादिकप्रपंचतेनासंबंधेकरिनेपोतानाआत्मानेदुःखियाजेपेठेमांनताथकातेमननेविषे
छेवैराग्यजेनेएवाथकाएकसमानेविषेतोआवचननेबोलताहवा ॥ ३९॥ अहोइतिकष्टेमेंतेणेबहुअसतआचरणकरयुं

जेकारणपणामाटेअविद्यायेरच्यानेअतिविषमएवाजेविषयतेरूपीजे अंधकूपतेनेविषेमुनेइंद्रियोरूपशत्रुतेमणेप्रवेश
कराव्योमाटेहवेहुंजेतेएविपयभोगथाकिपुरणथयोपुरणथयोअनेआजेस्त्रीतेनेरम्यानोमर्कटएवोजेहुंतेमुनेधिकारथाओ
धिकारथाओएविरित्येपोतेपोतानिनिंदाकरताहवा ॥४०॥ अनेवलितेप्रियव्रतजेतेपोतानिआज्ञानेविषेवरतताएवा
जेपोतानापुत्रतेमनेजथाविभागेआपृथविनेवेंचिआपिनेअनेभोगव्याछेभोगजेनाएविजेबर्हिष्मतीनामेपोतानिपटरां

तोऽहामिंद्रियैरविद्यारचितविषमविषयाऽन्धकूपेतदलमलममुष्यावनितायाविनोदमृगंमांधिग्धिगिति
गर्हयांचकार ॥४०॥ परदेवतायाप्रसादाधिगतात्मप्रत्यवमर्शेनानुप्रवृत्तेभ्यःपुत्रेभ्यइमांयथादायंविभ
ज्यभुक्तभोगांचमहिषींमृतकमिवसहमहाविभूतिमपहायस्वयंनिहितनिर्वेदोहृदिगृहीतहरिविहाराऽनु
भावोभगवतोनारदस्यपदवींपुनरेवाऽनुससार ॥४१॥ तस्यहवाएतेश्लोकाः ॥४२॥

णितेनोचक्रवरतिराज्यनिसंपतियेसहितनमडानिपेठेत्यागकरिनेअनेपोतेहृदयनेविषेधारयोछेवैराग्यजेनेएवाथकाअने
हृदयनेविषेग्रहणकरयांजेभगवाननांचरित्रतेणेकरिनेछेत्यागकरयानुंसामर्थजेनेएवाथकाभगवाननिकृपायेकरिनेप्राप्त
थयोजेविवेकतेणेकरिनेतेप्रियव्रत जेतेसमर्थएवाजेनारदजीतेणेउपदेशनेकरयोजेनिवृतिमार्गतेनेवलिपाछाअनुसरता ॥१०॥
हवा ॥४१॥ अनेहेराजापरिक्षिततेप्रियव्रत तेदामहिमार्गे जुक्तनेपूर्वसिद्धएवाआत्रणश्लोकछेतेकहियेछैये ॥ ४२ ॥

प्रियव्रतेकरयुंजेकर्मतेनेभगवानवासुदेवविनाबिजोकोणपुरुषजेतेकरे कोयनकरेजेप्रियव्रतजेतेअंधकारनेटालताथका
पोतानारथनापईडानेचिलेकरिनेसातसमुद्रनेकरताहवा ॥४३॥ अनेवलिजेप्रियव्रततेणद्वीपेकरिनेप्रथविनिव्यवस्था
तेकरितेअनेजीवप्राणिमात्रनासुखनेअर्थे द्वीपद्वीपनेविषेयथाविभागेनदिपर्वतनेवनादिकेकरिनेसिमाडाजेतेकरचा
छे ॥४४॥ अनेभगवाननाजेभक्ततेजछेप्रियजेनेएवाजेप्रियव्रततेंजेतेस्वर्गसंबंधि पृथविसंबंधिनेपातालसंबंधिजेवैभव

प्रियव्रतकृतंकर्मकोनुकुर्य्याद्विनेश्वरम् ॥ योनेमिनिम्नैरकरोच्छायांघ्नन्सप्त वारिधीन् ४३ भूसंस्थानंकृतंयेन
सरिद्गिरिवनादिभिः॥सीमाचभूतनिर्वृत्यैद्वीपेद्वीपेविभागशः ४४ भौमंदिव्यंमानुषंचमहित्वंकर्मयोगजम् ॥
यश्चक्रेनिरयौपम्यंपुरुषानुजनप्रियः ॥४५॥ इतिश्रीमद्भागवतेमहापुराणेपारमहंस्यांसंहितायांवैयासिक्यांपंच
मस्कंधेभुवनकोशेप्रियव्रतविजयेप्रथमोऽध्यायः॥१॥ श्रीशुकउवाच॥एवंपितरिसंप्रवृत्तेतदनुशासनेवर्त्तमान
आग्नीध्रोजंबुद्वीपौकसःप्रजाऔरसवद्धर्म्मावेक्षमाणःपर्य्यगोपायत् ॥१॥ श्रीहरयेनमोनमःइति०॥

तथापोतानायोगैश्वर्येकरिनेथयोजेवैभवतेसर्वेनेनर्कतुल्यमांनताहवा ॥४५॥ एरित्येश्रीमद्भागवतनामेजेमोटुंपुरांणप
रमहंसनिसंहितारूपनेव्यासजिनुंकरेलुंतेनेविषेजेपंचमस्कंधतेमांप्रियव्रतनोविजयकह्योएनामेप्रथमोअध्यायजेतेथयो
॥ १ ॥ एविरित्येप्रथमअध्यायनेविषेश्रीकृष्णभगवानमांअतिशेआसक्तनेसत्पुरुषएवाजेप्रियव्रततेनुंचारित्रकह्युंहवेबि

जाअध्यायनेविषेअसत्पुरुषनेअतिशोस्त्रिनेविषेआसक्तएवोजेआग्नीध्रतेनुंजेचरित्रतेनोउपहासकरताथकाशुकजीजेते मुमुक्षुनेस्त्रैणपुरुषनोस्वभावजणाववानेअर्थेकहेछे ॥ शुकजीकहेछेहेराजापरिक्षितएप्रकारेआग्नीध्रना।पिताजेप्रियव्रत तेजेते निवृतीमार्गनेविषे सम्यक्प्रकारे प्रवरतेसते ते प्रियव्रतनिआज्ञानेविषे वर्तती एवो जे आग्नीध्रराजा तेजेते वर्णाश्रम संबंधि धर्मने जोतोथको जंबुद्वीपनि जेप्रजातेमने पोतानापुत्रनि पेठेपालतो हवो ॥ १ ॥ ॥

सचकदाचितपितृलोककामःसुरवरनिताक्रीडाचलद्रोण्यांभगवंतंविश्वसृजांपतिमाभृतपरिचर्य्योपक रणआत्मैकाग्र्येणतपस्वीआराधयांबभूव ॥ २ ॥ तदुपलभ्यभगवानादिपुरुषःसदसिगायंतींपूर्वेचित्तिं नामाऽप्सरसमभियापयामास ॥३॥

अनेंपितृलोकनिछेईछाजेनेएवोजेआग्नीध्रतेजेतेकोइकसमानेविषेइंद्रादिकजेमोटादेवतातेमानिजेस्त्रियोतेमनेक्रिडाक रवानुंस्थानकएवोजेमंदराचलतेनिगुफानेविषेजाईनेसंपादनकर्यांछेपुजानांउपकरणएवांपुष्पचंदनादिकतेजेणेएवो नेतपस्वीएवोथकोविश्वसृजजेमरीच्यादिकप्रजापतितेमनापतिएवाजेसमर्थब्रह्मातेनिमननेएकाग्रपणेकरिने आराध नानेकरतोहवो ॥२॥ अनेंतेवारपछेतेसमर्थएवाआदिपुरुषजेब्रह्मातेजेतेपितृलोकनिप्राप्तिनेअर्थे आग्नीध्रराजायेक रयुंजेपोतानुंआराधनतेनेजांणिनेपोतानिसभानेविषेगांनकरतिएविजेपूर्वचित्तिनामेअप्सरा तेनेंतेआग्नीध्रनाभोगने

अर्थेतेनेसमिपेमोकलताहवा ॥३॥ अनेंतेअपसराजेतेसत्यलोकथिआविनेतेआग्नीध्रनाआश्रमनेसमिपेजेअतिसुंदर
एवुंजेवनतेप्रत्येजमतिहवितेन नकेवुंछेतोनानाप्रकारनाघाटांजेवृक्षतेमनीशाखाउंनाजेसमुह तेसंघाथेविटांणिजेसुव
र्णनिवेल्योतेउपरबेठाजेमयुरादिकपक्षितेनांजेजोडलांतेमणेउचारणकस्याजेशडआदिकस्वर तेमणेकरिनेजाग्याएवा
जेजलकुकुटकारंडवनेकलहंसादिकपक्षितेमणेचित्रविचित्रशब्देकरिनेशब्दायमांनकस्याजेनिर्मलएवा जलाशयतेमने

साचतदाश्र॑ोपवनमतिरमणीयंविविधनिविडविटापिविटपनिकरसंश्लिष्टपुरटलतारूढस्थलविहंगमिथुनैः
प्रोच्यमानश्रुतिभिःप्रतिबोध्यमानसलिलकुक्कुटकारंडवकलहंसादिभिर्विचित्रमुपकूजिताऽमलजलाशयक
मलाकरमुपबभ्राम४तस्याःसुललितगमनपदविन्यासगतिविलासायाश्चाऽनुपदंखणखणायमानरुचिरचर
णाभरणस्वनमुपाकर्ण्यनरदेवकुमारःसमाधियोगेनामीलितनयननलिनमुकुलयुगलमीषद्विकचय्यव्यचष्ट५

विषेफुल्यांजेनानाप्रकारनांकमलतेनाछेसमूहजेनेविषेएवुंतेवनछे॥४॥अनेंसुंदरएवुंजेचालवुंतेनेविषेजे पगलांमुकवां
तेणेकरिनेगतिनेविषेछेविलासजेनेएविजेतेपूर्वचित्तिनामेअपसरातेनापगलापगलाप्रत्ये खणखणाटशब्दनेकरतांनें
सुंदरएवांजेपगनांझांझरतेनोजेशब्दतेनेराजकुमारएवोजेआग्नीध्रराजातेजेतेसांभलिनेअनेंसमाधिजोगेकरिनेंमिच्यां
जेनेत्रकमलनाडोडातेनुंजेजुगलतेनेकांईकउघाडिनेतेअपसरानेजोतोहवा ॥५॥ श्रीगोपिजनवल्लभायनमोनमः ॥

अनेंतेअपसरानेजेजोवुंतेणेदिधोछेअवकाशजेनेएवोनेसमर्थएवोजेकामदेवतेनेवशथैगयोसतोतेआग्नीध्रराजा जेते
पोतानेसमिपेफरतिनेंभमारिनिपेठेतेवननापुष्पनासुगंधनेग्रहणकरातिएविजेतेअपसरा तेप्रत्येजडनिपेठआविरित्येबो
लतोहवो ॥ तेअपसराकेविछेतोदेवतानेमनुंष्यतेमनांजेमननेंनेत्रतेमनेआनंदनांपुरणकरनारांएवांजे गतिविहारने
क्रिडानेविनयेजुक्तजोवुंनेंरुडाछेस्वरजेनाएवाअक्षरनेनेत्रादिकअवयवतेमणेकरिनेमनुंष्यनामननेविषेकांमदेवनेप्रवेश

...वाविहूरेमधुकरीमिवसुमनसउपाजिघ्रन्तींदिवि...नयनाह्लाददुघैर्गतिविहारक्रीडाविन
...वलोकसुस्वराक्षरावयवैर्मनासिनृणांकुसुमायुधस्यविदधतींविवरंनिजमुखविगलिताऽमृतासवसहास
...षणामोदमदांधमधुकरनिकरोपरोध...दविन्यासेनवल्गुस्यंदनस्तनकलश कबरभाररश...
...दवलोकनेनाविवृतावसरस्य...गवतोमकर...जस्यवशमुपनीतो...॥६॥ का...
...

...रयानुजेद्वारतेनेकरिआपि...एवीछे अनेंवलिपोतानामुखमांथि...तिसरयुंनेअमृतसरखुंस्व दुनेआसवनीपेठेमादकएवुं
जे...सवेजुक्तबोलवुंतेनेंविषेजेनिश्वासनोसुगंधतेणेकरिनेमदांधएवाजेभमरानासमूहतेमणेकरयुंजेआवरणतेना भयथ
...किजेउतावलांपगलांमांडवांतेणेकरिनेसूंदरनें...ईकचलायमांनछेस्तनकलशकबरीभारनेकटिमेखलातेजेनिएवितेअ
पसराछे ॥६॥ हवेतेआग्नीध्रराजाजेतेकांमवशथको तेअपसरानेपोतानेवशकरवासारुउन्मतानिपेठबोलेछेहेस्त्रीतुंजेते ॥१२॥

कें [illegible] नेंआपर्वतनेविषे [illegible] करवानेइछुंछूंअनेंहेमुनिवर्यतुंजेतेपरब्रह्मएवा [illegible] वासुदेव [illegible] कोकपणमायाछूंकेशुं।
अनेंहवेतेनि [illegible] कुटिनेजोईनेबोलेछे हे [illegible]॥ वैनानांजेआबेधनुंशतेनेतुंधरेछेतेशुंपोतानेअर्थेछेकेअथवा [illegible] वनन
[illegible] नेनाथि [illegible] एवामृगतुल्यजेहुं [illegible] पुरुषतेमनेखोलछाके [illegible] तेमनेवश [illegible] करवानेअर्थेएबेधनुषनेधा
रेछेकेशुं ७ श्रीवाशुदेवायनमोनमः ॥ हवेतेनाकटाक्षनेजोइनेबोलेछे [illegible] जेनेत्रकमलतेजछे पिछडांजेमनेविषे

[illegible] मुनिवर्य्यशैले॥माया ऽसिकापि भगवत्परदेवतायाः॥ विज्येबिभर्षिधनुषी [illegible] ऽर्थेकिंवा
[illegible] गान्मृगयसे विपिनेप्रमत्तान् ॥७॥ बाण [illegible] भगवतः [illegible] ॥ शान्तावपुस्त्वरुचिरावातितिग्म
दंतौ ॥ कस्मैयुयुंक्षसे वनेविचरन्नविघ्नः॥क्षेमायनोजडधियांतवविक्रमोस्तु॥८॥शिष्याइमे भगवतःपरितः
[illegible]॥गायंतिसामसरहस्यमजस्रमीश॥युष्म [illegible] लुलिताःसुमनोऽभिवृष्टीः॥ सर्वेभजंत्यृषिग
णाइववेदशाखाः ॥९॥ [illegible] नेपुरु [illegible]

वानेअतितिखाछेअग्रभाग जेमनाएवाजेतारांआबेबांणतेमने [illegible] जेतेवननेविषेविचरतोथकोकेनिउपरनांखवानेईछेछेते
वातनेअमेनथिजांणतामाटेअमेजेतेबिनाथकातारिप्रा [illegible] नाकरियेछैयेजेतारोजेआ [illegible] राक्रमतेजेतेजडबुद्धिवाळाजेअमे
तेअमाराक्षेमनेअर्थेथाओ ॥८॥ हवेतेअपसरानाअंगनिसुगंधिनेलोभेका [illegible] भमरातेमनेजोइनेबोले

छे ॥ हेसमर्थतमारेचारेकोरेरह्याएवाजेआशिष्यतेजेतेभणेछे नेरहस्येसहितजेसांभवेद्तेनेगायछेअनेनिरंतरतमारि
शिखामांथिचारेकोरेपडतिएविजेफुलानिवृष्टियोतेमनेएसर्वेतमारा शिष्यजेतेरुषिनागणजेमवेदनिशाखाउंनेभजे छेते
मभजेछे ॥९॥ हवेतेअपसरानापगनाझांझरनोजेशब्दतेनेसांभलिनेबोलेछेहेब्रह्मन्तमाराचरणनांजपांजरांतेनेविषे
रह्यांजेतितरपक्षितेमानिजेवांणितेनेजश्रमेजेतेकेवलसांभलियेछैये तेवाणिकेविछेतोनाथिदेखातोबोलनारोजेनोएविने

वाचंपरंचरणपंजरतितिरीणां॥ब्रह्मन्नरूपमुखरांश्रृणवामतुभ्यं ॥ लब्धाकदंबरुचिरंकविटंकबिंबे॥यस्या
मलातपरिधिःक्वचवल्कलंते ॥१०॥ किंसंभृतंरुचिरयोर्द्दिजश्रृंगयोस्ते ॥ मध्येकृशोवहसियत्रदृशिःश्रि
तामेपंकोरुणःसुरभिरात्मविषाणईदृग्येनाश्रमंसुभगमेसुरभिकरोषि ॥११॥

अतिशेप्रगटएविछेहवेतेपेरयानुंजोपिलुंवस्त्रतेनेनितंबनिशोभितएकलपिनेबोलेछे ॥ हेतपस्वीनितंबनुंजेसुंदरमंडल
तेनेविषेकदंबनाफुलानिजेशोभातेक्यांहांथितमेपांमिछेअनेहवेतेनिकटिमेखलानेजोइनेबोलेछेहेमुनेजेकदंबनाफुलनि
शोभानेविषेअग्निनातेजनुंमंडलवरतेछेहवेतेनाशरिरेचोंटिगयुंजे अतिझीणुंवस्त्रतेनेजोइनेबोलेछेहेतपस्वितमारुंजेव
ल्कलतेक्यांगयुं ॥१०॥ हवेतेनास्तननेजोइनेबोलेछेहेब्राह्मणसुंदरएवाजेतारावेश्रृंगतेनेविषेशुंभरयुंछेकांइकमनोह
रछेएटलुंतोहुंजांणुंछुंजेकारणपणामाटेमध्यनोविषेकृशएवोयपणतुंजेतेजेवेश्रृंगनुंकष्टेकरिनेवहनकरेछेअनेजेश्रृंगनेवि

रेमारिद्विछिजेतेचांदिमैंछेहवेतेनास्तननो विषेरह्युंजकुकुमतेनेजोइनेबोलेछे हेरुडातमाराभृंगनेविषेरक्तनेसुगंधिमान
वोजेगा तेअतिअपूर्वछेजेगारेकरिनेतुजेतमाराआभृगनेसुगंधिमांनकरेछे ॥११॥ अनेंहेसुहृत्तम अति वाला
तुंजेतमुनेतारोलोकदेखाड्यजेतारालोकनेविषेरहेनारोजनजेतेउरस्थलेकरिनेआप्रकारनाअपूर्वएवाजेस्तनरूपबेअ
वयवतेनेधारेछेतेअवयवकेवाछेते जेपुरुषतेनामननेक्षोभनाकरनाराछे॥अनेंवलिजेतारालोकनेविषेरह्योएवो

लोकं दर्शयसुहृत्तमतावकं ॥ यत्रत्यइत्थमुरसावयवावपूर्वौ ॥ अ धस्यमनउन्नयनौबिभर्त्ति ॥ ब
ह्वद्भुत सुधादिवक्त्रे ॥१२॥ कावातमवृतिरदनाद्धविरंगवाति॥विष्णोःकलाऽस्यनिमिषोन्मकरोचक
र्णौ ॥ उद्विग्नमीनियुगलंद्विजपंक्तिशोचि ॥ रासन्नभृंगनिकरंसर खंते ॥१३॥

जनजेतेमधुरबोलवुंनेविलासतेणेसहितजेअधरामृततथामंदहास्यनेंउपहासनांवचनईत्यादिकजेबहु अद्भूतगुणतेने
मुखनेविषेधारेछे ॥१२॥ हेसखेतमारालोकनेविषेतमारादेहनिवृत्तिशुंछेकेतांतमेशांनोआहारकरोछोअनेंआजेतमे
चावोछोतेथकिहुतद्रव्यनाजेवोसुंगंधआवेछेअनेंतमेजेतेविष्णुनिकलाछोकेमजेतमाराजेकर्णतेजेते विष्णु पेठेमकरा
कारकुंडलेजु छे॥अनेंतमारुंजेमुखतेसरोवरसरखुंछेकेमजेचंचलएवुंजेमिनजुगलतेनिपेठेछे बेनेत्रजेनेविषेएवुंछेअनें
दंतरूपजेहंसपक्षितेनिजेपंक्ति एकरिनेछेशोभाजेनेविषेएवुंछे अनेंसमिपेवरतेछेनिश्वासनिसुंगंधि करितेलोभांणो

एवोभमरानोसमुहतेजेनेविषेएवुंमुखछे ॥१३॥ अनेंहेमित्रतुंतेणेहस्तकमलेकरिनेउछाल्योएवोजेआफुलनोदडोतेजे तेसर्वदिशनेविषेभमतोथकोभमिगयुंछेचितजेनुंएवोजेहुंतेमारानेत्रनाचंचलपणानेपमाडेछे ॥ अनेंवांकोनेछूटिगयुंछे बंधनजेनुंएवोजेतारोजटानोसमुहतेनेतुंजेतेकेमनथिसंभारतो अनेंधुतारोनेलंपटएवोजेवायुतेजेतेतारापेरस्याना

योऽसौत्वयाकरसरोजहतःपतंगो॥दिक्षुभ्रमन्भ्रमतएजयतेऽक्षिणीमे॥मुक्तंनतेस्मरसिवक्रजटावरूथं॥ कष्टोऽनिलोहरतिलंपटएषनीवीं ॥१४॥ रूपंतपोधनतपश्चरतांतपोघ्नं॥ह्येतत्तुकेनतपसाभवतोपलब्धं॥ चर्तुंतपोऽर्हसिमयासहमित्रमह्यं ॥ किंवाप्रसीदतिसवैभवभावनोमे ॥१५॥ नत्वांत्यजामिदयितंद्विजदे वदत्तं ॥ यस्मिन्मनोदृगपिनोनवियातिलग्नं ॥ मांचारुशृंग्यर्हसिनेतुमनुव्रतंते ॥ चित्तंयतःप्रतिसरंतु शिवाःसचिव्यः ॥१६॥

वस्त्रनेहरेछे तेनेतुंजेतेकेमनथिसंभारतो ॥ १४ ॥ अनेंहेतपोधनतपनेकरता एवाजेतपस्वि तेनातपनेनाशकरि नांषेएवुंजेआतारुंरूपतेजेतेतुंतेणेकियातपेकरिने पाम्युंछे अनेंहेमारामित्र तुंजेते हुंसंघाथेतपकरवाने जोग्यछूं ॥ अथवा संसारना विस्तार करनारा जे ब्रह्मा तेजेतेशुंमुनेप्रसन्नथायछे केतां तुंने मारि स्त्री कलपेछे ॥ १५ ॥ ॥१४॥ अनेब्रह्मातेणेआप्योनेमुनेअतिवालोजेतुंतेतुंनेहुंजेतेनाहित्यागकरुं केमजेमारिजेद्रष्टिनेमनतेजेतेजतारेविषेआसक्त

थयांसतांतुं मुकिनेनथिवेगलांथातां ॥ अनेसुंदरछेस्तनरूपिशृंग जेहनाएवि स्त्रीतुंजेतेजेस्थलनेविषेतारुंचितहोयते
स्थलनेविषेतारेआधिनएवोजेहुंतेमुंनेलेईजावानेजोग्यछूं ॥ अनेतारिजेसखियुंतेजेतेपणअनुकूलथाकियुंमुनेअनुस
रो॥१६॥हवेशुकजीकहेछेहेराजापरिक्षितएप्रकारेस्त्रियुंनेप्रसन्नकरवानेविषे अतिशेचतुरनेदेवतानासरखिछेबुद्धिजे
निएवोजेतेआग्नीध्रराजातेजेतेग्राम्यपुरुषनेविषेछेचतुरपणुंजेनुंएविजेवांणितेणेकरिनेतेपूर्वचितिअपसरानेअतिशेप्र

श्रीशुकउवाच ॥ इति ललनाऽनुनयाऽतिविशारदोग्राम्यवैदग्ध्ययापरिभाषयातांविबुधवधूंविबुधमतिरधिस
भाजयामास १७ साचततस्तस्यवीरयुथपतेर्बुद्धिशीलरूपवयःश्रियौदार्य्येणपराक्षिप्तमतिस्तेनसहायुतायुतप
रिवत्सरोपलक्षणंकालंजंबूद्वीपपतिनाभौमस्वर्गभोगान्बुभुजे १८ तस्यामुहवाआत्मजान्सराजवरआग्नीध्रो
नाभिंकिंपुरुषहरिवर्षेलावृतरम्यकहिरण्मयकुरुभद्राश्वकेतुमालसंज्ञान्नवपुत्रानजनयत ॥१९॥

सन्नकरतोहवो ॥१७॥ अनेतेवारपछेशूरविरनांजेजुथतेनोपातिएवोजेआग्नीध्रराजातेनिजेबुद्धिशीलरुपवयशोभानेउ
दारपणुंतेणेकरिनेतेआग्नीध्रनेविषेआसक्तथईगैछे मतिजेनिएविजेतेपूर्वचितिनामेअपसरातेजेतेजंबुद्विपनोपातिएवोजे
तेआग्नीध्रराजातेसंघाथेहजारोहजारवर्षेकरिनेगणाय एवोजेकालतेपर्यंतपृथाविरूपस्वर्गनाजेभोगतेनेभोगवतिहावि
॥१८॥ अनेहेराजापरिक्षित्राजानेविषेश्रेष्टएवोजेआग्नीध्रराजातजेतेतेअपसरानेविषेनवपुत्रनेउपजावतोहवोतेनां

नामकहेछे ॥ नाभि॥१॥किंपुरुष॥२॥हरिवर्ष॥३॥इलावृत॥४॥रम्यक॥५॥ हिरण्मय॥६॥कुरु॥७॥भद्राश्व॥८॥केतु
माल॥९॥एछेनामजेमनांएवानवपुत्रनेउपजावताहवा ॥१९॥ अनेतेपूर्वचित्तिनामेअपसराजेतेएकएकवर्षप्रत्येएक
एकपुत्रनेप्रसवेएरित्येनवपुत्रनेप्रसविनेअनेतेनवेपुत्रनेआग्नीध्रनाघरनेविषेजमुकिने पोतेवलिपाछिसत्यलोकनेवि
जाईनेब्रह्मानेभजतिहवि ॥२०॥ अनेमाताजेपूर्वचितिअपसरातेनाअनुग्रहथकिस्वभाविकपणेकरिनेजेअंगनुंदढप

सासूत्वाऽथसुतान्नवानुवत्सरं गृह एवापवृज्य पूर्वचित्तिर्भूय एवाजं देवमुपतस्थे ॥ २० ॥ आग्नीध्रसुतास्ते
मातुरनुग्रहादौत्पत्तिकेनैवसंहनननबलोपेताःपित्राविभक्ताआत्मतुल्यनामानियथाभागंजंबूद्वीपवर्षाणि
बुभुजुः॥२१॥ आग्नीध्रोराजाऽतृप्तःकामानामप्सरसमेवानुदिनमधिमन्यमानस्तस्याः सलोकतांश्रुतिभि
रवारुंधत यत्रपितरोमादयंते॥२२॥ संपरेतेपितरिनवभ्रातरोमेरुदुहितॄर्मेरुदेवींप्रतिरूपामुग्रदंष्ट्रींलतांरम्यां

एुंनेबलतेणेजुक्तएवाजेतेआग्नीध्रनानवपुत्रतेजेतेपोतानापिता जेआग्नीध्रतेणेयथाविभागेवेंचिआप्याछेभागजेमने
वाथकापोतातुल्यछेनामजेमनांएवाजेजंबुद्वीपनानवखंडतेनेभोगवताहवा ॥२१॥ अनेकामनाजेभोगतेणेकरिनेतृप्त
नथयोएवोजेआग्नीध्रराजातेजेतोदिवसोदिवसप्रत्येतेअपसरानेजअधिकमानतोथकोवेदेकह्यांजेकर्मतेणेकरिनेतेअपस ॥१५॥
रानालोकनेपामतोहवो ॥ जेलोकनेविषेपितरजेतेहर्षेजुक्तथकारह्याछे ॥२२॥ एविरित्येपोतानोपिताजेआग्नीध्रतेजे

तेदे कीनेपितरलोकनेपां सतेनामिआदिक जेनवमा तेजेतेमेरुपर्वतानिजेनवादिकारियोतेनेपरणता वा ॥तेनांना
म छे ॥मेरु वी॥१॥प्रतिरूपा॥२॥उ दंष्ट्री॥३॥लता॥४॥रम्या॥५॥ ॥६॥नारी॥७॥भद्रा॥८॥देववीथी॥९॥
एनवनवमाइजेतेमनु परणताहवा ॥ २३॥ परितेभाग वतनामेजेमोटुं पुराणपरम सानेसांहितारूपनेव्या

चामांनारां भद्रादेववीथीमितिसंज्ञा नवोदवहन्॥२३॥ इतिश्रीमद्भागवते महापुराणेपारमहंस्यांसंहितायांवै
यासिक्यांपंचमस्कंधेआग्नीध्रचरित्रेनामाद्वितीयोऽध्यायः॥२॥श्रीशुकउवाच॥नाभिरपत्यकामोऽप्रजयामे
रु व्याभगवंतंयज्ञपुरुषमवाहितात्माऽयजत ॥१॥ तस्य वावश्रद्धयाविशु भावेन यजतःप्रवर्ग्यषुप्रचर
व्य कालमंत्रार्त्विग्दाक्षिण्य॥ योगनयोगोपपत्त्यादु र्गमोऽपिभगवान् भागवतव सलतया प्रतीकआत्मा
नमपराजितंनिजजना र्थविधित्सयागृहीत योहृदयंगमंमनोनयनाऽऽनन्दनाऽवयवाऽभिरामम
विश्वकार ॥२॥

राजानुं लुंतेनेविषेजेपंचमस्कंधतेमांआग्नीध्रराजानुंचरित्रकह्युंएनामेबिजो अध्यायजेते थयो ॥ २ ॥ शुकजी
कहेछे राजापरिक्षि पुत्रनिछेइछाजेनेएवोजेआग्नीध्रनोपुत्रनाभिराजा तेजे नथिपुत्रजेनेएविजेमेरुदेवीनामेपोतानि
स्त्रीतेणेसहितनिश्चलमनथकायज्ञपुरुषएवाजेभगवानवा देवतेनेयजताहवा ॥१॥ अने जेनावत

णेकरिनेभगवाननेयजताएवाजेतेनाभिराजातेनायज्ञनेविषे[illegible]कजेकम तेजेतेकरतेसतेद्रव्यदेशका[illegible]मंत्रऋ
त्विकदक्षिणानेविधानएजेसातउपायतेनिसंपतियेकरिनेभगवानजेतेदुःप्रापछे तोपणपोतानाभ[illegible]नेविषेपोतानेदया
लुपणुंछेमाटेशोभायमानएछेक चरणादिकअवयवजेना[illegible]वाथकाभ[illegible]वानजेतेस्वतंत्रएवोजेपोतानोआत्मातेनेप्रगटक
रताहवाकेतांपोतेप्रगटथाताहवातेभगवानकेवाछेतोपोतानाभ[illegible]वांछित[illegible]नोरथतेमनेपूर्णकरवानिइछा

अथहतमा[illegible]भुजयुगलद्वयं [illegible]शेषंकापिशकौशेयांबरधर[illegible]मं
सुंदरवरवन[illegible]वनमालाऽछूर्य्यमृतमणिगदादि[illegible]रुपलक्षितंस्फुटकिरणप्रवरमणिमयमुकुटकुंडलकट
कका[illegible]टसूत्रहारके[illegible]रनूपुराद्यंगभूषणविभूषित[illegible]त्विकसदस्यगृ[illegible]पतयोधना[illegible]वोत्तमधनमुपलभ्यसब[illegible]मा
न[illegible]हंणेनाऽवनतश[illegible]र्षाणउपतस्[illegible]ः ॥३॥

येकरिनेतणाइगयुंछेहृदयजेनुंएवाछे॥अनेवलिपो[illegible]भ[illegible]नेसुखनाकरनाराछ अनेपोताना[illegible]जननांजेमननेनेत्रते
मनेआनंदनापमाडनाराजेकरचरणा[illegible]कअवयवतेणेकरिनेअतिशेसुंद[illegible] ॥ २ ॥ अनेवलिप्रगट[illegible]स्याछेचारभु
जाजेणे[illegible]निएवाअनेपुरुषमात्रनेविषेवि[illegible]षकेतांपुरुषोतम[illegible]वानपिलुंजेहिराग[illegible]वस्त्रतेनेधारता ॥१६॥
एवाने वक्षस्थलनेविषेशोभायमांनछेश्रीवछनुंचिन्हजेने [illegible]ंखपद्मवनमालाचक्रकौस्तभमणिनेगदाइत्यादिकजे

सामग्रितेणे कएवानेप्रकाशमानछेकिरणजना जेश्रेष्टमाणि तेमणेजुक्तजेमुगटकुंडलकडांकटिमेखलाहारबाजुबंध नेझांझरइत्यादिकजेअंगमांपेरवानांआभूषणतेमणेकारिनेशोभायमानएवाजेतेभगवानवासुदेवतेनेतेय नाकरवा रानेयज्ञसभानेविषेबेसनाराजेरुषितथानाभिराजाएसर्वेजेतेनिर्धनपुरुष जेमउत्तमनिधिनेपांमेतेनिपेठेबहु मानेसहित पांमिनेअनेनम्यांछेमस्तकजेमनां वाय पाद्यअर्घ्यआदिकजेपूजानिसामग्रीतेणेकारिनेतेभगवाननेपूजताहवानेस्तु

अर्हसि रर्हत्तमार्हणमस्माकम पथानांनमोनमइत्येतावत्सदुपशिक्षितंकोऽर्हतिपुमान्प्रकृतिगुणव्य तिकरमतिरनीशईश्वरस्यपरस्यप्रकृतिपुरुषयोरर्वाक्तनाभिर्नामरूपाकृतिभिःस्वरूपनिरूपणंसकलजन निकायवृजिनादिरसनशिवतमप्रवरगुणगणैकदेशकथनादृते० ॥

तिकरता वा ॥३॥ हेअतिशेपूज्यएवाभगवानतमे जेतपरिपूर्णछोतेएवातमारासेवकएवाजअमेतेअमारिजेपूजातेने वारंवारग्रहणकरवानेजोग्यछोअनेअमेजेतेतमारिस्तुतिकरवानेसमर्थनथिमाटेतमनेवारंवारनमस्कारकरियेछेयेनेअ मनेतोसाधुतेमणे टलुंजशिखव्युंछेजेभगवाननेनमस्कारकरवोपणस्तुतिकरवानेसमर्थथवायनहि ॥ अनेहेभगवन्प्र कृतिनागुणजेसत्वादिकतेणेकारिनेथयोजेसंसारतेनेविषेछेमतिजेनिएवोनेअसमर्थएवोजेपुरुषतेजेतप्रकृतिपुरुषथकि परनेसमर्थएवाजेतमेतेतमारास्वरूपनुंजेनिरूपणतेनेमायिक एवांजेनामरूपनेआकारतेमणेकारिनेकरवानेअर्थेकोण

जोग्यथायछेको नथिथातो ॥ केमजेतमेतोप्रकृतिपुरुषनेगुणतेनात्म्भछोतेएथकिपरछोतेतमारुंजेरूपतामदेआकृ
तितेदिव्यछेनेनित्यछेमाटेतमारास्वरूपनुंजेयथार्थनिरूपणतेनेन्कवानेअर्थे प्रकृतिनागुणनेवशएवोजेजीवतेजेतेकेम
समर्थथायनथायअनेप्राकृतएवोजेतेजनतेतोसमग्रजननाजेसमूह तेनाकष्टनेटालनारानेआदिदेकल्याणरूपनेअति
श्रेष्ठएवाजेतमारागुणनासमूहतेनोजेएकदेशतेनुंजेकेहेवुंतेनेयोग्यथाय पणतेथिअधिककेवानेजोग्यनथिथातोअने

पारिजनानुरागविरचितशबलसंशब्दसलिलसितकिसलयतुलसिदुर्वाङ्कुरैरपिसंभृतयासपर्य्यया।केवलपर
मपारुष्यसि॥अथाऽनग॥पेनभवतइज्ययोरुभारभरयासमुचितमर्थमिहोपलभामहे॥ आत्मनएवानु
सवनमंजसाऽव्यतिरेकेणवोभूयमानाऽशेषपुरुषार्थस्वरूपस्यकिंन्तुनाथाशिषआशासानानामेतदभि
संराधनमात्रंभवितुमर्हति० ॥

हेपरमपुरुषतमाराजे भक्तजनतेमणेअतिशेस्नेहेकरिनेकरिजेगद्गदाक्षरेजुक्तमारिस्तुतितथाजलतथासुन्दरएवाजेपल्ल
वतथा तुलसीदुर्वानेअंकुरतेमणे करिनेसंपादनकरि एविजे पूजातेणेकरिनेपणतमे जेते निश्चे संतोष
नेपांमोछो॥ नहितोअनेकप्रकारनिछेसांमाग्रियोजेनेविषेएवोजेआयज्ञ तेणेकरिनेतमारेइछितएवोजेअर्थतेनेअमेजेते ॥१७॥
नथिजोताकेतांतमाराभक्तमनेपत्रपुष्पजलादिकआपेछेतेनेतमेअंगीकारकरोछोनेसंतोषनेपांमोछो ॥ अनेजोतम

राभक्तन ।थनेतेजोतमनेघणिकसामग्रीसमर्पणकरेतोपण [illegible] इछतानथिकेमजेपोताथकिजेअपृथकपणेकरिनेसर्व
कालनेविषेसाक्षात्कारअतिशेथयाएवाजेसमग्रपुरुषार्थतेछे स्वरूपजेनुंएवातमेछोकेतांब्रह्मांडनेविषेजेजेसुखछेतथा
ब्र [illegible]ांडथिदाहेरजेगोलोकादिक [illegible]तेनेविषेजेजेसुखछे ते [illegible] मारेविषेरह्युंछेपणतमथाकिपृथकनथिएवातमेछो
माटेतमेदिजाथकिकांइयेनाथिइछता॥अनेहेनाथअमेजेतमारेअर्थेजज्ञकरियेछैयेतेनुंतमारेतोप्रयोजननथिपणसकाम

तथा [illegible]बालेशानां [illegible]यमात्मनःश्रेयःपरमविदुषांपर [illegible] परमपुरुषःप्रकर्षकरुणयास्वमहिमानंचापवर्गा
[illegible] [illegible]कल्पयिष्यन्स्वयंनापचितए [illegible]क्षितः॥अथा [illegible] त्तमयार्हिबर्हिषिराजर्षेर्वरद
र्षभोभवान्निज [illegible]णाविषयआसीत्० ॥

[illegible]अमतेअमाराज [illegible]नेअर्थेथावानेजोग्यछेकेतांतमेतो [illegible]र्णकामछोतोपणजेअ [illegible]रापूजननुंजेतमेग्रहणकरोछोते
तोअ [illegible]नेअनंतफलपमाडवानेअर्थेकरोछोअनेसर्वथिउत्कृष्टएवाजेअक्षरब्रह्मतेथकिपणआतिशेउत्कृष्टएवाजेतमेपुरुषो
त्तमतेतमेजेतेपोतानाआत्मानुंजेपरमकल्यांणतेनेनजांणतानेमूढमतिवा [illegible]एवाजेअमेतेअमउपरजेअतिशेकरुणातेणे
करिनेमोक्ष [illegible]नामजेनुं [illegible]वोजेपोतानोमहिमातेनुं [illegible]पादनकरशो तथाअमारोजेमनोरथतेनेपणसंपादनकरशोएवाथका
तमारेपूजानिअपेक्षानथितोपणपुजानिअपेक्षावालोहोयतेनिपेठतमेपोतेजअमनेआयज्ञनेविषेसाक्षात्कारजणांणाछो

अनेहेअतिशेपूज्यवाजोग्य एवाभगवन्वरनाआपनारामध्येश्रेष्टएवाजेतमेतेजेतेअमनेवरदेवानेअर्थेप्रगटथयाछोतोप
णनाभिराजानायज्ञनेविषेतमाराभक्तएवाजेअमेतेअमारानेत्रनेसाक्षात्कारतमेजेथयाएजअमेमोटोवरपांम्याछैयेअने
हेमोटामुनितेमणेनिरंतरगांनकर्याछेगुणनासमुहजेनाएवाभगवन्वैराग्येकरिनेतीक्ष्णएवुंजेज्ञानतेरूपजेअग्नीतेणे
करिनेबालिगयाछेकामक्रोधादिकसमस्तमलजेमनाएवाअनेतमारिपेठेदोषेरहितछेस्वभावजेमनाएवानेआत्मारामएवा
जेमुनितेमनेपणपरममंगलरूपछेगुणनागुणनुंकथनजेनुंएवातमेछोकेतांएवामुनिपणतमारागुणनुंकथनकर्याकरेछेप

अत्यंगानिशितज्ञानानलाविधूताशेषमलानांभवत्स्वभानामात्मारामाणांमुनीनामनवरतपरिगुणितगुण
गणपरममंगलायनगुणगणकथनोसि ॥१०॥

णतमारासाक्षातदर्शननेनथिपांमताएवुंतमारुंदर्शनदुर्लभछेअनेअमेतोतमारेदर्शनेकरिनेजकृतार्थथयाछैयेतोपणएक
वरनेमागियेछैयेजेहेभगवन्सवलनजेचालतेचालतेठेसलागवेकरिनेलडथडिजावुंतथाछिकआवेपाडिजवायबगासुआ
वेतथाकोककष्टरूपस्थानकप्राप्तथायइत्यादिकजेक्रियातेमनेविषेतथाज्वरआवेतथामरणदशाप्राप्तथायतेनोविषेपणत
मारुंस्मरणकरवानेअर्थेअसमर्थथईजाताएवाजेअमेतेअमारावचननेगोचरएवांभक्तवाछल्यादिकगुणेकरिनेथयांजेत ॥१८॥
मारांनामतेजेतेथाओकेतातेसमानेविषेअमारामुखेकरिनेहेहरेहेकृष्णहेनारायणहेभक्तवछलहेपतितपावनहेअधमोद्धा

रणएविरित्येतमारानांमनुउचारणथाओतेतमारांनांमकेवांछेतोसमग्रजीवप्राणिमात्रनांजेपापनेदुःखतेनेटालिनांषेए
वांछेअनें लिविजुंपणमागवानुंछेतेशुंतोपुत्रनिछेइछाजेनेएवोनेतमसरखिजेप्रजातेनेईछतोएवोजेआनाभिराजातेजे
तेआलोकनबंधिजेऐश्वर्यतेनास्वामितथास्वर्गनेमोक्षतेनापणस्वामिएवाजेतमेतेतमारिउपासनाकरेछे ॥ अनेंप्रजा

अथकथंचितस्खलनक्षुत्पतनजृंभणदुरवस्थानादिषुविवशानांनः॥स्मरणाय ज्वरमरणदशायामपिस
कलकश्मलनिरसनानितवगुणकृतनामधेयानिवचनगोचराणिभवंतु० ॥ किंचायंराजर्षिरपत्यकामःप्र
जांभवादृशीमाशासानईश्वरमाशिषांस्वर्गापवर्गयोरपिभगवंतमुपधावतिप्रजायामर्थप्रत्ययोधनदमि
वाधनःफलीकरणम्कोवाईहतेपराजितोऽपराजितयामाययाऽनवसितपदव्याऽनावृतमतिर्विषयविषर
याऽनावृतप्रकृतिरनुपासितमहच्चरणः०॥

नेविषेजसर्वपुरुषार्थरह्याछेएवोछेविश्वासनेज्ञानतेजेनेएवोजेआनाभिराजातेजेतेजेमनिर्द्धनपुरुषजेतेफोतरांनेकणकि
तेनेईछतोथकोकुबेरनिआराधनाकरेतेमपुत्रनेअर्थेतमारिआराधनाकरेछेअनेंहेभगवन्कोईथिजितायनाहिएविनेनाथि
जणातोमार्गजेनोएविजेतमारिमायातेणेकरिनेनजिताणोएवोआसंसारनेविषेकोणपुरुषछेकोईनथि अनेंवलितेमाया
येकरिनेनथिअवरांणिमतिजेनिएवोकोणपुरुषछेकोयनथिअनेंवलिविषयरूपजेविषतेनाजेवेगतेमणेकरिनेनथि अव

रांणोस्वभावजेनोएवोकोंणपुरुषछेकोईनथितेपुरुषजोनथिउपास्यामोटापुरुषनाचरणजेणेएवोहोय अनेंजोमोटापुरुष
नाचरणउपास्याहोयतोतमारिमायाएकरिनेतेनिमतिनश्रवराय॥एकारणपणामाटेतमारिमायायेकरिनेजेमोहपांम्यो
होयतेनेतोतमविनाबिजिपुत्रादिकनिआशाघटेछेअनेहेबहुकारजनाकरनाराहेभगवन्हेदेवनादेवएपुत्रदेवारूपजेअ
तिअल्पकारजतेनेकराववानेअर्थेतमनेअमेजेआजज्ञनेविषेसादकर्याछे तेजेएअमारोसर्वेनोअपराधतेनेतमेजेतेत

यदुहवावतवपुरुरदभ्रकर्त्तरिहसमाहुतस्तदर्थंधियांमंदानां॥नस्तद्यद्देवहेलनंदेवदेवार्हसिसाम्येनरःस्वांत्व
तिवोढुमविदुषाम्॥इतिनिगदेनाभिष्टूयमानोभगवाननिमिषर्षभोवर्षधराभिवादिताभिवंदितचरणःस
दयमिदमाह ॥ ४ ॥

मारेमांनअपमांननेविषेसमपणुंछेनेअहंकारेरहितपणुंछेएहेतुमाटेसहनकरवानेजोग्यछो ॥ तेअमेकेवाछैयेतोंतेप्रजा
नेविषेजछेअर्थबुद्धिजेमनेएवाअनेंमंदकेतांअविवेकिएवानेतमारामाहिमानेनजांणताएवाछैये हवेशुकजिकहेछेहेराजा
परिक्षितनाभिराजानायज्ञनाकरावनाराजेरुषितेमणेएप्रकारेगद्यरूपजेस्तोत्रतेणेकरिनेस्तुतिनेकर्याएवा अनेंभरत
खंडनोपतिजेनाभिराजातेणेनमस्कारनेकर्याएवाजेयज्ञनाकरावनारारुषितेमणेनमस्कारनेकर्याछेचरणारविंदजेनां
एवानेदेवतामध्येश्रेष्ठएवाजेभगवानवासुदेवतेजेतेतेरुषिप्रत्येदयायेसहितजेआवचनतेनेबोलताहवा ॥ ४ ॥

उत्तरोत्तर आश्चर्येंहेरुषयोसत्यछेवाणिजेमनिएवाजेतमेतेतमेतेमणेमारिपासेबहु ॥ दुर्लभ एवोवरमाग्योतेशुंतोहुंजे
वोआनाभिराजानेपुत्रथाओएविरित्येतमेमुंप्रत्येमाग्युंएवरघणोदुर्लभछे॥५॥केमजेहुंसरखोतोहुंएकजछूंपणबिजोकोय
नहिएहेतुमाटे।६।तोपणब्राह्मणनुंजेवचनतेजेतेमिथ्याथावाजोग्यनथिजेकारणपणामाटेब्राह्मणदुंछे कुलतेजेतेमारुंज

श्रीभगवानुवाच ॥अहोबतादमृषयोभवद्भिरवितथगीर्भिर्वरमसुलभमाभियाचितोयदमुष्यआत्मजोमया
सदृशोभूयादिति०५।ममाहमेवाभिरूपःकैवल्यात्६।।अथापिब्रह्मवादोनमृषाभवितुमर्हतिममैवहिमुखंयत्
द्विजदेवकूलम्।७।ततआग्नीध्रीयेंऽशकलयाऽवतरिष्याभिआत्मतुल्यमनुपलभमानः।८। इतिनिशामयन्त्या
मेरुदेव्याःपतिमाभिधायाऽन्तर्दधेभगवान् ॥ ९॥ बर्हिषितस्मिन्नेवविष्णुदत्तभगवानपरमर्षिभिःप्रसादितो
नाभेःप्रियचिकीर्षयातदवरोधायनेमेरुदेव्यांधर्मान्दर्शयितुकामोवातरशनानांश्रमणानामृषीणामूर्द्ध्वमंथि
नांशुक्लयातनुवाऽवततार ॥१०॥

मुखछे ॥७॥ तेकारणपणामाटेहुजेवोबिजाकोयनेनजोतोएवोजेहुंतेहुंजेतेआग्नीध्रनोपुत्रजेनाभिराजातेनेविषेअंशक
लायेकरिनेअवतरिश ॥८॥ हवेशुकजिकहेछेहेराजापरिक्षितएविरित्यनुंजेभगवाननुंवचनतेनेसांभलतिएविजेएमेरु
देवितेनापतिजेनाभिराजातेप्रत्येआरित्येकहिनेभगवानवासुदेवजेतेअंतर्धानथैजाताहवा ॥९॥ हेविष्णुदतहेपरिक्षि

तमोटाजेरुपितेमणेतेजज्ञनेविषेप्रसंन्नकरयाएवाजेभगवानतेजेतेपरमहंसनाधर्मनेदेषाडवानिछेईछाजेने एवाथकाते
नाभिराजानाप्रियकरवानिईछायेकरिनेतेनाभिराजानिस्त्रीजेमेरुदेवितेनेविषेशुक्लमूर्त्तियेकरिनेअवतरताहवा तेपरम
हंसकेवाछेतोदिगंवरछेनेतपस्विछेनेंज्ञानिछेनेनैष्टिकब्रह्मचारिएवाछे ॥१०॥ एरित्येश्रीमद्भागवतनामेजेमोटुंपुराण
परमहंसनिसंहितारूपनेंव्यासजिनुंकरेलुंतेनेविषेजेपंचमस्कंधतेमांरुषभदेवनोप्रादुर्भावथयोएनामेत्रिजो अध्यायजे

॥इतिश्रीमद्भागवतेमहापुराणेपारमहंस्यांसंहितायांवैयासिक्यांपंचमस्कंधेरुषभदेवाविर्भावेतृतीयोऽध्यायः
॥३॥श्रीशुकउवाच ॥ अथतमुत्पत्यैवाभिव्यज्यमानभगवल्लक्षणंसाम्योपशमवैराग्यैश्वर्य्यमहाविभूतिभिर
नुदिनमेधमानानुभावप्रकृतयःप्रजाब्राह्मणादेवताश्चावनितलसमवनायातितरांजगृधुः१॥तस्यह इत्थंवर्ष्म
णावरीयसाबृहच्छ्लोकेनचओजसावलेनश्रियायशसावीर्य्यशौर्य्याभ्यांचपितारुषभइदंनामचकार॥२॥

तेथयो ॥३॥ शुकजीकहेछेहेराजापरिक्षित्तेवारपछेउत्पतियेकरिनेजप्रगटजणाताछे चरणतलादिकअंगनेविषेवज्र
अंकुशध्वजउर्द्धरेखादिकरूपएवांभगवाननांचिन्हजेनेएवाअनेंसुखदुखनेविषेसमपणुंनेउपशममवैराग्य ऐश्वर्यनेमोटि
संपतितेमणेसहितादिवसदिवसप्रत्येवृधिपांम्योछेप्रतापजेनोएवाजेतेभगवानतेनेनाभिराजानाजेप्रधानतथाप्रजात
थाब्राह्मणतथादेवताएसर्वेजेतेपृथ्विनिरक्षाकरवानेअर्थेअतिशेईछताहवा ॥१॥ अनेंएप्रकारेअतिशेश्रेष्ठनेमोटिदे

कीर्त्तिजेनिएवोजेदेहतथातेजबलशोभाजसप्रतापउछाहएटलाजेएगुणतेणेकरिनेतेपोतानापुत्रनुं अतिशेश्रेष्टपणुंछे
एहेतुमाटेनाभिराजाजेतेतेपुत्रनुंरुषभएवुंनामकरताहवा ॥२॥ अनेंतेरुपन्नदेवभगवाननाएविरित्यनाजेमोटागुणरे
नेदेषिनेईर्पानेकरतोएवोजेसमर्थइंद्रतेजेतेतेरुषभदेवनाखंडनेविषेनवरसतोहवोतारेतेवार्त्तानेजांणिने योगेश्वरएवाजे
भगवानरुषभदेवतेजेतेहसिनेंअनेंअजनाभनामेजेपोतानोखंडतेप्रत्येपोतानियोगमायायेकरिने पोतेजवरसताहवा

यस्यहीन्द्रःस्पर्द्धमानोभगवान्वर्षेनववर्षतदवधार्य्यभगवानृपभदेवोयोगेश्वरःप्रहस्यात्मयोगमाययास्व
वर्षमजनाभंनामाऽभ्यवर्षत ॥३॥ नाभिस्तुयथाभिलषितंसुप्रजस्त्वमवरुध्यातिप्रमोदभरवि०ह्वलोग.द्ग
दाक्षरयागिरास्वैरंगृहीतनरलोकसधर्मंभगवन्तंपुराणपुरुषंमायाविलसितमतिर्वत्सताततिसानुरागमु
पलालयन्परांनिर्वृतिमुपगतः ॥४॥ विदितानुरागमापौरप्रकृतिजनपदोराजानाभिरात्मजंसमयसेतु

॥३॥अनेंनाभिराजाजेतेतोजेवोपोतानामनमांईछ्योहतोतेवोजेरुडोपुत्रतेनेपांमिनेथयोजेअतिशेआनंदतेनेभारेकरि
नेविव्हलथैगयाथकापोतानिईछायेकरिनेग्रहणकर्योछेनरलोक२नेंसमांनधर्मजेणेएवानेपुरांणपुरुषएवाजेभगवानरु
षभदेवतेनेगद्गदछेअक्षरजेनेविषेएविजेवाणितेणेकरिनेहेवत्सहेतातएरित्येहेतेसाहितलाडलडावताथका परमसुखने
पांमताहवातेनाभिराजाकेवाछेतोमायायेकरिनेआमारापुत्रछेएवेभावेजुक्तछेमतिजेनिएवाछे ॥४॥ अनेंपुरवासिनेदे

शवासिजेजनतेमनुंजेगमतुंतेछेप्रमांणजेनेएवाजेनाभिराजातेजेतेपोतानापुरवासिनेप्रधानपर्यंतसर्वेजनतेम जांण्यु
छेहेतजेनेविषेएवाजेपोतानापुत्ररुषभदेवतेनोधर्ममर्यादानिरक्षानेअर्थेअभिषेककरिनेब्राह्मणनाषोलानेविषेबेसारिने
अनेंपोतेपोतानिस्त्रीजेमेरुदेवितेणेसहितथकाबदरिकाश्रमप्रत्येजाईने कोईनेउद्वेगनकरेएवुंनेतिव्रएवुंजेतपतथासमा
धियोगतेणेकरिनेनरनारायणछेनांमजेनुंए जेभगवानवासुदेवतेनिउपासनानेकरताथकाकालेकरिने तेवासुदेवभग

रक्षा मभि षिच्यब्राह्मणेषूपनिधायसहमेरुदेव्याविशालायांप्रसन्ननिपुणेनतपसासमाधियोगेननरनाराय
णाख्यंभगवंतंवासुदेवमुपासीनःकालेनत हिमानमवाप॥५॥यत्रहपांडवेयश्लोकावुदाहरंतिकोनुतत्कर्म
राजर्षेर्नाभेरन्वाचरेत्पुमान्॥ अपत्यतामगाद्यस्यहरिःशुद्धेनकर्मणा ॥७॥ ब्रह्मण्योऽन्यःकुतोनाभेर्विप्रामं
गलपूजिताःयस्यबर्हिषियज्ञेशंदर्शयामासुरोजसा ॥८॥

वाननोमहिमाजेब्रह्मभावतेपांमताहवा ॥ ५ ॥ हेपांडुराजानावंश नेविषेउपजाएवाराजापरिक्षित्आनाभिराजा
नाचरित्रना प्रसंगनेविषेमोटारुषिजेतेआबेश्लोकनेकहेछे ॥ ६ ॥ राजर्षिएवाजेनाभिराजातेनुजेतेकर्मतेनेतेनिकेडे
आचरणकरेएवोकोंणपुरुषछेको नथितेनाभिराजाकेवाछेतोजेनुं शुद्धएवुंजेआचरणतेणेकरिनेभगवानजेते नापु ॥२१॥
त्रपणानेपांमताहवाएवाछे ॥ ७ ॥ अनेंनाभिराजाथकिबिजोएवोब्रह्मण्यकेतांब्राह्मणने देवनिपेठेपूजनारोक्यां

थि ोयनहोयजेनाभिराजातेणेदक्षिणादिक सामर्थ्येकरिने पज्याएवाजेब्राह्मण तेजेतेमंत्रनेबलेकरिने जेनाभि
रा७ ानाथज्ञनेविषे भगवाननेसाक्षात्कार देषाडताहवा ॥ ८ ॥ श्रीगोपिजनवल्लभायनमोनमः ॥ ॥ ॥
हेराजापरिक्षिततेवारपछेपोतानोजेअजनाभनामेखंडतेनेकर्मक्षेत्रमांनताथकाएवानेत्रिजानेग्रहणकराववानेअर्थेदेखा
ड्योछेगुरुकुलवासजेणेएवाजेभगवानऋषभदेवतेजेतेपाम्याछेवरजेमणेएवाजेपोतानागुरुतेमणेआज्ञानेआप्याथका

अथह गवानृषभदेवःस्ववर्षंकर्मक्षेत्रम मन्यमानः॥ प्रदर्शितगुरुकुलवासोलब्धवरैर्गुरुभिरनुज्ञातोगृहमेधि
नांधर्माननुशिषक्षमाणोजयंत्यामिंद्रदत्तायामुभयलक्षणंकर्मसमाम्नायाम्नातमभियुंजन्नात्मजानामात्मर
मानानांश तंजनयामास९येषांखलुमहायोगीभरतोज्येष्टःश्रेष्टगुणआसीत।येनेदंवर्षंभारतमितिव्यपदिशंति
१०तमनुकुशावर्त्तइलावर्त्तोब्रह्मावर्त्तोमलयः॥केतुर्भद्रसेनइंद्रस्पृक्विदर्भःकीकटइतिनवनवतिप्रधानाः११

नेगृहस्थाश्रमनाजेधर्मतेमनेशिषवताथकानेवेदेकह्युंश्रौतस्मार्त्तएबेप्रकारनाकर्मतेनुंआचरणकरताथकाइंद्रतेणेआपि
नेजयंतिछेनामजेनुंएविजेपोतानिस्त्रीतेनेविषेपोतासरखाजजेसोपुत्रतेनेउपजावताहवा ॥९॥ अनेजेसोपुत्रनामध्यने
विषेजेमोटाजेभरतजितेजेतेमहायोगिएवानेश्रेष्टछेगुणजेनाएवाथाताहवा जेभरतजिनेनामेकरिनेआअजनाभखंडने
भरतखंडएरित्येकहेछेएवामाहाप्रतापिथाताहवा॥१०॥अनेतेभरतजीनेकेडेकुशावर्त्त१इलावर्त्त२ब्रह्मावर्त्त३मलय ४

केतु५भद्रसेन६इंद्रस्पृक्७विदर्भ८कीकट९एनवपुत्रजेतेबिजानेवुंपुत्रथकिमोटेराथाताहवा॥११॥अनेतेवारपछेकवि
॥१॥हरि॥२॥अंतरिक्ष॥३॥प्रबुद्ध॥४॥पिप्पलायन॥५॥आविर्होत्र॥६॥द्रुमिल॥७॥चमस ॥८॥ करभाजन॥९॥एजेन
वपुत्रतेजेतेभागवतधर्मनादेखाडनाराएवामहाभगवदिहोताहवा॥१२॥ अनेतेनवयोगेश्वरनुंजेरुडुचरित्रतेनेआगल्य

कविर्हरिरन्तरिक्षःप्रबुद्धःपिप्पलायनःआविर्होत्रोथद्रुमिलश्चमसःकरभाजनइतिभागवतधर्मदर्शनान
वमहाभागवताः ॥१२॥ तेषांसुचरितंभगवन्महिमोपबृंहितंवसुदेवनारदसंवादमुपशमायनमुपरिष्टाद्वर्ण
यिष्यामः॥१३॥यवीयांसएकाशीतिर्जायंतेयाःपितुरादेशकरामाहाशालीनामहाश्रोत्रियायज्ञशीलाःक
र्मविशुद्धाब्राह्मणाबभूवुः ॥१४॥ भगवानृषभसंज्ञआत्मतंत्रःस्वयंनित्यनिवृत्तानर्थपरंपरःकेवलानंदानु
भवईश्वरएवविपरीतवत्कर्माण्यारभमाणःकालेनानुगतंधर्ममाचरणेनोपाशिक्षयन्नतद्विदांसमउपशांतो

एकादशस्कंधनेविषेकेहेशुंतेचरित्रकेवुंछेतोभगवाननोजेमाहिमातेणेजुक्तछेनेवसुदेवनेनारदजीनोछेसंवादजेनेविषेए
वुंछेनेउपशमनुंआश्रयरूपएवुंछे॥१३॥अनेएथिनांनानाजेजयंतिनाएकाशिपुत्रतेजेतेपोतानापिताजेऋषभदेवतेनि
आज्ञानाकरनारानेअतिशेविनयेजुक्तवेदनेस्मृतिनाजाणनारानेयज्ञकरचानोछेस्वभावजेमनोएवानेकर्मकरिनेअति
शेशुद्धएवाब्राह्मणहोताहवा॥१४॥अनेरुषभदेवछेनामजेनुंएवाजेभगवानतेजेतेपोतेस्वतंत्रछे अनेनित्येनिवृत्तिपामि

छेअधम रूपअनर्थ निपरपराजे ... एवाछेनेशुद्धएवाजेआनंदतेनोछे अनुभवजेनेएवाछेने सुखदु:खनेविषेसमछेनेअ
तिशेशांतछेनेसर्वने ... छे मित्रभाव जेनेएवाछेनेदयाए जुक्तछेनेपोतेइश्वरथकाजअनिश्वरनिपेठकर्मनेकरेछेनेकालेकरि
नेन ... व्यस्त ... णानेपांमिगयोएवोजेधर्मतेनेपोतेआचरणकरिनेपोतपोतानाधर्मनेनजांणताएवाजेमनुष्यतेमनेशिष
... तेऋषभदेवभगवानजेतेधर्मअर्थजसप्रजाकामनेमोक्षएमनासंग्रहेकरिनेलोकनेगृहस्थाश्रमनोविषेनियममां र

मैत्रः कारुणिको ... शः ... जानंदा ... तावरोधेनगृहेषुलोकंन्ययमयत ॥ १५ ॥ यद्यच्छीर्षण्याचरितंतद
... वर्त्ततेलोकः ॥१६॥ यद्यपिस्वविदितंसकलधर्मंब्राह्मगुह्यंब्राह्मणैर्दर्शितमार्गेणसामादिभिरुपायैर्जनता
मनुशशास ॥ १७ ॥ द्रव्यदेशकालवयः ... धोद्देशोपचितैः सर्वैरपिक्रतुभिर्यथोपदेशंशतक्र
त्व याज ॥ १८ ॥

खावता ... वाकेतांधर्मादिकनुंपोते ... चरणकरिनेलोकनेशिखवताहवा॥जेजेगृहस्थाश्रमिजेहोयतेनेमारिपेठेनियमेसहि
तधर्मादिकनुंआचरणकरवुं १५केमजेश्रेष्टपुरुषजेतेजेजआचरणकरेछेतेनेतेनेकेडेलोकजेतेतेमजवरतेछेमाटेपोतेएमधर्म
नेविषेवरतताहवा १६ अनेसमग्रछेधर्मजेनेविषेएवुंजेवेदनुंरहस्यतेजेतेपणपोतेजयथार्थपणेजांण्युंछेतोयपणतेऋषभदे
वभगवानजेतेब्राह्मणनेपुछिनेतेब्राह्मणेदेखाड्योजेमार्गतथासामादिकउपायतेणेकरिनेप्रजानेशिक्षाकरताहवा १७अने

वलितेॠषभदेवभगवानजेतेद्रव्यदेशकालयौवनअवस्था श्रद्धारुत्विजनेनानाप्रकारना देवतानाउद्देश तेणेकरिने
वृद्धिनेपांम्याएवाजेसर्वेयज्ञतेणेकारिनेयथाविधिसोवारजज्ञकरताहवा ॥ १८ ॥ अनेभगवानएवाजेॠषभदेवतेणे
रक्षानेकर्योएवोजेआभरतखंडते विषेकोइपुरुषपणबिजाथकिपोतानेकांइपदार्थपणकोइरित्येक्यारेपणनइछतोहवो
जेमआकाशनापुष्यनेकोइनइछेतेमअनेवलिबिजानापदार्थनेसांमुंपणकोइनजोतोहवो अनेपोतानास्वामिएवाजेभग

गवतर्षभेणप रिरक्ष्यमाण एतस्मि न्वर्षेनकश्चनपुरुषोवांछत्यविद्यमानमिवात्मनोन्यस्मात्कथंचनाकि
मपिकर्हिचिदवेक्षतेभर्त्तर्य्यनुसवनंविजंभितस्नेहातिशयमंतरेण॥१९॥सकदाचिदटमानोभगवान्ऋषभो
ब्रह्मावर्त्तगतोब्रह्मर्षिप्रवरसभायांप्रजानांनिशामयंतिनामात्मजानवहितात्मनःप्रश्रयप्रणयभरसुयंत्रि
तानप्युपशिक्षयन्निहोवाच ॥२०॥

वानॠषभदेवतेनेविषेक्षणक्षणप्रत्ये
वृद्धिनेपांम्योजेअतिशेस्नेहतेनेजसर्वेजनजेतेइछताहवा पणतेविनाबिजुंकांइनइच्छताहवा॥१९॥अनेवलितेॠषभ
देवभगवानजेतेकोकसमेनेविषेपृथ्वीप्रत्येफरताथकाब्रह्मावर्त्तदेश प्रत्येजाताहवाअनेत्यांब्रह्मर्षिनिसभानेविषेसर्वेप्रजा
जेतेसांभलतेसतेपोतानाजेपुत्रतेमनेप्रजानिशिक्षानेअर्थेशिखवताथकाआरित्येबोलताहवा॥तेपुत्रकेवाछेतोनियममां
चित्तजेमनांएवानेविनयनेस्नेहतेनाभरेकरिनेपोतानेविषेअतिबंधाणाएवाछेतोपणतेमनेशिक्षाकरताहवा ॥२०॥

पुरित्येश्रीमद्भागवतनामेजेमो पुराणपरम सनिसं तारूपनेव्यासजीनुंकरेलुंतेनेविषेजेपंचमस्कंधतेमांऋषभदेवनुं चरित्रकह्युं छ तेमांचोथोअध्याय ते थयो।४।श्रीऋषभदेवभगवानजेतपोतानापुत्रप्रत्ये कहेछेहेपुत्रोआनरलोकनेविषेजे देहधारिजीवनेआमनुष्यदेहप्राप्तथयोछेतेदेहजेतेअतिकष्टनादेनारानेंविष्टानाखानाराजेभुंडतेमनेपणछेएवाजेविषय

इतिश्रीमद्भागवतेमहापुराणेपारमहंस्यांसंहितायांवैयासिक्यांपंचमस्कंधेरुषभदेवानुचरित्रेचतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥ श्रीऋषभदेवउवाच ॥ नायंदेहोदेहभाजांनृलोकेकष्टान्कामानर्हते विड्भुजांये ॥ तपोदिव्यंपुत्रकायेनसत्वंशुद्धेयद्यस्माद्ब्रह्मसौख्यंत्वनंतं ॥ १ ॥ महत्सेवांद्वारमाहुर्विमुक्तेस्तमोद्वारंयोषितांसंगिसंगम्महांतस्तेसमचित्ताःप्रशांताविमन्यवःसुहृदः साधवोये ॥ २ ॥

भोगतेमनेभोगववाजोग्यनथि॥ आमनुष्यदेहतोउत्कृष्टएवुंजेतपतकरवाजोग्यछेजेतपेकरिनेआजीवनुंअंतःकर्णजेते शुद्धथायछेनेजेशुद्धअंतःकरणथयाथकिअनंतएवुंजेब्रह्मसुखतेजेतेपमायछे॥१॥ अनेहेपुत्रोमहत्पुरुषनिजेसेवातेनेमो टासाधुजेतेमुक्तिनुंद्वारकहेछेअनेस्त्रियुंनाजेसंगितेमनोजेसंगतेनेसंसृतिनुंद्वारकहेछे तेमहतपुरुषकेवाछेतोसुखदुःख नेविषेसमछेचित्तजेमनांएवाछेनेअतिशेशांतछेनेक्रोधेरहितछेनेसर्वजिवप्राणिमात्रनासुहृदछेनेरुडांएवांजेआचरणते

ऐजुक्तछे॥२॥अनेवळिकेवाछेतोइश्वरएवोजेहुंतेमारेविषेकरयुंजेसुहृदपणुंतेजछेपरमपुरुषार्थजेमनेएवाछेअनेदेहनेपो
षणकरेएवाजेविषयतेमनिजछे वार्त्ताजेमनेविषे एवाजेजन तथास्त्रीपुत्रमित्र तेमणेजुक्तएवांजेगृह तेमनेविषेप्रितिये
जुक्तनथिएवाछे अनेवलिआलोकनेविषे देहनिर्वाहथकिआधिकजेपदार्थ तेनेविषेजेस्पृहा तेणेरहितएवाछे ॥ ३ ॥
अनेंहेपुत्रोआजनजेतेमनुंष्यनादेहनेपांमिनेएवामहत्पुरुषनेविषे प्रितिनथिकरतोनेंज्यारेइंद्रियोनिप्रितिनेअर्थेआस

येवामयीशेकृतसौहृदार्थाजनेषुदेहंभरवार्त्तिकेषु॥गृहेषुजायात्मजरातिमत्सुनप्रतियुक्तायावदर्थाश्चलोके॥३॥
नूनंप्रमत्तः[illegible]र्मयदिंद्रियप्रीतयआपृणोति॥नसाधुमन्येयतआत्मनोयमसन्नपिक्लेशदआसदेहः॥४॥
पराभव[illegible]वदबोधजातो[illegible]वन्नजिज्ञासतआत्मतत्त्वं॥ यावक्रियास्तावदिदंमनोवैकमात्मकंयेनशरीरबंधः
॥५॥एवंमनःकर्मवशंप्रयुंक्तेअविद्ययात्मन्युपधीयमाने ॥

[illegible]थायछेतो[illegible]प्रमतथकोनिश्चेपापकर्मनेजकरेछे अनेंपुर्वदेहनेविषेकरयुंजेपापकर्मतेथकिएजीवात्मानेआदेहजेतेप्राप्त
थातोहवोनेतेदेहजेतेनाशवंतछेतोपणएजीवनेक्लेशनोआपनारोछेनेंतेजपापकर्मनेजेवलिकरवुं तेनेहुंजेतेरुडुनाथिमांन
तो ॥४॥ अनें[illegible]जनजेतेज्यांसुधिआत्मतत्वजेजीवा[illegible]नेंपरमात्मानुस्वरूपतेनेजाणवानेनथिईछतो त्यांसुधिअज्ञाने ॥२४॥
[illegible]देहने विषेअहंबुद्धिनेंपदार्थनेविषेममत्वतेजेतेथायछे अनेंज्यांसुधिएजीवजेतेविषयनिप्राप्तिनेअर्थे

िथाउंनकरेछेत्यांसुधि जीवनुंआमनजेतेकर्मकरयानोछेस्वभावजनो थुंयायछे ॥ अनेंजेएमनेकरिनेएजीवनेशरि रनुंबंधनथायछे ॥५॥ अनें प्रकारअविद्यायेकरिनेंजिवात्माजेतेअवराइगयेसतेमनजेतेएजीवनेकर्मवशकरेछेअनेंवा सुदेवएवोजे तमारेविषज्यांसुधि जीवनेंप्रितिनथिथातित्यांसुधिएजीवजेतेदेहनासबंधथकिनथिछूटतो ॥६॥ अनें पातानोकल्याण रूपजेअर्थतेनेविषअसावधानएवोजेजनतेजेतज्यांसुधिइंद्रियोनिचेष्टानेमिथ्याछेएरित्येविवेकिथको

प्रीतिर्नयावन्मयिवासुदेवेनमुच्यतेदेहयोगेनतावत् ॥ ६ ॥ यदानपश्यत्ययथागुणेहांस्वार्थप्रमतः सह ॥विपश्चित्गतस्मृतिर्विंदातितत्रतापानासाद्यमैथुन्यमगारमज्ञः ॥ ७ ॥ पुंसःस्त्रियामिथुनीभाव मेतंतयोर्मिथोहृदयग्रंथिमाहुः ॥ अतोगृहक्षेत्रसुताप्तवित्तैर्जनस्यमोहोयमहंममेति॥८॥

नथि जोतात्यांसुधितत्कालछेआत्मस्वरूपनिस्मृतिजेनिएवोनेअज्ञानिकेतांदेहआत्माजेतेएवोजेजनतेजेतेस्त्रीपुरुषसं बंधिजसुखतेछेप्रधानपणेजेनेविषेएवुंजेघरतेनेपांमिनेअध्यात्मादिकजेतापतेमनेपांमेछे ॥७॥ अनेंपुरुषनोनेस्त्रीनो मिथुनिभावजेदेहेकरिनेनेमनेकरिनेपरस्परसंबंधछेतेएसंबंधतोतेबेयनेपरस्परहृदयमांस्नेहनिग्रंथिबंधाणिछे एममो टासाधुकहछेकेतांस्त्रीनेपुरुषविनानाथिरेहेवातुंनेंपुरुषनेस्त्रीविनानाथिरेहेवातुंएविरित्येपरस्परहृदयगुंथाइरह्यांछेअनेंजे एमिथुनिभावथकिएजननेगृहक्षेत्रपुत्रकुटंबिनेधनतेणेकरिनेहुंनेंमारुएविरित्येआमोटोमोहतेजेतेथायछे ॥ ८ ॥ ॥

अनेंक... करिनेबंधांणोनेदृढएवोजेएजननेमनरूपहृदयनोग्रंथितेजेतेज्यारेमहत्पुरुषनि... वायेकरिने शिथलथैजायछे
तारेएजनजेतेतेमीथुनिभावरूपजेहृदयग्रंथितेथाकिनिवरातिपांमे... नेंतेवारपछेअहंममत्वनोत्यागकरिनेमुक्तथको... म
पदनेपांमेछे ॥९॥ हवेतेअहंममत्वनेत्यागकरवानाजेपचविशसाधनतेकहेछेहेपुत्रोअतिशे... नगुरुएवोजेहुंतेमारेवि
षेजेभक्तिकरवितथामारिअनुव्रतिराषविअनेंतृष्णायेरहितरहेवुंअनेंशीतउष्णसुखदुःखमांनअपमानतेनुं स... वु

यदामनोहृदयग्रंथि... दृढआश्लथयेत॥तदाजनःसंपरिवर्ततेस्मान्मुक्तःपरंयात्यतिहायहेतुं ॥९॥
... भक्त्या... वृत्यावितृष्णया द्वंद्वतितिक्षया... ॥
॥१०॥मत्कर्म... मत्कथयाचनित्यंमद्देवसंगाद्गुण... ॥ निर्वैरसाम्योपशमेन... जिहासयादेहगे
हात्म... ॥११॥

अनेंआ... जेते... मनुष्यादिकनादेहनेपांमेछेतेसर्वेंठेकांणे... नेनानाप्रकारनांकष्टथायछे एवि... त्येमनमांदुःख...
... अनेंआत्मानेपरमात्मानास्वरूपनेजांणवानि... राषविअनेंतपकरवुंनेंकाम्य... मनोत्यागकरवो ॥१०॥
अनेंहेपुत्रोमारेअर्थेकर्मकरवांनों... कथाकरावीनेंहुंछुंइष्टदेवजेमनो... साधु... संगनित्येराषवोनेंमारा...
... करवुनेंकोईउपरवैरराषवोनेंसुखदुःखनेविषेसमपणेवरतवुनेंइंद्रियोनाविक्षेपरहितरहेवुंनें दे... नेविषेजे

अहं ।घरनेघरनेविषेजेममत्वबुद्धितेनेत्यागकरयानिईछारापवे ११ अनेसम्यक्प्रकारेअध्यात्मशास्त्रनाअ यासकरवी नव [illegible] षेरहित एवुंजेएकांतस्थलतेनेविषेरहेवुंनेंप्राणइंद्रियोनेअंतःकरणतेमनेसम्यकप्रकारेजितवांअनें [illegible] षिनेंब्रह्मचर्यव्रतपाल [illegible] नेंपोतानेकरवाजोग्यहोयतेनेविषेप्रमादनराषवोनेंवाणिनेनियममांराषवि ।१२।अनेभगवान [illegible] दवजेअंतर्यामिपणेकरिनेंसर्वजीवप्राणिमात्रनेविषेरह्याछेमाटेकोईजिवनोद्रोहनकरवोएवीरित्येनिजेमारिभावनाते

अध्यात्मयोगेननाविविक्तसेवयाप्राणेंद्रियात्माभिजयेनसध्र्यक्सच्छ्रद्धयाब्रह्मचर्येण शश्वदसंप्रमादेनयमनवाचो ॥१२॥ सर्वत्रमद्भावविचक्षणेन ।ज्ञानेनविज्ञानविराजितेनयोगेनधृत्युद्यमसत्वयुक्तोलिंगंव्यपोहेत्कुशलोहमाख्यं ॥१३॥कर्माशयंहृदयग्रंथिबंधमविद्ययासादितमप्रमत्तः॥अनेनयोगेनयथोपदेशं ।सम्यग्व्यपोह्योपरमेतयोगात् ॥१४॥

नेविषेछेचतुरपणुंजेनुंएवुंअनेंविज्ञानजेअनुभवतेणेजुक्तएवुंजेज्ञानअनेंअष्टांगयोग जेपचविशसाधनतेमणे करिनेंकु [illegible]एवोजेपुरुषतेजे तेधिरजउद्यमनेविवेकतेणेजुक्तथकोअहंममत्वछेनांमजे एवोजेउपाधितेनेटालिनांषेछे ॥१३॥ अनेसावधानएवोजेपुरुषतेजेतेनानाप्रकारनांकर्मनिवासकरिनेरह्यांछे जेनेविषेएवुंनेआविद्यातेणेपमाड्युंनेअहंममत्वरूपएवुंजेहृदयनेविषरह्युंकर्मग्रंथिबंधनतेनेपूर्वेकह्यो जेआउपायतेणेकरिनेजेमकह्युंतेविधिरित्येसम्यक [illegible] ने

पछे टाल्यानोजउपायतेथकिविरामपांमेकेतासाधननेविषे अत्यंत आग्रहतेनात्यागकरिनेसहजस्वभावेभगवाननुंभ
जनस्मरणकर्याकरे॥१४॥ अनेवलिमारालोकनेपांमवानिछेइछाजेनेएवोनेमारोजेअनुग्रतेजछेप्रयोजनजेनेएवाजेपि
तातेजेतेपोतानापुत्रुनेआरित्येशिक्षाकरेतथाएवोजेगुरु तेपोतानाशिष्युंनेआरित्येशिक्षाकरेतथाएवोजेराजातेजेतेपो
तानिप्रजाने आरित्येशिक्षाकरे॥अनेजोतेशिक्षानेनमांनेतोतेनिउपरयक्रोधन करिरेरहिनेजेमसमझेतेमसमझावेपणपू

पुत्रांश्चशिष्यांश्चनृपोगुरुर्वामल्लोककामोमदनुंग्रहार्थः॥ इत्थंविमन्युरनुशिष्यादतज्ज्ञान्नर योजयेत्कर्म
कर्ममूढान् ॥१५॥ लोकःस्वयंश्रेयसिनष्टदृष्टिर्योर्थान्समीहेतनिकामकामः॥ अन्योन्यवैरःसुखले
शहेतोरनंतदुखंचनवेदमूढः ॥१६॥ कस्तंस्वयंतदभिज्ञोविपश्चिदविद्यायामंतर्वर्त्तमानं ॥ दृष्ट्वापुनस्तं
सघृणःकुबुद्धिंप्रयोजयेदुत्पथगंयथांधं ॥१७॥

र्वेक जेकल्यांणनोउपायतेनेनजांणतानेकल्यांणनिबुद्धियेकरिने केवलकाम्यकर्मनेविषेमूढथया एवाजेतेपुत्रशिष्य
नेप्रजातेमनेकल्यांणनाउपायेरहितएवुंजेकेवलकाम्यकर्मतेनेविषेनप्रेरे॥१५॥ अनेआलोकजेतेपोतेपोतानेजांणेतोक
ल्यांणनेविषेनाशपांमिछेदृष्टिजेनिएवोछेनेअतिशेछेविषयभोगानिइछाजेनेएवोथकोधननिप्राप्तिनेअर्थेक्रियानेकरेछे
अनेसुखनोजेलशतेनेपांमवासारुपरस्परछेवैरजेनेएवोछे॥अनेमूढएवोजेआलोकतेजेतेअनंतएवुंजन्ममरणनुंदुखते
नेनथिजांणतो॥१६॥अनेजन्ममरणनुंजेतेदुःखतेनेपोतेजांणतोनेदयायेजुक्तछेमनजेनुंएवोजेविवेकिपुरुषतेजेतेअवि ॥२६॥

नामध्यनोंवषेवरततोनेकुबुद्धि एवोजेतेलोकतेनेजो नेवलितेनेतअविद्यानेविषे कोणमवरतावेकोइपण
ओजे पदेमुकिने उभांगडचालतोएवो आंधलोतेनेजोइनेर एमतेनेकोणकहेकोइनकहेतेम ॥१७॥
अनेसम्यकप्रकारेपामिछेसंसृतिजेणेएवोजेपुरुषतेनेआविरीते भक्तिगा ... तिसंसृतिथा ...
गुरुनहिनेतेसगोनहितेपितानाहितेमातानाहितेदेवतानहिनेतेपतिनहि ॥ १८ ॥ अनेहेपुत्रोआजेमारुमनुष्याकारश

रुनसस्यात्स्वजनोनसस्पात्पतान ... ॥ दैवंनतस्यान्नपतिश्चस ... यान्नमोचयेद्यः
स ... पतमृत्युं ॥१८॥ इदंशरीरंमम ... विभाव्यंतत्त्वंहिमेहृ ... यंयत्रधर्मः ॥ ... ष्टेकृत्तोमेयदधर्मआरा ... वो ...
मामृषभंप्रा ... रार्याः ॥१९॥ तस्मा ... वंतो ... दयेनजाताः सर्वमहीयांसम ... सनाभं ... ॥ अक्लिष्टबुध्याभरतं
... जध्वंशुश्रूषणंतद्भरणंप्रजानां ॥२०॥

... जेतेकोइनातर्ककरयामांनआवेएवुंछेकेतांमारिइछायेकरिनेथयुंछे पणप्राकृतनाथिअनेमारुजेहृदय ... जेत ... शुद्धस
त्वरूपछनेजेहृद ... विषेधर्मजेतेरह्योछे॥ अनेजेकारणपणामाटेमेतेणेअधर्मजेतेदुरथकिजत्यागकर्योछे ... कारणपणा
... टेजमोटासाधुजेतेमुनऋषभएरित्येकहेछे॥१९॥अनेहेपुत्रोतमेसर्वेजेतेशुद्धसत्वरूपजेमारुहृदयतेणेकारिनेउपज्याछो
... कारणपणामाटेतमेसर्वेजेतेमछरनोत्यागकरिने तमेसर्वेथिअतिशेमोटानेतमारासगाभाइएवाजेभरततेनेक्लेशरहित

बुद्धियेकरिनेभजो ॥ अनेतमेकेशोजेअमेतोतमारापुत्रछैयेतेमाटेतमनेभजशुंनेप्रजानुंपालनकरशुंतोव्यांकहुंछुंजेए मर
तनेअनुसरिनेजेरहेवुंतेजमारिसेवाछेनेतेजप्रजानुंपालनछेएमतमेजांणो ॥२०॥ हवेब्राह्मणजेतेसेववाजोग्यछे रत्न्य
नाआशयेकरिनेतेब्राह्मणनुंसर्वेथकिश्रेष्टपणुंकहेछे ॥ हेपुत्रोजडनेचैतन्यएवाजेसर्वेजीवतेमनेविषेउगिनिसरे वाजेवे
ल्यआदिकस्थावरजीवतेजेतेअतिशेउत्तमछेनेतेथकिजेजंगमजीवछे तेजेतेअतिशेउत्तमछेनेतेजंगमनेविषेपण ॥नेस

भूतेषुवीरुम्डउद्भुवमायेसरीसृपास्तेः सबोधनिष्ठाः ॥ ततोमनुष्याःप्रमथा ततोपिगंधर्वसिद्धाविद्या
धराय ॥२१॥ देवासुरेभ्योमघवत्प्रधानादक्षादयोब्रह्मसुतास्तुतेषां ॥ भवःपरःसोथविरिंच्यवीर्यः सम प
रोहंद्विजदेवदेवः ॥२२॥ नब्राह्मणैस्तुलयेभूतमन्यत्पश्यामिविप्राःकिमतःपरंतु ॥ यस्मिन्नृभिःप्रहुतंश्र
द्धया महमश्नामिकामंनतथाग्निहोत्रे ॥२३॥

हितछेस्थितेजेमनिएवाजेपशुआदिकजीवतेजेतेश्रेष्टछेअनेतेथाकमनुष्यश्रेष्टछे नेमनुष्यथकिपणभूतप्रेतादिक श्रेष्ट
छेनेतेथकिगंधर्वश्रेष्टछेनेतेथकिसिद्धनामेजदेवतेजेतेश्रेष्टछेनेतेथकिदेवतानासेवकजेकिन्नरादिकतेजेतेश्रेष्टछे ॥२१॥
अनेतेथकिअसुरजेतेश्रेष्टछेनेतेथकिदेवताश्रेष्टछेनेतेदेवताथकिइंद्रजेतेश्रेष्टछे नेतेइंद्रथकिब्रह्मानापुत्रजेदक्षादिकप्रजा
पतितेजेतेश्रेष्टछेनेतेमनामध्यनेविषेशिवजिजेतेश्रेष्टछेतेशिवजेतेब्रह्मानापुत्रछेमाटतेथकिब्रह्माजेतेश्रेष्टछे अनेतेब्र
ह्माथकिहुंजेतेश्रेष्टछुंनेतेहुंजेतेब्राह्मणछेदेवनिपेठेपूजवाजोग्यजेनेएवोछुं ॥२२॥ अनेहेपुत्रोहुंजेतेब्राह्मणतेमेसर्व ॥२७॥

॥बिजाको नेनथिजोतोतोतेब्राह्मणथकिश्रेष्टएवानेतोश् देषुंनदेषुकेमजेजेब्राह्मणनेविषेमनुष्यतेमणे श्रद्धायेकरिने
ह्म नुं वुंजेअन्नादिकतेनेहुंजेतेजेमयथेष्टपणेजमुंछूतेमअग्नीहोत्रनेविषेहोम्युंजेअन्नादिकतेनेनाथिजमतो ॥ २३ ॥
अने दरनेसनातनएविजेवेदरूपमारिमूर्त्तितेजेतेआलोकनेविषेजेब्राह्मणतेमणेधारिछेअनेपरमपवित्र एवोजेसत्वगु
णन सत्यअनुग्र तपतितिक्षानेअनुभवएजे गुण तेजेतेब्राह्मणनेविषेरयाछे ॥२४॥ अनेंस्वर्गनेमोक्षतेनो

तातनूरुश तां गु णीयेनेह सत्वं परमं पवित्रं ॥ शमोदमःसत्यमनुग्रहश्चतपस्तितिक्षानुभवश्चयत्र २४
मत्तोप्यनंतात्परतःपर भात्स्वर्गापवर्गाधिपतेर्नकिंचित् ॥ येषांकिमुस्यादितरेणतेषामकिंचनानांम
यिभक्तिभाजां ॥२५॥ सर्वाणिमद्धिष्ण्यतयाभवद्भिश्चराणिभूतानिसुताध्रुवाणि॥संभावितव्यानिपदेपदे
वोविविक्तदृग्भिस्तदुहा णंमे ॥२६॥

अधिपतिनेपरजेअक्षरतेथकिपणपरनेअनंतएवोजेपुरुषोतमहुंतेमुंथकिपणजेब्राह्मणुंनेकांईमागवाजोग्यनाथितातेब्रा
ह्मणुंनेबिजुंजेराज्यादिकतेणेकरिनेशुंप्रयोजन केकांइपणनाथि ॥ तेब्राह्मणकेवाछेतोनाथिहुंविना॥बिजुंकांइधनजेमनेएवा
नेमारेविषेभक्तिनाकरनाराएवाछेएवाजेब्राह्मणतेथाकिबिजुंकांइआतिशेश्रेष्टएवुंहुंजेतेनथिदेखतो ॥२५॥ एरित्यब्राह्म
णनुंसन्मानकरिनेहवेसर्वभूतप्राणिमात्रनुंसन्मानकरवुंएमकहेछेहेपुत्रोमत्सरादिकेरहितएविपवित्रछेद्रष्टिजेमनिएवा

जेतमेतेतमेतेमणेस्थावरनेजंगमएवांजेसर्वेभूतप्राणिमात्रतेजेतेअंतर्यामिएवोजेहुंतेमारेरह्यानास्थानकछे॥एहेतुमाटे क्षणक्षणप्रत्येजथाजोग्यसन्मानकरवाजोग्यछेअनेएविरित्येमारेरह्यानांस्थानक जांणिनेसर्वस्थावरजंगमजीवनुंजथा जाग्यसन्मांनकरवुंएजमारुपूजनछे॥२६॥अनेमनवचनदृष्टिनेबिजांजेसर्वेइंद्रियोतेमनोजेव्यापारतेनुंसाक्षात्कारफल

मनोवचोदृक्करणेहितस्यसाक्षात्कृतंमेपरिबर्हणंहि ॥ विनापुमान्येनमहाविमोहात्कृतांतपाशान्नविमोक्तु मीशेत् ॥२७॥ श्रीशुकउवाच ॥ एवमनुशास्यात्मजान्स्वयमनुशिष्टानपिलोकानुशासनार्थंमहानुभा वःपरमसुहृद्भगवानृषभापदेशउपशमशीलानामुपरतकर्म्मणांमहामुनीनांभक्तिज्ञानवैराग्यलक्षणंपार महंस्यंधर्म्मःपशिक्षमाणःस्वतनयशतज्येष्ठंपरमभागवतंभगवज्जनपरायणंभरतंधरणिपालनायाभि षिच्यस्वयंभवनएवोर्वरितशरीरमात्रपरिग्रहउन्मत्तइवगगनपरिधानःप्रकीर्णकेशआत्मन्यारोपिता हवनीयोब्रह्मावर्त्तात्प्रवव्राज ॥२८॥

तोमारिआराधनाकरविएजछेपणबिजुंनथि ॥ अनेजेमारिआराधनाविनापुरुषजेतेमहामोहरूपजेकालनोपाशतेथ किमुकावाने समर्थथातोनथि॥२७॥हवेशुकजीकहेछेहेराजापरिक्षित्मोटोछेमहिमाजेनोएवानेसर्वनापरमसुहृदएवा जेऋषभदेवनामेभगवानतेजेतेपोतानाजेपुत्रतेमनेपोतोदिधिजेशिक्षातेप्रमांणेपोतानिमेलेजपोतेजांणेछे नेतेप्रमांणेपो ॥२८॥

तेवर्तेछेतोपणतेमनेसमग्रलोकनेशिखववानेअर्थेएप्रकारेशिक्षाकरिनेअनेआत्मानेविषेप्रतिलोभपणेवरतवेकरिनेइंद्रियोनाक्षोभेरहितछेस्वभावजेमनोएवानेनिवृतिपांम्यांछेप्रवृतिरूपकर्मजेमनांएवाजेमोटामुनितेमनो भक्तिज्ञाननेवैराग्यएछेलक्षणजेनुंएवोजेपरमहंससंबंधिधर्मतेनेशिखवशे एवाजेतेऋषभदेवभगवानतेजेतेपोतानाजेसोपुत्रतेमनेविषे मोटानेपरमभगवदिनेभगवाननाजेभक्ततेमनेआधिन एवाजेभरततजीतेनेप्रथविनापालनकरवानेअर्थेराज्याभिषेकेक

जडांधमूकबधिरपिशाचोन्मादकवदवधूतवेषोऽभिभाष्यमाणोपिजनानांगृहीतमौनव्रतस्तूष्णीबभूव ॥२९॥ तत्रतत्रपुरग्रामाकरखेटखर्वटवाटीशिबिरव्रजघोषसार्थगिरिवनाश्रमादिष्वनुपथमवनिचरापसदैःपरिभूयमानोमक्षिकाभिरिववनगजस्तर्जनताडनावमेहनानिष्ठीवनग्रावशकृद्रजःप्रक्षेपपुतिवातदुरु

रिपकेवोतेपोतानाघरनेविषेजबाकिरह्योछेशरीरमात्रपरिग्रहजेनेएवानेउन्मतानिपेठेआकाशएजछेवस्त्रजेनेएवानेछूटामुक्याछेमाथानाकेशजेणेएवानेपोतानाआत्मानेविषेआरोपणकर्युंछेअग्नीहोत्रजेणेएवाथकातेऋषभदेवभगवानजेतेब्रह्मावर्तनामेजेपोतानोदेशतेथकिपरमहंसथैनेचालिनिसरताहवा॥२८॥ अनेअवधुतछेवेशजेनोएवानेग्रहणकर्युं
॥५८॥ छेमौनव्रतजेणेएवाजेऋषभदेवभगवानतेजेतेजननामध्यनेविषे जडअंधमूकबधिरपिशाचनेउन्मततेनिपेठेवरतताथ
भा०५ काजनतेमणेबोलाव्याथकापणनबोलताहवा ॥२९॥ अनेज्यांज्यांपोतेजाताहवात्यांत्यांआवांजेमोटांशहेरनेगांमनेखां

ण्योनेखेडुंनांगांमनेपर्वतानितलाटिनांगांमनेपुष्पादिकनिवाडियो नेलसकरनाउतारानेगायुरह्यानावाडानेगोपुंनेरह्या नांस्थांनकनेतिर्थवासिनासंघनेंपर्वतनेवननेऋषियुंनाआश्रमइत्यादिकजेस्थानकतमनेविषमार्गमार्गमांमनुष्यछेनांम मात्रजेमतुंएवाजेदुष्टजनतेमणेभयदेखाडवोमारवुंउपरमुतरवुंथुकवुं पांणानांखवाविष्टानांखवीधुल्यनांखविमुखआग ल्यआविनेअधोवायुनोसंचारकरवोनेंगाल्युदेविइत्यादिकजेउपद्रव्यतेमणेकरिनेपराभवपमाड्याछेतोपणतेपराभवने

कैस्तदविगणायन्नेवासत्संस्थानएतास्मिन्देहोपलक्षणेसदपदेशउभयानुभवस्वरूपेणस्वमहिमावस्था नेनासमारोपिताहंममाभिमानत्वाद[illegible]खंडितमना पृथिवीमेकचरःपरिभ्राम ॥३०॥ अतिसुकुमारक रचरणोरःस्थलविपुलबा[illegible]सयुगलवदनाद्यवयवविन्यासःप्रकृतिसुंदरःस्वभावहाससुमुखोनवनलिनद

मांद्र[illegible]पराभवतेनेजेमवननोमोटोहाथिनगणेतेमनगणताथकापृथविप्रत्येएकलाजफरताहवा ॥ केमजे सत्यएरित्येछेनाममात्रजेनुंएवोनेमिथ्यारूपछेरचनाजेनिएवोजेआदेह तेनेविषेसतजे आत्मानेअसतजेदेह एबेनोजे अनुभवतेस्वरूपे[illegible]रिनेजेपोतानामाहिमानेविषेरहेवुंतेणेकारिने अहंममत्वरूपअभिमांनपणानुं आरोपण नाथिकरयुं एहेतुमाटे तेउपद्रव्ये करिने नाथिखंडितथयुं मनजेनुं एवाथका तेरुषभदेवजेते फरता हवा ॥ ३० ॥ ॥२९॥
अनेंअतिशेसुकुमारएवाजेकरचरणनेवृक्षस्थलतथाविशालएवुंजेबाहुंनेखभानुजुगलनेमुखारविंदएआदिकजेअवयव

तेनिछेअति [illegible] नेएवा ॥ अनेंस्वभावेकरिनेजसुंदरएवाअनेंस्वभाविकजेहसवुं तेणेकरिनेशोभायमान
मुषारविंदजेनुंएवाअनेंनवाकमलनिपांषडिसरषांलांबांने शीतलनेतापनेहरेएविजेकिकितेणजुक्तएवांअनेंरातांनेवि
शालएवांजेनेत्रतेमणेकरिनेंमनोहरएवाअनेंन्यूनाधिकपणेरहितएवाछेसुंदरकपोलकर्णकंठनेनासिकातेजेनांएवानेअ

लायमानशिशिरतारारुणायतनर[illegible]सदृशसुभगकपोलकर्णकंठनासोविगूढस्मितवदनमहोत्सवेनपु
रवनितानांमनसिकुसुममशरासनमुपदधानःपरागवलंबमानकुटिलजटिल[illegible]पिशकेशभूरिभारोऽवधूत
मलिननिजशरीरेणग्[illegible]दृश्यत ॥३१॥ यर्हिवावसभगवान्लोकामिमंयोगस्याद्धाप्रतीपामिवाच
क्षाणस्तत्प्रक्रियाक[illegible]बीभत्सितमितव्रतमाजगरमास्थितःशयानए[illegible]श्नातिपिबतिखादत्यवमेहतिहद
तिस्मचेष्टमानउच्चारितआदिग्धोद्देशः ॥३२॥

तिशेगुढछेहसवुंजेनेविषेएवुंजेमुखारविंदतेनेविलासेकरिनेसेहेरनिजेस्त्रियोतेमनामननेविषेकामदेवनेउपजावताए[illegible]
जरुषभदेवभगवानतेजेतेएवाअतिशेमनोहरमूर्त्तिछे तोपणमुखनेआगललटकतानेकुटिलनेंजटाबंधायेलनेपिलाएवा
[illegible]केशतेनोछेघणोकभारजेनेएवाथकाअनादरेजुक्तनेमलिनएवुंजेपोतानुंशरिरतेणकरिनेग्रह [illegible]हितनिपेठेदेषा
ताहवा ॥३१॥ अनेंतेरुषभदेवभगवानजेतेजारेआलोकनोपोतानायोगमार्गनो साक्षातशत्रुहोयनेशुंएमजोताहवा

अनेंतेनिजेप्रतिक्रियाकरविकेतांजेपोतानेकष्टदेताहोयतेनेपाछिशिक्षाकरवितेनेनिंदितछेएरित्येजोताहवातारेअजग
रसंबंधिव्रतजेएकठेकांणेजपड्याथकाप्रारब्धकर्मनेभोगववुंतेनेआशरयाथकासुतेसुतेजमताहवापाणिपिताहवानेंखा
ताथकाजमुतरताहवानेझाडेफरताहवानेतेविष्टानेविषेलोटताथकातेविष्टायेकरिनेलिपांणाछेदेहनाअवयवजेनाएवा

तस्य ह्यः पुरीषसुरभिसौगंध्योवायुस्तंदेशंशतयोजनंसमंतात्सुरभींचकार ॥३३॥ एवंगोमृगकाकचर्यया
व्रजंस्तिष्ठन्नासीनःशयानःकाकमृगगोचरितं पिबतिखादत्यवमेहतिस्म ॥३४॥ इतिनानायोगचर्याचर
णोभगवान्कैवल्यपतिऋषभोविरतपरममहानंदानुभवआत्मनिसर्वेषांभुतानामात्मभुतेभगवातेवासुदे
वआत्मनोऽव्यवधानानंतरोदरभावनसिद्धसमस्तार्थपरिपूर्णोयोगैश्वर्याणिवैहायसमनोजवांतर्द्धानपरका
यप्रवेशदूरग्रहणादीनियदृच्छयोपगतानिनांजसान्टपहृदयेनाभ्यनंदत् ॥३५॥

होताहवा॥३२॥ अनेतेऋषभदेवानिविष्टानोजेरुडोसुगंधतेणेकरिनेछे सुगंधपणुंजेनेविषेएवोजेवायुंतेजेतेतेदेशनेचारे
कोरेदशजोजनपर्यंतसुगंधिमांनकरतोहवो॥३३॥अनेकाकमृगनेगायतेनासरखुछेचरित्रजेनुंएवाजेतऋषभदेवतेजेते
गायमृगनेकाकनिपेठेचालताथकाउभाथकाबेठाथकानेसुताथका पांणिपिताहवाखाताहवानेमुतरताहवानेझाडेफर
ताहवा॥३४॥हेराजापरिक्षितएरित्येनांनाप्रकारनांजेयोगनांआचरणतेनेआचरताएवानेकैवल्यजेमोक्षतेनापतिएवा

नेमस्कंद उत्कृष्टनेमोटोएवोजेउ दांत छेअनुभ जेनेएवा अनेसर्वेजीवप्राणिमात्रनाआत्मानेसर्वजीवप्राणिमात्र
फलनाआपनाराएवाजेभगवानवासुदेवतेनेविषे जेपोतानाआत्मानोअव्यवधानतेएकरिनेपोतानेनेभगवानवा
वनामध्यनेविषेजेभेदभावतेटालिगयोछेएहेतुमाटेपोतानिमेलेजसिद्धथया एवाजेसमग्रअर्थतेणेकरिनेपरिपुर्णएवाजे
भगवान षभदेवतेजेतेपोतानिमेलेजसाक्षात्कारप्राप्तथयांएवांयोगैश्वर्यजेसिद्धियुतेमनेमनेकरिनेपणनवखांणता वा

इतिश्रीमद्भागवतेमहापुराणेपारमहंस्यांसंहितायांवैयासिक्यांपंचमस्कंधेऋषभदेवानुचरित्रेपंचमोऽध्या
यः ॥५॥ राजोवाच ॥ ननूनंभगवआत्मारामाणांयोगसमीरितज्ञानाऽवभर्जितकर्मबीजानांयोगैश्व
र्याणिनःक्लेशदानिभवितुमर्हंत्तियदृच्छयोपगतानि ॥१॥

तेयोगैश्वर्यकेवांछेतोआकाशनेविषेगतिकरवापणुंतथामननासरखोदेहनोवेगथायतथाअंतर्ध्यानथैजावुंतथा बिजानादे
हमांप्रवेशकरवोतथाघणेछेटेजेपदार्थपड्यांहोयतेनेहाथेकरिनेग्रहणकरवुंतथादूरदर्शनतथादूरश्रवणइत्यादिकजेयोगै
श्वर्यतेपोतानेजाणेपोतापासेआव्यांतोपणतेनेनअंगीकारकरताहवा ॥३५॥ एरित्येश्रीमद्भागवतनांमेजेमोटुंपुराणपर
महंसनिसंहितारूपनेव्यासजीनुंकरेलुंतेनेविषेजेपंचमस्कंधतेमां ऋषभदेवनुंचरित्रकह्युंएनांमेपांचमोअध्यायजेतेथ
यो॥५॥हवेराजापरिक्षित्जेतेशुकाजप्रत्येपुछेछेहेभगवनशुकाजिअध्यात्मयोगेकरिनेअतिशेउद्दिप्तथयुंएवुंजेज्ञानतेणेक

रिनेबाळिनांख्युंछेकर्मनांबिजजेमणेएवानेआत्मानेविपेजछे आरामजेमनेएवाजेमोटायोगितेमनेयदृछायेकरिनेप्राप्त
थयांजेयोगैश्वर्यतेजेतेवलिक्केशनेआपेएवांथावानेनिश्चेजोग्यनथि तेकारणपणामाटेतेऋषभदेवजेतेतेयोगैश्वर्यनेकेम
नवखांणताहवाएजेप्रश्नतेनोउतरकहो॥१॥हवेऋषिजेशुकाजितेजेतेराजापरिक्षित्प्रत्येकहेछेहेराजनतुंतेणेसत्यकह्युं
पणकेटलाकबुद्धिवानविवेकिपुरुषजेतेचंचलएवुजेमन तेनाविश्वासनेसम्यकप्रकारेनथिकरताजेमानिर्दयएवोजेपारा

ऋषिरुवाच ॥ सत्यमुक्तंकिंत्विहवाएकेनमनसोऽद्धाविश्रंभमनवस्थानस्यशठकिरातइवसंगच्छन्ते॥२॥
तथाचोक्तम् ॥३॥ न[illegible]र्यात्कर्हिचित्सख्यंमनसिह्यनवस्थिते॥यद्विश्रंभाच्चिराच्चीर्णंचस्कन्दतप[illegible]श्वरम्
॥४॥ नित्यंददातिकामस्यच्छिद्रंतमनुयेऽरयः ॥ योगिनःकृतमैत्रस्यप[illegible]र्जायेवपुंश्चली ॥५॥

धितेजेते[illegible]थल्याहोयतोपणतेनाविश्वासनेसम्यकप्रकारेनथिकरतोतेम॥२॥अनेमननोविश्वासनकरवोतेनेविषे
श्लोककह्याछेतेकैयंछैये॥३॥जेचंचलएवुंजेमनतेनेविषेक्यारेयपण मित्रपणुंनकरवुंकेतांविश्वासनकरवोकेमजेबहुकाल
पर्यंतसंच्युंएवुंजेशिवजिनेसौभरिआदिकमहासमर्थपुरुषनुंतपतेजेतेजेमननाविश्वासथकिस्रविजातुहवुं॥४॥ अनेक
स्योछेमननोविश्वासजेणेएवोजेजोगितेनुंजेमनतेजेतकामतथाकामानिकेडेवरतताजेक्रोधलोभादिकशत्रुतेमनेनित्यप्र
त्येप्रवेशकरयानाअवकाशनेआपेछे॥जेमकरयांछेविश्वासजेणेएवोजेपतितेनिपुंश्चालिएविजेस्त्रितेजेतेजारपुरुषनेअव

काश आपिनेतेपा दे॥ नेखावेछेतेममनपणकामादिकेकारिनेएजोगिनेभ्रष्टकरेछे ॥५॥ अनेकांमक्रोधमदलोभशोक
मोहनेभयएआदिकजेशत्रुतथाकर्मनुंबंधनएसर्वेजतेजेमनछेमूलजेमनंएवाछेएवुंजेमनतेनेविवेकिजतेपोतानेवशथैग
युंछेएविरित्येकोणमां कोइनमानं ॥६॥ एविरित्येशुकजीजेतेराजापरिक्षितनाप्रश्ननोउत्तरकरिनेहवेजेऋषभदेवभग
वाननिकथानोप्रसंगछेतेनेकहेछे हेराजापरिक्षित्समग्रएवाजेइंद्रादिकलोकपालतेमनामुगटमणिरूपएवाछेतोयपण

कामोमन्युर्मदोलोभःशोकमोहभयादयः ॥ कर्मबंधश्चयन्मूलःस्वीकुर्य्यात्कोनुतद्बुधः॥६॥ अथैवमखि
ललोकपालललामोऽपिविलक्षणैर्जडवदवधूतवेषभाषाचरितैरविलक्षितभगवत्प्रभावोयोगिनांसांपराय
विधिमनुशिक्षयन्स्वकलेवरंजिहासुरात्मन्यात्मानंसंव्यवहितमनर्थाऽन्तरभावेनान्वीक्षमाणउपर
तानुवृत्तिरुपरराम ॥७॥

नानाप्रकारनाजेजडनिपेठेअवधुतवेषभाषानेआचरणतेमणेकरिनेनाथिजणातोभगवत्प्रभावजेनेविषेएवाजेऋषभदेव
भगवानतेजेतेयोगियुंनेदेहत्यागकरयानाप्रकारनेशिखवशे एवानेपोतानादेहनोत्यागकरवानेइछताएवाथकादेहनुंजे
अभिमानतेनोत्यागकरताहवातेऋषभदेवकेवाछेतोसर्वजीवप्राणिमात्रनाआधार एवाजेभगवानतेनेविषेमनेकरिने
व्यवधानेरहितवरततोएवोजेपोतानोआत्मातेनेअभेदपणेकरिनेजोताएवाछे॥अनेबाधपामिगइछेदेहाभिमाननेविषे

अनुवृत्तिजेथकिएवाछे ॥७॥ अनेएप्रकारेत्यागकर्योछेदेहाभिमांनजेणेएवाजेऋषभदेवभगवानतेनोजेदेहतेजेतेयो
गमायाजेनिर्विकल्पसमाधिनीसिद्धिनेअर्थेपूर्वेकर्यांसाधनतेनिवासनायेकरिनेरहिगयोजेदेहाभिमाननोआभासतेणे
करिनेआपृथविप्रत्येफरतोथकोकोंकवेंककुटकनेदाक्षिणेकर्णाटएनामे जेदेशतेमनेयद्दछयायेकरिनेपांमतोहवो ॥ अने
तेऋषभदेवनोदेहजेतेपूर्वेजम्यानोजेअभ्यासहतोतेणेकरिनेमुखनेविषेकर्योछे पांणानोकोलियोजेणेएवोनेउन्मतानि

तस्यहवाएवंमुक्तलिंगस्यभगवतऋषभस्ययोगमायावासनयादेहईमांजगतीमभिमानाऽऽभासेनचंक्रम
माणःकोंकव्यंककुटकान्दक्षिणकर्णाटकान्देशान्ययोपगतःकुटकाचलोपवनआस्येकृताऽश्मकव
लउन्मादइवमुक्तमुर्द्धजोऽसंवीतएवविचचार ॥ ८ ॥ अथसमीरवेगविधूत्तवेणुविघर्षणजातोग्रदावा
नलस्तद्वनमालेलिहानःसहतेनददाह ॥ ९ ॥ यस्यकिलानुचरितमुपाकर्ण्यकोंकव्यंककुटकानांरा

पेठेछूटामुक्याछे माथानाकेशजेणेएवोने नग्नएवोथकोजे कुटकाचलपर्वतने समिपेजेवन तेनेविषे विचरतो हवो
॥ ८ ॥ अनेतेवारपछे वायुनोजेवेग तेणेकंपाव्या एवाजेवांस तेनासंघर्षे करिनेथयो एवोउग्रदावानल ते
जे ते ते वनने चारेकोरे गलतोथको तेऋषभदेवना देहेसहित तेवनने बालिनांखतो हवो ॥ ९ ॥ ॥ ॥ ॥३२॥
अनेंजेऋषभदेवनुंआविरित्येजेदेहनुंआचरणतेनेकोंकवेकनेकुटकएनांमेजेदेशतेनोजेराजा अर्हननामेतेजेतेदेशना

वा...जेजनतेथकिसांभलिनेअनेंवलितेआचरणनेपोतेशिषिनेअनेंनथिकोइथकिभयजेनेविषेएवोजेपोतानोधर्मनोमा
र्गतेनोत्यागकरिनेअनेंवलिमंदएवोजेतेअर्हननांमेराजातेजेतेकलियुगनेविषेअधर्मजंतेअतिशेवृद्धिनेपांमेसतेजीवम
...दांजेपूर्वजन्मनांपापतेनुंजेफलतेणेकरिनेमोहनेपांम्योथकोमूंडोएवोजेकुमार्गरूपपाषंडतेनेसम्यकप्रकारेप्रवर

जाऽर्हन्नामोयशिक्ष्य कलावधर्मउत्कृष्यमाणेभवितव्येनविमोहितःस्वधर्मपथमकुतोभयमपहायकुपथ
पाषं...मसमंजसंनिजमनीषया...न्दःसंप्रवर्त्तयिष्यते ॥१०॥ येनहवावकलौमनुजापसदादेवमायामोहि
ताः...विधि...नियोगशौचचारित्रविहीनादेव...लनान्यपव्रतानि ...॥ निजानिजच्चयागृहीताअस्नाना
...शौच...शोपलुंचनादीनिकलिनाऽधर्मबहुलेनोपहतधियोब्रह्मब्राह्मण...ज्ञपुरुषलोकविदूषकाःप्रा
येणभविष्यंति ॥११॥

तावशे ॥१०॥ अनेंतेपाषंडरूपअधर्मनोप्रवरतावनारोजेतेअर्हनराजातेणेकरिनेकलियुगनेविषेवेदब्राह्मणयज्ञपुरुष
नेय...करिनेपमायएवाजेभगवाननालोकतेमनेदूषणनादेनाराएवाजेअधमजनतेजेतेघणाकथाशेते अधमजनकेवाछे
तोदेवजेभगवानतेनिमायायेकरिनेमोहपांम्याएवाछेअनेंपोतानावर्णाश्रमनोजेविधितेनेअनुंसारेकरयानिछेआज्ञाजे
नेविषेएवुंजेशौचस्नानादिकरूपआचरणतेणेरहितएवाछेअनेंदेवताउनिछेअवज्ञाजेमनेविषेएवांजेनावुंनाहिआचमन

नकरवुंशौचनकरवुंनेमाथानाकेशतांणिकाढवाईत्यादिकमुंडांव्रततेमनेपोतेपोतानिईछायेकरिनेग्रहणकरताएवाछेअनें
अधर्मछेघणोकजेनेविषेएवोजेकलियुगतेणेकरिनेहणाईगईछेवुद्धियोजेमनिएवाछे११अनेंतेजेपाषंडिजनतेजेतेवेदथि
विरुद्धनेंअंधपरंपरारूपनेंपोतानिईछायेकरिनेकल्पिएविजेप्रवृतितेणकारिनेअंधतामिस्त्रनरकनेविषे पोतानिमेलेजप
डशेतेपाषंडिजनकेवाछेतोतेजेअंधपरंपरारूपप्रवृतितेणेकारिनेकर्योछेपोतानोकल्याणनोविश्वासजेणेएवाछे ॥१२॥

तेच ह्यर्वाक्तनयानिजलोकयात्रायांऽधपरंपरयातयैवाश्वस्तास्तमस्यंधेस्वयमेवप्रपतिष्यंति ॥१२॥ अय
मवतारोरजसोपप्लुतकैवल्योपशिक्षणार्थः ॥१३॥ तस्यानुगुणान् श्लोकान् गायंति ॥१४॥ अहोभुवःस
प्तसमुद्रवत्याद्वीपेषुवर्षेष्वधिपुण्यमेतत् ॥ गायंतियत्रत्यजनामुरारेःकर्माणिभद्राण्यवतारवंति ॥१५॥

हेराजापरिक्षितूतारेतुंकाहिशजेएऋषभदेवनाचरित्रनेजोइनेपाखंडमार्गप्रवर्त्योतेणेकरिनेजीवुंनुंबहुभुंडुंथयुंमाटेएवो
अनर्थनोप्रवरतावनारोएऋषभदेवावतारशासारुंथयोतोत्यांकहुंछूंजेआजेऋषभदेवावतारतेजेतेरजोगुणेकरिनेव्या
प्तएवाजेजनतेमनेमोक्षमार्गशीखववानेअर्थेछेकेतांपोतेएमदेखाड्युजेजेरजोगुणिजीवहोय तेमारिपेठेदेहनोअनादर
करिनेनेअहंममत्वनोत्यागकरिनेवरतेतारेतेनाजीवनोउद्धारथायनहितोनथाय॥१३ अनेतेमोक्षमार्गनिजेशिक्षातेने
अनुरूपएवाजेआत्रणश्लोकतेनेमोटापुरुषजेतेगायछे॥१४॥ अहोइतिआश्चर्येसातसमुद्रेजुक्तएविजेआपृथवितेनाजे ॥३३॥

सर्वेद्वीपतेनेविषेआजेभरतखंडतेजेतेअधिकछेपुण्यजेमांएवोछे ॥ जेभरतखंडनेविषेरह्याजेजनतेजेतेऋषभदेवादिक
अवतारेजु एवांनेकल्यांणकारिएवांजेभगवाननांचरित्रतेमनेगायछे ॥ १५॥ अहोइतिआश्चर्येआप्रियव्रतनोजेवंश
तेजेतेजसेकरिनेअतिशेशुद्धछेजेप्रियव्रतनावंशनेंविषेपुरांणपुरुषएवाजेवासुदेवभगवानतेजेतेरुषभदेवावतारनुंग्रह
णकरताहवा॥अनेआदिपुरुषएवाजेतेरुषभदेवतेजेतेमोक्षनोहेतुएवोजेपरमहंसनोधर्मतेनेआचरताहवा ॥१६॥अने

अहोनुवंशोयशसावदातः ॥ प्रैयव्रतोयत्रपुमानपुराणः ॥ कृतावतारःपुरुषःसआद्यश्चचारधर्मंयदकर्म
हेतुम् ॥ १६ ॥ ोन्वस्यकाष्टामपरोनुगछे ॥ न्मनोरथेनाप्यभवस्ययोगीयायोगमायाःस्पृहयत्पुद
स्ता ॥ ह्यसत्तयायेनकृतप्रयत्नाः ॥ १७ ॥ इतिहस्मसकलवेदलोकदेवब्राह्मणगवांपरमगुरोर्भगवतऋ
षः ाश्यस्यविशुद्धाचरितोरितंपुंसांसमस्तदुश्चरिताऽभिहरणंपरममहामंगलायनमिदमनुश्रद्धयोपचित
याऽनुश्रृणोत्याश्रावयतिवाऽवहितोभगवतितास्मिन्वासुदेवएकांततोभक्तिरनयोरपिसमनुवर्त्तते।१८।

बिजोएवोकोणजोगीछेनेजेतेअजन्माएवाजेएरुषभदेव तेनिजेदिशातेनेमनोरथेकरिनेपणपांमवानेसमर्थथायकोयन
थाय॥अनेजेरुषभदेव णेअसत्यपणेकरिनेत्यागकरियोएवियोगमायाजेसिद्धियोतेमनेजेजोगीजेतेइछेछेएवोजेजोगि
तेरुषभदेवनिदिशानेकेमपांमेतेसिद्धियोकेविछेतोजेमनेपांमवानेअर्थीवजाजोगिजेतेघणाकजतननेकरेछेतोपणप्राप्तन
थिथाति ॥१७॥ हेराजापरिक्षित्समग्रवेदलोकदेवब्राह्मणनेगायुतेमनापरमगुरुनेरुपभदेवछेनामजेनुंएवाजेभगवान

तेनुंअतिशेशुद्धएवुंजेआचरणतेनेविषेजेआख्यानकह्युंतेजेतेपुरुषनासमस्तपापनेअतिशेटालिनांखेएवुंछे॥अनेअति
शेमोटांजेमंगलतेमनुंआश्रयछेतेजेएआख्यांनतेनेजेपुरुषजेतेवृद्धिपांमिएविजेश्रद्धातेणेकरिनेसावधानथकोसांभले
छेतथासंभलावेछेएवेंजेपणवासुदेवएवाजेतेरुषभदेवभगवानतेणेविषे एकांतपणेकरिनेभक्तिजेतेसम्यकप्रकारेथाय
छे॥१८॥अनेकविकेतांविवेकिएवाजेभगवाननाभक्तजनतेजेतेनानाप्रकारनांछेदुःखजेनेविषेएवोजेसंसारतेमांजघणा

यस्यामेवकवयआत्मानमविरतंविविधव्रजिनसंसारपरितापोपतप्यमानमनुसवनंस्नापयन्तस्तयैवपरयानि
र्वृत्याह्यपवर्गमात्यंतिकंपरमपुरुषार्थंमपिस्वयमासादितंनोएवाद्रियन्तेभगवदीयत्त्वेनैवपरिसमाप्तसर्वाऽर्थाः
१९ राजन्यातिर्गुरुरलंभवतांयदूनांदैवंप्रियःकुलपतिःक्वचकिंकरोवःअस्त्वेवमंगभगवान्भजतांमुकुंदोमुक्तिं
ददातिकर्हिचिश्मनभाक्तियोगं॥२०॥

कतापतेणेकरिनेतप्योएवोजेपोतानोआत्मातेनेजेभक्तिनेविषेजादिवसादिवसप्रत्येनिरंतरस्नानकरावेछेअनेतेभक्तिये
करिनेथयुंजेपरमसुखतेणेकरिनेसुखियाथकाभगवानतेणेमाग्याविनापोतानेजांणेजआप्योएवोनेपरमपुरुपार्थरूपएवो
जेआत्यंतिकमोक्षतेनोपणनथिआदरकरतातेभक्तजनकेवाछेतोभगवदिपणेकरिनेजसम्यकप्रकारेपांम्यांछेसर्वेपुरुषा
र्थजेणेएवाछे॥१९॥हेराजापरिक्षित्आजेरुषभदेवनामेवासुदेवभगवानतेजेतेतमेजेपांडवनेयादवतेमनापतिछे नेगुरु

छेनेइष्टदेवछेनेपरमसुहृदछेनेतमारानेयादवनाकुलनानियंताछे॥अनेबहुकेहेवेकरिनेशुंक्यारेकतोतमेजेपांडवतेना॥किं
करपणथयामाटेहेराजन मुकुंदएवाजेएभगवानश्रीकृष्णतेजेतेभक्त एवाजेतमेतेतमारेअर्थेएप्रकारेथावोअनेविजाजेभ
जेछेतेने नेतोएभगवानजेतेमुक्तिनेआपेछेपणतमाराजेवोजेभक्तियोगतेनेतोक्यारेयनथिआपता॥२०॥ श्रीगोपिजन
वल्लभायनमोनमः॥ अनेनित्येअनुभव्युजेपोतानुंस्वरूपतेरूपजेलाभतेणेकरिनेनिवृत्तिपामिछेतृष्णाजेनिएवाजेरुष

नित्यानुभूतनिजलाभनिवृत्ततृष्णः॥श्रेयस्यतद्रचनयाचिरसुप्तबुद्धेः॥लोकस्ययःकरुणयाऽभयमात्मलो
कमाख्यन्नमोभगवतेरुषभायतस्मै॥२१॥इतिश्रीमद्भागवतेमहापुराणेपारमहंस्यांसंहितायांवैय्यासिक्यां
पंचमस्कंधेरुषभदेवानुचरित्रेषष्टोऽध्यायः॥६॥ श्रीशुकउवाचभरतस्तुमहाभागवतोयदाभगवताऽवनि
तलपरिपालनाय संचिंतितस्तदनुशासनपरःपंचजनींविश्वरूपदुहितरमुपयेमे १

ऋषभदेवभगवानतेजेतेदेहादिकनाभरणपोषणनोजेमनोरथतेणेकरिने पोतानाकल्यांणनासाधननेविषेघणाककालथिसु
तिछेबुद्धिजेनिएवोजेजनतेनिउपरजेकरुणातेणेकरिनेनिर्भयएवोजेपोतानोलोकतेनेकहेताहवा॥ एवाजेतेरुषभदेवभ
गवानतेनेहुंजेतेनमस्कारकरुंछुं॥२१॥एरित्येश्रीमद्भागवतनामेजेमोटुंपुराणपरमहंसानिसंहितारूपनेव्यासजीनुंकरेलुं
तेनेविषेजेपंचमस्कंधतेमांऋषभदेवनुंचरित्रकह्युंएनांमेछठोअध्यायजेतेथयो॥६॥ शुकजिकहेछेहेराजापरिक्षिततेवार

पछेमहाभगवदीएश्राजेभरताजितेजेतेतोभगवानएवाजेरुषभदेवतेणेपृथविनिपरिपालनाकरवानेअर्थेप्रेरयाहतामाटे
तेरुषभदेवनिआज्ञानेविषेतत्परथकातेभरतजी जेतेविश्वरूपनामेजेप्रजापतितेनिपुत्रिजेपंचजनीनामेतेनेपरणताह
वा॥१॥अनेतेभरताजिजेतेपंचजनीनांमेजेपोतानिस्त्रितेनेविषेसमग्रपणेकरिनेपोतानेअनुरूपएवाजेपांचपुत्रतेमनेउप
जावताहवाजेमभूतादिजेतामसाहंकारतेजेतेशब्दस्पर्शरूपरसनेगंधएजेपंचमात्रातेनेउपजावेछेतेमउपजावताहवा॥

तस्यामुहवाआत्मजान्कार्त्स्न्येनाऽनुरूपानात्मनःपंचजनयासभूतादिरिवभूतसूक्ष्माणि ॥ सुमतिरा
ष्ट्रभृतंसुदर्शनमावरणंधूम्रकेतुमिति ॥२॥ अजनाभंनामैतद्वर्षंभारतमितियतआरभ्यव्यपदिशंति ॥३॥
सबहुविन्महिपति पितृपितामहवदुरुवत्सलतयास्वेस्वेकर्मणिवर्त्तमानाःप्रजाःस्वधर्म्ममनुवर्त्तमानःप
र्य्यपालयत्॥ ४ ॥

तेपांचपुत्रनांनांमकहेछेसुमति ॥ १ ॥ राष्ट्रभृत ॥ २ ॥ सुदर्शन ॥ ३ ॥ आवरण ॥ ४ ॥ धुम्रकेतु ॥ ५ ॥
एपांचअनेअजनाभनामेजे आखंडतेनेजेभरतराजाने आरंभिनेभरतखंडएरित्येकहेछे ॥ ३ ॥ अनेसर्वज्ञएवाम
हीपतिजे भरतराजा तेजेते पोतानाधर्म नेअनुसरताथका पोतपोताना वर्णाश्रमसंबंधि जेकर्मतेनेविषे वरतति ॥३५॥
एविजेप्रजा तेमनेपोताना पितापितामहनिपेठे घणिकदयालुताये करिने पालता हवा ॥ ४ ॥ ॥

अनेंयज्ञजेस्तंभविनानायज्ञ अनेंक्रतुजेस्तंभसहितयज्ञतेरूपएवाजेभगवानतेनेनानानेमोटाएवाजे नानाप्रकारनाय ज्ञतेणेकरिनेश्रद्धायेजुकथकातेभरतजीजेतेनिरंतरयजताहवा तेयज्ञक्रियातोपोतानाअधिकारानुसारेकरिनेसंपन्नक रया एवाजेअग्नीहोत्रदर्शपुर्णमासचातुर्मास्यपशुसोमएनामेजेयज्ञतेमानिप्रकृतिजेसमग्रअंगेजुक्त एअग्निहोत्रादिकअ

ईजेचभगवंतंयज्ञक्रतुक्रतुभिरुच्चावचैः ॥ श्रद्धयाहुताग्निहोत्रदर्शपूर्णमासचातुर्मास्यपशुसोमानांप्रकृ तिविकृतिभिरनुसवनंचातुर्होत्रविधिना ॥५॥ सप्रचरत्सुनानायागेषुविरचितांऽगक्रियेष्वपूर्वंयत्तत्क्रिया फलंधर्माख्यंपरेब्रह्मणियज्ञपुरुषे सर्वदेवतालिंगानांमंत्राणामर्थनियामकतयासाक्षात्कर्तरिपरदेवतायां भगवतिवासुदेवएवभावयमानआत्मनैपुण्यमृदितकषायोहविःष्वध्वर्युभिर्गृह्यमाणेषुसयजमानायज्ञभा जोदेवांस्तान्पुरुषावयवेष्वभ्यध्यायत् ॥६॥

नेविकृतिजेन्युनअंगेजुक्तएअग्निहोत्रादिकतेणेकरिनेभगवाननेयजताहवा तथाचातुर्होत्रविधियेकरिनेभगवाननेयज ताहवा ॥५॥ अनेंसंपादनकरिछेअंगनिक्रियाउंतेजेमनेविषेएवाजेनानाप्रकारनायज्ञ तेजंतेप्रवरतेसततेयज्ञेकरिने थयुंजेधर्मरूपएवुंक्रियानुंफलतेनेभगवानवासुदेवनेविषेसमर्पणकरताएवाजजमानभरतजीतेजेतेपोतानायज्ञनाकरा वनाराजेब्राह्मणतेमणेहुतद्रव्यजेतेग्रहणकरेसतेयज्ञभागनाभजनाराजे सूर्यादिकदेवतेमनेभगवाननाअवयवजेनेत्रा

दिकअंगतेनेविषेधारताहवापणभगवानना अंगथकितेसूर्यादिकदेवनेपृथकपणेनधारताहवा ॥ अनेंतेभगवानवासु
देवकेवाछेतो जेनेपरब्रह्मनामेकहेछेनेंयज्ञपुरुषनामेकहेछेएवाछे अनेंसूर्यादिकजेसर्वेदेवतेमनाप्रकाशकएवाजवेदनामं
त्रनाअर्थजेसूर्यादिकदेवतेमनानियंतापणेकरिनेसाक्षात्कारकरताछे ॥ केतांतेतेदेवरूपेकरिनेकर्मनाफलप्रदातापोते
जछेअनेंसर्वेदेवनादेवछेअनेंतेभरतजींकेवाछेतोएवेदोक्तकर्मेकरिनेएकभगवाननेजनिष्कामपणेयजवा ॥ पणबिजा

**एवंकर्मविशुद्ध्याविशुद्धसत्वस्याऽन्तर्हृदयाकाशशरीरे ब्रह्मणि भगवतिवासुदेवेमहापुरुषरूपोपलक्षणे
श्रीवत्सकौस्तुभवनमालारिदरगदादिभिरुपलक्षितेनिजपुरुषहृल्लिखितेनात्मनिपुरुषरूपेणविराचमा
नउच्चैस्तरांभक्तिरनुदिनमेधमानरयाऽजायत॥७॥**

देवनेप्रथकपणेनयजवाएप्रकारनुंजेपोतानुंचतुरपणुंतेणेकरिनेटलिगयाछेकांमक्रोधादिकमलतेजेनाएवाछे ॥ ६ ॥
अनेंएप्रकारेजेकर्मनेविशेशुद्धितेणेकरिने अनेअतिशेशुद्धछेअंतःकरणजेनुंएवाजेभरतजींतेनेवासुदेवभगवाननेविषे
दिवसदिवसप्रत्येअतिशेवृद्धिपांम्योछेवेगजेनोएविजभक्तितेजेतथातिहांवितेभगवानकेवाछेतोहृदयनेमध्यंजेआकाश
तेनेविषेरहिछेमूर्तिजेनिएवाछेअनेंब्रह्मछेनामजेनुंएवाछेअनेंमहापुरुषरूपछेआकारजेनोएवाछेकेतांपुरुषोत्तमछे ॥ अ
नेंश्रीवछकौस्तुभमणिवनमालाचक्रशंखगदाईत्यादिकेकरिनेजुक्तछेअनेंपोतानाजेभक्तजनतेनाहृदयनोविषेलिखेलाचि

ग्रामणनिपेठेअचलपणेरह्युंजेपुरुषाकारस्वरूपतेणेकरिनेतेभरतजिनामननेविषेअतिप्रकाशमांनजणाताएवाछे ॥७॥
अनेंएप्रकारनिप्रवृत्तियेकरिनेवर्षनाहजारोहजारेकरिनेगणायएवोजेकालतेपर्यंतनिश्चेकरयोछेराज्यभोगरूपप्रारब्ध
निसमाप्तिनोसमयजेणेएवाजेभरतजितेजेतेपोतेराज्याधिकारमांरहिनेभोगव्युंएवुंजे पोतानाबापदादानर[illegible]नते
पोतानाजेपांचपुत्रतेमनेयथाविभागेवेंचिआपिनेपोतेसमग्रसंपत्तिनुंआश्रयरूपएवुंजेपोतानुंघर तेथकिनिसरिनेपुल

एवंवर्षायुतसहस्रपर्य्यंतावसितकर्म्मनिर्वाणावसरोऽधिभुज्यमानंस्वतनयेभ्योरिक्थंपितृपैतामहंयथादायं
विभज्यस्वयंसकलसंन्निकेतात्स्वनिकेतात्पुलहाश्रमंप्रवव्राज ॥८॥ यत्रहवाव भगवान्हरिरद्यापितत्रत्यनां
निजजनानांवात्सल्येनसंनिधाप्यतइच्छारूपेण ॥९॥ यत्राश्रमपदान्युभयतोनाभिभिर्दृषच्चक्रैश्चक्रनदीना
मसरित्प्रवरा सर्वतःपवित्रीकरोति ॥१०॥ तस्मिन्वाव किलस एकलःपुलहाश्रमोपवनेविविधकुसुमकिसल

हाश्रमप्रत्येजाताहवा ॥८॥ अनेंजेपुल[illegible]नेविषेसमर्थएवाजेहरितेजेतेत्यांनारेहेनाराजेपोतानाभक्तजनतेमनिउ
परस्यवछलताछेएहेतुमाटेतेभक्तनेंईछितएवुंजेरूपतेणेकरिनेसामिपेजणाईआवेछे ॥९॥ अनेंवलिजेपुलहाश्रमनेविषे
बेयकोरेछेनाभिजेमनेएवाजेशालग्रामशिलानामध्यमांरह्यांचक्रतेमणेकरिनेनदियुंमध्येश्रेष्टएविजे गंडकीनांमेनदिते
जतेम[illegible]षियुंनाआश्रमरूपजेस्थानकते[illegible]नेचारेकोरेपवित्रकरेछे ॥१०॥ श्रीवासुदेवायनमोनमः॥ अनेंतेपुलहाश्रमने

विषेएकलाजरह्याएवाजेभरतजितेजेतेपुलाहाश्रमनेसमिपेजेवनतेनेविषेथयांजेनांनाप्रकारनांपुष्पतथानवपल्लवतथा
तुलसितथाजलतथाकंदमुलनेफलतेरूपजेउपहारतेणेकरिनेंभगवाननाआराधननेकरताथकाप मसुखनेपांमताहवा
॥ तेजरतजिकेवाछेतोविविक्तकेतांशुद्धछेनेंविरामनेपांम्योछेविषयनोअभिलासजेनेएवाछे अनेंवलिअतिशेवृद्धिनेपां
म्योछेउपशमजेनेएवाछे ॥११॥ हेराजापरिक्षित्वलितेजरतजीकेवाछेतोएविरित्येनिरंतरएविजेतेभगवाननिआरा

यतुलसिकांबुभिःकंदमूलफलोपहारैश्चसमीहमानोभगवतआराधनंविविक्तउपरतविषयाऽभिलाषउपभृतो
पशमःपरांनिर्वृतिमवाप॥११॥तयेत्थमविरतपुरुषपरिचर्य्ययाभगवतिप्रवर्द्धमानानुरागभरद्रुतहृदयशैथि
ल्यःप्रहर्षवेगेणात्मन्युद्भिद्यमानरोमपुलककुलकऔत्कंठ्यप्रवृत्तप्रणयबाष्यनिरुद्धावलोकनयनएवंनिजर
मणाऽरुणचरणारविंदानुध्यानपरिचितभक्तियोगेनपरिप्लुतपरमाह्लादगंभीरहृदयाह्रदगाढधियेषणस्ता
मपिक्रियमाणांभगवत्सपर्य्यांनसस्मार ॥१२॥

धनातेणेकरिनेभगवाननेविषेअतिशेवृद्धिपांम्युंएवुंजेहेततेनेभारेकरिनेद्रविगयुंएवुंजेहृदय तेनेविषेछेशिथलपणुंजेने
एवाछे ॥ अनेअतिशेहर्षनेवेगेकरिनेदेहनेविषेउभोथईआव्योछेरोमनोसमुहजेनेएवाछेअनेंभगवाननेविषे उत्कंठाछे
एहेतुमाटेप्रवर्त्यांएवांजहेतनांआंसुतेणेकरिनेरुंधाईगयुंछेजोवुंजेनुंएवांछेनेत्र जेनांएवाछेअनेंएप्रकारेवरतताजेभरत

जितेजेतेपोतानास्वामिएवाजेवासुदेवभगवानतेनांअरुण एवांजेचरणारविंदतेनेध्यानेकरिनेअतिशेवृद्धिपांम्योछेम
क्तियोगतेणेकरिनेसर्वप्रकारेव्याप्तछेपरमआनंदजेनेविषेएवोजेगंगाजलपद्मपत्रथीधोतेनेविषेबुडिगैछेबुद्धिजेनिएवाथका
नेकरवामांडिएविजेभगवानानिपूजातेनेनसंभारताहवा ॥१२॥ अनेएप्रकारेधारयांछेभगवाननांव्रतजेणेएवाअनेमृ
गचर्मरूपछे वस्त्रतेणेकरिनेतथात्रिकालस्नानेकरिनेभिनिनिनेपिलिनेकुटिलएविछे जटातेनेसमुहेकरिनेशोभताएवाजेभ

इत्थंधृतभगवद्व्रतऐणेयाजिनवाससानुसवनाभिषेकार्द्रकपिशकुटिलजटाकलापेनचविरोचमा
नःसूर्यर्चाभगवंतंहिरण्मयंपुरुषंउज्जिहानेसूर्यमंडलेऽभ्युपतिष्ठन्नेतदुहोवाच ॥ १३ ॥ परो
रजःसवितुर्जातवेदोदेवस्यभर्गोमनसेदंजजानरेतसादःपुनराविस्यचष्टेसंगृध्राणंनदींमृगे
रामिमः ॥ १४ ॥

रतजीतेजेतेसूर्यनुंमंडलउगतेसतेतेसूर्यनामंडलनेविषेरह्याछे हिरण्मयपुरुषनामेभगवानवासुदेव तेनेसूर्यनिरुचायेक
रिनेउपासताथकाआवचननेबोलताहवा ॥१३॥ सूर्यएवाजेदेवतेनुंजेतेजतेनाशरणनेअमेजेतेपांम्याछैयेतसूर्यनुंतेज
केवुंछेतोप्रकृतिथाकिपरछेनेसर्वजीवनेकर्मफलनुंआपनारुंछेअनेआजाविश्वतेनेमननेसंकल्पेकारिनेजसृजतुहवुंएवुंछे॥
अनेवलिजेतेजजेतेसृज्युंएवुंजेआविश्वतेमत्येअंतर्यामिरूपेकारिनेप्रवेशकरिनेविषयसुखनेईछतोएवोजे जीवतेनेपो

तानेसांमर्थ्येकरिनेपालेछेअनेंव चिजिवमात्रानिजेबुद्धितेनुंप्रेरकछे ॥१४॥ एरित्येश्रीमद्भागवतनांमेजेमोटुं राणपरम हं संहितारूपनेंव्यासजिनुंकरेलुंतेनेविषेजेपंचमस्कंधतेमांजेभरताजिनुंचरीत्रतेनेविषे सातमोआध्यायजेतेथयो ॥७॥ शुकजीकहेछेहेराजापरिक्षित्एकसमयनेविषतोमहानदिजेगंडकितेनेविषेशौचस्नादिकदेह क्रियाकरिनेकरयुंछे

इतिश्रीमद्भागवतेमहापुराणेपारमहंस्यांसंहितायांवैयासिक्यांपंचमस्कंधेभरतचरित्रेभगवन्परिचर्य्यायांस प्तमोऽध्यायः७श्रीशुकउवाचएकदातुमहानद्यांकृताऽभिषेकनैयमिकावश्यकोब्रह्माक्षरमभिगृणानोमुहूर्त्तत्र यमुदकांतउपविवेश१ तत्रतदाराजन्हरिणीपिपासयाजलाशयाभ्याशएकैवोपजगाम२तयापेपीयमानउद केतावदेवाविदूरेणनदतोमृगपतेरुन्नादोलोकभयंकरउदपतत्३ तमुपश्रुत्यसामृगवधूःप्रकृतिविक्लवाचकित निरीक्षणासुतरामपिहरिभयाभिनिवेशव्यग्रहृदयापारिप्लवदृष्टिरपगततृषाभयात्सहसैवो क्राम ॥४॥

अभिषेकनेनित्यनैमित्तिककर्मतेजे णेएवाजेभरतजीतेजेतेब्रह्माक्षरजेप्रणवतेनेजपताथकाछोघाडिसुधितेनादिना तिर नेविषेबेसताहवा १हेराजापरिक्षित्तेसमयमांतेस्थलनेविषेएकमृगलिजेतेजलपिधानिईछायेकरिनेतेनादिनासमिपेए कलिजआवतिहवि२अनेंतेमृगलितेणेअतिआसक्तिये करिनेजलजेतेपांनकरतेसतेतेटलाकमांजसमिपनेविषेबोलतो ॥३८॥
एवोजेसिंहतेनोलोकनेभयंकरएवोजेमोटोनादतेजेतेउठताहवो३अनेंस्वभावेकरिनेजव्याकुलएविअनेंअतिसेजोसिंह

नाभयनोअभिनिवेशतेणेकरिनेव्याकुलछेहृदयजेनुंएविजेतेमृगलितेजेतेसिंहनोजेनादतेनेसांभालिने चकलवकल थइगयांछेनेत्रजेनांएविनेआतिशेभामिगईछेद्रष्टिजेनिएविनेनाथिगईजलानितृषाजेनेएविथाकेतेमृगालिजेतेतत्कालभयथ किनेनादिनेठकतिहवि ॥४॥ अनेंएविरित्येठेकातिनेंगर्भणिएविजेतेमृगलितेनोघणोकल्लाम्योजेभयतेणेकरिनेस्थानथ किचलायमानथयोएवोजेगर्भतेजेतेयोनिथकिनिसरिगयोथकोजलनाप्रवाहनेविषेपडिजातोहवो ॥५॥ अनेंतेजेगर्भ

तस्याउत्पतंत्याअंतर्वत्न्याउरुभयावगलितोयोनिनिर्गतोगर्भः स्रोतासिनिपपात ॥ ५ ॥ तत्प्रसवोत्सर्पणभयखेदातुरास्वगणेनवियुज्यमानाकस्यांचिद्दर्यांकृष्णसारसतीनिपपातअथचममार ॥६॥ अथतं त्वेणकुणकंकृपणंस्रोतसानुह्यमानमभिवीक्ष्यापविद्धंबंधुरिवानुकंपयाराजर्षिर्भरतआदायमृतमातरमित्याश्रमपदमनयत् ॥७॥

पातनेनदिनुठेकवुंनेंसिंहनोभयतेणेकरिनेथयोजेखेदतेणेकरिनेपिडांणिएविनेपोतानुंजेटोलुंतेथकिविजोगनेपामिएवि जेतेकालियारमृगनिस्त्रीमृगलितेजेतेपर्वतनिकोकगुफानेविषेपडिजातिहाविनेंतेपछेमारिजातिहावि ॥६॥ अनेंतेवारप छेजलनोजेप्रवाहतेणेताण्युएवुंनेपोतानाजेबंधुतेणेत्यागकरयुंएवुंनेंमरिगईछेमाजेनिएवुंनेकृपणकेतांमहादिनएवुंजेते मृगनुंबालकतेनेजोईनेराजर्षिएवाजेभरतजीतेजेतेबंधुनिपेठेदयायेकरिनेतेमृगनाबालकनेग्रहणकरिनेपोतानाआश्र

मप्रत्येलेइआवताहवा ॥७॥ अनेंएजेमृगनुंबालकतेनेविषेअतिशेकरयुंछेपोतापणानुंअभिमानजेणे ग्वाजनरतजीते
नास्नानादिकजेनियमने आहिंसानेंभगवाननिपूजाकरविएआदिकयमतेसर्वेजेतेदिवसदिवसप्रत्येएकएकओछाथया
थकाकेटलाकदिवसेकरिनेनाशपांमिजाताहवा॥तेशांणेकरिनेतोते गलानाबच्यानुंपोषण तृणादिकेकरिनेभ णपो
षणकरवुंअनेंपालनजेस्वाननेनाहार आदिकथकिरक्षाकरविनेंप्रीणनजेहाथफेरव कारिनेप्रसंन्नकरवुंनेंलालन चुंबना

तस्यहवाएणकुणकेउच्चैरेतस्मिन्कृतानिजाभिमानस्याहरहस्तत्पो णप लन प्रीणनलालनानुध्या नेना
त्मनियमाःसहयमाःपुरुषपरिचर्य्यादयएकैकशःकतिपये नाहर्गणेनवियुज्यमानाःकिलसर्व ग्वादवसन्
॥८॥ अहोबतायंहारिणकुणकःकृपणइश्वररश चरणपारेभ्र णरयणस्वगणहृद्बंधुभ्यःपरिवर्जित रणंच
मोपसादितोमामेवमातापितरौभ्रातृज्ञातीन्यौथिकांश्चैवोपेयायनान्यंकंचनवेदमयातिविश्वब्धश्च॥९॥

दिकेकरिनेलडाववुंएमणेकरिनेजेतेमृगलानेविषेआशक्तितेणेकरिनेतेयमानियमजेतेसर्वेनाशपांमि ताहवा ॥८॥
अनेएविरित्येमृगलानेविषेआशक्तिनेपांम्याएवाजेभरताजितेजेतेमनमां चारकरेछेजेअहोइतिआश्चर्येबत तिखेदे
आजेमृगलानुंबालकतेजेतेकृपणछेनेभगवाननुंजेकालचक्रतेनापारिभ्रमणनेवेगेकरिने पोतानागणसुहृदनेबंधुतेथकि ॥३९॥
नोखुंपडिगयुंछेअनेमारा नेपांम्युंछेअनेमुनेजमाताजांणेछे नेभाई एमुंनेजजांणेछेनेपोताति ातिपण नेज

जांणेछेनेपोतानाटोलानाजेसंघाथिनेपणमुंनेजजांणेछेपणाबिजाकोयनेनाथिजांणतुंअनेमारेविषेकस्योछेअति ो विश्वा
सजेणेएवुंआमृगलानुंबच्युंछे।.९॥एकारणपणामाटेशरणांगतानिउपेक्षानोजेदोषतेनोजांणनारोएवोनेआनिमित्तमारे
स्वार्थभ्रष्टथाशेएविरित्यनिजेदोषद्रष्टितेनेनकरतो एवोजेहुंतेमेंतेणेमारेआधनएवुंजेआमृगनुंबच्युंतेनुंपो ण पालन

अतएवमयामत्परायणस्पपोषणपालनप्रीणनलालनं नसूयुनानुषं शरण्योपेक्षादोषविदुषा ॥१०॥ अ
नंह्यार्य्याःसाधवउपशमशीलाःकृपणसुहृदएवंविधार्थेस्वार्थानपिगुरुतरानुपेक्षंते ॥११॥ इतिकृता
नुषंगआसनशयनाटनस्थानाशनादिषु ॥ सहमृगजहुनास्नेहानुबद्धहृदयएवासीत ॥१२॥ कुशकुसु
मसमित्पलाशफलमूलोदकान्पाहरिष्यमाणोवृकशालावृकादिभ्योभयमाशंकमानोयदासहहरिणकुण
के वनंसमाविशति ॥१३॥

प्रीणननेलालनतेजेतेकरवुं॥१०॥अनेउपशमरूपछेस्वभावजेमनोएवानेकृपणजननासुहृदएवाजेमोटासाधुतेजेतेआ
प्रकारनुंशरणांगतनिरक्षाकरवारूपजेकारजतेनेविषेअतिशेमोटाएवायपणजेपोतानास्वार्थतेमनिउपेक्षाकरिदेछे।११॥
एमकारेमृगलानाबच्यानेविषेकरिछेआसक्तिजेणेएवाजेतेभरतजीतेजेतेआशनसयनअटनस्थानभोजनएआदिक
जेक्रियातेमनेविषेतेमृगलानाबच्यासंघाथेस्नेहेकरिनेबाध्युंछेहृदयजेणेएवाथाताहवा ॥१२॥ अनेदर्भपुष्पसमिधपत्र

फलमूलने जलएमनेलेवागारुवनप्रत्येजाशेएवाजेभरतजीतेजेतेनाहारतथास्वानआदिकहिंस्रजंतुथकिरखेआ गला
नाबच्यानेभयथाय विपोतानेज्यारेआशंकाथायत्यारेतेमृगलानाबच्यानेभ लेइनेजवनप्रत्येप्रवेशकरताहवा॥१३॥
अनेंतेमृगनुंबच्युंजे नमुग्धभावेकरिनेमार्गनेविषेतेतेस्थलमांआसक्तथईनेउभुरहेतारेतेनेअतिशेहेतनोजे भारतेणेजु

पथिषुचमुग्धभावेनतत्रतत्रविषक्तम तिशयितप्रणयभर दयःकार्पण्यात्स्कंधेनोद्वहति ॥१४॥ एवमु
त्संगेउरसिचाधायोयलालयन्मुदंपरमामवाप ॥१५॥ क्रियांयांनि र्त्यमानायामंतरालेप्पुत्थायोत्थाय
यदैनमभिचक्षीतताहिंवावसवर्षयातिःप्रकृतिस्थेनमनसातस्माआशिषआशास्तेस्वस्तिस्ताद्वत्सतेसर्वत
इति ॥१६॥ अन्यदाभृशमुद्विग्नमनानष्टद्रविणइमकृपणःसकरुणमतितर्षेणहरिणकुणकविरहविव्हलह्
दयसंतापस्तमेवानुशोचन्किलकश्मलंमहदभिरंभितइतिहोवाच ॥१७॥

कछेहृदयजेनुंएवाथकातेभरतजीजेतेदीनपणाथकिपोतानेषभेकरिनेउपाडताहवा ॥१४॥ अनेंएप्रकारेउत्संगजेषो
लोतथाछातिनेविषेतेमृगलानेलेईनेलडावताथकातेभरतजीजेतेपरमहर्षनेपांमताहवा ॥१५॥ अनेंक्रियाजेभगवान
निपूजातेजेतेकरवामांडसतेतेनामध्यनेविषेपणउठिउठिनेज्यारेएमृगनाबच्यानेजुवेतारेतेभरतजिजेते स्वस्थमनेक
रिनेजुकथकातेमृगलानेआशीर्वादआपेछेजेहेपुत्रसर्वथकितारुंकल्याणथाओएरित्येकहेछे ॥१६॥ अनेंतेमृगलाना

च्छा देख्या रेनदेषेतारेउद्वेगेजुक्तछेमन ुंएवाअनेंनाशपांमिगयुंछेधनजेनुंएवोजेपुरुषतेनिपेठे कृपणकेतांदीनथई
गयाएवाअनेंमृगलानाबच्यानेविरहेकरिनेविव्हलथैगयुएवुंजेपोतानुंहृदयतेने विषेछेसंतापजेनेएवा भरतजितेते
अतिअत्युत्सुकपणेकरिने मृगलानाबच्यानोजेशोककरताथकामोटामोहनेपांम्याथकाकरुणायेसहितआरित्येबोलता
हवा ॥१७॥ अहोइतिखेदशठतथाकिराततेनिपेठेवंचनानिकरनारिनेंकूरएविछेमातिजेनिएवोनेनथिकरयुंसु तजेणे

अपिवतसवैकृ णएणबालकोमृतहरिणीसुतोऽहो मानार्यस्पशठकिरातमतेरकृतसुकृतस्पकृतविश्रंभआत्म
प्रत्ययेनतद विगण यन्सुजनइवागामिष्यति ॥१८॥अपिक्षेमेणास्मिन्नाश्रमोपवनशष्पाणिचरंतंदेवगुप्तंद्रक्ष्या
मि ॥१९॥ अपिनवृकःशालावृकोन्पत गो ानैकचरए क्षयति ॥२०॥

एवोनेअसाधुएवोजेहुंनेमारोकरयोछेविश्वासजेणेएवोनेमरिगईछेएविजेमृगलितेनोपुत्रएवोने कृपणएवोजेते गला
नोबालकतेजेतेपोतानाचितानिशुद्धियेकरिनेतेमाराअपराधनेनगणतोथकोशुंआवशेनहिके पेठेअपराध नेनगणतो
जेमकोईरुडोमाणसहोयनेंअपराधनेनगणेतेम ॥१८॥ अनेंवलिआमाराआश्रमनेसमिपेजेवनतेनेविषेकोमलएवांजे
तृणतेनेचरतुंनेंदेवजेभगवानतेणेरक्षानेकरयुंएवुंजेमृ लाद ्युंते नेहुंजेतेक्षेमकुशलपणेकरिनेजोईशकेनहि ॥१९॥
अनेंनाहारअथवास्वानअथवाकोईकबिजोहिंस्त्रजनावरजेटोलानारेहेनाराशृंगालादिकतथाएकलारेहेनाराजेव्याघ्रा

दिकतेजेतेएमृगलानाबच्यानेंशुंनहिपाईजायषाईजासे ॥२०॥ अनेंसमग्रजगतनाक्षेमनेअर्थेछेउदयजेनोएवाजेऋ
ग्वेदयजुर्वेदनेंसामवेदएजेत्रणवेदतेरूपछेमूर्त्तिजेनिएवाजेभगवानसूर्यतेजेतेअस्तनेपामेछे तोपण [illegible] धितेमृग
लिनुंथापणरूपएवुंजेमारुंमृगलुंतेजेतेनथिआवतुं ॥२१॥ अनेहरिणरूपजेराजकुमारतेजेतेआविनेनथिकर [illegible]

निम्लोचतिहंभगवान्सकलजगतक्षेमोदयस्त्रयएत्माऽद्यापिनममम्मृगवधून्यासआगच्छति ॥ २१ ॥
अपिस्विदकृतसुकृतमागतपमांसुखयतिहरिणराजकूमारोविविधरुचिरदर्शनीयनिजमृगदारकविनोदैर
संतोषंस्वानामपनुदन् ॥२२॥ क्ष्वेलिकायांमांमृषासमाधिनामीलितदृशंप्रेमसरंभेणचकितचकितआ
वृत्पपृषदपरुषविषाणाग्रेणलुठति ॥२३॥ आसादितहविषिबर्हिषिदूषितमयोपलब्धोभीतभीतःसपद्यु
परतरासऋषिकुमारवदवहितकरणकलापआस्ते ॥२४॥

जेणेएवोजेहुंतेमुंनेसुखियोकरशेकेशुंतेशुं करतोथकोतोनांनाप्रकारतानेंसुंदरनेदर्शनकरवाजोग्यएवोजेपोत [illegible]
लकपणानाविनोदतेम [illegible] करिनेएनाजेअमेतेअमाराखेदनेटालतोथकोआविनेंसुखियाकरशेकेशुं ॥२२॥ अनेंक्रिडाने
विषेमिथ्यासमाधियेकरिनेमच्यांछेनेत्रजेणेएवोजेहुंतेमुंनेप्रेमेसहितजेक्रोधतेणेकरिनेअतिशेचाक्रतथ [illegible] आ ॥४१॥
विनेतेमृगनुंबच्चुंजेतेजलनाबिंदुसरषुंकोमलजेशिंगडिनाअग्रतेणेकरिनेघर्षणकरतुंहवुं ॥ २३ ॥ अनेंप्रा [illegible]

...द्रव्यजेनेविषेएवोजेदर्भतेजेनेचपलपणाथकिदांतेजेतांएवुंतेणेकरिनेदोषपमाडेसतेहुं...णेविक्राव्युंमाटे अतिशोभ
यनेपांम्युं एवुंजेतेमृगलानुंबच्चुं तेजेतेतत्कालविरामपांमिछे क्रिडाजेनि एवुंथकुं नेनिश्चलथयांछे इंद्रियोनोसमुह
जेनोएवुंथकुंऋषिकुमारानिपेठेबेसिरेहेतुंहवुं ॥ २४ ॥ श्रीगोपिजनवल्लभायनमोनमः ॥
अने ...विरित्येबहुप्रकारेविलापकरिनेपछेउठिनेआश्रमथकिबाहेरआविनेअनेतेमृगलानाबच्यानापगनेखुरेजुक्तजेप

किंवाअरेअ...रितंतप...यस्विन्या ऽनयायादियमवनिःसविनयकृष्णसारतनयतरसुभगशिवतमाऽखर
खुरपदपंक्तिभिर्द्रविणविधुरातुरस्यकृपणस्यममद्रविणपदवींसूचयंत्यात्मानंचसर्वतःकृतकौ...
नां...र्गापवर्गका...नांदेव... जनंकरोति ॥२५॥

थविनेने जोइनेसं...ांतथैगयुंछेहृदयजेनुंएवाथकातेभरतजिजेतेबोलताहवा ॥अरेअहोइतिआश्चर्येभाग्यवालिजेआपृ
थवितेणेशुंतपकरयुंहशेजेकारणपणामाटेआ...थविजेतेविनयेसहितएवोजेतेकाळियारमृगनोपुत्रतेनाछतिरोसूक्ष्मने
रुडानेअतिशेकल्याणरूपनेकोमलएवाजेखुरतेछेजेमनेविषेएवांजेपगलांतेमनिपंक्तियेकरिनेद्रविणजेमृगलुंतेणेरहित
छुंमाटेदुखियोनेदिनएवोजेहुंतेमारुंद्रविणकेतांधनतुल्यजेमृगलुं तेनामार्गनेसुचवांतथकितेमृगनाबच्यानांजे पगलां
तेणेकरिनेसर्वप्रकारेकारिने...शोभाजेनिएवोजेपोतानोआत्मातेनेस्वर्गनेमोक्षानिछेइछाजेमनेएवाजेब्राह्मणतेमानियज्ञभू

मिरूपकरेछेकेतांमारामृगलये करिनेआप्रथविजेतेजेमांब्राह्मणयज्ञकरेएवीपवित्रथैछे ॥२५॥ एविरित्येविलापकरतेस
तेउग्योजेचंद्रमातेनेविषमृगलानाचिन्हनेजोइनेआतोमारोमृगछेएविभावनाकरताथकाभरतजीजेतेबोलता.वादिन
जनउपरछेदयाजेनेएवानेसमर्थएवाजेआचंद्रमातेजेतेमरिगैछेमाताजेनिएवुंनेपोतानाआश्रमथकिभ्रष्टथयुंएवुंजेआमृ

अपिस्विदसौभगवानुडुपएनंमृगयतिभयान्मृतमातरंमृगबालकंस्वाश्रमपरिभ्रष्टमनुकंपयाकृपणजनव
त्सलःपरिपातीति ॥२६॥ किंवात्मजविश्लेषज्वरदवदहनशिखाभिरुपतप्यमानहृदयस्थलनलिनीकंमा
मुपसृतमृगीतनयंशिशिरशांतानुरागगुणितनिजवदनसलिलामृतमयगभस्तिभिःसुधयतीति ॥२७॥
एवमघटमानमनोरथाकुलहृदयोमृगदारकाभासेनस्वारब्धकर्मणायोगारंभणतोविभ्रंशितःसयोगताप
सोभगवदाराधनलक्षणाच्च ॥२८॥

गनुंबालकतेनुंकृपायेकरिनेपरिपालनकरेछेकेशुं ॥२६॥ अनेपुत्रनाविजोगेकरिनेजेतापतेरूपजेदावानलतेनीज्वाला
येकरिनेअतिशेतापिछेहृदयरूपिस्थलकमलनितेजेनिएवो अनेपांम्योछेमृगलिनोपुत्रतेजेणेएवोजेहुंतेमुनेआचंद्रमाजे
तेशीतलशांतनेमारेविषेजेहेतनतेणेकरिनेवारंवारस्त्रव्युंएवुंजेपोतानामुखनुंजलतेरूपजेअमृतमयाकिरणतेमणेकारनेशां ॥४२॥
तिनेपमाडशेकेशुं॥२७॥हेराजापरिक्षितएप्रकारनाअघटितएवाजेमनोरथतेणेकरिनेव्याकुलछेहृदयजेनुंएवानेयोगिने

तपस्विएवाजेतेभरतजीतेजेतेमृगनाबालकानिपेठेजणातुंएवुंजेपोतानुंपापरूपप्रारब्धकर्मतेणेकारिनेयोगनाआरंभथ
कितथाभगवाननुंआराधनरूपजेकर्मतेथकिपडिजाताहवा २८॥अनेजोएमृगनुंबच्चुंप्रारब्धकर्मरूपनहोयतोकल्याण
नाविरोधिपणेकरिनेपुर्वेत्यागकरिदिधाछेदुस्तजएवापोतानापुत्रतेजेणेएवाजेभरतजीते नेपोतानिजातिनहिएवुंजेमृ
गलानुंबालकतेनेविषेसाक्षात्पोतानापुत्रनिपेठेकेमआसक्तिथायमाटेएमृगलानाबच्चारूपेकोइकमुंडुंप्रारब्धजआव्युं

कथमितरथाजात्पन्तरएणकुणकआसंगःसाक्षान्निःश्रेयसप्रतिपक्षतयाप्राक्परित्यक्तदुस्त्पजहृदय॥जि
जातस्प॥२९॥तस्पेवमंतरायविहतयोगारंभणराजर्षेभरतस्पतावन्मृगार्भकपोषणपालनप्रीणनलालना
नुषंगणाविगणयतआत्मानमहिरिवाखुबिलंदुरतिक्रमःकालःकरालरभसआपद्यत॥३०॥तदानीमपि
श्वर्वत्तिनमात्मजमिवानुशोचन्तमभिवीक्ष्यमाणेमृगएवाभिनिवेशितमना विसृज्यलोकमिमंसह मृगेण
कलेवरंमृतमननुमृतजन्मानुस्मृतिरितरवन्मृगशरीरमवाप ॥३१॥

एमजांणवुं ॥२९॥ अनेएप्रकारनाअंतरायेकरिनेहणाईगयोछेयोगारंभतेजेनोएवानेमृगनाबालकनांजे पोषणपाल-
प्रीणननेलालनतेनेविषेजेआशक्तितेणेकारिनेपोतानाआत्मानिचिंतानेनकरताएवाराजर्षिजेभरतजीतेनेतेटलाकमांज
विकरालछेवेगजेनोएवोनेदुःखेकरिनेपणउलंघननथायएवोजेमृत्युसमयतेजेतेउंदरनादरप्रत्येजेमकालोसर्पआवेतेम
आवतोहवो॥३०॥अनेतेमृत्युसमयनेविषेपणपोतानेपडखेबेठोनेपुत्रनिपेठेशोकनेकरतोएवोजेतेमृगलोतेनेजोताथ

नेतेमृगनेविषेजेप्रवेशकराव्युंछेमनजेणेएवाजेभरतजीतेजेतेआजेमनुष्यनोदेहतेनोमृगेसाहितत्यागकरिनेअने॰रयुं
एवुंजेशरिरतेनिकेडेनथिनाशपामिपूर्वजन्मानिस्मृतितेजोनि एवाथकाबिजाप्राकृतजीवनिपेठेमृगनाशरिरनेपांमताह
वा॥३१॥अनेतेमृगनादेहनेविषेपणपोतानेजेमृगपणानुंकारणतेनेभगवाननाआराधनकरयानोजेप्रतापतेणेकरिनेसं
भारिनेअतिशेअनुतापनेकरताथकातेभरताजिजेतेपोतानाचितनेविषेआप्रकारेबोलताहवा ॥३२॥ अहोइतिआश्चर्ये

तत्रापिहवाआत्मनोमृगत्वकारणंभगवदाराधनसमीहानुभावेनाऽनुस्मृत्पभृशमनुतप्यमानआह॥३२॥
यद्विमुक्तसमस्तसंगस्पाविविक्तपुण्यारण्यशरणस्पात्मवतआत्मनिसर्वेषांमात्मनांभगवतिवा॰देवेतदनु
श्रवणमननसंकीन्र्तनाराधनानुस्मरणाभियोगेनाशून्यसयलयामेनकालेनसमावेशितंसमाहितं॰गत्र्यं
नमनस्तत्तुपुनर्ममाऽबुधस्परारान्मृगसुतमनुपरिसुस्राव ॥३४॥

मोटुंकष्टथयुंहुंजेतेआत्मवेताएवाजेभगवाननाभक्ततेमनामार्गथकिभ्रष्टथैगयो॥३३॥जेकारणपणामाटेअतिशेमुकिदि
धाछेसमस्तसंगजेणेएवोनेएकांतनेपवित्रएवुंजेवनतेछेशरणजेनेएवोनेधिरज्येजुक्तएवोजेहुंतेमारुंजेमनतेजेतेमेंतेणेभ
गवानवासुदेवनांजेश्रवणमननसंकीर्त्तनआराधननेस्मरण तेनेविषेजेआसक्तितेणेकरिनेनथिव्यर्थगयासमयप॰ोरजे ॥४३॥
नेविषेएवोजेकालतेणेकरिनेसर्वजीवप्राणिमात्रनाआत्मा एवाजेभगवानवासुदेवतेनेविषेसमग्रपणेप्रवेशकराव्युंथकु

निश्चलथइगयुंहतुंपणअविवेकिएवोजेहुंतेमारुंजेतेमनतेतोभगवानमांथिनिसारिने मृगनाबच्चानिकेडेगयुंसतुंभगवा
नाथिअतिशेछेटेथइजातुंहवुं॥३४॥हेराजापरिक्षित्‌एविरित्येगुप्तपणेरस्योछेवैराग्यजेणेएवाजेभरतजितेजेतेमृगादि
जेपोतानिमातातेनोत्यागकरिनेअनेजेस्थलनेविषेपोतेमृगनादेहनेपांम्याताएवोजेकालंजरपर्वततेथाकिवलिपाछाभग
वाननुंक्षेत्रएवोजेपुलस्त्यनेपुलहऋषिनोआश्रमज्यांप्रथमपोतेरह्याथका भगवाननिआराधनाकरतातेप्रत्येआवताहु

इत्येवंनिगूढनिर्वेदोविसृज्यमृगींमातरंपुनर्भगवत्क्षेत्रमुपशमशीलमुनिगणदयितंशालग्राममंपुल
स्त्यपुलहाश्रमंकालंजरात्प्रत्याजगाम ॥३५॥ तस्मिन्नपिकालंप्रतीक्षमाणःसंगाच्चभृशंउद्विग्नआ
त्मसहचरः शुष्कपर्णतृणवीरुधावर्त्तमानोमृगत्वनिमित्तावसानमेवगणयन्मृगशरीरंतीर्थोदक
क्लिन्नमुत्ससर्ज ॥३६॥

वातेआश्रमकेवोछेतोउपशमरूपछेस्वभावजेमनोएवाजेमुनिनागणतेमनेवाहालोछेअनेशालनाजेवृक्षतेनाछेसमुहजे
नेविषेएवोछे॥३५॥ अनेतेआश्रमनेविषेपणपोतानामृत्युकालनिवाटजोताएवानेसंगथकिअतिशेउद्वेगनेपामताएवा
नेएकाएकिफरताएवानेसुकांजेपांनडांतृण्यनेवेल्यतेणेकरिनेआहारनेकरताएवानेमृगपणानानिमित्तनुंजेअंततेनेगण
ताएवाजेभरतजितेजेतेतीर्थनाजलेकरिनेभिंनुंएवुंजेतेमृगनुंशरिरतेनोत्यागकरताहवा॥ केतांगंडकिनादिनाजलमांउ

भाराहिनेतेमृगदेहनोत्यागकरताहवा॥३६॥ एरित्येश्रीमद्भागवतनांमेंजे ोटुंपुरांणपरमहंसनिसंहितारूपनेव्यासजी
नुंकरेलुंतेनेविषेजेपंचमस्कंधतेमांजेभरतजीनुंचरित्रतेनेविषेआठमोअध्यायजेतेथयो॥८॥श् कजीकहेछेहेराजापरिक्षि
ततेवारपछेअंगिराऋषिनाकुलनेविषेथयाजेब्राह्मणतेमध्येश्रेष्टएवोअनेशमदमतपवेदनुंअध्ययननेत्यागजेअन्न॥ क

इतिश्रीमद्भावतेमहापुराणेपारमहंस्यांसंहितायांवैयासिक ांपंचमस्कंधे रतचारित्रेअष्टमोऽध्याय ॥८॥
श्रीशुकउवाच ॥ अथकस्यचिद्द्विजवरस्यांगिरःप्रवरस्यशमदमतपःस्वाध्यायाध्यायनत्यागसंतोषति
तिक्षाप्रश्रयविद्याऽनसूयात्मज्ञानानंदयुक्तस्यात्मसदृशश्रुतशीलाचाररूपौदार्य्यगुणानवसोदर्य्याअंग
जावभूवुःमिथुनंचयवीयस्यांभार्य्यायां ॥१॥ यस्तुतत्पुमांस्तंपरम ागवतंराजर्षिप्रवरंभरत त्सष्टमृ
गशरीरंचरमशरीरेणविप्रत्वंगतमाहुः ॥२॥

नुंदांनकरवुंनेसंतोषनितितिक्षाविनयविद्याइर्ष्यारहितपणुंआत्मज्ञाननेआनंदइत्यादिकजेगुण ेणेजुक्तएवोजेकोइकश्रे
ष्टब्राह्मणतेनिमोटिस्त्रिनेविषेपोतातुल्यछेशास्त्रस्वभावआचाररूपनेउदारपणुंएआदिकगुणजेनाएवानवपुत्रजेतेथ ।
हवा॥अनेतेब्राह्मणानिजेबिजिनानिस्त्रीतेनेविषेपुत्रनेपुत्रितेनुंजोडलुंथातुंहवुं॥१॥अनेतेजेपुत्रनेपुत्रिनुंजोडलुंथयुंतेने
विषेजेपुत्रतेनेतोपरमभागवतनेराजर्षिमध्येश्रेष्टनेत्यागकरयुंछे मृगनुंशरिरजेणेएवानेछेल्लेशरिरेकरिनेब्रा ्णपणाने

गंम्याएवाजरतजीछेएरित्येकहेछे॥२॥अनेतेब्राह्मणपणानेविषेपणपोतानासंबंधिनासंगथकिअतिशेउद्वेगनेपांमता
एवाअनेकर्मनाबंधननेनाशकारिनांखेएवांछेश्रवणस्मरणनेगुणवर्णनतेजेनांएवुंजेभगवानना चरणा विंद जुगलतेने
मनेकरिनेंविशेषपणेधारताएवाअनेमोरेजे मृगना नेसंगेकरिने माराआत्मानोनाशथयोतेम वंवलिरखेमार आत्मा

त ापिस्वजनसंगाच्चमृशमुद्विजमानोभगवतःकर्मबंधविध्वंसनश्रवणस्मरणगुणविवरणचरणारविंदयु
गलंमनसाविदधदात्मनःप्रतिघातमाशंकमानोभगवदनुग्रहेणाऽनुस्मृतस्वपूर्वजन्मावलिरात्मानमुन्म
तजडांऽधबधिरस्वरूपेणदर्शयामासलोकस्य ॥३॥ तस्यापिहवाआत्मजस्यविप्रःपुत्रस्नेहा बद्धमाना
आसमावर्त्तनात्संस्कारानयथोपदेशंविदधानउपनीतस्यचपुनःशौचाचमनादीन्कर्म्मानियमानन
प्रेतानपिसमाशिक्षयत् ॥ अनुशिष्टेनहिभाव्यंपितुःपुत्रेणेति ॥४॥

नोप्रतिघातथायनाहि॥एविरित्यनिआशंकानेकर एवाअनेभगवाननाअनुग्रहेकरिनेसंभारिछेपोतानापुर्वजन्मानिपरं
पराजेणेएवाजेतेभरतजीतेजेतेपोतानोजेआत्मातेनेजडअंधनेबधिरस्वरूपेकरिनेलोकनेदेखाडता वा॥३॥अनेपुत्रने
स्नेहेकारिनेबंधांणुंछेमनजेनुंएवोजेतेअंगिरानाकुलनोब्राह्मणतेजेतेअवाधियेजुक्तछेब्रह्मचर्यव्रतजेनेएवोजेब्र चारिते
नासमावर्तनपर्यंतजेसंस्कारतेमनेजडएवोयपणजेतेपोतानोपुत्रतेनेयथाशास्त्रकरशेएवोथकोतेपुत्रनेयज्ञोपवीतदैनेअ

ने वलितेपुत्रनेशौचआचमनादिकजेकर्मनानियमतेनथिगमतातोपणतेमनेशिखवतोहवो॥अनेगमतानोतातापण ॥
सारुशिखवतोहवोतोपुत्रतेणेपिताथकिरुडिरित्येशिक्षापांमेलथावुंएविरित्यनोआग्रहछेएहेतुमाटे॥४॥अनेतेजडभरत
जेतेपणपितानेशिक्षाकरयानोजेआग्रहतेनिनिवृत्तिनेअर्थे तेपितानेसमिपेजअसमीचिननिपेठेकर्ताहवाअनेपितापा

सचापितद्दुहपितृसंनिधावेवासध्रीचीनमिवस्मकरोति ॥५॥ छंदांस्पध्यापयिष्यन्सहव्या ृतिभिःसप्र
णवशिरस्त्रिपदींसावित्रींग्रैष्मवासंतिकान्मासानधीयानमप्यरमवेतरूपंग्राहयामास ॥६॥ ग्वंस्वतनु
जआत्मन्यनुरागावेशितचित्तःशौचाध्ययनव्रतनियमगुर्वनलश्रुश्रूषणाद्यौपकुर्वाणकस्पकर्म्मण्यनभि
युक्तान्ययिसमनुशिष्टेनभाव्यमित्यसदाग्रहःपुत्रमनुशास्पस्क्यंतावदनधिगतमनोरथःकालेनाप्रमतेन
स्वयंगृहएवप्रमतउपसंहृतः ॥७॥

सेनहोयनेकोइमनुष्यनदेखतांहोयतारेतोरुडिरित्येकरताहवा ॥ ५ ॥ अनेवलितेजडभरतपुत्रनेवेदभ्नणावशेएवोजे
पितातेजेते प्रथतोव्याहुतिये करिनेंसाहितएविने प्रणवनेशिरेसाहित एविजे त्रिपदिगायत्री तेने चैत्र वै ॥खज्ये
ष्टनेअशाढ एच्यारमाहिनासुधि तेपुत्रनेभणावतो हवो ॥ पणतेपुत्रने गायत्रीजेमछे तेमनआवडतिहवि ॥ ६ ॥ ॥४५॥
अनेएविरित्येआत्माजेवोवाहालोएवोजेतेपोतानोपुत्रतेनेविषेहेतेकरिनेप्रवेशकराव्युंछेचितजेणेएवोजेते ब्राह्मणतेजे

ते ॥च अध्य नव्रतनियमनेगुरुतथाअग्नीतेनिसेवा आदिकजेउपकुर्वाणब्रह्मचारिनांकर्तपुत्रतेणेआदरनाथिक थां
सोपणतेकर्माँनितेपुत्रप्रत्येशिक्षाकरिनेअनेनाथिपांम्योपुत्रनापंडितपणानोमनोरजेणेएवोथकोपोतेप्रथमाथिजसावधा
न बोजेकालतेणेकरिनेघरनेविषेजमृत्युनेजपांमतोहवोतेब्राह्मणकेवोछेतोअसावधानछेनेपुत्रतेणेपितायाकिरीरत्ये
क्षापांमेलथावुंएवीरित्यनाअसतछेआग्रहजेनेएवोछे ॥७॥ अनेतेवारपछेनांनिएविजेतेब्राह्मणनिस्त्रितेजेतेपोता

अथ वीयसीद्विजसतास्वगर्भजातंमिथुनं पत्नपाउपन्यस्यस्वयमनुसंस्थयाप तिलोकमगात ॥ ८ ॥
पितर्युपरतेभ्रातरएनमतत्प्र ाववदस्त्रय्यांविद्यायामेवपर्य्यवसितमतयोनपरविद्यायांजडमतिरितिभ्रा
तुरनुशासननिर्बन्धान्यवृत्सत ॥९॥ सचप्राकृतैर्द्विपदपशुभिरुन्मत्तजडबधिरेत्पभिभाष्यमाणोयदा
तद रूपाणिद्य षतेकर्माणिचसकार्य्यमाणःपरेच्छयाकरोति ॥१०॥

नागर्भनेविषेथयुंएवुंजेपुत्रनेपुत्रि जोडलुंतेपोतानिशोक्यनेसमर्पणकरिनेपोतेसतिथैनेपतिनालोकनेपांमतिहवि ।८।
अनेपितामरिगयेसतेतेजडभरतन जेजानवभाईतेजेतेतोएजडभरतनेजडमतिछेएरित्येजांणिनेतेभाईने शिक्षाक
रवानोजे आग्रहतेथकिनिवरतिनेपांमताहवातेनवभाईकेवाछेतोएजेजडभरततेनामहिमानेनजांणेएवाछे ॥ अनेत्र
यिविद्याजेकर्मकांडतेनेविषेजकुसलछेमतिजेमानिएवाछेपणपरविद्याजेपरमात्मविद्यातेनेविषेकुशलमतिवालानाथि ॥
॥९॥ अनेवलितेजडभरतजेतेबेपगवालापशु जेप्राकृतजनतेमणेअरेउन्मतअरेजडअरेबाधिर एरित्येज्यारेबोलाव

तारेतेजननेसांमुंतेमजबोलताहवा ॥ अनेकोईकजनपोतापासेकांमकाजकरावेतोतेनेपारकिइछायेकरिनेजकरताहवा ॥१०॥ अनेतेजडभरतजेतेवेळ्येकरिनेमुलेकरिनेजाचनायेकरिनेअथवाइश्वरइछायेकरिनेप्राप्तथयुंएवुंजेअन्नतेथोडुंहोयघणुहोयसारुहोयनरसुहोयतेनेकेवलक्षुधानिनिवृतिनेअर्थेजजमताहवापणइंद्रियोनिप्रितिनेअर्थेनजमताहवातेज

विष्टेनोवेदनतोवायाञ्चयायदृच्छयावोपसादितमल्पं बहुमिष्टंकदंन्नंवाऽभ्यवहरतिपरंनेंद्रियप्रीतिनिमित्तंनिवृत्तनिमित्तस्वसिद्धविशुद्धानुभवानंदस्वात्मलाभाधिगमः ॥ सुखदुःखयोर्द्वन्द्वनिमित्तयोरसंभावितदेहाभिमानः ॥११॥ शीतोष्णवातवर्षेषुवृषइवानावृतांगःपीनःसंहननांगःस्थंडीलसंवेशनानुन्मर्द्दनामज्जनरजसामहामणिरिवानभिव्यक्तब्रह्मवर्चसःकुपटावृतकटिरुपवीतेनोरुमषिणाद्विजातिरितिब्रह्मबंधुरितिसंज्ञयाऽतज्ज्ञाजनाऽवनतोविचचार ॥१२॥

डभरतकेवाछेतोनिरंतरनिवृतिपांम्युंछेउपजाव्यानुंनिमितजेथकिएवोनेस्वतःसिद्धनेविशुद्धएवोजेअनुभवतेरूपनेआनंदरूपएवोजेदेहाथिप्रथकपोतानोजीवात्मातेनोलाभजेएआत्माहुंछूं एरित्यनुंज्ञानतेनिछेप्राप्तिजेनेएवाछेअनेद्वंद्वजेमानअपमांनादिकतेछेनिमितजेमनुंएवांजेसुखदुःखतेमनेविषेनथिकरयुंदेहाभिमानतेजेणेएवाछे ॥११॥ अनेवालितेजडभरतकेवाछेतोशीतउष्णवायुनेवरसाततेनेविषे बलधियानिपेठेनाथिढांक्यांअंगजेणेएवाछेअनेपुष्टछेदेहजेनोएवा

छेनेकठिणछेदेहनाअवयवजेनाएवाछेनेप्रथविनेविषेसुवुंनेडिलनचोळवुंनेस्नाननकरवुंतेणेकरिनेशरिरउपरजांम्युंजेर
जतेरजेकरिनेनथिप्रगटजणातुब्रह्मतेजजेनुंएवाछेकेनिपेठेतोजेमरजेजुक्तजेमहामणितेनुंतेजप्रगटनजणायतेममलि
नशरिरछेमाटेजेनुंब्रह्मतेजप्रगटनथिजणातुंएवाछे ॥अनेभुंडुंएवुंजेजुनुवस्त्रतेणेकरिनेआवृतछेकटिजोनिएवाछेअनेअ
तिशेमेलुंएवुंजेजनोइतेणेकरिनेद्विजातिकेतांब्राह्मणक्षत्रियवैश्यएत्रणवर्णमांहिलोकोइकछेअथवावटलेलब्राह्मणछेए

यदा परतआहारंकर्मवेतनतइ... स्वभ्रातृभिरपिकेदारकर्माणिनिरूपितस्तदापिकरोति ॥१३॥ किं
नसमविषमन्यूनमधिकमितिवेद ॥१४॥ कणपिण्याकफलीकरणकुल्माषस्थालीपुरीषादीन्यप्यमृत
वद... वहराते ॥१५॥

विसंज्ञायेकरिनेतेमनास्वरूपनेनजांणताएवाजेजनतेमणे अपमाननेकर्याएवाजेतेजडभरततेजेतेपृथविप्रत्येफरता
हवा॥१२॥अनेतेजडभरतजेतेजारेतेबिजानेघेरकामकाजकरिनेतेथकिमल्युं जेमुल्यतेणेकरिनेआहारनेकरवालाग्या
...रेपोतानाजेभाइतेमणेपणपोतानाखेतरनाक्यारावालवानेविषेआहारनेलोभेकरिनेप्रेर्याथकातेपणकरताहवा१३
अनेआंहिथिगारोलइनेआंहिमुकतोआक्यारोसमथायनेआंहिथिगारोउपाडुंतोक्यारोविषमथायनेआन्युनरहिगयो
नेआआधिकथैगयोएविरित्येनजांणताहवा॥१४॥अनेपोतानाजेभाइतेमणेआप्योजेचोखानिकणकिखोळकुसकिसले

[illegible]अडद अनेहांडालिने[illegible]लेचोटिगयुंजेंबलेल[illegible] इत्या।दिकस्वादे[illegible]हितनेपशुनेदे[illegible]यएवोजेआहारतेनेअमृत निपेठेतेज
डभरतजेतेजमताहवा॥१५॥हवे[illegible]वारपछेकोइकसमयमांपुत्रनिछइछाजेनेएवोजेकोकचोरनोराजाभिलतेजेतेभद्रका
लिदेविनेअर्थेमांन्योजेपुरुषपशुतेनेमारवासारुप्रवरततोहवो ॥१६॥ अनेप्रारब्धकर्मवशथकिमुकाइगयुंछेबंधनजेनुंए
[illegible]जेतेपुरुषपशुतेनामार्गप्रत्येधोडताएवाजेते चोरनाराजानाचाकरतेजेतेनथि[illegible]म्योपुरुषपशु जेमणेएवाथकाअंधारे

अथकदाचित्कश्चि[illegible]षलपतिर्भद्रकाल्यैपुरुषपशुमाल[illegible]तापत्यकामः॥१६॥ तस्यहदैवमुक्तस्यपशोःपदवीं
तद[illegible]चराःपरिधावंतोनिशिनिशीथसमयेतमसावृतायामनधिगतपशवआकस्मिकेन [illegible]॥ विधिनाकेदारा
[illegible]वीरासनेनमृगवराहादिभ्यःसंरक्षमाणमंगिरः[illegible]वरसुतमप[illegible]श्यन्॥१७॥अथत[illegible]लक्षणमवमृश्यभ
[illegible]कर्मनिष्पत्तिंमन्यमानाबद्ध्वारशनया[illegible]चंडिकागृहमुपनि[illegible]न्युर्मुदाविकसितवदनाः ॥१८॥

करिनेव्याप्तएविजेरात्रितेमांपणअर्धरात्रिनेसमेविरासनेक[illegible]बेठानेमृगवरहादिकथकि क्यारानिरक्ष[illegible]नेकरता[illegible]वाजे
[illegible]गिरानाकुलमांश्रेष्ठब्राह्मणनापुत्रजेजडभरततेनेदैवजोगेकारिनेजोताहवा॥१७॥तेवार[illegible]छे तेचोरजेतए[illegible]जडभरत
तेने[illegible]वापोतानेपुरुषपशु जोइतोहतोतेवासर्वेलक्षणेजुक्तजांणिनेपोतानोजेधणितेनुंजेकारज[illegible]निसिद्धिनेमांनतायका
तेजडभरतनेदोराडियेकरिनेबांधिनेहर्षेकरिनेफुल्यांछेमुख[illegible]मनांएवाथकाचांडिकादेविनाघरप्रत्येपमाडताहवा ॥१८॥

पछेतेचोरजेतेजडभरतनेपोतानाविधियेकरिनेअभिशेककरिनेअनेनवुंएवुंजेवस्त्रतेवतेढांकिनेअनेवलिघरणांचंदननो
अंगराग पुष्पनिमालानेतिलकइत्यादिकेकरिनेशोभायेजुक्तकरयाएवानेकराव्युंछेभोजनजेनेएवाजेजडभरतरूपपुरुष
पशु तेनेतेचोरजेतेधूपदीपपुष्पधांणिनवापल्लवजवारानेफलइत्यादिकजेउपहारतेणेजुक्तएवोजोहिंसानोविधितेणेकरि

अथपणयस्तंस्वविधिनाभिषिच्याहतेनवाससाच्छाद्यभूषणालेपस्त्रकतिलकादिभिरुपस्कृतंभुक्तवंतंधूप
दीपमाल्यलाजकिसलयांकुरफलोपहारोपेतयावैशससंस्थयामहतागीतस्तुतिमृदङ्गपणवघोषेणचपुरुषप
शुंभद्रकाल्याःपुरतउपवेशयामासुः ॥१९॥ अथवृषलराजपणिःपुरुषपशोरसृगासवेनदेवींभद्रकालीय
क्ष्यमाणस्तदभिमंत्रितमसिमतिकरालंनिशितमुपाददे ॥२०॥ इतितेषांवृषलानांरजस्तमःप्रकृतीनांध
नमदरजउत्सिक्तमनसांभगवत्कलावीरकुलंकदथीकृत्योत्पथेनस्वैरंविहरतांहिंसाविहाराणांकर्मातिदा

नेमोटोएवोजेगीतस्तुतिमृदंगनेढोलतेमनोशब्दतेणेसाहितथकाभद्रकालिदेविनेआगळलेइजाइनेबेसारताहवा॥१९।
तेवारपछेतेचोरनाराजानोपुरोहितएवोजेगोरतेजेतेपुरुषपशुनारुधिररूपजेमद्यतेणेकरिनेभद्रकालिदेविनेजजशेएवो
थकोतेभद्रकालिदेविनामंत्रेकरिनेमंत्रेलिनेअतिशेभयंकरनेतिखि एविजेतरवारयतेनेमारवानेअर्थे ग्रहणकरतोहवो
॥२०॥एप्रकारेधनेकरिनेथयोजेमदतेरूपजेरजोगुणतेणेकरिनेबेमरजादछे मनजेमनुंएवानेतमोगुणिछेस्वभावजेम

नोएवानेभगवानानिकळायेजुक्तएवुंजेब्राह्मणोनुंकुलतेनेतुछकरिने पोतानिइछामांआवेतेमवरतताएवानेहिंसारूपछे
विहारजेमनोएवाजेतेशुद्रचोरटातेमनुंअतिशेदारुणएवुंनेकसाइनेपणअघटितएवुंजेजडभरतनावधरूपकर्मतेनेभ
द्रकालिदेविजेतेजोइनेअनेकोइप्रकारेसहननथायएवुंजेब्राह्मणनुंतेजतेणेकरिनेपोतानुंशरिरअतिशेबलवालाग्युंएहे

रूणंयद्ब्रह्मभूतस्यसाक्षाद्ब्रह्मर्षिसुतस्यनिर्वैरस्यसर्वभूतसुहृदःसूनायामप्यनुमतमालभनंतदुपलभ्यब्रह्मते
जसातिदुर्विषहेणदंदह्यमानेनवपुषासहसोच्चचाटसैवदेवीभद्रकाली ॥२१॥ भृशममर्षरोषावेशरभस
विलसितभ्रुकुटिविटपकुटिलदंष्ट्रारुणेक्षणाटोपातिभयानकवदनाहंतुकामेवेदंमहाट्टहासमतिसंरंभेणवि
मुंचंतीतत उत्पत्यपापीयसांदुष्टानांतेनैवासिनाविवृक्णशीर्ष्णांगलात्स्रवन्तमसृगासवमत्युष्णंसहगणे
नपीत्वातिपानमदविह्वलोच्चैस्तरांस्वपार्षदैःसहजगौननर्त्तचविजहारचशिरःकंदुकलीलया ॥२२॥

तुमाटेतत्कालप्रतिमानोत्यागकरिनेबाहेरनिसरतिहवि तेजडभरतकेवाछेतोसाक्षातब्रह्मरूपछेनेनिर्वैरछेनेसर्वभूतप्रा
णिमात्रनासुहृदछे२१ अनेअतिशेजेअमर्षतथाक्रोधतेनाआवेशनोजेवेगतेणेकरिनेचडिजेभृकुटिरूपशाखातथाकुटिल
गविजेडाढोतथारातांएवांजेनेत्रतेमनोजेसंभ्रमतेणेकरिनेअतिशेभयानकछेमुखजेनुंएविअनेआजेजगततेनेमारवानेअ
थैतत्परथईहोयनेशुंएविअनेअतिशेक्रोधेकरिनेमहाअटाटहासनेकरतिएविजेभद्रकालिदेवितेजेतेपोताना स्थलथकि

ढंकिनेअनेजेतरवारयेकरिनेतेजडभरतनेमारताहतातेतरवारयेकरिनेजकापिनांख्यांछेमस्तकजेमनां एवानेअति पापिनेदुष्टएवाजेतेचोरतेमना गलाथकिस्त्रवतुंनेंअतिशेउनुंजेरुधिररूपिमद्यतेनुंपोतानागणेसहितथकिपांनकरिने अने ते मद्यथकेजेमद तेणेकरिनेविव्हलथकितेभद्रकालिदेविजेतेपोतानापार्षदेसाहितअतिशेउंचेस्वरेकरिने गातिहविनेनृत्य करतिहविअनेवलितेचोरनामाथारूपजेदडोतेमनिलिलायेकरिनेक्रिडाकरातिहवि ॥२२॥ अने राजापरीक्षितएप्रका

एवमेवखलुमहदभिचारातिक्रमःकार्त्स्न्येनात्मनेफलति ॥२३॥ नवाएतद्विष्णुदत्तमहदद्भुतंयदसंभ्रमःस्वशिरश्छेदनआपतितोपिविमुक्तदेहाद्यात्मभावसुदृढहृदयग्रंथीनांसर्वसत्वसुहृदात्मनांनिर्वैराणासाक्षाद्भगवताऽनिमिषारिवरायुधेनाप्रमत्तेनतैस्तैर्भावैरभिरक्ष्यमाणानांतत्पादमूलमकुतश्चिद्भयमुपसृतानांभागवतपरमहंसानाम् ॥२४॥

हेमोटापुरुषनेविषेअभिचाररूपजेअपराधतेजेतेसमग्रपणेकरिनेपोतानाआत्मानेजफलेछे केतांमोटापुरुषनोजेअपराधकरेछेतअपराधनाकरनारानुंजभुंडुंथायछेपणतेमोटापुरुषनुंनथिथातुं ॥२३॥ अनेहेविष्णुदतकेतांविष्णुजेश्रीकृष्णभगवानतेणेगर्भनेविषेकरिछेरक्षाजेनिएवापरिक्षितराजाविशेषेभागकरयोछेदेहादिकनेविषेअहंममत्वरूप अतिशेदृढएवोहृदयग्रंथितेजेमणेएवाअनेसर्वजीवप्राणिमात्रनोसुहृदरूपछेआत्माजेमनोएवानेनिर्वैरएवाअनेसाक्षातएवाजेभ

गवानवासुदेवतेणेसावधानएवुंजेकालचक्ररूपश्रेष्टआयुधतेणेकरिनेतथा अंतर्यामिपणेकर्योछेप्रवेशजेमनेविषेएवाजे
भद्रकालिदेविआदिकतेमणेकरिनेसर्वप्रकारेकरिछेरक्षाजेमनिएवा ॥ अनेनथिक्यांईथकिभयजेमांएवुंजेभगवाननाच
रणारविंदनुंमुलतेनेआशर्याएवाजेजडभरतजेवाभागवतपरमहंसतेमनेपोतानामस्तकनुंछेदनप्राप्तथयेसतेपणजेसं
भ्रमनथयोतेजेतमोटुंआश्चर्यनथि ॥२४॥ एरित्येश्रीमद्भागवतनामेजेमोटुंपुराणपरमहंसानिसंहितारूपनेव्यासजिनुं

इतिश्रीमद्भागवतेमहापुराणेपारमहंस्यांसंहितायांवैयासिक्यांपंचमस्कंधेभरतचरित्रेनवमोऽध्यायः ।९।
श्रीशुकउवाच ॥ अथसिंधूसौवीरपतेरहूगणस्यव्रजतइक्षुमत्यास्तटेतत्कुलपातिनाशिबिकावाहपुरु
षान्वेषणसमयेदैवेनोपसादितःसद्विजवरउपलब्धः ॥१॥

करेलुंतेनेविषेजेपंचमस्कंधतेमांजेभरतजिनुंचरित्रतेनेविषेनवमोध्यायजेतेसंपुरणथयो॥९॥शुकजीकहेछेहेराजापरि
क्षित्एरित्येभद्रकालिदेविनेआगल्यजडभरतनेबेसारिनेतरवार्येकरिनेमाथुंकापवामांड्युंतोपणजडभरतनामनमांकां
इविकारनथयोएवुंजेजडभरतनुंचरित्रतेकह्युं अनेतेनेविषेकोइकनेएमआशंकाथायजेएनोकेवलजडपणेकरिनेविकार
नथयोएमांशीमोटप्यछे॥अनेएतोजडहोयतेनेनथायएविरित्यनिआशंकानिनिवृतिनेअर्थेनेएजडभरतनुंमाहात्मनेए
मनिसर्वज्ञतातथावैराग्यतथाआत्मानिष्टानिदृढतातथाअहंममत्वनोत्यागतथाभगवाननेविषेअचलभक्तिएटलाजेगुण

तेजडभरतनेविषेछेएमजणववानेअर्थेंहवेएजडभरतनेनेरहूगणराजानेजेमसंवादथयोछेतेकहियेछैये ॥ तेवारपछे
सिंधुनेसौवीरदेशनोपतिएवोजेरहूगणराजातेजेतेआत्मविद्यानेजांणवासारुंकपिलमुनिनाआश्रमप्रत्ये जातो हतोते
नेमारगमांचालतेथकेईक्षुमतीनामेनदीआवि तेनाकांठानेविषेतेराजानिपालषिनाउपाडनाराजेभोईतेनोपतिएवोजे
मोटेरोभोईतेणेपालषिनाउपाडनाराजेपुरुषतेनापोलवानासमयनेविषेदैवजोगेकरिने ब्राह्मणमांश्रेष्टएवाजेजडभरत

गषपोवासंहननांगोगोखरवद्धुरंवोढुमलमितिपूर्वविष्टिग्र ॥ हीतैःसहगृहीतःप्रसभमतदर्हउवाहाशिबिकांसम
हानुभावः॥२॥यदाहिद्विजवरस्येषुमात्रावलोकानुगतेर्नसमाहितापुरुषगतिस्तदाविषमगतांस्वाशिबिकांरव्ह
गणउपधार्यापुरुषानधिवहतआह ॥ हेवोढारःसाध्वतिक्रमतकिमितिविषममुह्यतेयानमिति ॥३॥

तेजेतेपांमताहवा ॥१॥ अनेतेभोईजेतेआपुरुषदेहेस्थूलछेनेकठिनछेअंगजेनांएवोछेनेंबलधियानिपेठेनेंगधेडानिपे
ठेभारउपाडवानेअर्थेसमर्थछेएविरित्यनातेजडभरतनेजांणिने ॥ अनेप्रथमकेटलाकपुरुपनेबलात्कारेवेठेझाल्याहता
तेभेलाएजडभरतनेपणबलात्कारेझालतोहवोअनेमहानुंभावएवाजेतेजडभरततेजेतेपालपिने उपाडवाजोग्यनथि
तोपणबलात्कारेझाल्याथकापालषिनेउपाडताहवा ॥ २ ॥ श्रीवासुदेवायनमोनमः ॥
अनेब्राह्मणमांश्रेष्टएवाजेजडभरततेजेतेहिंसानिवृतिनेअर्थे इपुमात्रआगलपृथविनेजोइनेपछेचालेएहेतुमाटेज्यारे

॥ अखिनाउपाडनाराजेपुरुषतेमानिगतिजेतेसमांननहोतिहावि ॥ तारेरहू गणराजा जेतेविषमथइगइएविजेपोतानिपा
लखितेनेजांणिनेपालखिनाउपाडनाराजेपुरुषतेप्रत्येबोलतोहवो जेहेपालखिनाउपाडनारोतमेजेतेरु डिरित्येचालोअ्र
नेपालखिनेविषमथैजायएमकेमउपाडोछोएरित्येठबकोदेईनेबोलतोहवो ॥३॥ तेवारपछेतेपालखिनाउपाडनाराजेपुरु

अथतेईश्वरेवचःसोयालंभमुप कर्ण्यउपायतुरीयांच्छंकितमनसस्तंविज्ञाययांवभूवु ॥४॥ नदेवदरदेव
प्रमताभवन्नियमानुयथाःसाध्वेववहाम ॥५॥ अयमधूनैवनियुक्तोपि द्रुतंव्रजतिनानेनसहवोढुंमुहवयं
पारयामइति ॥६॥ सांसर्गिकोदोषएवनूनमेकस्यापिसर्वेषांसंसर्गिणांभवितुमर्हतीतिनिश्चित्यनिशम्य
कृपणवचोराजारहूगणउपा सेतवृद्धोपिनिसर्गेणबलात्कृतईषदुत्थितमन्युरविस्पष्टब्रह्मतेजसं जातवेद
समिवरजसावृतमतिराह ॥७॥

षतेजे तेठबकायेजुक्तएवुंजेराजानुंवचनतेनेसांभलिनेसांमदांनभेदनेदंड एजेचारउपायतेमांचोथोउपायजेदंडतेथकि
शंकातेणस्युंछेमनजेमनुं एवाथकाते राजानेजणवताहवा॥४॥हेराजन्अमेअसावधाननथिनेअमेतोतमारिआज्ञानिके
डे रततास्वकारुडिरित्येजपालखिनेउपाडियेछैये॥५॥अनेकोईकहमणेजपालखिउपाडवानेअर्थेजो ड्योछेतोपणउताव
लोनथिचालतोमाटेअमेजेतेएभेलेपालखिनेउपाडवानेअर्थेसमर्थनथिथाताएरित्ये जणवताहवा ॥६॥ तेपछेरहूगणरा ॥५०॥

आजेता निएवाजेपालखिनाउपाडनारातेमनुंजेवचनतेनेसांभलिने अनेसंसर्गेकरिनेथयोजदोषतेजेतेएकपुरुषनो ॥
य तोपणतेनेभेलेजेबिजापुरुषहोयतेसर्वेनेथावानेअर्थोनिश्चेजोग्यथायछे एविरित्येनिश्चेकरिनेतेरहूगणराजाजेतेउपा
स्याछेद्धपुरुषजेएणेएवोछेतोपणक्षात्रप्रकृतियेकरिनेपरवशथइगयोथकोनेरजोगुणेकरिनेअवराइगेछेबुद्धिजेनिएवोथ
कोअनेका कउत्पन्नथयोछेक्रोधजेनेएवोथकोरापेकरिनेढंकाणो एवोजेअग्नितेनिपेठेनथिप्रगटजणातुंब्रह्मतेजजेनुंए

अहोकष्टंभ्रातर्व्यक्तमुरुपरिश्रांतोसिदीर्घमध्वानमेकएवऊहिवान्सुचिरंनातिपीवानसंहननांगो
जरसाचोपद्रुतोभवान्सखेनोएवापरएतेसंघट्टिनइतिबहुविप्रलब्धोप्यविद्यया विहितद्रव्यगुणक
र्माशयस्वचरमकलेवरऽवस्तुनिसंस्थानविशेषेऽहंममेत्यनध्यारोपितमिथ्याप्रत्ययोब्रह्मभूतस्तू
ष्णींशिबिकांपूर्ववदुवाह ॥८॥

जजडभरततेप्रत्येबोलतोहवो ॥७॥ अहोइतिआश्चर्येमोटुंकष्टछेहेभाईतुंजेतेनिश्चेजबहुथाकोछुंनेघणेकछेटेथितुंएक
लोजपालखिनेउपाडतोहवोअनेवलितुंनेउपाडतेबहुवारथइछेअनेतुंअतिशेस्थूलनथिनेनथिकठणअंगजेनांएवो ॥ अ
नेवलितुं तेवृद्धअवस्थायेकरिनेपराभवनेपांम्योछुं अनेहेमित्रआजेताराजोडियाबिजाछेतेजेतेतोनाथिउपाडताएरि
त्येबहुप्रकारेठेकडिनेकर्याछेतोपणतेजडभरतजेतेमौनथकाप्रथमनिपेठेजपालखिनेउपाडताहवा ॥ तेजडभरतकेवा

छेतोमिथ्यारूपछेरचनाविशेषजेनोएवुंनेअविद्यातेणेरच्यांछेपंचभूतइंद्रियोशुभअशुभकर्मनेअंतःकरणतेजेनेविषेएवुं
जेपोतानुंछेलुंकलेवरतेनेविषेनथिआरोपणकरयुंआहुंनेआमारुं एरित्यनुंमिथ्याअभिमांनतेजेणेएवाछेअनेवलिब्रह्म
रूपछे॥८॥तेवारपछेवलिपोतानिपालखिजेतेविषमथैगयेसतेअतिशेकोपायमांनथयोएवोजेरहुगणराजातेजेतेजडभ

अथपुनःस्वशिबिकायांविषमगतायांप्रकूपितउवाचरहूगणः ॥९॥ किमिदमरेत्वंजीवन्मृतोऽमांकदर्थी
कृत्यभर्त्तृशासनमतिचरसि ॥ १० ॥ प्रमतस्यचतेकरोमिचिकित्सांदंडपाणिरिवजनतायायथाप्रकृतिं
स्वांभजिष्यसइति ॥११॥ एवंबहुबद्धमपिभाषमाणंनरदेवाभिमानरजसातमसाऽनुविद्धेनमदेनातिर
स्कृताशेषभगवत्प्रियनिकेतंपंडितमानिनंसभगवान्ब्राह्मणोब्रह्मभूतःसर्वभूतसुहृदात्मायोगेश्वरचर्य्या
यांनातिव्युत्पन्नमतिंस्मयमानइवविगतस्मयइदमाह ॥१२॥

रतप्रत्येबोलतोहवो ॥९॥अरेआतेशुंतुंजीवतोथकोजमुओछूं जेतुंजेतेमुनेतुछकरिनांखिनेअनेसर्वनोस्वामिएवोजेहुंते
मारिआज्ञानुंअतिक्रमणकरिनेवरतेछ॥१०॥अनेप्रमतएवोजेतुंतेतुंनेहुंजेतेशिक्षाकरिशजेमदंडांपाणिजेजमराजातेजे
तेजननासमुहनेशिक्षाकरेछेतेम॥अनेजेशिक्षायेकरिनेतुंजेतेसावधानपणेवरतवारूपजेपोतानोस्वभावतेनेभाजिशके
तांपांमिश॥११॥श्रीहरिकृष्णायनमोनमः॥ हवेशुकजीकहेछेहराजापरिक्षितएप्रकारनांघणांकजेनबोलवानांवचन

तेनेबोलतो एवोअने हुं जेतेनरदेवछुंएवोछेअभिमानजेने एवोअनेरजोगुणेकरिनेतथा तमोगुणेकरिनेवृद्धिनेपांम्योएवो जेम तेणेकरिनेतिरस्कारनेकरयाछेअतिशेपणेभगवाननेरह्यानुंप्रियस्थानकरूपएवाजडभरततेजेणएवो ॥अनेपंडि तपणानुंछेमांनजेनेएवोअनेयोगेश्वरनिचर्याजेजडानिपेठेआचरणकरवुंतनेविषेनाथिअतिशेकुशलमतिजेनिएवोजे रहु गणराजासेप्रत्येब्रह्मरूप एवानेसर्वजीवप्राणिमात्रनासुहृदरूपछेआत्माजेनोएवानेसमर्थएवाब्राह्मणजेजडभरततेजेते गर्वेरहितछेतोपणअसतायनेशुंएमआवचननेबोलताहवा ॥१२॥ हेवीरहेराजनतुंतेणजेकह्युंतेनिश्चेतमजछेपणए

॥ब्राह्मणउवाच ॥ त्वयोदितंव्यक्तमविप्रलब्धंभर्तुःसमेस्पाद्यदिवीरभारः ॥ गंतुर्यदिस्पादधिगम्यम ध्वापीवेतिराशौनविदांप्रवादः ॥१३॥ स्थौल्यंकार्श्यंव्याधयआधयश्चक्षुत्तृड्भयंकलिरिच्छाजराच ॥ निद्रारतिर्मन्युरहंमदःशुचोदेहेनजातस्यहिमेदन्ति ॥१४॥

...ांसिमसकरिनथिकेमजजोभार...थहशेतोतेभारनोउपाडनारो जेदेहतेनेहशेपणमारेनाथिअने चालना रानेपांमवायोग्यएवुं कोइवस्तुहशेअथवामारगएवेनांमेकोईकपदार्थहशेतोचालनारोजेदेहतेनेहशेपणमारे नाथि॥अने तेणठेकाणेकरिनेएमकह्युंजेतुंस्थूलनथिएजेवचनतेजेतेआत्माअनात्मानास्वरूपनेजथार्थपणेजांणनाराजेज्ञानिपु रुषतेमनुंनाथि तोमुरखनुंवचनछेजेकारणपणामाटेस्थूलनेकृश एवोजेवादतेजेतेपंचभूतनोसमुहरूपएवोजेदेहतेनेवि षेछेपणमाराजीवात्मानेविषेनथि॥१३॥अनेस्थूलपणुंकृशपणुंव्याधिजेदेहनिपिडानेआधिजेमननिपिडानेक्षुधातृषाभ

यक.. इछाजरानिद्राप्रीतिक्रोधअहंकारेकरिनेमद॥अनेशोकए.. सर्वेविकारतेजेतेदेहनाअभिमांनेसाहितजेजीवजन्म्योछेतेनेछेपणदेहनाअभिमांनेरहितएवोजेहुंतेमारेनथि ॥१४॥ हेराजन्तुंतंएकह्युंजेतुंजीवतोथकोमुवो..जीवन्मुतपणुंतोकेवलमारेजनथिए्तोजेटलापरिणामिपदार्थछे तेसर्वेनेनियमेकरिनेछे..ममेतेणेदिठुंछेजे....माटजेपरिणामिपदार्थछेतेजेतेक्षणक्षणप्रत्येउपजेछेनेनाशपांमेछेअनेवलितुंतेणेकह्युंजेसर्वनोस्वामिएवोजेहुंतेमारिआज्ञा

जीव..तत्वंनियमेनराजन्नाद्यतवधाद्दिक्तस्पदृष्टः ॥ स्वस्वाम्यभावोध्रुवईड्यायत्रतर्ह्युच्यतेसौविधिकृत्पयोगः ॥१५॥ विशेष..वरमनाकप..यामयन्नव्यवहारतोऽन्यत ॥ कईश्वरस्तत्रकिमीशितव्यंतयागपराजः करवामाकन्ते ॥१६॥

नेउलंघिनेकेमवर..छूंतेतोहेस्तुतिकरवाजोग्य एवार..गणराजाआसेवकनेआस्वामिएवोजेभावतेजेतेजेपक्षनेविषेनिश्चलपणेजोरहेतोहोयतातेपक्षनेविषेस्वामिआज्ञाकरेनेसेवकआज्ञापाले..वोजेजोगतेजेतघटितथायपणतेमअचलपणेतोजणा..नथिकेमजेतारेराज्यनो..शथैजायनेमारेराजआवेतोतुंसेवकथैजानेहुंस्वामिथाउं एमाविपरितपणुंथैजायछेमाटेआसंसारनेविषेस्वामिसेवकभावजेतेएकपरमेश्वरविनाबिजानेविषेअचलनाथिरहेतो ॥१५॥ अनेतुंकहिशजे ॥५२॥
ज्यांसुधिहुंराजाछुं..पांसुधितोतारोस्वामि..तोत्यांक..छूंजेहेराजनराजानेचाकरएवाभेदेजुक्तजेबुद्धितेनोजेअवकाशते

मेअमेजेतव्यव ।राविनाबिजुंकां त्कगारपणनाथिजोताकेतांआराजाछमेआचाकरछेएतोव्यवहारमात्रछेपणसत्यना
तेनेविषे ।शिक्षाकरनारोकोणछेनेशिक्षाकरवाजोग्यकोणछेकोयनथिअमारोमततोएविरित्यनोछेतोपणतारे तुराजाछू
वोजोअभिमानछेतोतुं कहेतारुमअमेशुंकारजकरिये ॥१६॥ अनेवलितुंतेणेकह्युंजेप्रमतएवोजेतुंतेतुंनेहुंशि
ववे ॥रेदितुं ।ते तारासावधानपणारूपस्वभावनेभजिशतोत्यांकहुंछुंजेहेवीरहेराजनउन्मतमतनेजडतेनिपेठवर ।तो

सत्तमवजडवत्स्वसंस्थांमतस्यमेवारचिकित्सितेन ॥ अर्थःकियान्भवताशिक्षितेनस्तब्धप्रमतस्य
चापि येषः ॥१७॥ श्रीशुकउवाच ॥ एतावद ।वादपरिभाषयाप्रत्युदीर्य्यसमुनिवरउपशमशीलउपर
ताभ्तानारम्य निमित्तउप ।गेनकर्म्मारब्धंव्यपनयनराजयानमपितथोवाह ॥१८॥

नेवस्तुगत्येतोस्वसंस्थाजेदृढआत्मास्थितिनेपांम्यो एवोजेहुंतेमुनेतुंतेणेकरयोजेदंडतथातुंतेणेदिधिजेशिखामणतेणेक
दिनेकेठलोकअर्थसिद्धथाशेकांइनहिथाय ॥ केमजेस्तब्धनेप्रमतएवोजेपुरुषतेनेजेदंडकरवोनेशिखामण्यदेवितेतोद
ल्याने दलवुंछे केतांजे जडस्वभाववालो होय तेदंडने शिक्षाये करिने पण पोतानो जडस्वभाव मुकिने सारो
थायज नहि तेम हुं पण तारि शिखामणे करिने मारास्वभावनो त्यागकरुं एमछे नहि ॥ १७ ॥ ॥ ॥
हवेशुकजीकहेछेहेराजापरिक्षितउपशमरूपछेस्वभावजेनोएवानेनिवरातिनेपांमिछेदेहनेविषेआत्मवुद्धिनि करावना

रिएविश्वविघातेजेनेएवानेपोतानुंजेप्रारब्धकर्मतेनेभोगववेकरिनेटालताएवामुनिवरजेतेजडभरततेजेतेरहुगणराजा
नावचननेपा० ंकाहिंदेषाडवांतेरुपजेवाणितेणेकरिनेतेराजानेपाछोउत्तरआपिनेपछेतेराजा॥निजपालापितेपणजेमप्रथ
मउपाडताताितेमजउपाडताहवा ॥१८॥ अनेहेपांडुराजानावंशनेविषेउपज्याएवापरिक्षितराजा॥सिंधुनेसौवीरदेशनो
पतिए ोजेतेरहुगणराजातेजेतेपणसम्यक्प्रकारनिश्रद्धायेकरिनेतत्वजांणवानिइछानेविषेपांम्योछे अधिकारजेणेए

सचापिपांडवेयासिंधूसौवीरपतिस्तत्वजिज्ञासायांसम्यक्श्रद्धयाऽधिकृताधिकारस्तहृदयग्रंथिविमोचनं
द्विजव ः आश्रुत्यबहुयोगग्रंथसंमततवरयाऽवरुह्यशिरसायादमूलउपसृतःक्षमापयन्विगतनृपदेवस्मृय
वाच ॥१९॥ कस्त्वंनिगूढश्चरसि[illegible]ंबिभर्षिसूत्रंकतमोऽवधूतः ॥ कस्यासिकुत्रत्यइहापिकस्मा
त्क्षेमायश्चेदांसनोतशुक्लः ॥२०॥

बोले ॥ एहेतुमाटेहृदयनिजेग्रंथियोतेनेमुकाविदेएवुंनेघणाकजेजोगनाग्रंथतेनेविषेअतिशेमांनवाजोग्यएवुंजेतेजड
भरतब्राह्मणनुंवचनतेनेसांभलिनेविशेषेगयोछेराजाधिराजपणानोमदजेनेएवोजेरहुगणराजातेजेतेअतिशेउतावलो
पालखिथकिउतरिनेअनेपोतानामस्तकेकरिनेतेजडभरतनाचरणनामुलनेविषेपड्योथकोनेक्षमाकरावतोथकोबोलतो
हवो ॥१९॥ जेतमेजेरेकोणछोजेतमेजेतेगुप्तथकाविचरोछो अनेब्राह्मणनामध्यनेविषेतमेकियाब्राह्मणछोजेकारणप

माटेतमेजेतेजज्ञोपवीतनेधारोछोअथवादत्तात्रेयादिकजेअबधुतनेनामध्यनेविषेतमेकियाअबधुतछोअनेतमेकेना
छोनेक्यांनारेनाराछो ॥ अनेआस्थलनेविषेपणशाहेतुमाटेप्राप्तथयाछोअनेअमाराकल्याणनेअर्थेजोतमेप्राप्तथया
तोतमेजेतेकपिलमुनितोनाथिकेशुं ॥२०॥ अनेहुंजेतेइंद्रनुंजेवज्रतेथकिशंकानेनथिपांमतोतथाशिवनात्रिशुलथकि
शंकानेनथिपांमतोतथाजमराजानादंडथाकिशंकानेनथिपांमतोतथाअग्निसुर्यचंद्रमावायुनेकुबेरएमनांजेअस्त्र तेथकि

नाहंवे किररराजवज्रान्नत्र्यक्षशुलान्नयमस्यदएजत ॥ नाग्न्यर्कसोमाऽनिलवित्तपास्त्राच्छंकेभृशंब्रह्म
पमानात् ॥२१॥ तद्ब्रह्मसंगोजडवन्निगूढविज्ञानवीर्य्योविचरस्यपार ॥ वचांसियोगग्रथितानि
साधोन्वनःक्षमंतेमनसापिभेतु ॥२२॥ अहंचयोगेश्वरमात्मतत्त्वविदांमुनिनांपरमग्गुरुंवै ॥ प्रष्टुंप्रवृत्तःकि
मिहारणंतत्साक्षाद्धरिंज्ञानकलावतीर्णं ॥२३॥

शंकानेनथिपांमतोपणब्राह्मणकुलनुंजेअपमांनतेथाकिहुंजेतेआतिशेशंकानेपांमुछूं ॥२१॥ तेकारणपणामाटेतमेजेते
छ्यांजेप्रश्नतेनाउत्तरनेकहोअनेतमेजेतेअसंगछोनेढांक्योछेविज्ञानरूपप्रतापजेणेएवाछोनेअपारछे महिमाजे
नो वाछो ॥ अनेतेतमे तेआपृथविने षेजडनिपेठेविचरोछोअनेहेसाधोयोगशास्त्रेकरिनेगुथांणांएवांजेतमारांवच
नतेमनेअमारामनेकरिनेपणभेदवानेअर्थेसमर्थनाथिथवातु ॥ केतांतमारावचननेविषेअमारुंमनपणप्रवेशकरिनथिस
कतु ॥२२॥ अनेहेब्राह्मणआत्मतत्वनाजांणनाराजेमुनि मनापरमगुरुएवानेयोगेश्वरएवानेज्ञानकलायेकरिनेअव

तरया [illegible] वानेसाक्षात् [illegible]रिए थाजेकापिलमुनितेमनेहुंजेते आसंसारनेविषेशरणतेशुंछेएरित्येपुछवानेअथप्रवर्तो [illegible] २३ अने
तेकपि [illegible]मुनिजजेतमेतेतमेजेते आलोकनेविषेजोवानेअर्थे अव्यक्तलिंगथकातोशुं आप्रकारेनथिविचरता अनेगृ[illegible]नेवि
षेबंधाणोनेअंधछेबुद्धिजेनिएवा[illegible]तेजेतेयोगेश्वरानिगतितेनेकि[illegible]प्रकारेकारिनेजांणिसकेनजांणिसके २४॥ अनेवाळि
तमेकयुंजेमुंनेश्रमनथिश्रमतादेहनेछेनें[illegible]चालनारोपणदेहछे पणमारे[illegible]नोसंबंधनाथ

सर्वे[illegible]वान्लोकनिरी[illegible]णाथमव्य[illegible]क्तलिंगोविचरत्यपिस्वित् ॥ योगेश्वराणांगतिमंधबुद्धिःकथंविचक्षीत
गृहा[illegible]बद्धः ॥२४॥ दृष्टःश्रमःकर्मतआत्मनोवैभर्तुर्गंतुर्भवतश्चानुमन्ये ॥ यथासतोदानयनाद्यभावात्स
[illegible]द्दृष्टोव्यवहारमार्गः ॥२५॥

तोस्यां[illegible]धूंजे[illegible]नारमाउपाडनारानेमार्गमध्येचालनाराजेतमेतेतमनेपालखिउपाडवारूपजोक्रिया तेणेकारिनेश्रमजेतेमे
तेणं[illegible]ठोछे ॥ अनेज[illegible]मुंनेयुद्धा[illegible]किक्रि[illegible]येकारिनेश्रमथायछेतेमतमनेपणपालखिउपाडवेकारिनेश्रमथयो[illegible]महुंजेतेअ
[illegible]मानकरुंछूं ॥ अनेवळीतमेकयुंजेराजानेचाकरएतो व्यवहारमात्रछे पणसत्यनथितोत्यांकहुंछूं जेएजेव्यवहार
मार्गछे तेजंतेसमुळछे पण अप्रमाण नथि एमअमे तेपोईछ्योछे ॥ जेम असत्यएवोजेघट तेणेकरिने जळ
[illegible] कपदार्थ [illegible]नोअभावछे केतांना[illegible]मात्र जेघट तेणेकरिने जळभरिनलवाय साचोमूर्तिमान जेघट

तेणे करिनेजजलभारिलवायछे तेमव्यवहारमार्ग जेते नाममात्रनथि सत्यछे ॥ २५ ॥ अने वलि तमे कह्यं जे स्थुलकृशादिकजेधर्म तेदेहनेछेपणमारेनथि तोत्यांकहुंछूंजे जेमहांडलिने अग्नायेकरिने तापथाय तेथकिहांडालिने विषेरयुंजेदुधतेतने तापलागेछे अने तेदुधनातापथाकि चोखानोजेबाहेरलोभाग तेनेतापलागेछे ने ततापेकरिने चोखानोजेगर्भतेरंधाइजायछेएविरित्येदेहइंद्रियोप्राणनेअंतःकरणतेमनोएजीवात्मानेसंबंधछे ॥ अनेएजीवात्माजे

स्थाल्यग्नितापात्पयसोऽभिताप ॥ स्तत्तापतस्तण्डुलगर्भरंधिः ॥ देहेंद्रियास्वाशयसंनिकर्षात्त ॥ त्सं
सृतिःपुरुषस्याऽनुरोधात् ॥२६॥ शास्ताऽभिगोप्तानृपतिःप्रजानां ॥ यःकिंकरोवैनपिनाष्टिपिष्टं ०॥
स्वधर्ममाराधनमच्युतस्य ॥ यदीहमानोविजहात्यघौघं ॥२७॥

तेएदेहइंद्रियादिकनेअनुसर्योछे ॥ एहेतुमाटेएदेहादिकनिमितजेजन्ममृत्युनुंदुःखतेजे तेएजीवात्मानेथायछेमाटेपालखिउपाडवेकरिनेजेकष्टथयुंतेतमाराजीवात्मानेथयुंएमहुंजांणुंछूं॥२६॥ अनेवलितमेकह्युंजेस्वामिसेवकभावजेतेअचलनथितोत्यांकहुंछूंजेअचलनाथितोपणज्यांसुधिजेराजाहोयत्यांसुधितेराजा जेतेप्रजानेशिक्षानोकरनारोनेरक्षानोकरनारोथायछे॥अनेतमेकह्युंजेस्तब्धनेप्रमतएवोजेपुरुषतेनेजेदंडनेशिक्षाकरावितेतोदल्यानेदलवुंछेतोत्यांकहुंछूंजेभगवाननोदासएवोजेराजातेजेतेस्तब्धाआदिकानिशिक्षाकरेछेतेदल्याननथिदलतोकेमजेतेनुंस्तब्धपणुंनजायतोपणरा

जानेप्रजानिशिक्षाकरवितथाप्रजानेपालविएविजेभगवानानिआज्ञातेरूपजेपोतानोधर्मनेतेधर्मरूपजे [illegible]
राधनातेनेकरतोएवोजेराजातेजेतेपापनासमूहनोत्यागकरेछेमाटेदल्यानेनथिदजतोकेताएनिस्फलनथियातोसफल
छे॥२७॥अनेजेकारणपणामाटेतमारुंजेकहेलुतेमुनेएप्रकारेविपरितभासेछे तेकारणपणामाटेहेआर्तबंधोरा [illegible]
नाअभिमांननेमदेकरिनेतुछकरिनांख्याछेतमजेवामोटासाधुतेजेणेएवोजेहुंतेमा।रिउपरत्यतमेजेतेस्नेहेजुक्तमित्रद्रष्टि

तन्मेभवान्नरदेवाभिमान ॥ मदेनतुच्छीकृतसत्तमस्य ॥ कृषीष्टमैत्रीदृशमार्त्तबंधो ॥ [illegible]
नमंहः ॥२८॥ नविक्रियाविश्वसुहृत्सखस्य ॥ साम्ये [illegible]ताभिमतंस्तवापि ॥ म[illegible]द्विमानात्स्वकृताद्धि
माहृङ् ॥ नंक्ष्यंत्वदूरादपिशूलपाणिः ॥२९॥

नेकरो॥जेतमारिमित्रद्रष्टियेकरिनेहुंजेतेसंतानिअवज्ञारूपजेपापतेनेतारिजाइश ॥२८॥ अनेतमेकेरे[illegible]तुतेणेकरिने
मारिअवज्ञातेएकरिनेमारेतोकांइविकारथयोनथिमाटेतेनुंतुनेशासारुपापलागशेतोल्यांकहुंछूंजे।विश्वनासुहृदनेसखा
वानेमांनअनेमांननेविषेजेसमपणुंतेणेकारिनेटलिगयोछेदेहनोअभिमांनतेजेनेएवाजेतमतेतमारेतोमेंतेएकरयो[illegible] अ
पमांनतेणेकरिनेविकारनथितोयपणमेकरयुंजेतमजेवामोटापुरुषनुंअपमांनतेथाकिहुंजेवोतत्कालनाशपामिजाव[illegible]मां
शुंकेवुं॥पणसर्वजगतनाप्रलयनाकरनाराजेशिवजीतेज्ञोतमजेवासाधुनुंअपमांनकरेतोत्तेपणतत्कालनाशपाम[illegible]य

एवो मारा अपराधनोदोषछेमाटेएनेतोतमेदयाकरिनेटालोतोट ळणा विजेकोयउपायेटलेएमछेना ॥२१॥ इतिश्री
मद्भागवतनामेजेमोटुंपुराणपरमहंसनिसंहितारूपनेव्यासजिनुंकरेलुं तेनेविषे जेपंचमस्कंधतेमांजेभरतजीनुंचरित्रते
नेविषेदशमोअध्यायजेतेथयो ॥१०॥ हवेजडभरतब्राह्मणकहेछेहेराजारहूगणतुंतेअकोविदछूंकेतांदेहात्मानाविवेकने
नथिजांणतोतोपणदेहात्मानाविवेकेजुकएवाजेपुरुषतेमनाजेवाजेवादतेनेबोलुछूं कारणपणामाटेतुंजेतेअतिशेआ

इतिश्रीमद्भागवतेमहापुराणे पारमहंस्यांसंहितायांवैयासिक्यांपंचमस्कंधेभरतचरित्रेदशमोऽध्यायः ॥१०
श्रीब्राह्मणउवाच ॥ अकोविदःकोविदवादवादान्वदस्यथोनातिविदांवरिष्ठः ॥ नसूरयोहिव्यवहारमे
तंतत्त्वावमर्शेनसहामनंति ॥१॥ तथैवराजन्नुरुगार्हमेधवितानविद्योरुविजृंभितेषु ॥ नवेदवादेषुहित
त्ववादःप्रायेणशुद्धोनुचकास्तिसाधुः ॥२॥

त्माअनात्मानास्वरूपनेजांणनाराजेपुरुषतेमनामध्यनेविषेश्रेष्टनथिकेमजेअसत्यएवोजेआराजनृत्यादिकदोषेव्य
वहारतेनेतुंजेतेसत्यकहेछे॥ अनेसुरिजदेहनेआत्मानास्वरूपनेजांणनाराज्ञानिपुरुषतेजेतेएव्यवहारनेआत्माविचारभे
ळोनाथिमांनताकेतांदेहिकव्यवहारनेअसत्यमांनेछेनेआत्मविचारनेसत्यमानेछे॥१॥ हेराजारहुगणतेमजगणाकेगृ
हस्थाश्रमसंबंधिजज्ञतेमनोछेविस्तारजेमनेविषेएविजेविद्याओ तेमनेविषेअधिकपणेशोभताएवाजेवेदनावादतेमने

विषेशुद्धकेतांहिंसादिकेरहितनेसाधुकेतांरागद्वेषादिकेवर्जितएवोजेतत्ववादतेजेतेबहुधानिश्चेजनथिप्रकाशमांनथातो
केतांभगवाननासंबंधेरहितएवोजेवैदिककर्मव्यहारतेजेतेपणतत्वविचारकरेसते सत्यनथिजणातोतोराजभृत्यादिक
जेलौकिकव्यवहारतेक्यांथिसत्यहोय ॥२॥ श्रीवासुदेवायनमोनमः ॥ अनेहेराजारहुगणजेउपनिषदछेतेनेविषे
तोहिंसानेरागद्वेपादिकेरहितएवोजेतत्ववादतेजेतेसम्यकप्रकारेछे तोयपणजेपुरुषनेगृहस्थाश्रमसंबंधिजेसुखतेजेते

नतस्यतत्वग्रहणायसाक्षाद्वरीयसीरपिवाचःसमासन् ॥ स्वप्नेनिरुक्त्यागृहमेधिसौख्यंनयस्यहेयानुमितं
स्वयंस्यात्॥३॥यावन्मनोरजसापूरुषस्यसत्वेनवातमसाचानुरुद्धं॥ चेतोभिराकूतिभिरातनोतिनिरंकु
शंकुशलंचेतरं‌वा ॥४॥

स्वप्ननेदृष्टांतेकरिनेपोतानेजांणेजत्यागकरवाजोग्यनथिथयुंतेपुरुषनेअतिशेश्रेष्ठएविजेतेउपनिषदरूपवांणितेजेते
साक्षात्कारतत्वग्रहणनेअर्थेनथिथाति॥ केतांजेपुरुषनेपंचविषयसुखनेविषेवैराग्यनथितेपुरुषजेतेउपनिषदनेसांभले
छेनेभणेछेतोपणतेनेआत्मस्वरूपनुंसाक्षात्कारज्ञाननथिथातुं ॥३॥ एविरित्येराजनृत्यादिकजेलौकिकव्यवहारतेनेत
थाकेवलकाम्यकर्मपरएवोजेवैदिकव्यवहार तेनेजडभरतजेतेवैराग्यनेआत्मस्थितिनेबलेकरिनेअसत्यकहिनेहवेवैरा ॥५६॥
ग्येरहितएवोजेपुरुषतेनुंजेमनतेजेतेत्रिगुणात्मकवरततुंहोयमाटेतेपुरुषनेविषेजेधर्मजणातोहोयतथाज्ञानजणातिहो

यतथाआत्मज्ञानजणातुंहोयतेमानिएकास्थितिनाथिरेति॥ एमरहुगणराजानेजणावावासारु ननुंस्वरूपकहेछेनेतेमन नेजितवानाउपायनेकहेछे हेराजारहुगणवैराग्येरहितनेविषयमांआसक्तएवोजेपुरुषतेनुंजेमनतेजेतेज्यांसुधिरजोगु णसत्वगुणनेतमोगुणएमणेवशकरयुंछत्यांसुधितेमनजेतेनिरंकुशथकुंज्ञानेंद्रियोनेकर्मेंद्रियोयेकरिनेएपुरुषनेपुण्यपाप रूपजेकर्मतेनेविस्तारेछे॥४॥ अनेतेशुभअशुभकर्मानिवासनायेजुक्तएवुंनेविषयेकरिनेबंधाणाएवानेसत्वादिकजेगुण

सवासनात्माविषयोपरक्तो॥ गुणप्रवाहोविकृतःषोडशात्मा॥ बिभृत्पृथग्नामभिरूपभेद॥ मंतर्बहिष्ट्वं चपुरैस्तनोति॥५॥ दुःखंसुखंव्यतिरिक्तंचतीव्रं॥ कालोपपन्नंफलमाव्यनक्ति॥ आलिंग्यमायारचितां तरात्मा॥ स्वदेहिनंसंसृतिचक्रकूटः॥६॥

तेमणेज्यांत्यांचलायमांनकरयुंएवुंनेकांमक्रोधादिकजेविकारतेमणेजुक्तएवुं अनेपंचभूतनेएकादशइंद्रियोएजेसोलक लातेमनेविषेमुख्यएवुंजेमनतेजेतेपृथक्पृथक्जेनामतेमणेसहितजेदेवमनुष्यपशुएआदिकनांनाप्रकारनांरुपतेनेधा रतुथकुतेतेदेवमनुष्यादिकदेहेकरिनेएजीवात्मानाउत्कृष्टपणानेअनेनिकृष्टपणानेविस्तारेछे॥५॥ हेराजारहुगणभगवा नानिमायायेकरिनेरच्युंएवुंअंतरात्माजेमनतेजेतेपोतानाजीवात्मानेमलिनेअनेकालेपमाड्यनेकोइउपायेकरिनेनटलेए वुंजेसुखरूपदुःखरूपनेमोहरूपफलतेनेसर्वप्रकारेसृजेछेतेमनकेवुंछेतोसंसृतिनुंभ्रमणतेनेविषेएजीवात्मानेछलनारुं

छे॥६॥ अनेएविरित्येजीवनेमलिनेमनतेणेजेटलोसृज्योतेटलोजेआव्यवहारतेजेतेक्षेत्रज्ञजेकर्मफलप्रदाताभगवान्ते
निसाक्ष्यतायेजुक्तथकोजाग्रतस्वप्ननेसुषुप्तिएत्रण्यअवस्थानेविषेस्थूलसूक्ष्मरूपेनिरंतरजीवनेप्रकाशमांनथायछे॥ के
तांमननोसृजेलोजेएसुखदुःखरूपव्यवहारतेनेजीवजेतेभोगवेछे॥तेकारणपणामाटेएजेमनतेनेएजीवनेसगुणनिर्गुण

तावानयंव्यवहारःसदाविःक्षेत्रज्ञसाक्ष्योभवतिस्थूलसूक्ष्मः ॥ तस्मान्मनोलिंगमदोवदंति ॥ गुणाऽगुण
त्वस्यपरावरस्य ॥७॥ गुणानुरक्तंव्यसनायजंतोः ॥ क्षेमायनैर्गुण्यमथोमनःस्यात् ॥ यथाप्रदीपोघृतव
र्त्तिमश्नन् ॥ शिखाःसधूमाभजतिह्यन्यदास्वं ॥ पदंतथागुणकर्मानुबद्धं ॥ वृत्तीर्मनःश्रयतेन्यत्रतत्वं
॥८॥ एकादशासन्मनसोहिवृत्तय ॥ आकूतयःपञ्चाधियोऽभिमानः ॥ मात्राणिकर्माणिपुरंचतासांवदं
तिहैकादशवीरभूमीः ॥९॥

पणारूपजेबंधमोक्षपणुंतेनाकारणनेकहेछे॥७॥ केमजेएमनजेतेगुणेजुक्तथकुएजीवात्मानेदुःखनेअर्थेथायछेअनेनिर्गु
णथकुएमनजेतेसमत्वपणेकरिनेजीवनाकल्याणनेअर्थेथायछे॥जेमदीवाजेतेघीनेवाटतेणेजुक्तथकोधुमसहितशिखाए
विजाशखातेनेभजेछेअनेघीनेवाटएबेनाविरहेतारेपोतानुंजेशुद्धआग्निस्वरूपतेनेभजेछेतेमगुणनेकर्मतेणेजुक्तवुंजे
मनतेजेतेवृतियोनेआशरेछे॥अनेगुणनेकर्मेरहितथकुंएमनजेतेआत्मतत्वनेआशरेछे॥८॥अनेजेवृतियोनेआशरेछेते

मनादि वृत्तियो जे ते अगियार के तेमां पांच तो कर्मेंद्रियो ने पांच ज्ञानेंद्रियो ए दश ने अगियारमुं मन छे अने हे वीर हेराजा रहुग
णए जे अगियार वृत्तियो ते मनेरह्याने पंचमात्राने पंचकर्मने शरिर ए अगियार भूमिकायो छे एम नारदादिक मोटा साधु जे ते क
हे छे। ९ ते भूमिकाओनां नाम जे गंध रूप रस स्पर्श ने शब्द ए पांच जे ते पांच ज्ञानेंद्रियोनि भूमिका छे के तां ज्ञानेंद्रियोना विषय छे
अने विसर्ग जे मलोत्सर्ग ने रति जे संभोग ने गति जे चालवुं ने अभिजल्प जे बोलवुं ने शिल्प जे हस्तचातुरि ए पांच जे ते पांच क

गंधाकृतिस्पर्शरसश्रवांसि ॥ विसर्गरत्यर्त्त्यभिजल्पशिल्पाः ॥ एकादशंस्वीकरणंममेति ॥ शय्याम
हंद्वादशमेकआहुः ॥१०॥ द्रव्यस्वभावाऽऽशयकर्म्मकालै ॥ रेकादशाऽमीमनसोविकाराः ॥ सहस्रशः श
तशःकोटिशश्चक्षेत्रज्ञतोनमिथोनस्वतःस्युः ॥११॥

मेंद्रियोनि भुमिका छे के तां कर्मेंद्रियोना विषय छे ॥ अने आमारु छे ए रित्ये छे स्वीकार जेनो एवुं जे शरिर ते जे ते अग्नि मांन रूप
जे अगीयारमि वृत्ति ते भूमिका छे अने केटलाक मुनि तो एम कहे छे जे आदेह मारुं छे ए तो विवेकिनो मत छे पण मूढनो नथि ॥
ग्यारमि भूमिका निद्रष्टि ये तो अहंकार नामे बारमि वृत्ति छे ने तेनो विषय तो शय्या जे शरिर ते छे के तां मूढ जे ते आ शरिर ते ज हुं छुं एम मां
ने छे ॥१०॥ अने हे राजा रहुगण ए अगीयार वृत्तियो रूप जे मनना विकार ते जे ते पंचविषय स्वभाव संस्कार कर्म ने काल ग्म
ने जोगे करिने प्रथम तो सो ए सो थाय छे ने पछे हजारो हजार थाय छे ने पछे कोटानकोट थाय छे अने ए विरित्ये जे वृत्तियो ने अस

स्यपणेथावुंतेमनननृत्तियोनेपरस्परमलवेकरिनेनथिथवातुंतथापोतानिमेळेनथिथवातुं एतोक्षेत्रज्ञजेजीवतेथकिथाय
छेकेतांएमनजेतेजीवनेमलेछेतारएवृत्तियोनुंअनेकपणुथायछेपणजीवात्मानेमल्याविनानथिथातुं ॥११॥ अनेमाया
येरच्युंएवुंजेएमनतेनिजेएविभूतियोकेतांएअसंख्यवृत्तियोतेजेतेअतिशुद्धएवोनेकर्मनोकर्त्ताएवोजेजीवतेनेप्रवाहरू
पेकरिनेनित्यछेअनेजाग्रतअवस्थानेविषेतथास्वप्नअवस्थानेविषेप्रगटजणातिनेसुषुप्तिअवस्थानेविषे लिनथैजातिए

क्षेत्रज्ञएतामनसोविभूतीर्जीवस्यमायारचितस्यनित्याः ॥ आविर्हिताःक्वापितिरोहिताश्चशुद्धोविचष्टे
ह्यविशुद्धकर्तुः ॥१२॥ क्षेत्रज्ञआत्मापुरुषःपुराणःसाक्षात्स्वयंज्योतिरजःपरेशः ॥ नारायणोभगवान्
वासुदेवःस्वमाययात्मन्यवधीयमानः ॥१३॥ यथानिलःस्थावरजंगमानामात्मस्वरूपेणनिविष्टईशेत्
॥ एवंपरोभगवान्वासुदेवःक्षेत्रज्ञआत्मेदमनुप्रविष्टः ॥१४॥

विजेएअसंख्यवृत्तियोतेमनेशुद्धएवानेजीवनेकर्मफलप्रदाताएवाजेअन्यक्षेत्रज्ञतेजेतेसाक्षात्कारजोईरयाछे ॥१२॥
अनेतेक्षेत्रज्ञकेवाछेतोआत्माछेकेतांसर्वमांव्यापकछेअनेपुराणपुरुषछे ॥ अनेसाक्षात्स्वयंजोतिछेकेतांस्वप्रकाशमू
र्त्तिछेनेअजन्माछेनेपरजेब्रह्मादिकतेमनास्वामिछेनेनारायणभगवाननेवासुदेवएछेनामजेनांएवाछे ॥ अनेपोतानि
योगमायायेकरिनेजीवात्मानेविषेअंतर्यामिपणेकरिनेनेनियंतापणेकरिनेरह्याछे ॥१३॥ अनेजेमवायुजेतेस्थावरजं

गमएवाजेजीवप्राणिमात्रतेमनामध्यनेविषेप्राणरूपेकरिनेप्रवेशकरयोथकोतेमनेनियममांराखेछे ॥एप्रकारेप्रकृतिपुरु षथकिपरनेसर्वनाआधारनेक्षेत्रज्ञएवाजेभगवानवासुदेवतेजेतेअंतर्यामिरूपेकरिनेआविश्वप्रत्येप्रवेशकरयाथकाआ विश्वनेनियममांराखेछे॥१४॥हेनरेंद्रराजारहुगणतेतनुभृतजेदेहधारिएवोजनतेजेतेविशेषेमुक्याछेबंधनकारिएवासं गजेणेएवोथकोनेजित्याछेछोशत्रुजेणएवोथकोज्यांसुधिपोतानाजीवात्मानाज्ञाननेउदयेकरिनेपूर्वेकहिएविजेएमन

नयावदेतांतनुभृन्नरेंद्रविधूयमायांवयुनोदयेन ॥ विमुक्तसंगोजितपट्सपत्नोवेदात्मतत्वंभ्रमतीहतावत् ॥१५॥ नयावदेतन्मनआत्मलिंगंसंसारतापावपनंजनस्यः ०॥ यच्छोकमोहामयरागलोभवैरानुबंधं ममतांविधत्ते ॥१६॥ भ्रातृव्यमेनंतददभ्रवीर्य्यमुपेक्षयाध्येधितमप्रमत्तः ॥ गुरोर्हरेश्चरणोपासनास्त्रो जहिव्यलीकंस्वयमात्ममोषम् ॥१७॥

पमायातेनेटाळिनांखिनेआत्मतत्वजेपरमेश्वरतेनेनथिजांणतोत्यांसुधिआसंसारनेविषेभमेछे॥१५अनेवलिआत्मालिं गकेतांजीवात्मानुंसूक्ष्मशरिररूपएवुंजेएमनतेजेतेजननेसंसारनाजेतापतेमनुंक्षेत्ररूपछेएरित्येज्यांसुधिनथिजाणतो त्यांसुधिआजीवजेतेसंसारनेविषेभमेछे॥०॥ तेमनकेवुंछेतोजेमनजेतेजननेशोकमोहदुःखरागलोभनेवैरतेनेविषेजेसं बंधतेनेकरावेछेतथादेहादिकपदार्थनेविषेममतानेकरावेछे ॥१६॥ हेराजारहुगणतेकारणपणामाटेजीवनुंशत्रुएवुंनेअ

तिशेछेपराक्रमजेनोएवुंनेउपेक्षायेकरिनेअतिशेवृद्धिनेपाम्युंएवुंनेपोतेमिथ्यारूपछेतोपणजीवात्मानेठगनारुंएवुंजे
मनतेनेतुंजेतेसावधानथकोनेगुरुएवाजेहरितेनाचरणारविंदनिजेउपाशनातेरूपछेशस्त्रजेनेएवोथकोमारिनांख्य१७
एरित्येश्रीमद्भागवत्नामेजेमोटुंपुराणपरमहंसनिसंहितारूपनेव्यासजीनुंकरेलुंतेनेविषेजेपंचमस्कंधतेमांजेभरतजीनुं
चरित्रतेनेविषेअगियारमोअध्यायजेतेसंपूरणथयो ॥११॥ श्रीवासुदेवायनमोनमः ॥ हवेराजारहुगणजेतेजडभरत

इतिश्रीमद्भागवतेमहापुराणेपारमहंस्यांसंहितायांवैय्यासिक्यांपंचमस्कंधेभरतचरित्रेएकादशोऽध्याय: ॥११॥ रहुगणउवाचनमोनमःकारणविग्रहायस्वरूपतुच्छीकृतविग्रहाय ॥ नमोऽवधूतद्विजबंधुलिंगनिगूढनित्यानुभवायतुभ्यम् ॥१॥ ज्वरामयार्त्तस्ययथागदंसन्निदाघदग्धस्ययथाहिमांभः ॥ कुदेहमानाहिविदष्टदृष्टेब्रह्मन्वचस्तेऽमृतमौषधंमे ॥२॥

प्रत्येकहेछे,अवधूतहेयोगेश्वरहुंजेतेतमनेनमस्कारकरुंछूंनमस्कारकरुंछूं।।तेतमेकेवाछोतोक[illegible]ककारणनेअर्थेछेदेहजे
नोएवाछोकेतांतमेतोजीवनाकल्याणनेअर्थेदेहधारयोछे अनेपोतानाआत्मस्वरू[illegible]जेआनंदतेणेकरिनेतुछकरिनां
ख्योछेदेहजेणेएवाछोअनेवालिद्विजबंधुजेअधमब्राह्मणतेनेवेशेकरिनेअतिशेढांक्योछोनित्यएवोपोतानाआत्मानोअ
नुभवतेजेणेएवाजेतमेतेतमनेहुंजेतेनमस्कारकरुंछूं॥१॥ हेब्रह्मन्ज्वररूपजेरोगतेणेकरिनेपिडांणोएवोजपुरुषतेनेजे

म ना धु औषध जेतेसुखकारिछे अनेवलिउनालानेतडकेकरिनेतप्योएवोजेपुरुषतेनेजेमटाढुंजलजेतेसुखकारिछेतेमकु
इर्यीतएवोजेदेहतेनेविषेजेअभिमांनतेरूपजेसर्पतेणेविशेषपणेडाशिछेआत्मविवेकरूपद्रष्टिजेनिएवोजेहुंतेमुनेतमारुं
जेआवचनतेजेतेअमृततुल्यऔषधनिपेठेसुखकारिथयुंछे॥२॥ तेकारणपणामाटेहुं जेते मनेमारासंशयनेअर्थेतोपछे
पूछिशअनेहमणेतोप्रथमतमेकह्युंजेवचनतेजेतेअध्यात्मयोगेकरिनेगुथाणुंछेमाटेदुःखेसमझायएवुंछेतेनेतमेजेतेमुने

तस्माभवंतंममसं शयार्थंप्रक्ष्यामिपश्चादधुनासुबोधम् ॥ अध्यात्मयोगग्र थितंतवोक्तमाख्या हिकौतूह
लचेतसोमे ॥३॥ यदाहयोगेश्वरदृश्यमानंक्रियाफलंसद्व्यवहारमूलं ॥ नह्यंजसातत्वविमर्शनायभवानमु
ष्मिन्भ्रमतेमनोमे ॥४॥

सुखेसमझायएप्रकारेकरिनेकहोतेहुंकेवोछूंतोएवचनसांभलवानेअर्थेकुतुहलेजुक्तछेचित नुंएवोछूं ॥३॥ अ हेयोगे
श्वरप्रत्यक्षपणेदेखातुंएवुंजेभारवहनादिकरुपक्रियानेतेनुंफलश्रमादिकतेजेतेसाचुंछेतोपणतेनेतमेजेतेव्यवहारमात्र
छेमुलजेनुंएवुंकहोछोकेतांअसत्यकहोछोअनेयथार्थपणेतत्वविचारनेअर्थेनथिथातुंएमकहोछोएवुंजे तमारुंवचनतेने
विषेमारुमनजेते भ्रमेछेतांतमारिपासेमेंपालखिउपडाविनेतेणेकरिनेतमनेश्रमथयोनेतेनोमुनेदोषलाग्योतेसत्यछेतो
पणतेनेतमेआत्मास्थितिनेवैराग्यनेबलेकरिनेअसत्यकहोछोतेनेविषेमारुमनभमेछेमाटेजेममुनेसमझायतेमएनोउत्त फ

रिनेकह्यो४ हवेएविरित्येपुछयाएवाजेजडभरतब्राह्मणतेजेतेरहुगणराजानाशोकनिनिवृतिनेअर्थेआत्मस्थितिनेबलेक
रिनेबिजिजुक्तिलाविनेकहेछेहेपार्थिवकेतांपृथविनापतिएवाराजारहुगणपृथवीनोजेविकारतेजेतेजेकोइककारणथकि
केतांकोइककर्मकरिनेपृथविनेविषेचालतोथकोआभारनोउपाडनारोजननामेप्रसिद्धछेअनेजेपृथविनोविकारनथिचाल
तोतेजेतेपाषांणादिकनामेकेहेवायछेअनेचालनारोपृथविनोविकारतेनेपणबेपगछेनेंतेपगनेउपरघुटियोछेनेतेनिउ

श्रीब्राह्मणउवाच ॥ अयंजनोनामचलन्पृथिव्यांयःपार्थिवःपार्थिवकस्यहेतोः ॥ तस्यापिचांघ्र्योरधि
गुल्फजंघाजानूरुमध्योरशिरोधरांसाः ॥५॥ अंसेधिदार्वीशिबिकाचयस्यांसौवीरराजेत्यपदेशआस्ते॥
यस्मिन्भवान्रूढनिजाभिमानोराजास्मिसिंधुष्वितिदुर्मदांधः ॥६॥ शोच्यानिमांस्त्वमधिकष्टदीनान्वि
ष्ट्यानिगृह्णन्निरनुग्रहोऽसि ॥ जनस्यगोप्तास्मिविकत्थमानोनशोभसेवृद्धसभासुधृष्टः ॥७॥

परघपिंडियोछेनेंतेनिउपरढिंचणछेनेतेनिउपरसाथलछेनेतेनिउपरकटिछेनेतेनिउपरपेटनेछातिछेनेंतेनिउपरघ
डोकनेखभाछे ॥५॥ अनेतेषभानेउपरपृथ्वीनोविकारजेकाष्टतेनिपालषिरहिछेजेपालषिनेविषे सौवीरदेशनोराजा
एवुंछेनामगात्रजेनुंएवोजेएकपृथविनोविकारतेजेतेवेठोछेजेविकारनेविषेद्रढछेआत्मापणानुंअभिमांनजेने एवोजेतुं
तेतुंजेतेसिंधुदेशनेविषेहुंराजाछूं ॥ एविरित्यनोजेदुर्मदतेणेकरिनेआंधलोथकोवरतछे ॥६॥ अनेहेराजारहुगणशो

करवा योग्यनेंअतिशेकष्टेकरिनेंदिनएवाजेआमनुंष्यतेमनेतुजेतेवेठेकारिनेंझालतोथकोदयायेरहितवरतुछूं एकार
णपणामाटेहुंजेते नमोरक्षकछूंएरित्येमिथ्याजपोतानांवषांणकरतोथकोतुंजेतमहत्पुरुषानि सभानेविषेनाथिशोभतो
माटेतुंजेतेमहाआभिमांनिछूं ॥७॥ हेराजनूस्थावरजंगमएवाजेपृथविनाविकारतेमनुं जेनित्येउपजवुं नेनाशपांमवुंते
नेज्यारेपृथविनेविषेजजांणियेछैयेतारेपृथविथकिअन्य जेविकारतेनोअभावछे ॥ एहेतुमाटेनाममात्रथकिअन्यजे

यदाक्षितावेवचराचरस्य विदामनिष्ठांप्रभवंचनित्यं ॥ तन्नामतोऽन्यद्व्यवहारमूलंनिरूप्यतांसाक्रियया
मेयं ॥८॥ एवंनिरुक्तंक्षितिशब्दवृत्तमसन्निधानात्परमाणवोये ॥ अविद्ययामनसाकल्पितास्तेयेषांस
मूहनकृतोविशेषः ॥९॥ एवंकृशंस्थूलमणुर्बृहद्यदसच्चसज्जीवमजीवमन्यत् ॥ द्रव्यस्वभावाशयकालकर्म
नाम्नाऽजयावेहिकृतंद्वितीयं ॥१०॥

हारनुंमूलतेजेतेजोक्रियायेकरिनेसत्यएवीरित्येअनुमांनकरवायोग्यहोयतोतेनेतुंजेतोनिरूपणकारिदेखाड ॥ ८ ॥
अरेतुंकहिशजेपृथविनुं सत्यपणुंछेतोत्यांकहुंछूंजेएमकारेपृथविशब्दानिजप्रवृतितेपणअर्थविनानिजकाहिछेकेमजेसू
एवाजेएपृथविनाकारणरूपपरमाणुंतेमनेविषे एपृथविनोलयछेतारेतुंकहिशजेपरमाणुंतोसत्यछेतोत्यांकहुंछूंजेए
परमांणुंते तेअविद्याते मनेकरिनेकलप्याछेजेपरमांणुंनासमूहेकरिनेपृथविजे करिछेकेतांआविद्याकल्पितएव
रमाणुंतेअसत्यछे ॥ ९ ॥ अनेएप्रकारेकृशस्थुलनांनुंमोटुंकार्यकारणचेतनअचेतननेएविनाबिजुंजेकांइप्रपंचछे

.वेंनेतुंजेतेद्रव्यस्वभावसंस्कारकालनेकर्मएछेनांमजेनुंएविजेमायातेणेकरिनेकरयुंछेएमजाण्य ॥ केतांमायानोकरे
जेजतकिंचि प्रपंचतेसर्वे असत्यछेएमजांण्य॥ १०॥ जेहेराजनऐश्वर्यादिकछोगुणेसंपन्नछेमाटेभगवानछेनामजेनुं
.वाजेश्रीवा देवतेनेकाविजेनारदादि ... षितेजेतेसत्यकहेछे॥ नेएवासुदेवभगवानविनाबिजोछतेनेअसत्यकहे
तेवासुदेवभगवानकेवाछेतोज्ञानरूपछेनेअतिशेशुद्धछेनेपरमसत्यरुपछेनेएजेवाएएकछेनेजेनेमांहिछेकेबाहेरछेए

...विशुद्धं परमार्थमेकमनंतरं त्वबाह्यंब्रह्मसत्यं ॥ प्रत्यक्प्रशांतं भगवच्छब्दसंज्ञंयद्वासुदेवंकवयोवदंति
॥११॥ रहूगणैतत्तपसान ... तिनचेज्य ... निर्वपणाद्गृहाद्वा ॥ नच्छन्दसानैवजलाग्निसूर्य्यैर्विनामहत्पाद
रजोभिषेकं ॥१२॥

मनथिकेवाता वाछेनेब्रह्मकेतांपरिपूर्ण नेप्रतिलोमपणेद्रष्टियेकरिनेपमायएवाछेनेनिर्विकारछे॥ ११॥ अनेहेरहुगण
राजाएजेभगवानवासुदेवतेनेआजनजेतपेकरिनेनथिपांमता अनेवेदसंबंधिकर्मकरिनेनथिपांमतोअनेअन्नादिकनुंजे
यथाचेत ानतेणेकरिनेनथिपांमतो॥अनेगृहस्थाश्रममांरहिनेपरोपकारकरवोतेणेकरिनेनथिपांमतो ॥ अनेवेदनेअ
भ्यासेकरिनेनथिपांमतोअनेजलअग्निनेसूर्यतेनिउपासनायेकरिनेनथिपांमतोतारेशांणेकरिनेपांमेछे॥तो ...टापुरुषना ॥६१॥
चरणारविं नारजनोजेअभिषेकतेणेकरिनेजजनजेते एवासुदेवभगवाननेपांमेछेपणतेविनाबिजेकोइसाधनेकरिनेन

नापारनेपांम्य॥२०॥ हवेरहुगणराजाजेतेजडभरतप्रत्येकहेछेअहोइतिआश्चर्येसमग्रएवांजेजन्मतेमनोविषेमनुष्यनुं
जन्मजेतेअतिशेरुडुंछेअनेएमनुष्यनाजन्मविनाविजांजे जन्मतेणेकरिनेशुंप्रयोजनासिद्धथायछेतथास्वर्गनेविषेजेदे
वा दिकनांजन्मतेमणेकरिनेपणशुंप्रयोजनसिद्धथायछेकांइनथिथातुं ॥ केमजेजेबिजाजन्मनेविषेतथास्वर्गनेविषेहृषि
केश॰ वासुदेवभगवानतेनोजेजशतेणेकरिनेशुद्धकरयुंछेअंतःकर्णजेमने एवामहात्माजेतमेतेतमारोसमागमजेतेअ

राजोवाच ॥ अहोनृजन्माखिलजन्मशोभनंकिंजन्मभिस्त्वपरैरप्यमुष्मिन् ॥ नयद्धृषीकेशयशःकृता
त्मनांमहात्मनांवःप्रचुरःसमागमः ॥२१॥ नह्यद्भुतंत्वच्चरणाब्जरेणुभिर्हतांहसोभक्तिरधोक्षजेऽमला ॥
मौहूर्त्तिकाद्यस्यसमागमाच्चमेदुस्तर्कमूलोऽपहतोऽविवेकः ॥२२॥ नमोमहद्भ्योस्तुनमःशिशुभ्योनमोयु
वभ्योनमआबटुभ्यः ॥ येब्राह्मणागामवधूतलिंगाश्चरंतितेभ्यःशिवमस्तुराज्ञां ॥२३॥

तिशेनाथे॥२१॥ अनेहेब्रह्मन्निरंतरउपास्यांएवांजेतमारांचरणारविंदनांरजतेमणेकरिनेहणाइगयांछेपापजेनांएवो
॰ पुरुषतेनेभगवाननेविषेनिर्मलएविभक्तिथायछेएवार्ताकांइअद्भुतनथिजेतमाराम्हुर्तमात्र समागमथकिमारोअविवे
कजेतेभुंडतर्केकरिनेबंधाणुंछेमुलजेनुंएवोहतातोपणहणाइजातोहवो॥२२॥ तेमाटेमोटाएवाजेब्राह्मणतेमनेनमस्कार
थाओतथानानाबालकएवाजेब्राह्मणतेमनेनमस्कारथाओतथाजवांनएवाजेब्राह्मणतेमनेनमस्कारथाओ ॥ तथाबटु

५७५८

जेयज्ञोपवितनेपांमिनेवदनेभणताएवाब्रह्मचारितेमने अभिव्यापिनेसर्वेब्राह्मणमात्रनेनमस्कारथाओ अनेबालिजेब्राह्म
णतेजेतेअबधुतवेशेथकाप्टथविप्रत्येविचरेछेतेब्राह्मणथकिसर्वेराजानुंकल्याणथाओपणमारिपेठेकोइराजाजेतेएवाब्रा
ह्मणनोअपराधकरोमां ॥ २३ हवेशुकजिजेतेराजापरिक्षितप्रत्येकहेछेउत्तरामाताकेतांउत्तराछेमाताजेनिएवाराजा
परिक्षितब्रह्मर्षिजेअंगिरानाकुलनोब्राह्मणतेनापुत्रएवानेश्रेष्ठछेमाहिमाजेनोएवाजडभरततेजेतेपोतानाअपमांननेक

श्रीशुकउवाच ॥ इत्येवमुत्तरामातःसवैब्रह्मर्षिसुतः सिंधुपतयेआत्मसतत्त्वंविगणयतःपरानुभावः प
रमकारुणिकतयोपदिश्यरहुगणेनसकरुणमभिवंदितचरणःपूर्णार्णवइवनिभृतकरणोर्म्याशयोधरणिमि
मांविचचार ॥२४॥ सौवीरपतिरपिसुजनसमवगतपरमात्मसतत्त्वआत्मन्याविद्याध्यारोपितांचदेहात्म
मतिंविससर्ज॥२५॥

रतोनेसिंधुदेशनोपतिएवोजेराजारहुगणतेनेपरमकरुणापणेकरिनेआत्मतत्त्वनोएप्रकारेउपदेशकरिने॥ अनेतेरहुगण
राजातेणेजेमदयाआवेतेमप्रार्थनाकरिनेनमस्कारकर्याछेचरणजेनाएवाथकाअनेपूर्णसमुद्रनिपेठेशांतछेइंद्रियोनिले
हेर्योजेनेविषेएवुंछेअंतःकरणजेनुंएवाथकातेजडभरतजेतेआप्टथविप्रत्येविचरताहवा॥२४॥तेवारपछेसुजनएवाजे
जडभरततेथकिसम्यकप्रकारेणांयुंछेपरमात्मतत्वतेजेणे एवोसौवीरदेशनोपतिजेराजारहुगणतेजेतेपणपोतानाजी

वात्मानेविषेअविद्यातेणेआरोपणकरिएविजेदहात्मबुद्धितेनोत्यागकरतोहवो ॥ अनेजडभरतनिपेठेनिवृतिमार्गेकरि
नेभगवाननेभजतोहवो॥२५॥हेराजापरिक्षितभगवाननाआश्रितजेजडभरतनेतेनाआश्रितजेरहुगणराजातेनोअनु
भावजेतत्कालदेहात्मबुद्धिनोत्यागकरवारूपमहिमातेजेतेएप्रकारनोछे॥२६॥हवेराजापरिक्षितजेतेशुकजिप्रत्येपुछेछे
हेमहाभगवदिएवाशुकजीसर्वज्ञएवाजेतमेतेतमेतेणेपरोक्षवचनेकरिने जेआजीवलोकनेसंसारमार्गकह्योतेजेतेविवे

एवंहिनृपभगवदाश्रिताश्रितानुभावः ॥२६॥ राजोवाच ॥ योहवाइहबहुविदामहाभागवतत्वयाऽभि
हितःपारोक्ष्येणवचसाजीवलोकभवाध्वासह्यार्यमनीषिकयाकल्पितविषयोनांजसाऽव्युत्पन्नलोकसम
धिगमः ॥२७॥ अथतदेवैतदुरवगमंसमवेतानुकल्पेननिर्दिश्यतामिति ॥२८॥ इतिश्रीभागवतेमहापु
राणेपंचमस्कंधेत्रयोदशोऽध्याय ॥१३॥

किपुरुषनि बुद्धिये करिनेज जांण्यामां आवेछे विषय जेनो एवोछे पण अव्युत्पन्न केतां अविवेकी एवो जन तेने
तो सम्यक प्रकारे जथार्थपणे जांण्यामां आव एवो नथि ॥ २७ ॥ एकारणपणा माटे दुःखे करिने जांण्या
मां आवे एवुंजे ए संसार मार्गनुंरूप तेने तमे जेते जेम समझाय तेम सिद्धांत करिने कहो ॥ २८ ॥
एरित्येश्रीमद्भागवतनामेजेमोटुंपुरांणपरमहंसनिसंहितारूपनेंव्यासजिनुंकरेलुंतेनेविषेजे पंचमस्कंधतेमांजेभरतजि

नुंचरित्रतेनेविषेतेरमोअध्यायजेतेथयो ॥१३॥ हवेएविरित्येपरिक्षित्राजायेपुछ्याएवाजेशुकजितेजेते बोलताहवाहे
राजापरिक्षित्सर्वजीवप्राणिमात्रनेकर्मफळनाआपनाराएवाजेभगवानाविष्णुतेनेवशवरतातिएविजेमाया तेणेदेहनेज
आत्मामांननाराएवाजेपुरुषतेमनेसत्वादिकत्रणगुणनेभेदेकरिनेवेचांणाजेशुभअशुभनेशुभअशुभोंमिश्रित एवांकर्म

सहोवाच ॥ यएषदेहात्ममानिनांसत्वादिगुणविशेषविकल्पितकुशलाकुशलसमवहारविनिर्मितविवि
धदेहावलिभिर्वियोगसंयोगाद्यनादिसंसारानुभवस्यद्वारभूतेनषडिंद्रियवर्गेणतस्मिन्दुर्गाध्ववदसुगमे
ऽध्वन्यापतितईश्वरस्याभगवतोविष्णोर्वशवर्तिन्यामाययाजीवलोकोयंयथावणिक्सार्थोऽर्थपरःस्वदेह
निष्पादितकर्मानुभवःश्मशानवदशिवतमायांसंसाराटव्यागतोनाद्यापिविफलबहुप्रतियोगेहस्तत्तापो
पशमनींहरिगुरुचरणारविंदमधुकरानुपदवीमवरुन्धे ॥ १ ॥

तेमणेकरिनेनिरमितएविजेनानाप्रकारनादेहनिपंक्तियुंतेमणेकरिनेसंजोग विजोगादिकरूपजेअनादिसंसारतेनोजे
अनुभवतेनोद्वाररूपएवोजेछोइंद्रियोनोसमुहतेद्वारायेकरिनेपर्वतनेवननामार्गनिपेठेअतिशेविकट एवोजेतेसंसारमा
र्गतेनेविषेपडयोएवोअनेपोतानेदेहेकरिनेउपजाव्यांएवांजेकर्मतेमनोफळद्वारायेछेअनुभवजेनेएवो ॥ अनेफळेरहि
तनेबहुविघ्नेजुकएविछेचेष्टाजेनिएवाजेआप्रसिद्धजीवलोकनोसमुहतेजेतेद्रव्यमेळुंकरवानेअर्थेतत्परएवोजे वांणिया

उनोसार्थकेतांसथवारोतेनिपेठेमसांणतुल्य.नेअमंगलरूपएविजेभवाटविकेतांसंसाररूपमोटुंवन तेनेपांम्योथकोतेभ
वाटविनेविषेजेनानाप्रकारनातापतेमनेनाशकारिनांपेएवोजेहरिरूपगुरुनाचरणारविंदनोविषेभमरानिपेठेरमनारासाधु
जनतेमणेआचरणकर्योजेभक्तिमार्गतेनेहमणांसुधिपणनथिपांमतो ॥१॥ अनेजेभवाटविनेविषेइंद्रियोछेनांमजेनुंए
वाजेश्रोत्रत्वक्चक्षुजिव्हघ्राणनेमनएछोजेतेपोतपोतानाकर्मेकरिनेचोरजछेतेमनुंचोरपणुंदेषाडेछे ॥ कुत्सितछेबुद्धि

यस्यामुहवाएतेपडिंद्रियनामानःकर्मणादस्यवएवते ॥ तद्यथापुरुषस्यधनंयत्किंचित्साक्षाद्धर्मौपयिकं
वहुकृच्छ्राधिगतंसाक्षात्परमपुरुषाराधनलक्षणोयोऽसौधर्मस्तंतुसांपरायउदाहरंति ॥ तद्धर्म्यंधनंदर्शन
स्पर्शनश्रवणास्वादनावघ्राणसंकल्पव्यवसायगृहग्राम्योपभोगेनकुनाथस्याजितात्मनोयथासार्थस्य
तथाऽजितात्मनोविलुंपंति ॥२॥

जेनिएवोनेनथिजित्यांइंद्रियोजेणेएवोजेपुरुषतेनेनुंसाक्षात्धर्मकरवानुंकारणएवुंनेवहुकष्टेकरिनेपांम्युंएवुंजे जतकिंचि
तधनतेनेएछोइंद्रियोरूपजेचोरतेजेतेदर्शनस्पर्शश्रवणस्वादसुंगंधसंकल्पनेनिश्चयएमणेकरिनेजेघरनेविषेग्रामविष
यनोसंभोगतेणेकरिनेहरिलेछे ॥ जेमकुत्सितछेपालनारोएवोनेअसावधानएवोजेसार्थतेनुंजेधनतेने चोरहरिलेछेते
म ॥ अनेजेधर्मनुंकारणधनछेतेएधर्मकेवोछेतोसाक्षातपरमपुरुषएवाजेवासुदेवभगवानतेनिआराधनाकरवितेछेल

क्षणजेनुंएवोएधर्मछे ॥ अनेतेधर्मनेतोमोटासाधुजेतेमोक्षनेअर्थेकहेछेतेधर्मकरवानेजोग्यएवुंजेधन तेनेएछोइंद्रियो जेतेपोतपोतानाविषयमार्गनेविषेएजीवनेप्रवरतावीनेहारिलेछेमाटेएचोरछे ॥२॥ अनेवलिजेभवाटविनेविपेनांमेकरि नेस्त्रीपुत्रादिकएवाजेकुटुंबितेजेतेकर्मेकरिनेतोनाहारनेशियालियाजेवाजछेतेजेतेकदर्य्यकेतांअतिशेलोभिएवोजे कुटुं बिपुरुषतेनुंरुडिरित्येसाचविनेराख्युंएवुंजेधनतेनेएदेवानेनथिइछतातोपणतेथकेजबलात्कारेहारिलेछेजेमरुडिरित्येजनर

अथचस्त्रकौटुंबिकादारापत्यादयोनाम्नाकर्मणावृकसृगालाएवअनिच्छतोऽपिकदर्यस्य कुटुंबि नउरणकवत्संरक्ष्यमाणंमिषतोऽपहरंति ॥ ३ ॥ यथाह्यनुवत्सरंकृष्यमाणमप्यदग्धबीजंक्षेत्रंपुन रेवावपन्कालेगुल्मतृणवीरुद्भिर्गह्वरमिवभवतिएवमेगृहाश्रमःकर्मक्षेत्रंयस्मिन्नहिकर्माण्युत्सीदं तियदयंका[illegible]एषआवसथः ॥ ४ ॥

वाडेरक्षानेकरयोएवोजेगाडरतेनेतेभरवाडनेजोतेथकेनाहारनेशियालियाजेतेबलात्कारेलेईजायछेतेम॥३॥ अनेवलि जेमनाथिबल्यांबिजजेनेविपेएवुंजेक्षेत्रतेजेतेवरसोवरसपेड्युंथकुंपणवलीज्यारेचोमासामांवाव्यानोसमयआवेछे तारे द्रोनाछातलांपडतेमणेकरिनेअतिशेघाटुंहोयनेशुंएमथैजायछेएप्रकारेजआगृहस्थाश्रमजेतेकर्मनुंक्षेत्रछे एमांथिकर्म नांमूलजेतेक्यारेयउषडतांनथिजेकारणपणामाटेएगृहस्थाश्रमजेतेकर्मनोकरंडियोछे।जेमकपुरभरयानांपात्रहोयतेमां

थिकपुरकाढिलैयेतोपणतेमांथिसुगंधिनथिजातितेमएगृहस्थाश्रमनेविषेवासनानोक्षयनाथिथातोमाटेकर्मनोनाशनाथि थातो४अनेतेगृहस्थाश्रमनेविषेरह्योजेजनतेजेतेडांशनेमछरतेतुल्यएवाजेनिचपुरुषतेमणेतथातिडपाक्षिचोरनेउंदरए आदिकजेतेमणेपिड्योछेवहिःप्राणकेतांधनजेनुंएवोछेतोयपणआसंसारमार्गनेविषेभमतोथकोअविद्याकामनेकर्मतेमणे जुक्तएवुंजेमनतेणेकरिनेगंधर्वनगरतुल्यनेअसत्यएवोजेआनरलोकतेनेसत्यपणेकरिनेजुवेछेअनेमिथ्याछेद्रष्टिजेनिएवो

तत्रगतोदंशमशकसमापसदैर्मनुजैःशलभशकुंततस्करमूषकादिभिरुपरुद्ध्यमानोवहिःप्राणःक्वचित्प रिवर्तमानोऽस्मिन्नध्वन्यविद्याकामकर्मभिरुपरक्तमनसाऽनुपपन्नार्थंनरलोकंगंधर्वनगरमुपपन्नमितिमि थ्यादृष्टिरनुपश्यति ॥ ५ ॥ क्वचिदातपोदकनिभान्विषयानुपधावतिपानभोजनव्यवायादिव्य सनलोलुपः ॥ ६ ॥

जेएजनतेजेतेक्यारेकनोपांनभोजननेस्त्रीसंगादिकजेव्यसनतेनेविषेलोलुपथकोतेनरलोकनेविषेझांझवानाजलतुल्य एवाजेविषयतेप्रत्येधोडेछे॥५॥ अनेक्यारेकतोएजनजेतेसमग्रदोषमात्रनुंस्थानकएवुंनेअग्निनिविष्टाएवुंजेसुवर्णतेनेते सुवर्णनावर्णसरखोछेवर्णजेनोएवोजेरजोगुणतेरजोगुणविपयछेबुद्धिजेनिएवोथकोग्रहणकरवानेइछेछे॥ जेमअग्निनि इछायेकरिनेदिनएवोजेजनतेजेतटाढ्येकरिनेआतुरथकोवननेविषेअग्निनिपेठेजाज्वलमांननेज्यांत्यांधोडतोफरतोएवो

जेउमाडियासरखोपिशाचतेनिकेडेअग्निनिबुद्धियेकरिनेधोडेछे पणतेनेपामतोनथितेमएजनजेतेसुवर्णनेपामवानेअर्थे धोडतोथकोपणपामतोनाथि॥६॥ अनेक्यारेकतोनिवासजलनेद्रव्यएआदिकजेअनेकप्रकारनांपोतानिजिविकारूपप दार्थतेनेविषेछेआसक्तिजेनेएवोजेजनतेजेतेआनवाटाविनेविषेज्यांत्यांचारेकोरेधोडतोफरेछे॥७॥ अनेक्यारेकतोवंटो लियानिउपमादेवायछेजेनेएविजेस्त्रीतेणेखोलाप्रत्येआरोपणकर्योएवोजेजनतेजेतेतेसमयमांजेरजोगुणपोतानिद्रष्टि

कचिच्चाशेषदोषनिषदनपुरीषविशेषंतद्वर्णगुणानिर्मितमतिःसुवर्णमुपादित्सत्याग्निकामकातरइवोल्मुक पिशाचं ॥७॥ अथकदाचिन्निवासपानीयद्रविणाद्यनेकात्मोपजीवनाभिनिवेशएतस्यांसंसाराटव्यामि तस्ततःपरिधावति ॥८॥ कचिच्चवात्यौपम्ययाप्रमदयारोहमारोपितस्तत्कालरजसारजनीभूतइवासाधु मर्यादोरजस्वलाक्षोपिदिग्देवताअतिरजस्वलमतिर्नविजानाति ॥९॥

नेआवरणनेकरनारोतेणेकरिनेरात्रिनेविषेनूतहोयनेशुंएमत्यागकरिछेधर्ममर्यादाजेणेएवोथकोनेअतिशेरजोगुणेकरि नेढंकाइगइछेमतिजेनिएवोथकोदशोदिशानाविषेरह्याजेकर्मनासाक्षिरूपदेव तेमनेनथिजांणतोजेमवंटोलियानिरजेक रिनेभराइगयांछेनेत्रजेनांएवोजेजनतेजेतेदिशायुंनथिदेखिसकतोतेम ॥८॥ अनेक्यारेकतोपोतेपोतानेजांणेजएक वारजांण्युंछेविषयनुंमिथ्यापणुंजेणेएवोजेजनतेजेतेदेहनेविषेजे अतिशेआसक्तितेणेकरिनेनाशपांमिगइछेस्मृतिजे

निएवोथकोतेस्मृ.तिनेभ्रष्टपणेकरिनेजझांझवानाजलजेवाजेतेनातेजाविपयतेमनेपांमवानेअर्थेवालिधोडेछे ॥९॥ अने
क्यारेकतोघुडनेतमरानाशब्दनिपेठेअतिशेकठणएवोजेवेगतेणेकरिनेजेप्रकारेसंभ्रमथैजायतेप्रकारनिपरोक्षअथवा
प्रत्यक्षएविजेशत्रुतथाराजानाकुलनिनर्शनातेणेकरिनेअतिशेपिडांणुंछेकांननुंमूलनेहृदयतेजेनुंएवोजनजेतेथायछे ॥
॥ १०॥ अनेतेजनजेतेभागविलिधुंछेपूर्वसुकृतजेणेएवोज्यारेथायछेतारेकारस्करनेकातुंडआदिकजेअतिशेपापरूप

क्वचित्सकृदवगताविषयवैतथ्यःस्वयंपराभिध्यानेनविभ्रंशितस्मृतिस्तयैवमरीचितोयप्रायांस्तानेवाभि
धावति ॥१०॥ क्वचिदुलूकझिल्लीस्वनवदतिपरुषरभसाटोपंप्रत्यक्षंपरोक्षंवारिपुराजकुलनिर्भर्त्सितेना
ति०ग।ध्येतकर्णमूलहृदयः ॥११॥ सयदादुग्धपूर्वसुकृतस्तदाकारस्करकाकतुंडाद्यपुण्यद्रुमलताविषोद
पानवदुभयार्थशून्यद्रविणान्जीवन्मृतान्स्वयंजीवन्म्रियमाणउपधावति ॥१२॥

वृक्षतथालतातथाझेरनाकुवातेमणेतुल्यएवाअनेआलोकपरलोकना प्रयोजनेरहितछेधनजेनुंएवा नेजीवताथकाजमु
वाएवाजेआ० नतेमनेपोतेपणजीवतोथकोजमुओएवोजेएजनतेजेतेउपासेछे ॥ ११ ॥ अनेक्यारेकतोअसत्पुरुष
नाप्रसंगथकिठगांणिछेबुद्धिजेनिएवोजेएजनतेजेतेजलविनानिनादिनोजेखाडतेनेविपेपडेथके जेमतत्कालमाथुंफुटि
जायछेनेपछेतेनिपिडाथयाकरेछे॥एप्रकारेआलोकपरलोकनेविषेदुःखनोदेनारोजेपाखंडमार्गतेनेपांमेछे ॥ १२ ॥

अनेक्यारेकतोपरनिंपिडायेकरिनेपणपोतानेअन्ननथिमलतुंतारेएजनजेतेपोतानोपितानेभाइतेमनुंतृणमात्रपणजेम
नेघेरदेखेछेतेमनेपिडेछेअथवापोतानोपितानेभाइतेमनेपिडेछे॥ १३ ॥अनेक्यारेकतोप्रियएवांजेपदार्थतेणेरहितएवुंने
दुःखछेउत्तरफलजेमांएवुंजेघरतेनेपांमिनेएजनजेतेदावानलनिपेठे शोकरूपअग्नियेकरिनेबलतोथकोअतिशेवैराग्य

एकदाऽसत्प्रसंगान्निकृतमतिर्व्युदकस्रोतःस्खलनवदुभयतोऽपिदुःखदंपाखंडमभियाति ॥ १३ ॥ यदा
तुपरबाधयांऽधआत्मनेनोपनमतितदाहिपितृपुत्रबर्हिष्मतःपितृपुत्रान्वाखलुभक्षयति ॥ १४ ॥ क्वचि
दासाद्यगृहंदाववत्प्रियार्थविधुरमसुखोदर्कंशोकाग्निनादह्यमानोभृशनिर्वेदमुपगच्छति ॥ १५ ॥ क्वचि
त्कालविषमितराजकुलरक्षसाऽपहृतप्रियतमधनासुःप्रमृतकइवविगतजीवलक्षणआस्ते ॥ १६ ॥ कदा
चिन्मनोरथोपगतपितृपितामहाद्यसत्सदितिस्वप्ननिर्वृतिलक्षणमनुभवति ॥१७॥

नेपांमेछे ॥१४॥ अनेक्यारेकतोकालतेणेप्रतिकुलपणानेपमाड्युंएवुंजेराजानुंकुलतेरूपजेराक्षसतेणेहरिलिधाछेअ
त्यंतवाहालाएवाधनरूपप्राणतेजेनाएवांजेजन तेजेतेगयांछेजीवलक्षणकेतांहास्यविनोदादिकतेजेनांएवोथकोमडा
निपेठेरहेछे ॥१५॥ अनेक्यारेकतोएजनजेतेमनोरथेकरिनेप्राप्तथयाजेपोतानाबापदादाआदिकसंबंधितेअसत्यछे
तोपणतेनेसत्यछेएरित्येमांनिनेक्षणमात्रजेस्वप्ननाजेवुंसुखतेनेअनुभवेछे॥ १६॥अनेक्यारेकतोगृहस्थाश्रमनेविषेजे

व्यवहारिककर्मनिप्रेरणाश्रोतेमनोजेअतिशेविस्तार तेरूपजेपर्वततेउपरचढवानेइछतोकेतां किर्मविस्तारनाअंतने पांमवानेइछतोएवो ॥ अनेआलोकसंबंधिजेदुःखतेणेकरिनेपिडांणुंछेमनजेनुंएवोजेए जनते जेतेकांटानेकांकरातेमणे जुक्तएवुंजेक्षेत्रतेप्रत्येप्रवेशकरतोथकोजेमपिडायतेमापिडानेपांमेछे ॥१७॥ अनेक्यारेकतोनसहेवायएवोजेजठराग्नितेणेग्रहणकरिलिधुंछेबलजेनुंएवोथकोकेतांक्षुधायेकरिनेपिडाणोथकोएजनजेतेपोतानाकुटुंबउपरक्रोधनेकरेछे ॥१८॥

क्वचिद्गृहाश्रमकर्मचोदनाऽतिभरगिरिमारुरुक्षमाणोलोकव्यसनकर्षितमनाःकंटकशर्कराक्षेत्रंप्र विशन्निवसीदति ॥ १८ ॥ क्वचिच्चदुःसहेनकायाभ्यंतरवह्निनागृहीतसारःस्वकुटुंबायक्रुध्यति ॥ १९ ॥ सएवपुनर्निद्राऽजगरगृहीतोंऽधेतमसिमग्नःशून्यारण्यइवशेतेनान्यत्किंचनवेदशवइवापविद्धः ॥ २० ॥

अनेवलितेनोतेजजनजेतेनिद्रारूपजेअजगरतेणेग्रह्योथकोअंधतमनेविषेबुडिजायछे अनेउजडएवुंजेवनतेनेविषेहोयनेशुंएमसुवेछेअनेपोतानाजेकुटंबितेमणेशवानिपठेत्यागकर्योथकोविजुंकांईनाथिजांणतो ॥१९॥ अनेक्यारेकतोभागिगइयोछेमानरूपडाढ्योजेनिएवोअनेदुर्जनरूपजेकरडकणाजनावरतेमणेकरिनेनाथिपांम्यो निद्रानोक्षणपणजेणेएवोजेएजनतेजेतेपिडातुंएवुंजेहृदयतेणेकरिनेदिवसदिवसप्रत्येनाशपांमतोजायछेविवेकजेनोएवोथकोआंधलानि

पेठेमोहरूपजेअंधकूपतेनेविषेपडेछे ॥२०॥ अनेक्यारेकतोकांमनारूपजेमधनांटीपांतेमनेखोलतोथको एजनजेते ज्यारेपाराकिस्त्रीनेपारकुंधनतेनेहरेछेतारेराजाअथवातेस्त्रीयादिकनास्वामितेमणेमारिनांख्योथकोअपारछेदुःख जेने विषेएवोजेनरकतेनेविषेपडेछे ॥२१॥ हेराजापरिक्षितृतेकारणपणामाटेआप्रवृतिमार्गनेविषेएजीवात्मानेआलोकप रलोकमांजेशुभजन्मथायतेनुंक्षेत्ररूपएवुंजेकर्मतेथायछेएममोटासाधुकहेछे ॥२२॥ अनेएजनजेतेस्त्रीधननिचोरिक

कदाचिद्भ्रममानदंष्ट्रोद्भूतनदंदशूकैरलब्धनिद्राक्षणोव्यथितहृदयेनानुक्षीयमाणविज्ञानोऽधकूपेऽधवत्प तति ॥२१॥ कर्हिस्मचित्काममधुलवान्विचिन्वन्यदापरदारपरद्राण्यवरुंधानोराज्ञास्वामिभिर्वानिहतः पतत्यपारेनिरये ॥२२॥ अथचतस्मादुभयथाऽपिहिकर्मास्मिन्नात्मनःसंसारावपनमुदाहरंति ॥ २३ ॥ मुक्तस्ततोयदिबंधाद्देवदत्तउपाच्छिनात्तितस्मादपिविष्णुमित्रइत्यनवस्थितिः ॥२४॥ क्वचिच्चशीतवा

रवागयोनेतेनाधणियेझालिनेबांध्योनेपछेतेबंधनथकिदैवजोगेमुकांणोनेतेस्त्रीधननेपांम्योतोतेथकि विजोबलियोहो यतेझुटिलेछेनेतेथकिपणबिजोअधिकबलियोहोयतेझुटिलेछेपणएजनजेतेतेस्त्रीधननेभोगविनथिसकतो ॥ २३ ॥ अनेक्यारेकतोएजनजेतेटाढ्यतडकोवायुंनेवरसातएआदिकजअधिदैवअधिभूतनेअध्यात्मरूपदुःखनिअवस्थायोते मनानिवारणनेविषेअसमर्थथकोमोटिजोचिंतातेणेकारिनेखेदनेपांमतोथकोरहेछे ॥२४॥ अनेक्यारेकतोएजनजेतेकां

ईधन ोयतेनोपरस्परव्यवहरस्करतोथकोअथवाबिजाथकिकाकणिकाजेविशकोडिमात्र अथवातेथिपणओछूंएवुंजेकां
ईकधनतेनेचोरतोथकोधननावचनथाकिपरस्परआतिशद्वेपनेपांमेछे॥२५॥ अनेएप्रवृत्तिमार्गनेविषेघणाककष्टेकरिने
प्राप्तथयुंजेधनतेनोनाशथइजायएआदिकजेघणाकप्रकारनाएक्लेशतेजेतेथायछेतथासुखदुःखरागद्वेषभयअभिमांन
प्रमादउन्मतपणुंशोकमोहलोभमछरपणुंईर्षाअपमांनक्षुधापिपासाआधिव्याधिजन्मजरानेमरणएआदिकजेक्लेशतेजेते

ताध्यनेकाधिदैविकः ौतिकात्मीयानांदशानांप्रतिनिवारणेअकल्पोदुरंतचिंतयाविषण्णआस्ते ॥२५॥
क्वि िन्मिथोव्यवहरन्यत्किंचिद्धनमन्येभ्योवाकाकिणिकामात्रमपहरन्यत्किंचिद्वाविद्वेषमेतिवित्तशा
ठ्यात् ॥२६॥ अध्वन्यमुष्मिन्निमउपसर्गास्तथासुखदुःखरागद्वेषभयाभिमानप्रमादोन्मादशोकमो
हलोभः मात्सर्येर्ष्याऽवमानक्षुत्पिपासाधिव्याधिजन्मजरामरणादयः ॥२७॥

थायछेअनेक्यारेकतोदेवजेभगवानतेनिमायारूपएविजेस्त्रीतेतेनिभुजारूपजेवेलितेणेआलिंगननेकर्युंएवोअनेगयोछे
विवेकनेविज्ञानतेजेनोएवोअनेस्त्रिनेक्रिडाकरवानुंजेघरतेनाआरंभनेविषेआकुलछेहृदयजेनुंएवोअनेस्त्रीनाआश्रयनेवि
षेवलगिनेरह्याएवाजेदिकरादिकरियुंनेतेस्त्रीतेमनुंजेबोलवुंजोवुंनेचेष्टातेमणेकरिनेहराइगयुंछे हृदयजेनुंएवोअनेनथि
जित्यांइंद्रियोनेमनतेजेणेएवोजेएजनतेजेतेपोतानाआत्मानेअपारछे कष्टजेनेविषेएवोजेअंधतमनरकतेनेविषेनांखे

छे ॥२७॥ अनेक्यारेकतोपरमांणुंथिलेइनेब्रह्मानिआवर्दापर्यंतजेकालतेणेकरिनेछेजणावुंजेनुंएवुंअनेअतिशेशिघ्र
छेभमवुंजेनुंएवोजेबाल्यादिकअवस्थानोअनुग्रक्रमतेणेकरिनेतेकालनुंनिवारणकरवानेअर्थेअसमर्थएवांजेखडनाथुंम
डानेलेइनेब्रह्मापर्यंतसर्वभूतप्राणिमात्रतेमनिजेआवरदातेनेहरतुंएवुंअनेसावधानपणेवरततुंएवुंजेसर्वप्राणिमात्रना

क्वापिदेवमाययास्त्रियाभुजलतोपगूढः प्रस्कन्नविवेकविज्ञानोयद्विहारगृहारंभाकलहृदयस्तदाश्रयावसक्त
सुतदुहितृकलत्रभाषितावलोकविचेष्टितापहृतहृदयआत्मानमजितात्माऽपारेंऽधेतमसिप्रहिणोति २८
कदाचिदीश्वरस्यभगवतोविष्णोश्चक्रात्परमाण्वादिद्विपरार्द्धापवर्गोपलक्षणात्परिवर्तितनवयसारंहसा
हरतआब्रह्मतृणस्तंबादीनांभूतानामनिमिषतामिषतांवित्रस्तहृदयस्तमेवेश्वरंकालचक्रनिजायुधंसाक्षा
द्भगवंतंयज्ञपुरुषमनादृत्यपाखंडदेवताःकंकगृध्रबकवटप्रायाआर्यसमयपरिहृताःसांकेत्येनाभिधत्ते॥२९॥

नियंताएवाभगवानविष्णुतेनुंकालचक्रतेथकित्रासनेपांम्युंछेहृदयजेनंएवोजेएजनतेजेतेकालचक्रछेनित्यआयुधजेने
एवाजेयज्ञपुरुषनेसर्वनास्वामिएवाजेतेजसाक्षातभगवानविष्णुतेनोअनादरकरिनंअनेकंकगृध्रबकनेवटएआदिकजे
पक्षितेनिपेठेक्षुद्रनेहिंस्त्रएवाअनेमोटासाधुनिबांधेलजेधर्ममर्यादातेथित्राझणएवाजेपाखंडदेवतेमनेवेदबाह्यनेस्वमाति ॥७२॥
कल्पितएवांजेपाखंडशास्त्रतेमणेकरिनेउपासेछे ॥२८॥ अनेक्यारेकतोएजनजेतेपोतावतेजपोतेठगांणाएवाजेतेपा

खंडदेवनाउपासकपाखंडि नतेमणेअधिकपणेठग्योथकोब्राह्मणनाकुलप्रत्येप्रवेशकरेछे ॥ पछेतेब्राह्मणनुंआचरण जउपनयनादिकरूप वांश्रुतिस्मृतिसंबंधिकर्मतेमनाअ ष्ठानेकरिने यज्ञपुरुषएवाभगवानाविष्णुनुंजआराधन भविजादेवनेनमानवुं [illegible] जेतेब्राह्मण आचरणतेज्यारेएजननेनाथिरुचतुंतारेएजन तेशुद्रनाकुळनेभजेछे ॥ शुद्रनेवेदेकह्योजेआचारतेनेविषेशुद्धिपणेवरतवुंतेनोअभावछेएहेतुमाटेकेवलमिथुनिभावजेस्त्रीपुरुषनोसंगएवथाकु

[illegible] पाखंडिभिरात्मवंचितैस्तैरुपवंचितोब्रह्म कुलंसमावसंस्तेषां शीलमुपनयनादिश्रौतस्मार्तकर्मा ष्ठा नेनभगवतोयज्ञ रुषस्यआराधनमेवतदरोचयन्छूद्रकुलंभजतेनिगमाचारेऽशुद्धितोयस्यमिथुनीभावः टुंबभरणंयथावानरजातेः ॥३०॥ तत्रापि निरवरोधःस्वैरेणवि रन्नतिकृपणबुद्धिरन्यो [illegible] सक्रीडा णादिनाग्राम्यकर्मणैवविस्मृत [illegible]लावाधेः ॥३१॥

टुंबनुंभरणपोषणकरवुंएजव्यापारछेपणअग्निहोत्रस्नानसंध्यादिकरूप आचार तेजेतेनाथिजेमवानरजातिनेस्त्रीकु बनोसंगनेपेटभरवुंएजव्यापारछेतेम ॥२९॥ अनेतेशुद्रकुलनेविषेपणकोइप्रकारनाप्रतिबंधेरहित वोनेआसिदेकप पछेबुद्धिजेनिएवोजजनतेजेतेस्वेच्छायेकरिनेक्रिडाकरतोथको एकएकनामुखसांमुजोइनेरहेवुंएआदिकजेग्राम्य पोकरिनेविसरिगयोछेपोतानोमृत्युसमयजेनेएवोथायछे ॥३०॥ अनेक्यारेकतोपुत्रनेस्त्रीतेनेविषेदयायेजुक्तथयोथको

नरोतेजेतेव्रक्षनेविषेरमतोथकोजेममैथुनेकारिनेछे उछवजेनेएवोथायछेतेमएजनजेतेपुत्रन ...परत्वल्यारेजकथको
अनेआलोकसंबंधिजेविषयसुखतेछेप्रधानजेनाविषेएवांजेघरतेमनेविषरमतोथकोमैथुनेकारिनेछेउ...वजेने ...वोथायछे
॥ ३१॥ अनेएप्रकारेएसंसारमार्गनेविषेसुखदुःखनेपांमतो ...वोजेएजनतेजेतेपर्वतानिगुफासरखिजेरोगादिकपिडाते
नेविषेपडेछेअनेमृत्युरुपजेतेहास्तितेनाभयथाकिबिनोथकोवरतेछे ॥३२॥ अनेक्यारेकतोटाव्यतडकोवा... वरसालआ

क्वचि... ...थावानरःसुतदारवत्सलोव्यवायदक्षणः ॥ ३२ ॥ ...वमध्वन्यवरुंधानो...
त्युगजभयात्तमसिगिरिकंदरप्रा... ॥ ३३ ॥ क्वचिच्छीत... ...ताद्यनेकदै... ...गौतिकात्मीयानांदुःखानां
प्रतिनिवारणेअकल्पोदुरंतविषयाविषण्णआस्ते ॥ ३४ ॥ क्वचिन्मिथोव्यवहरन्यत्किंचिद्धन... ...
... ॥ ३५ ॥

दिकअनेकप्रकारनांजेअधिदैवअधिभूतनेअध्यात्मरूपदुःखतेमनानिवारणनेविषेअति...असमर्थथको ...जनजेतनाथि
अंतजेनो ...वाजेविषयभोगतेणे करिनेक्लेशनेपांमतोथ... ...छे ॥३३॥ अनेक्यारेकतोएजनजेतेपर परले... ...रूप
... ...पारनेकरतोथकोठगाविद्यायेकरिनेजताकिंचितधननेपांमेछे ॥३४॥ अनेक्यारेकतोक्षिणथइग... ...छधनज... ...वोनेस्त
... ...दिक ...पजेनोगतेमणेकारिनेरहितएवोजेजनतेजेतेज्यांसुधि... ...नेमनवांछितए...जेव...तु ...नेनथिपांमतो

त्यां धितेवस्तु नाग्रहण करवानेविषे निश्चीतछेग ति जेनिएवोथकोज्यां यछेत्यांत्यांजतेथकिअपमांनादिकनेपांमछे ॥ ॥३५॥ अनेएप्रकारेपरस्परजेधननुंलेणदेणतेणेकरिनेअतिशेवृद्धिनेपांम्योछेवैरानुबंधतेजेनेएवोछे॥तोपण जनअ त र्ववासनायेकरिनेपरस्परविवाहरूपसंबंधनेकरेछेनेवलिएसबंधनोत्यागकरिदेछे ॥३६॥ अनेआसं ारमार्गनेविषेजेनानाप्रकारनाक्लेशअनेउपसर्गजेरागद्वेषादिकतेमणेकरिनेपिडानेपांम्यो ग्योनेआपन्नकेतांआपदानेपांम्योमथ

क्वचित्क्षीणधनः शय्य सनाशनाद्युपभोगविहीनोयावदप्रतिलब्धमनोरथोपगतादानेऽवसितमतिस्त स्ततोऽवमानादीनिजनादभिलभते ॥ ३६ ॥ एवंवित्तव्यातिषंगविवृद्धवैरानुबंधोऽपि र्ववासनयामिथ उद्वहत्यथापवहति ॥ ३७ ॥ एतस्मिन्संसाराध्वनिनानाक्लेशोपसर्गबाधितआपन्नविपन्नोयत्र हवा

वाविपन्नकेतांना नेपांम्योएवोजेजनतेनोविजोजनतेजेते स्थल विषेजव गकरिनेअनेजे जनम्योतेनेतनेलइनशो कनेकरतोमुझातोभयनेपांमतोनेबोलतोरुदनकरतोहर्षनेपांमतोगांननेकरतो बंधननेपांमतोथकोआनरलोकनोसार्थ जेत कसाधुविनाहमणांसुधिपणपाछोनथिवलतो चालेजायछे ॥ अनेजेसाधुछेतेतोपाछावल्याछे मार्गनेविषेनाये चालताअनेए नरलोकसा र्थजेतेजेथकिउपज्योछेएवाजेहरितेएसंसारमार्गनापाररूपछेएम मोटासाधुकहेछे ॥ते रिने नरलोकसार्थजेतेनथिपांमतोअनेजेसाधुछेतेतोएहरिनेपांम्याछे ॥ ३७ ॥ अनेएनरलोकसार्थजेतेश तुमाटे

भगवानननेनाथिपांमतोतोश्राकाहिएविजेयोगानिशिक्षातेनेनाथिअनुसरतोमाटेभगवानननेनाथिपांमतो ॥ ३८ ॥
अनेत्यागकर्योछेदंडजेमणेएवानेउपशमजेकांमक्रोधआदिकनेक्षोभेरहितपणेवरतवुंएवोछेस्वभावजेमनो...
तिपरायणछेअंतःकरणजेमनुंएवाजेमुनितेजेतेजेयोगानिशिक्षानेपांमेछे अनेजोपणजेदिग्गजना...

वेतरस्तत्रावेस्...जातंजातमुपादायशोचन्मुह्यन्बिभ्यतविवदन्क्रंदन्संहृष्यनगायन्नह्यमानःसाधुवर्जि
तोनैवावर्ततेऽद्यापियतआरब्धएषनरलोकसार्थोयमध्वनःपारमुपदिशंति ॥३८॥ यदिदंयोगानुशासनं
नवाएतदवरुंधतेयन्न्यस्तदंडामुनयउपशमशीलाउपरतात्मानःसमवगच्छंति ॥३९॥ यदपिदिगिभजा
यिनोयज्विनोयेवैराजर्षयःकिंतुपरंमृधेशयीरन्नस्यामेवममेयमितिकृतवैरानुबंधायांविसृज्यस्वयं...
हृताःकर्मवल्लीमवलंब्य ततआपदःकथंचिन्नरकाद्विमुक्तःपुनरप्येवंसंसाराध्वनिवर्तमानोनरलोकसार्थमु
पयातिएवमुपरिगतोऽपि ॥४०॥

रनाराएवाराजर्षिछेतेपणएयोगशिक्षानेनाथिपांमता ॥ अनेकेवलजुद्धनेविषेजरिनेरणांबाथेनेसुवेछेअनेआजेपृथ्वीते
नेविषेजश्रमारिछेतारिनाथिएरित्येकर्योछेपरस्परवैरानुबंधतेजेमणेएवाथकातेराजर्षिजेतेजेपृथ्वीनोत्यागकरिने प्र ॥७४॥
तेमरिजाताहवा ॥३९॥ अनेतेनरलोकसार्थमांथिकोइकजनजेतेकर्मरूपजेवेल्यतेनेश्रासरिनेश्रापतरूपजेनरकतेथ

विजोकोई कष्टकारसुकायळेतोवळिपण एप्रकारसंसारमार्गनेविषेवरततोथकोनरलोकसार्थनेजपामेछे अने एप्रकारेस्व
र्गलोकनेविषेगयोजेजनतेजेतेपणवळिपाछोनरलोकसार्थनेजपामेछे ॥४०॥ एप्रकारेशुकाजिजेतेजडभरतेक...जेवन
नतेनेयोग्यस्तदंतरूपअर्थकरिनेहवेतेजडभरतनाचरित्रनेविषेजेसंग्रहनाश्लोकछेतेमनेकहेछेहेराजापरिक्षित् तेभरतजि
तस्येदमुपगायंति ॥ आर्षभस्येहराजर्षेर्मनसाऽपिमहात्मनः ॥ नानुवर्त्मार्हतिनृपोमक्षिकेवगरुत्मतः ॥४१॥
योदुरस्त्यजान्दारसुतान्सुहृद्राज्यंहृदिस्पृशः ॥ जहौयुवैवमलवदुत्तमश्लोकलालसः ॥४२॥ योदुस्त्यजान्क्षि
तिसुतस्वजनार्थदारान्प्रार्थ्यांश्रियंसुरवरैःसदयावलोकां ॥ नैच्छन्नृपस्तदुचितंमहतांमधुद्विट्सेवानुरक्तमन
सामभवोऽपिफल्गुः ॥४३॥ यज्ञायधर्मपतयेविधिनैपुणाययोगायसांख्यशिरसेप्रकृतीश्वराय ॥ नारायणाय
हरयेनमइत्युदारंहास्यन्मृगत्वमपियःसमुदाजहार ॥४४॥
नुंजेएकर्मतेनेमोटाकविजनतेश्लोकेकरिनेगायछे ॥४१॥ रुषभदेवनापुत्रनेमहात्माएवाराजर्षिजेभरतजीतेनोजेमारग
तेनेकेडेबिजोराजाजेतेमनेकरिनेपणचालवानेअर्थेसमर्थनाथिथातोजेमगरुडजिनोजेमार्गतेनिकेडेमाखिकाजेतेचालवा
नेसमर्थनथिथातितेम ॥४२॥ अनेजेभरतजिजेतेदुःखेकरिनेपणताजिनसकायएवानेहृदयनेविषेप्रितिराखाएवाजेस्त्रीपु
त्रसुहृदनेराज्यतेमनेजुवानथकाजविष्टानिपेठेत्यागकरताहवातेभरतजिकेवाछेतोउत्तमश्लोकजेभगवानवासुदेवतेनेविषे
लोलुपजेनेएवाछे ॥४३॥ अनेएप्रकारनाजेएभरतराजातेजेतेदुस्त्यजएवाजेपृथ्विपुत्रस्वजनधननेस्त्रीयुंतेमने

तथाइंद्रादिकजेमोटादेवतेमणेप्रार्थनाकरवाजोग्यएविजेभरतनिदयाजेमथायतेमछेअवलोकनजे एविजेराज्यलक्ष्मी तेनेजेनइछताहवातेएवातेएभरतजीनेउचितछेकेमजेमधुनामादैत्यनामारनाराजेभगवान सुद्धं तेनिसेवानोविषेप्रि तियेजुक्तछेमनजेमनांएवाजेमहत्पुरुषतेमनेतोमोक्षजेतेपणतुछजछेतोराज्यादिकनेतुछजांणिनेत्यागकरेतेमांशुंकेवुं॥ ॥४४॥अनेमृगदेहनोत्यागकरशेएवाजेएभरतजीतेजेतेमरणसमयनेविषेउंचे दिकरिनेआरित्येउचारणकरता था

इदं ागवतसभाजितावदातगुणकर्मणोर।जर्षेर्भरतस्यानुचारतस्वस्त्ययनमायुष्यंधन्ययशस्यं स्वग्यापवर्ग्यंवाऽनुश्रृणोत्याख्य ास्यतिअभिनंदतिचसर्वा ग्वाशिषआत्मनआ ॥स्तेनकांचन परतइति ॥ ४५ ॥

जेय एवाजेहरितेनेहुंजेतेनमस्कारकरुंछूं अनेधर्मपतिकेतांयज्ञादिककर्मनाफलप्रदाताएवाजेहरितेनेहुंजेतेनम स्कारकरुंछूंअनेधर्मनुंजेआचरणकरवुंतेनाविषेछेनिपुणपणुंजेनेएवाजेहरितेनेहुंजेतेनमस्कारकरुंछूं ॥ अने गजेअ ष्टांगयोगतेनाप्रवर्त्तकएवाजेहरितेनेहुंजेतेनमस्कारकरुंछूं अनेज्ञानछेप्रधानफलजेनुंएवुंजेसांख्यशास्त्रतेनाप्रवर्त्तकए वाजेहरितेने जेतेनमस्कारकरुंछूं अनेप्रकृतिजेमायातेनानियंताएवानेनारायणछेनामजेनु वाजेहरितेने जेतेनम स्कारकरुंछूंएविरित्येभगवाननेविषेआतिशेहेतेजुक्तछेमनजेनुंएवाजेभरतजीतेराज्यादिकनेनईछेएयोगछे ॥ ४५ ॥

अनेहेराजापरिक्षित्भागवतजेभगवाननाभक्ततेमणेवखाण्याछे. हवेएवागुणनेकर्मतेजेनांएवाराजार्षिजेभरतजितेनुं
अद्भुतचरित्रतेजेतेकल्याणकारिछेआयुष्यनुंआपनारुंछेधननुंआपनारुंछेजसनुंआपनारुंछे अनेस्वर्गमोक्षतेनुंआपनारुं
छेते चरित्रतेजेमनुष्यजेतेसांभलेछेकहेछेनेवखांणेछेते मनुष्यजेते पोताथाकिजसर्वमनोरथनेपांमेछेपणकोइप रथनेबि
जाथाकिनथिइछतो ॥४६॥ एरित्येश्रीमद्भागवतनामेजेमोटुंपुराणपरमहंसनिसंहितारूपनेव्यासजिनुंकरेलुंतेनेविषे

इतिश्रीभागवतेमहापुराणेपंचमस्कंधे भरतोपाख्यानेभवाटवीवर्णनंनामचतुर्दशोऽध्यायः ॥ १४ ॥
श्रीशुक उवाच भरतस्यात्मजःसुमतिर्नामाभिहितोयमुहवावकेचित्पाखंडिनऋषभदवीयमनुवर्तमानं
चानार्याअवेदसमाम्नातांदेवतांस्वमनीषयापापीयस्याकलौकल्पयिष्यंति ॥ १ ॥ तस्माद्देवसेनायांदे
वताजिन्नामपुत्रोऽभवत् ॥ २ ॥

जेपंचमस्कंधतेमांजेभरतजीनुंचरित्रतेनेविषेचौदमोऽध्यायथयो ॥१४॥ हवेशुकजीजेतेराजापरिक्षितप्रत्येकेहेछेहेरा
जन्तेभरतजीनोपुत्रसुमतिएवेनामेकह्योहतोतेसुमतिजतेऋषभदेवनामार्गनेकेटलाकपाखंडिजे
निचनेअतिशेपापिएवाजेपाखंडिपुरुषतेजेतेवेदबाह्य एवा देवतातेनेपोतानिबुद्धियेकरिनेकलियुगनेविषेकल्पशे
तांआसुमतितोसाक्षाततीर्थंकरछेएम मांनिनेतेनिप्रतिमानेकरशे ॥१॥ अनेतेसुमतिथाकिदेवसेनानामजेतोनाथीते

नेविषेदेवताजितनामेपुत्रजेतेहोतोहवो ॥२॥ अनेतेवारपछेतेदेवताजितथकिआसुरिनेविषेदेवद्युम्ननामेपुत्रजेतेहो
तोहवोअनेतेदेवद्युम्नथकिधेनुमतिनेविषेपरमेष्टिनामेपुत्रजेतेथातोहवो ॥ अनेतेपरमेष्ठिनोसुवर्चलानेविषेप्रति ना
मेपुत्रजेतेउपजतोहवो ॥ ३ ॥ अनेजेप्रतिहजेतेघणाकजननेआत्मविद्यानोउपदेशकरिनेपोतेआतिशेशुद्धथयोथकोम
हापुरुषएवाजेवासुदेवभगवानतेनेप्रत्यक्षपणेपांमतोहवो ॥४॥अनेतेप्रतिहथकिसुवर्चलानेविषेप्रतिहता ॥१॥ प्रस्तो

अथासूर्यांतत्तनयोदेवद्युम्नस्ततोधेनुमत्यांसुतःपरमेष्ठीतस्यसुवर्चलायांप्रतीहउपजातः ३यआत्मविद्या
मा ख्या यस्वयंसंशुद्धोमहापुरुषमनुसस्मार ४प्रतीहात्सुवचलायांप्रतिहर्त्रादयस्त्रयआसान्निज्याकोविदाः
सूनवः ॥५॥ प्रतिहर्तुःस्तुत्यामजभूमानौअजनिषातां ६भूम्नऋषिकुल्यायामुद्गीथःसुतःप्रस्तावोदेवकु
ल्यायांप्रस्तावान्नियुत्सायांहृदयजआसीद्विभुः ७विभोरत्यांचपृथुषेणस्त नक्तआकूत्यांजज्ञे ।८।

ता ॥२॥ उद्गाता ॥३॥ एत्रणपुत्रजेतेहोताहवाअनेएत्रणपुत्रकेवाछेतोजज्ञक्रियानेविषेनिपुणछे ॥५॥ अनेतेप्रतिह
र्ताथकिस्तुतिनामेस्त्रीनेविषेअजनेभूमाएबेपुत्रजेतेउपजताहवा ॥६॥ अनेभूमाथकिऋषिकुलानेविषेउद्गीथनामेपुत्र
जेतेथातोहवोअनेतेउद्गीथथकिदेवकुल्यानेविषेप्रस्तावनामेपुत्रजेतेउपजतोहवो ॥ अनेप्रस्तावथकिनियुत्सानामे
स्त्रीनेविषेविभुनामेपुत्रजेतेउपजतोहवो ॥७॥अनेविभुथकिरतिनामेस्त्रिनेविषेपृथुषेणनामेपुत्रजेतेउपजतोहवोअनेए ॥७६॥

थुषेणथकिआकुतिनामेस्त्रिनेविषेनक्तनामेपुत्रजेतेउपजतोहवो ॥८॥ अनेतेनक्तथकिद्रुतिनामेस्त्रीनेविषेराजर्षिनुं अ
तिशेश्रेष्ठनेउदारकिर्त्तिवालाएवागयनामेपुत्रजेतेउपजावताहवा ॥९॥ अनेजगतनिरक्षाकरवानिइछायेकरिनेग्र ण
करिछेशुद्धसत्वात्मकमूर्त्तिजेणेएवाजेसाक्षातभगवानविष्णुतेनिकलारूपएवाजेतेगयराजातेजेतेआत्मानिष्टादिकजेल

नक्ताद्द्रुतेःपुत्रोगयोराजर्षिप्रवरउदारश्रवाअजायत ॥९॥ साक्षाद्भगवतोविष्णोर्जगद्रिरक्षिषयागृहीतस
त्वस्यकलात्मवत्त्वादिलक्षणेनमहापुरुषतांप्राप्तः ॥१०॥ सर्वैस्वधर्मेणप्रजापालतपोषणप्रीणनोपलाल
नानुशासनलक्षणेनचभगवतिमहापुरुषेपरावरेब्रह्मणिसर्वात्मन्यर्पितपरमार्थलक्षणेनब्रह्मविच्चरणानुसे
वयापादितभगवद्भजनेज्यादिभक्तियोगेनचाभीक्ष्णशःपरिभाविताातिशुद्धमतिरुपरतानात्म्येआत्मनि
स्वयमुपलभ्यमानब्रह्मात्मानुभवोऽपिनिरभिमानएवावनिमजूगुपत् ॥ ११ ॥

क्षणतेणेकरिनेमहापुरुषपणानेपांमताहवा ॥१०॥ अनेप्रजानुंजेपालनकरवुंपोषणकरवुंप्रसन्नकरवुंलडाडवुंनेशिक्षा
करवुंएछेलक्षणजेनुंएवोतथायज्ञादिकरूपएवोजेएवेप्रकारेनोपोतानोधर्मतेजेतेमहापुरुषनेब्रह्मादिकनास्वामिनेब्र ह्म
छेनामजेनुंएवाजेभगवानवासुदेवतेनेविषेसर्वप्रकारेअर्पणकर्योथको परमपुरुषार्थछेलक्षणजेनुंएवोथायछेएजेएवेप्र
कारनोधर्मतेणेकरिनेतथाब्रह्मवितएवाजेसाधुतेमनाचरणनिजेसेवातेणेकरिनेसिद्धथयोजेभगवाननोभक्तियोगतेणेक

रिनेवारंवारसंस्कारेजुक्तथकिअतिशेशुद्धथइगइछेमनिजेनिएवाजेगयराजातेजेतेदेहादिकनाअहंभावेरा तएवुंजेपो तानूंचित्ततेनेविषेपोतानेजांणेपमाणाएवाजेभगवानतेनेविषेतदात्मकपणानेपांम्याछेतोपणअभिमानेरहितथकाजष्ट थविनेपालताहवा ॥११॥ अनेहेपांडुराजानावंशनेविषेउपनाएवापरिक्षितराजापुरातनवार्तानाजांणनाराजे मोटापु रुषतेजेतेतेगयराजानिजेआकथातेनेगायछे ॥१२॥ जेयज्ञनाकरनारानेसर्वथाकिपांम्युंछेमांनजेणेएवानेब्रह्मजांणना

तस्येमांगाथांपांडवेयपुराविदउपगायंति ॥ १२ ॥ गयंनृपःकःप्रतियातिकर्मभिर्यज्वाऽभिमानीबहुवि द्धर्मगोप्ता ॥ समागतश्रीःसदसःपतिःसतांसत्सेवकोऽन्योभगवत्कलामृते ॥ १३ ॥ यमभ्यषिंचन्प रयामुदासतीःसत्याशिषोदक्षकन्याःसरिद्भिः ॥ यस्यप्रजानांदुदुहेधराशिषोनिराशिषोगुणवत्स स्नुतोधाः ॥ १४ ॥

रानेधर्मनिरक्षानाकरनारानेसम्यक्प्रकारेपांमिछेराज्यलक्ष्मिजेणेएवानेसंतानिजेसभातेनापतिथवाने संतनासेवकए वाजेगयराजातेनिकेडेकर्मेकरिनेवरतवानेअर्थेएकभगवाननिकलाविनाबिजोकियोराजाजेतेसमर्थथाय कोयनथाय ॥१३॥ अनेसतिकेतांपतिव्रताएवियुंनेसत्यकेतांसफलछेआशीर्वादतेजेमनाएवियुंजेश्रद्धा नेमैत्रीआदिकदक्षप्रजा पतिनिकंन्याउंतेजेतेगंगादिकजेनादियुंतेमणेसहितथकियुंपरमहर्षेकरिनेगयराजानेअभिशेककरतिहविबियुं ॥ अनेते ॥७७॥

गयराजानाजेरुद्रागुणते रूपजेवाछडोतेतेणेकरिनेप्रसन्युंछे अउजेनुंएविजेएथविरूपगाय तेजेतेनिष्कामएवाजेमयरा
जातेनिजेप्रजातेनाजेमनोरथतेमनेपुरणकरतिहवि ॥१४॥ अनेवलिनिष्कामएवाजेगयराजातेनाजेमनोरथतेमने
छंद वेदअथवावेदविहितएवांजेकर्मतेजेतेपुरणकरतांहवां ॥ अनेजुद्धनेविषेबांणेकरिनेसामापाछापुज्याएवा रा
जातेजेतेगयराजानेकरनुंसमर्पणकरताहवा अनेपालनरूपजेधर्मतेणेकरिनेतथादक्षिणादिकेकरिनेपुज्या वाजेब्राह्म

स्यकामस्यचयस्य चामानदुदुराजन्हुरथोबलिंनृप ॥ पत्यंचितायुधिधर्मेणविप्रायदाशिषांषष्ठ
मंशंपरेत्य ॥ १५ ॥ यस्याध्वरेभगवानध्वरात्मामघोनिमाद्यत्पुरुसोमपीथे ॥ श्रद्धाविशुद्धाचलभक्ति
योगसमर्पितेज्याफलमाजहार ॥ १६ ॥ यत्प्रीणनाद्बर्हिषिदेवतिर्यङ्मनुष्यवीरुत्तृणमाविरिंचात ॥ प्री
येत्तसद्यःसहविश्वजीवःप्रीतःस्वयंप्रीतिमगाद्गयस्य ॥ १७ ॥

एतेजेतेपोतानाधर्मफलनोजेछठोभागतेपरलोकनेविषेजेगयराजानेआपताहवा ॥१५॥ वलीजेघणुंछेसोमपानजेने
विषे एवोजेगयराजानोयज्ञतेनेविषेइंद्रजेतेमदनेपांमेसतेयज्ञनाआत्माएवाजेभगवानवासुदेव तेजेतेश्रद्धायेकरिनेवि
शुद्धनेअचलएवोजेभक्तियोगतेणेकरिनेतेगयराजायेअर्पणकर्युंएवुंजेयज्ञनुंफल तेनेप्रत्यक्षपणेस्वीकार करताहवा
॥१६॥ अनेब्रह्माथिकरिनेदेवपशुपक्षिमनुंष्यवेलिनेतृणपर्यंतजेसर्वेजीवप्राणिमात्रतेजेतेजभगवाननेतृप्तकरयाथाकि

५७५९

तत्कालतृप्तिनेपांमेछेएवाजेसर्वनाअंतर्यामितेभगवानतेजेतेपोतेमितिरूपथकाजजेगयराजानायज्ञनेविषेहुं तृप्तथयो छूं॥एरित्येप्रत्यक्षपणेप्रितिनेप्रगटकरताहवा १७हेराजापरिक्षित्गयराजाथकिगयंतिनामेस्त्रीनेविषेचित्ररथसुमतिने अवरोधनएत्रणपुत्रजेतेहोताहवा॥१८॥अनेचित्ररथथकिउर्णानामेस्त्रीनेविषेसम्राजनामेपुत्रजेतेउपजतोहवो॥१९॥ अनेतेसम्राजथकिउत्कलानेविषेमरिचिनामेपुत्रजेतेउपजतोहवोअनेमरिचिथकिबिंदुमतिनेविषेबिंदुमाननामेपुत्रजे

गयाद्गयंत्यांचित्ररथःसुगतिरवरोधनइतित्रयःपुत्राबभूवु॥१८॥श्चित्ररथादूर्णायांसम्राडजनिष्ट ॥१९॥ ततउ त्कलायांमरीचिर्मरीचेर्बिंदुमत्यांबिंदुमानुदपद्यत॥२०॥तस्मात्सरघायांमधुनामाऽभवत् ॥२१॥ मधोःसुमन स्थिविरव्रततततोभोजायांमंथुप्रमथूजज्ञाते॥२२॥मंथोःसत्यायांभौवनस्ततोदूषणायांत्वष्टाअजनिष्ट ॥२३॥ त्वष्टुर्विरोचनायांविरजोविरजस्यशतजित्प्रवरंमपुत्रशतंकन्यांचविषूच्यांकिलजातं ॥२४॥

तेउपजतोहवो ॥२०॥ अनेतेबिंदुमानथकिसरघानेविषेमधुनामेपुत्रजेतेहोतोहवो ॥ २१ ॥ अनेमधुथकिसुमनाः नामेस्त्रीनेविषेविरव्रतनामेपुत्रजेतेउपजतोहवोअनेतेविरव्रतथकिभोजानामेस्त्रीनेविषेमंथुनेपमंथुएबेपुत्रजेतेउपजता हवा ॥२२॥अनेमंथुथकिसत्यानेविषेभौवननामेपुत्रजेतेउपजतोहवोअनेभौवनथकिदूषणानेविषेत्वष्टानामेपुत्रजेतेउ पजतोहवो ॥२३॥ अनेत्वष्टाथकिविरोचनानामेजेस्त्रीतेनेविषेविरजनामेपुत्रजेतेउपजतोहवोअनेतेविरजथकिविषूची

नाभिजेनाँतेनविषे तजितछेमुख्यजेमांएवासोपुत्रजेतेउपजताहवातथाएकपुत्रिउपजातिहावि ॥२४॥ अनेहेराजापरिक्षिततेबिरु नाजसनेविषेआश्लोकछे ॥२५॥ प्रियव्रतनावंशनेविषेछेजन्मजेनो वोजेविरजतेजेतेआप्रियव्रतना वंशनेकीर्तियेकरिनेअतिशेशोभाडतोहवोजेमविष्णुएवाभगवान जेतेदेवतानागणनेकीर्त्तियेकरिनेअतिशेशोभाडेछे तेमशोभाडतोहवो ॥२६॥ एरित्येश्रीमद्भागवतनामेजेमोटुंपुराणपरमहंसानिसंहितारूपनेव्यासाजिनुंकरेलुंतेनेविषे

तत्रायंश्लोकः ॥२५॥ प्रियव्रतवंशंइमंविरजश्चरमोद्भवः ॥ अकरोदत्यलंकीर्त्यांविष्णुःसुरगणंयथा२६
इतिश्रीभागवतेमहापुराणेपंचमस्कंधेप्रियव्रतवंशानुकीर्तनंनामपंचदशोऽध्यायः ॥१५॥ राजोवाच ॥
उक्तस्त्वया भूमंडलायामविशेषोयावदादित्यस्तपतियत्रचासौज्योतिषांगणैश्चंद्रमावासहदृश्यतेतत्रापि
प्रियव्रतरथचरणपरिखातैःसप्तभिःसप्तसिंधवउपक्लृप्ता ॥१॥

जे पंचमस्कंधतेमांप्रियव्रतराजानोवंशकह्योएनामेपंदरमोअध्यायजेतेथयो ॥१५॥ हवेराजापरिक्षितजेतेशुकजीप्रत्येकहेछेहेप्रभु पृथ्वीनामंडलनाविस्तारनाजेभेदतेजेतेतमेतेणेकह्योतेक्यांसुधिकह्योतोज्यांसुधिसूर्यजेतेप्रकाशकरेछेअनेवलीज्यांज्यांआचंद्रमाजेतेनक्षत्रनागणेसहितथकोदेखायछे त्यांसुधिपृथ्वीनामंडलनोविस्तारजेतेतमेतेणेकह्योअनेतेपृथ्वीनामंडलनेविषेपणाप्रियव्रतनारथनापईडानाजेसाताचिलातेमणेकरिनेसातसमुद्रजेतेरच्याछेएमतमेते

णेकह्युं ॥१॥ हेभगवन्केतांसमर्थएवाशुकजिजेसातसमुद्रथकिआपृथ्वीनासातद्वीपनाभेदनिरूपनाजेततमेतेणेनि
श्चेसंक्षेपेकरिनेदेखाडि ॥ एजेसर्वेतमेकह्युंतेनेजसर्वेनेहुंजेतमानेकरिनेनेलक्षणेकरिनेजांणवानेइछूंछूं ॥२॥तेकारणप
णामाटेगुरोआजेवार्त्तामेंपुछितेनेतमेजेतेवर्णनकरवानेजोग्यछो ॥३॥ एविरित्येपरिक्षितराजायेपुछ्याएवाऋषिजे

यतएतस्याःसप्तद्वीपविशेषविकल्पस्त्वयाभगवन्खलुसूचितएतदेवाखिलमहंमानतोलक्षणतश्चसर्वंवि
जिज्ञास्यामि ॥ २ ॥ तदुहैतद्गुरोऽर्हस्यनुवर्णयितुमिति ॥ ३ ॥ श्रीशुकउवाच ॥ नवैमहाराजभगवतो
मायागुणविभूतेःकाष्ठांमनसावचसावाऽधिगंतुमलंविबुधायुषाऽपिपुरुषस्तस्मात्प्राधान्येनैवभूगोलकवि
शेषंनामरूपमानलक्षणतोव्याख्यास्यामः ॥ ४ ॥ योवाऽयंद्वीपःकुवलयकमलकोशाभ्यंतरकोशोनियु
तयोजनविशालःसमवर्तुलोयथापुष्करपत्रं ॥ ५ ॥

शुकजितेकहेछेहेमहाराजकेतांमोटाराजापरिक्षित्भगवाननिजेमायातेनागुणनिजेविभूतिकेतांऐश्वर्यतेसंबंधिजेस्था
नविशेषतेमनोनामेकरिनेनेरूपेकरिनेअंतजेपारतेनेपुरुषजेतमनेकरिनेनेवचनेकरिनेपणपांमवानेअर्थेदेवतानाआयु
ष्यवतेपणसमर्थनथिथातोतेकारणपणामाटेभूगोलनाजेविशेष तेनेनामरूपमाननेलक्षणतेणेकरिनेप्रधानपणेजवर्णन
करशुं ॥४॥ हेराजन्पृथविनास्वरूपजेकमलतेनाकोशएवाजेसातद्वीपतेनोविषेमांहिलाजंकोशतेजंतेआजंबुद्वीपछे ॥७९॥

अनेतेजेजंबुद्विपतेजेतेलाखजोजनविस्तारवानछेअनेकमलनापत्रनिपिठसमानछेनेगोलछे ॥ ५॥ अनेजेजंबुद्वीपने विषेनवखंड छे अनेतेखंडजेतेआठजेमर्यादानापर्वततमणेकरिनेरुडिरित्येवेंच्याछे ॥ अनेतेनवखंडनामध्यनेविषेरम्य क॥१॥हिरण्मय॥२॥कुरु॥३॥हरिवर्ष॥४॥किंपुरुष॥५॥भारत॥६॥ एछोखंडजेतेनवनवहजारजाजनछेविस्तारजेम नोएवो छे ॥ अनेइलावृतखंडजेतेचोतरिशहजारजोजनछविस्तारजेनोएवोछे ॥ अनेभद्राश्वरनेकेतुमालएबेखंडजे

यस्मिन्नववर्षाणिनवयोजनसहस्रायामान्यष्टभिर्मर्यादागिरिभिःसुविभक्तानिभवंति ॥ ६ ॥ एषां मध्येइलावृतंनामाभ्यंतरवर्षंयस्यनाभ्यामवस्थितःसर्वत सौवर्णःकुलगिरिराजोमेरुर्द्वीपायामसमु न्नाहःकर्णिकाभूतःकुवलयकमलस्य ॥ मूर्द्धनिद्वात्रिंशत्सहस्रयोजनविततोमूलेषोडशसहस्रंतावतां स्तर्भूम्यांप्रविष्टः ॥ ७ ॥

तेएकत्रिशएकत्रिशहजारजोजनछेविस्तारजेमनोएवाछे ॥६॥ अनेएनवखंडनामध्यनेविषेइलावृतनामेजेखंडतेजेते वचलो छे नेजेइलावृतनखंडनामध्यभागनेविषेमेरुपर्वतजेतेरह्योछेतेकेवोछेतोचारेकोरेसुवर्णनोछेनेकुलागिरजेसातएवा कुलपर्वततेनोराजाछे॥ अनेजंबुद्वीपनोजेविस्तारलक्षजोजनप्रमाणतेटलुंछेउच्चपणुंजेनुंएवोछेकेतोलाखजोजनउंचो छेअनेपृथविनामंडलरूपजेकमलतेनोकर्णिकारूपछे ॥ अनेमस्तकनेविषेबत्रिशहजारजोजनविस्तारवांनछेअनेमूल

नेविषेसोल जारजोजनविस्तारवांनछेअनेसोलहजारजोजनप्रमांणेकरिनेपृथविनामध्यनोविषेप्रवेशकरिनेर ोछे ॥
अनेचोरासिहजारजोजनप्रमांणेबाहेरउघाडोदेखायछेएप्रकारेलाखजोजनउंचो े ॥७॥ अनेइलावृतखंडनेउत्तरदि
शामांअनुक्रमेकरिने ॥ निल१श्वेत२श्रृंगवान३एत्रण्यपर्वतजेतेरम्यक् ॥ १ ॥ हिरण्मय२कुरु३एत्रणखंडनिमर्या
नाकरनाराछेअनेपूर्वदिशाथकिपश्चिमदिशामांलांबानेक्षारसमुद्रछे अवधिजेमनेएवाछेअनेबबेहजारजोजनमांछेवि

उत्तरोत्तरेणलावृ ं ील श्वेतः श्रृंगवा।नेतित्र ोरम्यकहिरण्मय कुरूणांवर्षाणांमर्यादा।गिर ःप्रागायता
उभयतः [illegible] एवएकैकशःपूर्वस्मात्पूर्वस्मादुत्तरउत्तरोदशांशाधिकांशेनदैर्घ्यएव
ह्रसंति ॥८॥ एवंदा ेणेनेलावृतंनिष [illegible] थानीलादयअयुतयोजनोत्से
धाहरिवर्षकिंपुरुषभारतानांयथासंख्यं ॥ ९ ॥

स्सारजेमनोएवाछेअनेदशदश जारजोजनउंचाछेअनेएत्रणेपर्वतनोविषेप्रथमप्रथमनाथकिआगल ोआगल्योपर्वत
जेतेदशमाभागथकिकांइकअधिकभ [illegible] लांबपणाने ेषेजओछोछेपणउंचपणानेविषेनेपोलापणानेविषेओछो
नथि ॥ ८ ॥ अनेएप्रकारेइलावृतखंडनेदक्षिणादिशनेविषेनिषध १ हेमकूट २ हिमालय ३ एत्रणपर्वतजेतेअनु
क्रमे [illegible] नहरिवर्ष ॥१॥ किंपुरुष ॥२॥ भारत ॥ ३ ॥ एत्रणखंडनिमर्यादानाकरनाराछे ॥ अनेनीलादिकपर्वत ॥८०॥

निपेठे पूर्वदिशथकिपश्चिमदिशमांलांबाछे नेबेकोरेक्षारसमुद्रनेअड्याछे नेबेबेहजारजोजनपोलाछे ने दशदशहजा
रजोजन उंचाछे नेनिलआदि पर्वतनिपेठे लांबापणाने विषे एकएकथकि एकएक ओछाछे ॥ ९ ॥ ॥ ॥
अनेते महाविदेहखंडनेपश्चिमदिशनेविषेमाल्यवाननामेपर्वतछेनेपूर्वदिशनेविषेगंधमादननामेपर्वतछेअने एबेपर्वत
ते उत्तरदिशमांनिलपर्वतपर्यंतलांबाछेनेदक्षिणदिशमांनिषधपर्वतपरजंतलांबाछे अनेबेबेहजारजोजनपोलाछेनेद
शदश हजारजोजनउंचाछेअनेभद्राश्वनेकेतुमालखंडतेनिमर्यादानेकरेछे केतांमाल्यवानपर्वतजेतेकेतुमालखं

तथैवेलावृतपरेणपूर्वेणचमाल्यवद्गंधमादनावानीलानेषधायतौद्विसहस्त्रंपप्रथुः केतुमालभद्राश्वयोःसी
मानांकुर्वाते ॥१०॥

डनिमर्यादानेकरेछेनेगंधमादनपर्वतजेमभद्राश्वखंडनिमर्यादानेकरेछेएप्रकारे उत्तरदिशनेदक्षिणादिशमां दोरडिनांषिने
भरियेतारेसोलहजारजोजनमांतोमेरुपर्वतछेनेतेमेरुपर्वतनबेकोरेनवनवहजारजोजनमांइलावृतखंडछे ॥ एविरित्ये
चोत्तरिशहजारजोजनमांतोइलावृतखंडछेनेचोपनहजारजोजनमांबिजाछोखंडथयानेंबारहजारजोजनमां मर्यादाना
छोपर्वतथयाएप्रकारेउत्तरदिशनेदक्षिणदिशनेविषेजंबुद्वीपजेतेलाषजोजनमांथयोअनेपूर्वदिशने पश्चिमदिशमांदोर
डिनांषिनेभरियेतारेचोतरिशहजारमांतोइलावृतखंडछेअनेचारहजारजोजनमांमर्यादानाबेपर्वतछेअनेबासठहजार

जोजनमांबिजाबेखंडछेएप्रकारेपूर्वनेपश्चिमदिशमांपणजंबुद्वीपजेतेलापजोजनथयो ॥१०॥ अनेमंदर१मेरुमंदर२ सुपार्श्व३कुमुद४एच्यारजेतेमेरुपर्वतनेचारेदिशमांथांभलारूपपर्वतरच्याछेतेचारेकेवाछे तोदशदशहजारजोजनप्र माणछेविस्तारनेउंचपणुंजेमनुंएवाछे ॥ अनेतेमांपूर्वदिशमांनेपश्चिमदिशमांजेबेपर्वतछेतेमनोदाक्षिणादिशमांनेउत्तर दिशमांविस्तारजांणवोअनेदक्षिणदिशमांनेउत्तरदिशमांजेबेपर्वतछेतेमनोपूर्वदिशमांनेपश्चिमदिशमां विस्तारजांण

मंदरोमेरुमंदरःसुपार्श्वःकुमुदइतिअयुतयोजनविस्तारोन्नाहामेरोश्चतुर्दिशमवष्टंभगिरयउपक्लृप्ताः ॥११॥
चतुर्ष्वेतेषुचूतजंबूकदंबन्यग्रोधाश्चत्वारःपादपप्रवराःपर्वतकेतवइवाधिसहस्रयोजनोन्नाहास्तावद्विटप
विततयःशतयोजनपरिणाहाः ॥१२॥ ह्रदाश्चत्वारःपयोमध्विक्षुरसमृष्टजलायदुपस्पर्शिनउपदेवगणा
योगैश्वर्याणिस्वाभाविकानिभरतर्षभधारयंति ॥ १३ ॥

वोपणचारेकोरेफरतोविस्तारनजांणवो ॥११॥ अनेएचारेपर्वतनेविषेआंबोजांबुकदंबनेवडएच्यारजेतेवृक्षोविशे अतिशेश्रेष्टएवाछेअनेपर्वतनाध्वजहोयनेशुंएमशोभेछे ॥ अनेअगियारसोजोजनउंचाछेअनेअगियारसोअगिया सोजोजनमांछेशाखाउंनोविस्तारजेमनोएवाछेअनेसोसोजोजनमांछेथडनोविस्तारजेमनोएवाछे ॥१२॥ हेभरतकु ळनेविषेश्रेष्टएवापरिक्षितराजातेचारपर्वतनेविषेचारधराछेतेमांएकदुधनोछेबिजोमधनोछेत्रिजोसेलडिनारसनोछेने

चोथोा॰ ठाजलनोछेअनेजेएच्यारधरानासेवनाराएवाजेउपदेवगणके॰ ां गंधर्वादिकनासमुहतेजेतेस्वभाविकएवांजे योगैश्वर्यतेमनेधारेछे ॥१३॥ अनेवलिएचारेपर्वतनेविषेचारदेववनछेतेनांनाम ॥ नंदन१चैत्ररथ २वैभ्राजक ३सर्व तोभद्र॥४॥एनामेचारवनछे॥१४॥अनेदेवताउंनिजेस्त्रियुंतेमनेविषे॰ ॰एवीजेस्त्रियुंतेमनांजेजुथतेमनापतिएवाजेइं द्रादिकमोटादेवतेजेततेस्त्रियुंनेलाथैनेगंधर्वादिकजेदेवनागणते॰णेगांनकर्योछे माहि॰जे॰नोएवाथकाएजेचा वन

देवोद्यान॥नेच॰ वंतिचत्वारिदंदचैत्ररथंवैभ्राजकंसर्वतोभद्रमिति१४येष्वमरपरिवृढाःसहसुरललन ल्ल। म॰ थपतयउपदेवगणैरुपगीयमानमहिमानःकिलविहरंति ।१५।मंदरोत्संगएकादशशतयोजनोत्तुंगदेवचूत शिरसोविरिशि खरस्थूलानिफलान्यमृतकल्॰ ।निपतंति१६तेषांविशीर्यमाणानामतिमधुरसुरभिसुगंधिबहु लारुणरसोदेनारुणोदानामनदीमंदरगिरिशिखरान्निपतंतीपूर्वेणेलावृतमुपप्लावयाति ॥१७॥

तेमनेविषेवि ॰रनेकरेछे ॥ १५॥ अनेमंदराचलनेउपरच्यरह॰एवोजेअगियारसोजोजनउंचोजेदेवतानोआंबोतेनाम स्तकथकिपर्वत॰ाशिखरसरखां स्थूलनेअमृतसरखांमिठांएवांजेफलतेजेतेपडेछे ॥ १६॥ अनेआतिशेउंचोथिपडेछेमा टेभागिगयांएवांजेतेआंबानांफलतेमनोअतिशेमधुनेस्वतःसिद्धसुगंधिमांननेअतिशेरातोएवोजेरसतेरूपजेजलतेणे करिनेथइएविजेअरु॰ोदानामेनदितेजेते॰दराचलनाशिखरथकिपडतिथकिपूर्वदिशनेविषेइलावृतखंडनेपलालेछे१७

अनेजवानिजेपार्वतितेनिदासियुंएविजेयक्षानिस्त्रियुंतेजेतेए आंबानाफलनारसनेसेवेछे ॥ तेहेतुमाटेतेमनाअवयवने स्पर्शकरिनेजातोएवोजेसुगंधिमांनवायुतेजेतेचारेकोरेदशजोजनपर्यंतसुगंधिमांनकरेछे ॥१८॥ अनेएप्रकारेमेरुमं दरनिशीखरथकिअतिशेउंचाथाकिपडेछेमाटेभागिगयां नेअतिशेसूक्ष्मछेविजजेमनां एवांने ...थिनादे... मूलए

...दुपजोषणाद्भवान्याअनुचरीणांपुण्यजनवधूनामवयवस्पर्शसुगंधवातोदशयोजनंसमंताद...वासयति ॥ १८ ॥ एवंजंबूफलानामत्युच्चनिपातविशीर्णानामनस्थिप्रायाणामि...कायनिभानांरसेनजं...नाम नदीमेरुमंदरशिखरादयुतयोजनादवनितलेनिपतंतीदक्षिणेनात्मानंयावि...ला...परस्यंदयाति ॥१९॥ तावदुभयोरपिरोधसोर्यामृत्तिकातद्रसेनानुविध्यमानावाय्वर्कसंयोगविपाकेनसदाऽमरलोकाभरणं जांबूनदंनामसुवर्णंभवति ॥२०॥

वांजे...बुडानांफलतेमनारसेकरिनेथइएविजेजंबुनामेनदितेनेतेदशहजारजोजनउंचुंजेमेरुमंदरपर्वतनुंशिखरतेथकि पृथविनातलनेविषेपडतिथकिजेस्थलनेविषेपोतपडेछे त्यांथिआरंभिनेपोताथकिदक्षिणदिशमांरह्योजे... तखंडते प्रत्येव्यापिनेवहेछे ॥१९॥ अनेतेजंबुनदीनाजेबेकांठातेनेविषेजेसर्वेमृत्तिकातेजेतेतजंबुन...कोरेपलाळिथकि ...युनेसूर्यनासंयोगथकिजेपक्कथावुंतेणेकरिनेनिरंतरदेवलोकनेआभूषणरूपएवुंजेजांबुनदनामेसुवर्णतेजतेथायछे२०

अनेजेसुवर्णनेदेवा दिकजेतेपोतानिस्त्रियुंयेसाहितयकामुगटकडांकटिमेखला ए आदिकजेआभूषणतेने कारमेनि धारेछे ॥२१॥ अनेसुपार्श्वनामेपर्वतनेविषेरह्योएवोजे मोटोकदंबनोवृक्षतेनाकोटरथकितिसरिएनिकेणोबभोवामधी तिएविजेपांच धनिधाराउं जेतेसुपार्श्वपर्वतनाशिखरथकिपडतिथकिज्यांपोतेपडे ॥ त्यांथकिपश्चिमादि निविषे

पडुपधावितुधादयःसहयु ति मुकुटकटककटिसूत्राद्याभरणरूपेणखलुधारयंति ॥ २१ ॥ यस्तु म हाकदंबःसुपार्श्वनिरूढोयास्तस्य कोटरेभ्योविनिःसृताःपंचायामपरिणाहाःपंचमधुधाराःसुपार्श्वशिख रात्पतंत्योऽपरेणात्मानमिलावृतमनुमोदयंति ॥ २२॥ यात्युपयुंजानानांमुखनिर्वासितोवायुःसमंता च्छतयोजनमनु सयाति ॥ २३ ॥ एवंकुमुदनिरूढोयःशतवल्शो नामवटस्तस्यस्कंधेभ्योनीचीनाः पयोदधिमधुघृतगुडान्नाद्यंबरशय्यासनाभरणादयःसर्वएवकामदुघानदाःकुमुदाग्रात्पतंतस्त तरेणे लावृतमुपयोजयंति ॥२४॥

जेइलावृतखंडतेनेहर्षनेपमाडेछे ॥२२॥ अनेजेपांचधरानासेवनाराजेदेवादि तेमनामुखमां थिनिसर्योजे श्वास नोवायुंतेजेतेचारेकोरेसोजोजनपर्यंतसुगंधिमानकरेछे ॥२३॥ अनेएप्रकारेकुमुदपर्वतनेविषेरह्योजेशतवल्श नामेव डनोवृक्ष तेनाजेमोटाडाळांतेथकिहेठेपडतांएवांजेदुधदहिघिमध गोळनेअन्न आदिकतथावस्त्र ज्याआसन आभूषणा

दिकतेरूपजेसर्वेनेमनवांछितनेपूरणकरनारातेजेतेकुमुदपर्वतनाशिखरथकिपडताथकाउत्तरदिशमांजेइलावृतखंडते
नाउपजोगमांआवेछे ॥२४॥ अनेंजेनदनेसेवनारिजेप्रजाउंतेमनेवलिजेदेहनिचांमडिनेविषेकलोचडिवलिजावुंतथा
पलितजेपलियांतथाषेदपरसेवोदुर्गंधिपणुंजरारोगअकालमृत्यु शीतउष्ण विवर्णपणुंआधिनेव्याधिएआदिकजेताप

या॰ पजुषाणानांनकदाचिदपिप्रजानांवलीपलितक्लमस्वेददौर्गंध्यजरामयमृत्युशीतोष्णवैवर्ण्योपसर्गा
दयस्तापविशेषाभवंतियावज्जीवंसुखंनिरतिशयमेव ॥२५॥ कुरंगकुररकुसुंभवैकंकत्रिकूटाशिशिरपतंग
रुचकनिषधशिनीवासकपिलशंखवैदूर्यजारुधिहंसर्षभनागकालंजरनारदादयोविंशतिगिरयोमेरोःक
र्णिकायाइवकेसरभूतामूलदेशेपरितउपक्लृप्ताः ॥२६॥ जठरदेवकूटौमेरुंपूर्वेणाष्टादशयोजनसहस्रमुदगायतौद्विसहस्रंपृथु
तुंगौभवतःएवमपरेणपवनपारियात्रौदक्षिणेनकैलासकरवीरौप्रागायतावेवमुत्तरतस्त्रिशृंगमकरावष्टाभि
रेतैःपरिस्तृतोऽग्निरिवपरितश्चकास्तिकांचनगिरिः ॥२७॥

विशेषतेजेतेनथिथाता ॥ अनेंज्यांसुधिजीवेत्यांसुधिअतिशेसुखजरहेछे ॥२५॥ अनेंकुरंग १ कुरर २ कुसुभ ३ वैकंक ४
त्रिकुट ५ शिशिर ६ पतंग ७ रुचकट ८ निषध ९ शितिचास १० कपिल ११ शंख १२ वैडूर्य १३ जारुधि १४ हंस १५ ऋषभ १६
नाग १७ कालंजर १८ नारद १९॥ एआदिकविसपर्वतजेतेमेरुपर्वतनिजेकर्णिकातेनाकेसररूपहोयनेशुंएवीरित्येमेरु
पर्वतनामुलदेशनेविषेचारेकोरेरच्याछे ॥२६॥ अनेंजठरनेदेवकूटएबेपर्वतजेतेमेरुनेपूर्वदिशनेविषेमेरुनामूलथकिह

जारजोजनछेटेछेनेअढारहजारजोजनउत्तरदिशमां लांबाछेनेबेबेहजारजोजनपोलानेउंचाछे॥ अने एप्रकारेमेरुनेपश्चिमदिशनेविषेपवननेपारियात्रएबेपर्वतछेअनेमेरुनेदाक्षिणदिशमांकैलासनेकरवीरएबेपर्वतछेतेजेतेपूर्वदिशाथिलांबाछे अने एप्रकारेमेरुनेउत्तरदिशमांत्रिश्रृंगनेमकरएबेपर्वतछेअनेएआठपर्वतेकरिनेचारेकोरोविंटांणोएवोसुवर्णनोपर्वतजेमेरु

गिरेर्मूर्द्धनि भगवत आत्मयोनेर्ध [illegible] युतयोजन [illegible] तुरस्रांशातकौंभिं विदंति २८ ताम

उपरितोलोकपालानामष्टानांयथादिशंयथारूपंतुरीयभागेनपुरोऽष्टावुपकॢप्ताः २९ तेजेतअग्निनिपेठेचारेकोर प्रकाशेछे २७ अनेमेरुपर्वतनामस्तकनेविषेमध्यभागमांसमर्थएवाजेब्रह्मातेनीमनोवतिनामेजेपुरितेजेतेरचिछेअनेतेपुरि [illegible] छेअनेसमांनछेनेचोखंडीछेनेसुवर्णनिछेएममोटाकविजेतेकहेछे २८ अनेतेब्रह्मानिपुरिनेकेडे चारेकोरेइंद्रादिकजेआठलोकपालतेमानिआठपुरियुंछे तेजेलोकपालनिजेजेदिशछेतेतेदिशनेविषेलोकपालनोजेवोवर्ण छेतेवावर्णवालियुंरचियुंछे॥ अनेअढिअढिहजारजोजनमांपोलियुंछेतेनांनामपूर्वदिशनेविषेइंद्रनिअमरावतिनामेपुरि छेअनेअग्नीकोणनेविपेअग्नीनितेजोवतिनामेपुरिछेअनेदाक्षिणदिशनेविषेयमनिसंयमनिनामेपुरिछे अनेनैरतकोणने विषेनिर्रुतिनिकृष्णांगनानामेपुरिछेअनेपाश्चिमदिशनेविषेवरुणानिश्रद्धावातिनामेपुरिछे ॥ अनेवायुकोणनेविषेवायुनि गंधवतिनामेपुरिछेअनेउत्तरदिशनेविषेकुबेरनिमहोदयानामेपुरिछेनेइशांनकोणनेविषेरुद्रनियशोवतीनामेपुरिछे २९

एरित्येश्रीमद्भागवतनामेजेमोटुंपुराणपरमहंसनिसंहितारूपनेव्यासजिनुंकरेलुंतेनोविषेजेपंचमस्कंधतेमांजंबूद्वीपनुं वर्णनतेणेविशेषसोलमोअध्यायथयो ॥ १६ ॥ हवेशुकजिजेतेराजापरिक्षित्प्रत्येकहेछेहेराजन्साक्षातयज्ञमूर्त्तिएवाजे भगवानविष्णुवामनजितेजेतेबलिनायज्ञनोविषेबलिनेछलवागयातारेपोतानेजमणेपगेकरिनेसर्वेपृथ्वीनेभरिलेइनेप

इतिश्रीमद्भागवतेमहापुराणेपंचमस्कंधेभुवनकोशेवर्णनंनामषोडशोऽध्यायः ॥१६॥ श्रीशुकउवाच ॥ तत्रभगवतःसाक्षाद्यज्ञलिंगस्यविष्णोर्विक्रमतोवामपादांगुष्ठनखनिर्भिन्नोर्ध्वांडकटाहविवरेणांतःप्रविष्टा याबाह्यजलधारातच्चरणपंकजावनेजनारुणकिंजल्कोपरंजिताखिलजगदघमलापहोपस्पर्शनाऽमला साक्षाद्भगवत्पदीत्यनुपलक्षितवचोऽभिधीयमानाऽतिमहताकालेनयुगसहस्रोपलक्षणेनादिवोमूर्धन्यव ततार ॥ १ ॥

छेडाबापगनेउंचोचलवतेथकेतेडाबापगनाअंगुठानेनखेकरिनेभेदाइगयोछेउपरलोभागजेनोएवोजेअंडकटाहतेनेछि द्रेकरिनेब्रह्मांडनेमांइप्रवेशकरतिएविजेब्रह्मांडनेबाहेरलाजलनिधारा तजेतेहजारजुगेकरिनेगणायएवोजेअतिशेमो टोकालतेणेकरिनेस्वर्गनामस्तकनेविषेउतरतिहावितेधाराकेविछे तोतेवामनजिनाजेचरणकमलतदुपजेभेगवुंतेणेकरि नेधोवापुंएवुंजेरातुंकुंकुमतेरूपजेकिंजल्कयतेणेकरिनेरंगाइगइएविछे ॥ अनेसमग्रजगतनापापरूपजेमलतेनेटालनारि ॥८४॥

षेएवोछेस्पर्शजेनोएविछेतोपणपोतेतेमलेरहितरहेएविछे अनेसाक्षातभगवतपादिएवुंछेनामजे एविछेअनेजान्हवि नेभागीरथिइत्यादिकजेबिजांना तेमणेरहितएवुंजेवचनतेणेकारिनेकेहेवायएविछेकेतांते समयमांभगवतपादिएवेना मेकेहेवायछेपणजान्हविआदिकजेबि ानांमतेणेकारिनेनथिकेवाति ॥१॥ अनेएगंगाजेतेजेस्वर्गनामस्तकनेविषेआ विते र्गनामस्तकनेविष्णुपदएरित्येकहेछे ॥२॥ अनेतेविष्णुपदतेकियुंतोजेनेविषेरह्यानेपरमभगवदिनेदृढछेव्रतजे

यत्तद्विष्णुपदमाहुः यत्र [illegible] रव्रतऔत्तानपादिः परमभागवतोऽस्मत्कुलदे ताचरणारविंदोदकमिति यामनुसवनमुत्कृष्यमाणभगवद्भक्तियोगेनदृढंक्लिद्यमानांतर्हृदयऔत्कंठ्यविवश [illegible] लितलोचनयुगल कुड्मला गलिता लबाष्पकलयाऽभिव्यज्यमानरोमपुलकोऽधुनापिपहमादरेणशिरसाबिभर्ति ॥ ३ ॥

नुंएवानेउत्तानपादराजानापुत्रएवाजेध्रुवतेजेतेअमाराकुलदेवजेभगवानतेनाचरणारविंदनुंजलछे ॥ एविरित्येजांणि ने गंगानेपरमआदरेकरिनेपोतानामस्तकवतेहमणांसुधिपणधारेछेतेकेवाथकाधारेछेतोक्षणक्षणप्रत्येवृद्धिनेपांमतो एवोजेभगवद्भक्तियोगतेणेकरिनेअत्यंतगद्गदथइगयुंछेअंतःकरणजेनुंएवाथकाधारेछेअनेवालिभगवांननेमलवानिजे अतिशेतांण्यतेणेकरिनेपरवशनेमिचाइगयुंएवुंजेपोतानुंनेत्रजुगलतेरूपजेकमलनाडोडातेथाकिपड्यांनेनिर्मलएवांजे आंसुतेमनिधारायेसहितउभोथइआव्योछेरोमनोसमुहजेनेएवाथकातेध्रुवजेतेतेगंगानेमस्तकेकरिनेधारेछे ॥ ३ ॥

अनेतेवारपछेध्रुवपदनेहेठेरह्याएवाजे सप्तऋषितेजेतेगंगानाप्रभावनेजांणताथका जेगंगानेबहुमांनेसहितजेमहोय तेमहमणांसुधिपण जटानाजूटेकरिनेधारेछे ॥ केनिपेठधारेछेतोप्रत्यक्षपणेपोतापासेआविएविजमुक्तितेनेजेममुमुक्षु जनजेतेबहुमांनेसहितधारेछेतेमधारेछेतेसप्तऋषिकेवाछे तोनिश्चेतपनिजेआत्यंतिकिसिद्धितेजतेआटलिजछेपणए

ततऋ[illegible]यस्तत्प्रभावाभिज्ञायांननुतपसआत्यंतिकीसिद्धिरेता[illegible]तीभगवतिसर्वात्मनिवासुदेवे ऽनु[illegible]रतभ क्तियोगलाभेनैवोपेक्षितान्यार्थात्मगतयोमुक्तिमिवागतांमुमुक्षवइवसबहुमानमद्यापिजटाजूटैरुद्वहंति ॥ ४ ॥ ततोऽनेकसहस्रकोटिविमानानीकसंकुलदेवयानेना[illegible]तरंतोंदुमंडलमावार्य ब्रह्मस[illegible]नेनिपतति ॥ ५ ॥ तत्रचतुर्धाभिद्यमानाचतुर्भिर्नामभिश्चतुर्दिशमभिस्पंदंतीनदनदीपतिमेवाभिनि[illegible]शति ॥ सीत[illegible]लकनंदाचक्षुर्भद्रेति ॥ ६ ॥

थकिअधिकनथिएवोछेअभिप्रायजेमनोएवाछे ॥ अनेसर्वजीवप्राणिमात्रनाअंतर्यामीएवाजे भगवानवासुदेवतेनेविषे निरंतरभक्तियोगनोलाभतेणेकरिनेजउपेक्षानेकर्याछेबिजा[illegible]रुषार्थनेआत्मज्ञानतेजेमणेएवाछे ॥४॥ अनेतेवारप छेतेगंगाजेतेअनेकहजारकोटिजेविमानतेमनासमुहेकरिनेव्याप्तएवुंजेदेवयानकेतांआकाशमार्गतेणेकरिनेउतर[illegible] किचंद्रमानामंडलनेपखालिनेमेरुपर्वतनामस्तकनेविषेरह्यांजेब्रह्मानुंस्थानकतेनेविषेप[illegible] ॥५॥ अनेते[illegible]

कनेविषेआविनेसीता१अलकनंदा२चक्षु३भद्रा४एरित्येनांजेचारनामतेणेकरिने चारप्रकारेभेदनेपामिएविजेगंगाते
जेतेत्यांथिचारेदिशप्रत्येचालतिथकिनदनेनदितेमनोपातिजेसमुद्रतेप्रत्येप्रवेशकरेछे ॥ ६ ॥ अनेतेमांसीतानामेजेगं
गातेतोब्रह्मानास्थानकथकिकेसराचलादिकनांजोशिखरतेमनेविषे पडेछेतोशिखरथकिहेठेहेठेस्रवातिथाकिगंधमादनप

सीतातुब्रह्मसदनात्केसराचलादिगिरिशिखरेभ्योऽधोऽधःप्रस्रवंतीगंधमादनमूर्द्धसुपतित्वाअंतरेणभ
द्राश्ववर्षप्राच्यांदिशिक्षारसमुद्रमभिप्रविशति ॥७॥ एवंमाल्यवच्छिखरान्निष्पतंतीततोऽनुपरतवेगा
केतुमालमभिचक्षुःप्रतीच्यांदिशिसरित्पतिंप्रविशति ॥८॥ भद्राचोत्तरतोमेरुशिरसोनिपतितागिरि
शिखराद्गिरिशिखरमतिहायशृंगवतःशृंगादवस्यंदमानाउत्तरांस्तुकुरूनभितउदीच्यांदिशिजलधिम
भिप्रविशति ॥ ९ ॥

वेतनामस्तकनेविषेपडिनेभद्राश्वरखंडनामध्यमांथइनेउगमणिदिशामांजेक्षारसमुद्रतेप्रत्येप्रवेशकरेछे ॥७॥ अनेएप्र
कारेमाल्यवानपर्वतनाशिखरथकिकेतुमालखंडनेसन्मुखपडातिएविजेचक्षुनांमेगंगातेजेतेत्यांथकिउतावलोछेवेगजेनो
एविथकिपश्चिमदिशनेविषेनदियुंनोपातिजेसमुद्रतेप्रत्येप्रवेशकरेछे ॥८॥ अनेभद्रानामेजेगंगातेजेतेमेरुपर्वतनामस्त
कथकिउत्तरदिशनेविषेकुमुदपर्वतनाशिखरउपरत्यपडेछेनेत्यांथिचालिथकिनिलपर्वतनाशिखरप्रत्येआवेछेनेत्यांथिचा

लिथकिश्वेतपर्वतनाशिखरमत्येआवेछेनेतेनोत्यागकरिनेशृंगवानपर्वतनाशिखरथकिउत्तरकुरुदेशनेसन्मुख होठि पड
तिथकिउत्तरादिशनेविषेजेक्षारसमुद्रतेप्रत्येप्रवेशकरेछे ॥ ९॥ अनेतेमजअलकनंदानांमेगंगाजेतेब्रह्मानास्थानकथ
किदक्षिणादिशनेविषेरह्यांजेघणांकपर्वतनांशिखरतेमनेउलंघिनेअनेअतिशेतित्रवेगेकारिनेनिसधहेमालय हेमकुटपर्व

तथैवालकनंदादक्षिणेनब्रह्मसदनाद्बहूनिगिरिकूटान्यतिक्रम्यहेमकूटाद्धैमकुटान्यतिरभसतररंहसालु
ठयंती भारतमाभिवर्षंदक्षिणस्यांदिशिजलधिमाभिप्रविशति ॥ १० ॥ यस्यांस्नानार्थंचागच्छतःपुंसः
पदेपदेऽश्वमेधराजसूयादीनांफलंनदुर्लभामितिअन्येचनदानद्यश्चवर्षेवर्षेसंतिबहुशोमेर्वादिगिरिदुहित
रःशतशः ॥११॥ तत्रापिभारतमेववर्षंकर्मक्षेत्रमन्यान्यष्टवर्षाणिस्वर्गिणांपुण्यशेषोपभोगस्थानानि
भौमानिस्वर्गपदानिव्यपदिशंति ॥१२॥

तनेउलंघिनेभरतखंडनेसन्मुखपडातिथकिदक्षिणादिशनेविषेजेक्षारसमुद्रतेप्रत्येप्रवेशकरेछे ॥१०॥ अनेएविनाबिजा
पणमेरुपर्वतआदिकथाकिउत्पन्नथयां एवाबहुप्रकारनानदतथानदियुं तेजेतेखंडखंडनेविषेसोएसोछे ॥ ११ ॥
अनेएनवखंडमांजेभरतखंडछेतेनेजकर्मक्षेत्रकहेछेकेतांशुभअशुभएवांजेकर्मतेतोभरतखंडनेविषेजथायछेअनेबिजा
जेआठखंडछेतेमनेतोपुण्येकरिनेस्वर्गनेपांम्याएवाजेपुरुषतेमनेस्वर्गसुखभोगवतेथकेजेपुण्यनोशेषभागरह्योतेने भो

ग॰वानांस्थानकछेएमकहेछे अनेपृथविनेविषेथयांएवांस्वर्गनांस्थानकछेएमकहेछे ॥ पणएमनेविषेनवुंशुभअशुभक र्मनथिथातुंनेजेभरतखंडनेविषेशुभकर्मकर्युंहोयतेनुंजेसुखरूपफलतेजेतेएआठखंडनेविषेभोगवायछे ॥१२॥ अने एआठखंडनेविषेरयाजेपुरुष मनेतोतेस्थलमांत्रेतायुगसमानकालवरतेछे तेपुरुषकेवाछेतोदशहजारछेपुरुषनेमांनेक रिनेआवरदानांवर्षजेमनांएवाछेअनेदेवतासरषासमर्थछेअनेदशहजारहाथिनाजेटलुछेबलजेमनेएवाछेअनेवज्रसर

एषुपुरुषाणांमयुतपुरुषायुर्वर्षाणांदेवकल्यानांनागायुतप्राणानांवज्रसंहननबलवयोमोदप्रमुदितमहा सौरतमिथुनव्यवायापवर्गवर्षधृतैकगर्भकलत्राणांतत्रतुत्रेतायुगसमकालोवर्त्तते ॥ १३ ॥ यत्रहदेव पतयःस्वैःस्वैर्गणनायकैर्विहितमहार्हणाःसर्वर्तुकुसुमस्तबकफलकिसलयश्रियोत्यंतंनम्यमानविटपल ताविटपिभिरुपशुंभमानरुचिरकाननाश्रमायतनवर्षगिरिद्रोणीषुत थाचामलजलाशये ॥

षुकठणजेशरिरतेनेविषेजेबलवयनेहर्षतेमणेकरिनेअतिहर्षेजुक्तनेमहासंभोगेजुक्तएवांछेजोडलांजेमनांएवाछेअनेसं भोगनेअंतेएकसोवर्षनिआवरदाबाकिरहेतारेधरयोछेएकगर्भजेमणेएवीछेस्त्रियुंजेमनिएवातेपुरुषछे ॥ १३ ॥ अने वलिजेएआठखंडनेविषेदेवतानापतिजेइंद्रादिकदेवतेजेतेपोतपोतानासेवकनागणनेविषेजेमुख्यसेवकतेमणे करिछे मोटिपूजाजेमनिएवाथकास्वछंदपणेविहारकरेछेतेकियास्थानकुंनेविषेविहारकरेछेतोसर्वऋतुनेविषेथयांजेपुष्प गुछ

फल नवपल्लव तेमनि जेसंमृद्धितेणेकरिनेअत्यंतनमिछेशाखाउंनेशाखानेआ[illegible]वेलियोजेमनेविषेएवोजेवृक्ष तेमणेकरिनेशोभतांएवांजेसुंदरवनतेमनेविषेरह्यांजेआश्रमरूपस्थानकतेनेविषेतथाखंडनापर्वतोना[illegible]गुफाउंते[illegible] षेविहारकरेछेतथाफुल्यांएवांजेनानाप्रकारनांनवांकमलतेमनासुगंधेकरिनेअतिशेहर्षनेपांम्याएवाजे राजहंसकलहं

पुविकचविविधनववनरुहामोदमुदितराजहंसजलकुक्कुटकारंडवसारसचक्रवाकादिभिर्मधुकरनिकरा कृतिभिरुपकूजितेषु[illegible]डादिभिर्विचित्रविनोदैःसुललितसुरसुंदरीणांकामकलिलविलासहासलीला ऽवलोकाकृष्टमनोदृष्टयःस्वैरंविहरंति ॥१४॥ नवस्वपिव[illegible]षुभगवान्नारायणोमहापुरुषःपुरुषाणांतद[illegible]अ हायात्मतत्त्वव्यूहेनात्मनाऽद्यापिसन्निधीयते ॥१५॥

सजलकुकुटकारंडवसार सनेचक्रवाकआदिकपक्षितेमणेतथाभमरानासमुहानिजातिनाजेभेदतेमणेशब्दायमांनकर्याएवाजे निर्मलजलाशय तेमनेविषेजलक्रिडादिकजेनांनाप्रकारनाविनोदतेमणेकरिनेविहारकरेछे ॥ अनेतेइंद्रादिकदेवकेवाछेतोअतिसुंदर एविजेदेव[illegible]तेमनाकामेकरिनेक्षोभपांम्याएवाजेविलासहासनेलिलायेसहितजोवुंतेमणेकरिने तणाइगयांछे मननेद्रष्टियोजेमनिएवाछे॥१४॥हेराजापरिक्षितमहापुरुषनेनारायणए[illegible]नामजेनुंएवाजेभगवानवासुदेवतेजेतेएनव खंडनेविषेरह्याएवाजेपुरुषतेमनाअनुग्रहनेअर्थेपोतानिमूर्त्तिनेसमुहेकरिनेहमणांसुधिपणसमिपेरह्याथकाजणायछे१५

अनेतेमांइलावृतखंडनेविषेतोसमर्थ एवाजेशिवतेजएकपुरुषछे पणबिजो नथिकेमतो भवानिजेपार्वतितेनाशा
पनुंजेनिमिततेनोजांणनारोजेपुरुषतेजेतेकोइपणतेइलावृतखंडनेविषप्रवेशनाथिकरतो ॥१६॥ अनेजेइलावृतखंडने
विषप्रवेशनोकरनारोजेपुरुषतेनेस्त्रीभावथैजायछेएजेकथातेनेनवमस्कंधनेविषेकेहेशुं ॥१७॥ अनेभवानिछेस्वामि
निजेमनेएवाजेस्त्रीयुंनागणनादशकरोड्य हजारतेमणेसर्वप्रकारेसेव्याएवाजेशिवतेजेतेचारछेमूर्त्तिजेनिएवानेमहापुरु

इलावृतेतु भगवान्भवएकएवपुमान्नत्थन्यस्तत्रापरोनिर्विशतिभवान्याःशापनिमित्तजो ॥१६॥ यत्प्र
वेक्षतःस्त्रीभावस्तत्पश्चाद्वक्ष्यामि ॥१७॥ भवानीनाथैःस्त्रीगणार्बुदसहस्रैरवरुद्ध्यमानोभगवतश्चतुर्मूर्ते
र्महापुरुषस्यतुरीयांतामसींमूर्तिंप्रकृतिमात्मनःसंकर्षणसंज्ञामात्मसमाधिरूपेणसन्निधाप्यैतदभिगृणन्
भवउपधावति ॥ १८॥ श्रीभगवानुवाच ॐनमोभगवतेमहापुरुषायसर्वगुणसंख्यानायानंतायाव्यक्ताय
नमइति ॥ १९ ॥

पएवाजेभगवानवासुदेवतेनितामसिएविजेसंकर्षणनामेचोथिमूर्त्तिपोतानिउत्पातिनुंकारणरूपएवितेनेपोताना मनने
विषेछेध्यानजेनुंएवुंजेरूपतेणेकरिनेसमिपेकरिनेआगलकेशुंजेआमंत्रतेनाजपनेकरताथकाउपासनानेकरेछे ॥१८॥
ॐनमोभगवतेकेतांषडगुणऐश्वर्यसंपन्नएवाअनंतजेसंकर्षणतेनेहुंजेतेनमस्कारकरुंछुंतेसंकर्षणकेवाछेतो महापुरुषछे

अनेंसर्वगुणनोछेप्रकाशजेथकिएवाछेअनेंअपारछेमाहिमाजेनोएवाजेतेसंकर्षणतेनेहुंजेतेनमस्कारकरुंछूंएमंत्रनोजप
करेछेनेआप्रकारेस्तुातनेकरेछे ॥१९॥ हेभजन्यकेतांभजनकरवाजोग्यएवाभगवानशरणरूपछेचरणकमलजे मनुंए
वाजेतमेतेतमनेहुंजेनेभजुंछूंनेतमेकेवाछेतोसमग्रएवाजेऐश्वर्यादिकषटगुणतेनापरमआश्रयछोअनेपोतानाभक्तजन
नेविषेअतिशेप्रगटकरयुछेभूतप्राणिमात्रनुंरक्षानुंकरनारुंएवुंपोतानुंस्वरूपतेजेणेएवाछे ॥ अनेपोतानाभक्तजननेज

भजेभजन्यारणपादपंकजंभगस्यकृत्स्नस्यपरंपरायणभक्तेष्वलंभावितभूतभावनंभवापहंत्वाभवभाव
मीश्वरं ॥२०॥ नयस्यमायागुणचित्तवृत्तिभिर्न्निरीक्षतोह्यणवपिदृष्टिरज्यते० ॥ ईशेयथानोजितमन्यु
रंहसांकस्तंनमन्येतजिगीषुरात्मनः ॥२१॥ असदृशोयःप्रतिभातिमाययाक्षीबेवमध्वासवताम्रलोचनः॥
ननागवध्वोऽर्हणईशिरेह्रियायत्पादयोःस्पर्शनधर्षितेंद्रियाः ॥२२॥

न्ममृत्युरूपसंसारतेनानाशकरनाराछोअनेजेअभक्तछेतेमनेजन्ममृत्युनापमाडनाराछो नेईश्वरकेतांसर्वनानियंताए
वाजेतमेतेतमनेहुंजेतेभजुंछु ॥२०॥ हेभगवत्तमेजेतेआविश्वनेनियममांराषवानेअर्थेजुओछोतोपणतमारिद्राष्टिजे
तेमायानागुणजेविपयने चित्तवृत्तिजेइंद्रियोतेमणेकरिने अणुमात्रपणनथिलेपातिअनेनाथिजीत्योक्रोधनोवेगजेमणेए
वाजेअमेतेअमारिद्राष्टिजेतेजेमाविषयनेइंद्रियोयेकरिनेलेपायछेतेमतमारिद्राष्टिजेनेनथिलेपातिएकारणपणामाटेपोता
नांजेइंद्रियोतेमनेजितवानेइछतोएवोजेमुमुक्षुतेजेतेएवाजेतमेतेतमनेकोणनमांनेसर्वेमाने ॥२१॥ अनेअसतजेदृ

दिकतेनेविषेछेद्रष्टिजेनिएवोजेदेहाभिमांनिपुरुषतेनेतमेजेतेमायायेकरिनेउनमतनिपेठेभयंकरजणाओछो तथासुरा
नेमद्यतेनेपांनेकरिनेअतिशेरातांथयांछेनेत्रजेनांएवाहोयनेशुंएमजणाओछोपणतमेएवानथिअनेजेतमाराचरणारविं
दनापुजनसमयनेविषेतमाराचरणारविंदनोजेस्पर्शतेणेकरिनेमोहपांम्युंछेमनजेमनुंएविजेनागनिस्त्रीयुंतेजेतेलज्जाये
करिनेतमाराभुजादिकअंगनापुजननेविषे समर्थनथातिहवियुं एवाजेतमे तेतमनेकोणनमाने ॥ २२ ॥

यमाहुरस्य स्थितिजन्मसंयमंत्रिभिर्विहीनंयमनंतमृषयः ॥ नवेदसिद्धार्थमिवक्वचित्स्थितंभूमंडलंमूर्द्ध
सहस्रधामसु ॥२३ ॥ यस्याद्यआसीद्गुणविग्रहोमहान्विज्ञानधिष्ण्योभगवानजःकिल ॥ यत्संभवोऽहं
त्रिवृतास्वतेजसावैकारिकंतामसमैंद्रियंसृजे ॥ २४ ॥

अनेऋषिजेवेदनामंत्रतेजेतेजेतमनेआविश्वनिस्थितिउत्पतिनेप्रलयतेनाहेतुएवानेकहेछेअनेवलिजेतमनेउत्पातिस्थि
तिनेप्रलयतेनाहेतुजेत्रणगुणतेणेरहितनेअनंतएवानेकहेछे ॥ अनेहजारएवांजेमस्तकनेरूपजेस्थानकतेमनेविषे
क्यांकएकदेशमांसरसवनादांणानिपेठेरह्युंएवुंजेभूमंडलतेनाभारनेजेनाथिजांणता एवाजेतमेतेतमनेहुंजेतेनमस्कार
करुंछूं ॥२३॥ अनेहेभगवनगुणात्मकएवुंजेमहतत्वतेजेतेजेतमारोपेहेलोदेहथातोहवोतेमहतत्वकेवुंछेतोविज्ञानजे
शुद्धसत्वतेछेआश्रयजेनोएवुंछेकेतांविष्णुरूपछे ॥ अनेतेजेमहतत्वतेजेतेसमर्थएवानेशुद्धरजोगुणात्मकएवाजेब्रह्मा

तेरूपथातुंहवुंअने ब्रह्माथकि तमोगुणात्मक एवोजेहुं तेहुंजेतेथातोह हुंजेते त्रिगुणात्मकनेपोतानिविभूति
रूपजेअहंकारतेणेकरिनेदेवताभूतनेइंद्रियोतेनाजेसमुहतेने जुंछूं ॥ २४॥ अनेमहतत्वब्रह्माहुंअहंकारदेवभूतनेइं
द्रियोएजेसर्वेश्रमेतेजेतेसूत्रेकरिनेबांध्याएवाजेपक्षितेमनिपेठेमहात्माएवा जेत तेतमारेवशरह्याथकाजेतमाराअनुग्र
हथकिआब्रह्मांडनेसृजियेछैये ॥ २५ ॥ हेभगवन्गुणसर्गनेविषेमोहनेपांम्योएवोजेआजनतेजेतजेतमेनिरमिएवि

एतेवयंयस्यवशेमहात्मनःस्थिताः [illegible] ॥ महानहंवैकृततामसेंद्रियाःसृजामसर्वेयदनु
ग्रहादिदं ॥२५॥ यन्निर्मितांकर्ह्यपिकर्मपर्वणींमायांजनोऽयंगुणसर्गमोहितः ॥ नवेदनिस्तारणयोगमं
जसातस्मैनमस्तेविलयोदयात्मने ॥२६॥ इतिश्रीभागवतेमहापुराणेपंचमस्कंधेसप्तदशोऽध्यायः १७
॥ श्रीशुकउवाच तथाचभद्रश्रवानामधर्मसुतस्तत्कुलपतयःपुरुषाभद्राश्ववर्षेसाक्षाद्भगवतोवासुदेवस्य

नेकर्मनिजेग्रंथियोतेमनेपमाडनारिए विजे तेनेक्यारेयपणनथिजांणतोतोतेमायानेतरवानोजेउपायतेनेतोयथा
र्थपणेकरिनेक्यांथिजाणेएरित्येजगतनिउत्पातिस्थितिनेप्रलयतेनोकारणरूपछे आत्माजेनोएवाजेतमेतेतमनेहुंजेते
नमस्कारकरुंछूं२६एरित्येश्रीमद्भागवतनामेजेमोटुंपुराणपरमहंसनिसंहितारूप नेव्यासजिनुंकरेलुंतेनेविषेजेपंचम
स्कंधतेमांजेभूगोलनुंवर्णनतेनेविषेसतरमोअध्यायजे थयो ॥१७॥ हवेशुकजिजेतेराजापारिक्षितप्रत्येकहेछेहेराजन्

तेमजभद्राश्वखंडनेविषेभद्रश्रवानामेजे धर्मप्रजापतिनोपुत्रतथातेभद्रश्रवानासेवकएवाजेपुरुषएसर्वेजेतेसाक्षातभग वानजेवासुदेवतेनिहयग्रीवछेनांम जेनुंएविनेधर्मरूपएविनेपोतानेप्रिय एविमुरतितेनेपरमसमाधियेकरिनेपोतानेस मिपेकरिनेमंत्रनेउचारणकरताथकाउपासनाकरेछे ॥ १॥ हवेभद्रश्रवाजेतेपोतानासेवकेसहितथकाहयग्रीवभगवान प्रत्येआनिरित्येबोलेछे ॥२॥ ॐनमोभगवतेकेतांषटगुणऐश्वर्यसंपन्नएवाहयग्रीवजेतमेतेतमनेहुंजेतेनमस्कारकरुंछूं

प्रियांतनूंधर्ममयींहयशीर्षाभिधानींपरमेणसमाधिनासन्निधाप्येदमभिगृणंतउपधावति॥१॥भद्रश्रवसऊ चुः॥२॥ॐनमोभगवतेधर्मायात्मविशोधनायनमइति॥३॥अहोविचित्रंभगवद्विचेष्टितंघ्नंतंजनोऽयंहिमिष न्नपश्यति ॥ ध्यायन्नसद्यर्हिविकर्मसेवितुंनिर्हृत्यपुत्रंपितरंजिजीविषुः॥४॥वदंतिविश्वंकवयःस्मनश्वरंपश्यं तिचाध्यात्मविदोविपश्चितः॥तथाऽपिमुह्यंतितवाजमायया सुविस्मितंकृत्यमजंनतोऽस्मितं ॥ ५ ॥

तेतमेकेवाछोतोधर्मरूपछोनेममुक्षुजननाअंतःकरणनेशुद्धकरनाराएवाजेतमेतेतमनेहुंजेतेनमस्कारकरुंछूं ॥३॥ अ होइतिआश्चर्येआजेभगवानानिचेष्टातेआश्चर्यकारिछेतेशुंतोआजेजनतेजेतेजोतोथकोपणपोतानेनाशकरतोएवोज मृत्युतेनेनथिजोतोअनेअसतकेतांतुछएवुंजेविषयसुखतेनेसेववानेअर्थेविकर्मजेपापकर्मतेनुंजध्यानकरतोथकोमरिग योजेबालकतथावृद्धएवोपितातेनेबाळिनेआविनेतेधनेकरिनेपोतेजीववानेईछेछेपणएमनथिजांणतोजेआमारिगयातारे हुंपणमरिजाइशएमोटुंआश्चर्यछे ॥४॥ तारेतमेकेशोजेअज्ञानिहोयतेनजुवेएमांशुंआश्चर्यछेतोत्यांकहियेछैयेजेहेअ

जन्माअध्यात्मनाजांणनारानेविवेकि एवाजेकेटलाकज्ञानिपुरुषछेतेजेतेशास्त्रदृष्टियेकरिनेआविश्वनेनाशवंतकहेछे नेनाशवंतदेखेछेतोपणतमारिमायायेकरिनेमुझायछे एजेतमारुंचरित्र तेजेतेअतिशेआश्चर्यकारिछे एकारणपणामाटेशास्त्रादिकनाजेश्रमतेनोत्यागकरिनेअजन्माएवाजेतमेतेतमनेअमेजेतेनमस्कारकरियेछैये ॥ ५ ॥ ॥ अनेहेभगवन्आजगतनिजेउत्पातिस्थितिनेप्रलयतेरूपजेकर्मतेजेतेअकर्त्तानेआवरणेरहितएवातमेछोतोपणतमने

विश्वोद्भवस्थाननिरोधकर्मतेत्द्द कर्तुरंगीकृतमप्यपावृतः ॥ युक्तंनाचित्रंत्वयिकार्यकारणेसर्वात्मनिव्यतिरिक्तेचवस्तुतः ॥६॥ वेदान्युगांतेतमसातिरस्कृतान्रसातलाद्योनृतुरंगविग्रहः ॥ प्रत्याददे ब्रह्मणेऽभियाचतेतस्मैनमस्तेऽवितथेहितायतइति ७हरिवर्षेचापिभगवान्नरहरिरूपेणास्ते ८तद्रुपग्रहणनिमित्तमुत्तरत्राभिधास्ये ॥९॥

वेदतेणेअंगिकारकर्युंछेतेतमारेविषेजुक्तछेपणआश्चर्यकारिनथिकेमजेतमेतोसर्वनाआत्माछो नेसर्वकारजानिउत्पातिनाकारणछोनेतमेतमारेस्वरूपेकरिनेसर्वथकिपृथकछो ॥६॥ हेभगवान्नमेजेतेमनुष्यनेतुरंगतेरूपछेदेहजेनोएवाथकाप्रलयनेविषेतामासिएवाजेमधुनेकैटभएवेनामेदैत्यतेमणेहरयाएवाजेवेदतेमनेरसातलथकि लेइआविनेतेवेदनेजाचताएवाजेब्रह्मातेनेपाछाआपताहवातेसत्यसंकल्पजेतमेतेतमनेअमेजेतेनमस्कारकरियेछैये ॥७॥ हवेशुकाजिकहेछेहेराजापरिक्षित्हरिवर्षखंडनेविषेपणभगवानजेतेनृसिंहरूपेकरिरह्याछे ॥८॥ अनेतेनृसिंहरूपग्रहणकरवानुं

जेनिमित्तते नेआगलसप्तमस्कंधनेविषेप्रह्लादनाचरित्रमांहुंजेतेकहिश ॥९॥ अनेपोतानेअतिशेवालुंएवुंजेतेनृसिं
रूपतेनेप्रह्लादजीजेतेतेहरिवर्षखंडनारेनाराजेपुरुषतेमणेसहितथकाफलनिइछायेरहित नेअव्यभिचारिएवोजे भक्ति
योगतेणेकरिनेसेवेछेअनेआआगल्यकहेशुंजेवचनतेनुंउचारणकरेछे ॥ तेप्रह्लादकेवाछेतोमहापुरुषजेभगवानवासु
देवतेनाजेगुणतेमनेरह्यानापात्ररूपछेअनेमोटाभगवदिछेअनेदैत्यदानवुंनुजेकुलतेनेतिर्थरूपकरेएवोछे स्वभावने

तद्यितंत्र्पंमहापुरुषगुणभाजनोमहाभागवतोदैत्यदानवकुलतीर्थीकरणशीलाचरितःप्रह्लादोऽव्यव
धानानन्यभक्तियोगेनसहतद्वर्षपुरुषैरुपास्तेइदंचोदाहरति ॥१०॥ ॐनमोभगवतेनरसिंहायनमस्तेज
स्तेजसे आविराविर्भववज्रनखवज्रदंष्ट्रकर्माशयान्रंधयरंधय तमोग्रस ॐस्वाहाअभयमभयमात्मनिभू
यिष्ठाॐक्ष्रौं ॥ ११ ॥

आचरणतेछेजेनुंएवाछे ॥१०॥ ॐनमोभगवतेकेतांसमर्थएवानृसिंहजेतमेतेतमनेहुंजेतेनमस्कारकरुंछुंअनेतेजनापण
तेजकेतांसूर्यादिकजेतेजस्विदेवतेमनापणप्रकाशकएवाजेतमेतेतमनेहुंजेतेनमस्कारकरुंछुं अनेतमेजेतेप्रगटथाओ
प्रगटथाओअनेहेवज्रनखहेवज्रदंष्ट्रतमेजेतेअमारिजेकर्मवासनाउंतेमनेबालिनांखोबालिनांखो अनेअमारुजेअज्ञान
तेनेगलिजाओगलिजाओअनेहुंजेतेजेमअतिशेनिर्भयथाउंतेमतमेजेतेमाराआत्मानेविषे निवासकरोॐस्वाहाॐ

स्वाहाएरित्येमंत्रनुंउचारणकरेछे॥११॥अनेवलितेप्रह्लादजेतेकहेछेजेआजेविश्वतेनुंकल्यांणथाओअनेखलपुरुषजेते खलपणानोत्यागकरोअनेसर्वभूतप्राणिमात्रजेतेबुद्धियेकरिनेपरस्परएकएकनाशुभनुंजाचिंतवनकरो ॥ अनेतेसर्वेभूतप्राणिमात्रनुंजेमनतेजेतेशमदमादिकजेकल्यांणनांसाधनतेमनेभजोअनेआमारिजेमतितेजेतेनिष्कामथकिभगवाननेविषेप्रवेशकरो ॥१२॥ अनेअमारेसंगजेतेक्यांईयेपणमांथाओअनेजोसंगथायतोभगवानछेवालाजेमनेएवाजे

स्वस्त्यस्तुविश्वस्यखलःप्रसीदतांध्यायंतुभूतानिशिवंमिथोधिया ॥ मनश्चभद्रंभजतादधोऽक्षजआवेश्यतांनोमतिरप्यहैतुकी ॥१२॥ माऽगारदारात्मजवित्तबंधुषुसंगोयदिस्याद्भगवत्प्रियेषुनः ॥ यःप्राणवृत्त्यापरितुष्टआत्मवान्सिद्ध्यत्यदूरान्नतथेंद्रियप्रियः ॥ १३ ॥ यत्संगलब्धंनिजवीर्यवैभवंतीर्थंमुहुःसंस्पृशतांहिमानसं ॥ हरत्यजोंऽतःश्रुतिभिर्गतोंऽगजंकोवैनसेवेतमुकुंदविक्रमं ॥१४॥

साधुतेमनेविषेजथाओपणघरस्त्रीपुत्रधननेबंधुतेमनेविषेमांथाओकेमजेजेपुरुषआत्मानिष्ठछे नेआहारमात्रेकरिनेजसंतोषमांनेछेतेपुरुषजेतेजेमतत्कालसिद्धिनेपांमेछे ॥ तेमइंद्रियोनाविषयछेवाहालाजेनेएवोजेगृहादिकनेविषेआसक्तपुरुषतेजेतेसिद्धिनेनाथपांमतो ॥१३॥ अनेभगवाननेवाहालाजेसाधुतेनासंगथकिपांम्युंनेअसाधारणछेमहिमानुंअतिशेपणुंजेनुंएवुंजेभगवाननुंचरित्रतेनेश्रवणादिकेकरिनेसेवताएवाजेपुरुषतेमनाहृदयने पांम्याएवाजेभगवानतेजेते

तेमनामननाजेमलतेनेहरेछे ॥ अनेतीर्थजेगंगादिकतेनेवारंवारसेवताएवाजेपुरुषतेमनादेहनोजेमलतेनेजतेगंगादि
कतीर्थजेतेहरेछेपणमननामलनेनथिहरतुंएवाजेसाधुतेमनेकोणनसेवे १४ अनेजेपुरुषनेभगवाननेविषेनिष्कामएविभ
क्तिछेतेपुरुषनेसर्वदेवजेतेधर्मज्ञानादिकजेसर्वेगुणतेमणेसहितथकानित्येवसेछेअनेअसतएवुंजेविषयसुखतेनेविषेमनो
रथेकरिनेबाहेरधोडतोएवोनेभगवाननेविषेभक्तियेरहितएवोजेपुरुषतेनेमोटागुणजेज्ञानवैराग्यादिकतेजेतेक्यांथिहोय

यस्यास्तिभक्तिर्भगवत्यकिंचनासर्वैर्गुणैस्तत्रसमासतेसुराः ॥ हरावभक्तस्यकुतोमहद्गुणामनोरथेनास
तिधावतोबहिः ॥१५॥ हरिर्हिसाक्षाद्भगवञ्छरीरिणामात्माझषाणामिवतोयमीप्सितं ॥ हित्वामहांस्तं
यदिसज्जतेगृहेतदामहत्त्वंवयसादंपतीनां ॥१६॥ तस्माद्रजोरागविषादमन्युमानस्पृहा भयदैन्याधिमूलं ॥
हित्वागृहंसंसृतिचक्रवालंनृसिंहपादंभजताकुतोभयमिति ॥१७॥

नजहोय १५ अनेभक्तजननिपिडानाहरनाराएवाजेसाक्षातभगवानतेजेतेदेहधारिमात्रनाआत्माछेकेतांजीवनरूपछेजे
मझषजेमिनतेमनेवांछितएवुंजेजलतेजेतेआत्माछेतमएवाजेभगवानतेनोत्यागकरिनेजोगृहनेविषेआसक्तथायछेतो
तेपुरुषअतिशेमोटोकेहेवातोहोयतोपणतेनिजेमोटयपतेजेतेअवस्थायेकरिनेजछेपणज्ञानादिकेकरिनेनथि ॥ जेमदंप
तिजेस्त्रीनेपुरुषतेनिजेमोटयपतेअवस्थायेकरिनेजकेहेवायछेतेम १६ तेकारणपणामाटेघरनोत्यागकरिनेअनेनथिक्यां

इथकिभयजेमांएवुंजेनृसिंहजीनुंचरणकमलतेनेतमेसर्वेजेतेजोएरित्येतेहरिवर्षखंडनाजेजनतेप्रत्येप्रह्लादजिकहेछे तेघरकेवुंछेतोतृष्णाआसक्तिदुःखक्रोधमानस्पृहाभयदीनपणुंनेआधिव्याधितेमनुंकारणछेअनेसंसृतिजेजन्ममरणादिकतेमनुंछेनिरंतरपणुंजेथकिएवुंघरछे ॥१७॥ हवेशुकजिकहेछेहेराजन्केतुमालखंडनेविषेभगवानजेतेकामदेवस्वरूपेकरिनेरह्याछेतेशानेअर्थेरह्याछेतोलक्ष्मिजिनाप्रियकरवानिइछायेकरिनेतथासंवत्सरनामेजेप्रजापतितेनापुत्रजेदि

केतुमालेऽपिभगवान्कामदेवस्वरूपेणलक्ष्म्याःप्रियचिकीर्षयाप्रजापतेर्दुहितॄणांपुत्राणांतद्वर्षपती
नांपुरुषायुषाऽहोरात्रपरिसंख्यानानांयासांगर्भामहापुरुषमहास्त्रतेजरोद्वेजितमनसांविध्वस्ताव्य
सवःसंवत्सरांतेविनिपतंति ॥१८॥

वसनाअभिमानिदेवनेपुत्रियुंजेरात्रिनिअभिमानिदेवताउंतेमनाप्रियकरवानिइछायेकरिनेरह्याछे ॥ अनेतेसंवत्सरप्रजापतिनापुत्रनेपुत्रियुंतेकेवांछेतोतेकेतुमालखंडनापतिछे अनेपुरुषनिआवरदाजेसोवरसतेणेकरिनेजेदिवसनेरात्रियुंतेमणेकरिनेछेगणनाजेमनिएवाछेकेतांबेमलिनेछात्रिशहजारछे ॥ अनेमहापुरुषजेभगवानवासुदेवतेनुंमहास्त्रजेसुदर्शनचक्रतेनेतजेकरिनेउद्वेगेजुक्तछेमनजेमनांएविजेतेसंवत्सरप्रजापतिनिअढारहजारपुत्रियुंतेमनाजेगर्भतेजेतेते सुदर्शनचक्रनेतेजेकरिनेनाशपांम्याथकानेप्राणेरहितथका वरसनेअंतेपडिजायछेमाटेछात्रिशहजारजरहेछेपणवधता

नथि ॥१८॥ अनेअतिशेमुंदरजेगातितेणेकरिनेजेविलासतेणेकरिनेशोभतुंनेसुंदरएवुंजेमंदहास्यतेणेसहितजेजोवुं
तेरूपजेलिलातेणेकरिनेकांइकउंचुंथयुंजेसुंदरभ्रुमंडलतेणेकरिनेरुडुंजेमुखारविंदतेनिशोभायेकरिनेलक्ष्मीजीनेरमाड
ताथकातेभगवानजेतेपोतानांजेइंद्रियोतेनेरमाडेछे ॥ १९ ॥ अनेमायामयएवुंजेतेभगवाननुंरूपतेनेरमादेविजेतेरा

अतिवसुललितगतिविलासविलसितरुचिरहासलेशावलोकलीलयाकिंचिदुत्तंभितसुंदरभ्रूमंडलमुभगव
दनारविंदश्रियारमांरमयन्निंद्रियाणिरमयते ॥१९॥ तद्भगवतोमायामयरूपंपरमसमाधियोगेनरमादेवी
संवत्सरस्यरात्रिषुप्रजापतेर्दुहितृभिरुपेताऽहस्सुचतद्भर्तृभिरुपास्तेइदंचोदाहरति ॥२०॥ ॐह्रांह्रींह्रुं
ॐनमोभगवतेहृषीकेशायसर्वगुणविशेषैर्विलक्षितात्मनेआकूतीनांचित्तीनांचेतसांविशेषाणांचाधिपत
येषोडशकलायछंदोमयायान्नमयायामृतमयायसर्वमयायसहसेओजसेबलायकांतायकामायनमस्तेउ
भयत्रभूयात् ॥ २१ ॥

त्रियुंनेविषेसंवत्सरप्रजापतिनिजेअढारहजारपुत्रियुंतेमणेसाहितथकांपरमसमाधियोगेकरिनेसेवेछेअनेदिवसुनेविषे
तेमनापतिजेसंवत्सरप्रजापतिनाअढारहजारपुत्रतेमणेसाहितथकांसेवेछेअनेआवचननुंउचारणकरेछे ॥ २० ॥ ॐ
ह्रांह्रींह्रुंनमोभगवतेकेतांभगवानएवाकांमदेवरूपजेतमेतेतमनेहुंजेतेनमस्कारकरुंछूंतेतमेकेवाछोतोइंद्रियोनानियं

ताछोनेसर्वएवागुणविशेपजेश्रेष्टवस्तुतेमणेजुक्तछेआत्माजेनोएवाछोअनेज्ञानइंद्रियोकर्मेंद्रियोनेअंतःकरणतेमनात
थातेमनाजेविषयतेमनाअधिपतिछोअनेअगियारइंद्रियोनेपांचविपयएसोलह्लेकलाउंजेनिएवाछोअनेछंदोमयकेतां
वेदोक्तएवांजेकर्मतेमणेकरिनेपांमवाजोग्यछो ॥ अनेअन्नमयकेतांअन्नेकरिनेछेपुष्टिजेनिएवाछोअनेपरमानंदरूपछो
अनेसर्वमयकेतांसर्वनेगोचरएवाछो ॥ अनेसहजेमननिशक्तिनेउर्जजेज्ञानेंद्रियोनिशक्तिनेबलजेकर्मेंद्रियोनिशक्तिते
मनाहेतुछोअनेकांतकेतांमनोहरमूर्तिएवाजेतमेंतेतमनेसर्वप्रकारेनमस्कारथाओ ॥ २१ ॥ हेभगवनआजगतने

स्त्रियोव्रतैस्त्वाहृषिकेश्वरंस्वतोत्ह्याराध्यलोकपतिमाशासतेऽन्यं ॥ तासांनतेवैपरिपांत्यपत्यंप्रियंधना
यूंषियतोऽस्वतंत्राः ॥२२॥ सवैपतिःस्यादकुतोभयःस्वयंसमंततःपातिभयातुरंजनं ॥ सएकएवेतरथामि
थोभयंनैवात्म्लाभादधिमन्यतेपरं ॥२३॥

विषेजेस्त्रियुंछेतेजेतेइंद्रियोनानियंतानेस्वतःसिद्धरह्या एवापतिजेतमेतेतमनेव्रतेकरिनेआराधिनेतमविनाबिजापाति
नेतमपासेमागेछेतेपतिजेतेतेस्त्रीयुनेवालाजेपुत्रधननेआयुषतेमनेरक्षणकरवानेअर्थेनाथिसमर्थथाताजेकारणपणामा
टेतमविनाजेबिजापतितेजेतेपोतेपरतंत्रछेतेबिजानिशारक्षाकरशे ॥२२॥ अनेहेप्रभोजेपोतानेनथिक्यांईथकिभयजे
नेएवोहोयअनेभयेकरिनेआतुरएवांजेजनतेनेसर्वप्रकारेरक्षाकरिसकेएवोजेहोयतेजपतिकेवायछेतेएप्रकारनापतितो

तमेएकछोपणबिजोकोयनथि ॥ अनेजेतमेजेतेआत्मलाभथकिविजुंआधिकनाथिमांनताकेतां तमेपोतावतेजसुखिया
छोपणाबि ।कोयथकितमेसुखनेनथिईछताअनेजेबिजाथाकिसुखनेईछेछे तेतोपरतंत्रछेनेजेपरतंत्रछेतेनेतोपरस्पर
क कथकिएकएकनेभयथायछे ॥२३॥ हेभगवन्जेस्त्रीजेतेस्वतंत्रनेआनंदमूर्त्तिएवाजेतमे तमाराचरणकमलनापु
जननेई पणबिजाफलनेनईछेतेस्त्रीजे सर्वकामनेविषेलंपटछेके सर्वकामनेपामेछे अनेतमविनाबिजाफलनेपामवा

यातस्यतेपादसरोरुहार्हणंनिकामयेत्साऽखिल मलंपटा ॥ तदेवरासीप्सितमीप्सितोऽर्चितोयद्भग्नया
च्ञा [redacted] ते ॥२४॥ मत्प्राप्तयेऽजेशसुरासुरादयस्तप्यंतउग्रंतपऐंद्रियेधियः ॥ ऋतेभवत्पाद
परायणान्नमांविंद यहंत्वद्धृद यतोऽजित ॥२५॥

नेईछ्य थकाजोतमेपुज्या तोतमेजेतेतेजेईछ्युंहोयतेजएकफलनेआपोछोनेजेफलने भोगाविरह्यापछेनाशथईगयो
छेजाचितपदार्थजेनोएविजेतेस्त्रीतेजेतेअतिशेदुःखनेपामेछे ॥२४॥ अनेतमेकेशोजेमारा जननेविषेसर्वकामनिप्रा
 ांथिथायजेकामार्थिछेतेतोतमनेजसेवेछेतोत्यांकहुछुंहेभगवनइंद्रियोसंबंधिजेविषयसुखतेने विषेछेबुद्धि मानि
एवा ब्रह्माशिवादिकदेवतथादे नेमनुष्यादिकतेजेतेतत रिप्राप्तिनेअर्थेउग्रएवुंजेतपतेनेकरेछेतोपण तमाराचर
णकमलनोआश्रयकर्याविनामुनेनथिपांमताकेतांतमारिकृपाकटाक्षेकरिनेपमायएविजेसमृद्धियुं तेमनेनथिपांमताते

कारणपणामाटेहेअजिततमारेविषेजछेहृदयजेनुंएविहुंजेतेछूंएहेतुमाटेजेतमारोसेवकहोयतेनेजहुंजेतेजोउंछूंपणावि
जानेनाथिजोति ॥२५॥ अनेहेप्रभोहेअच्युतजेनाभजनविनाकांईपुरुषार्थसिद्धनाथिथातोएवाजेतमेतेतमेजेतेजेत
माराहस्तकमलनेभक्तजननामस्तकनेविषेकृपायेकरिनेमुकताहवातेतमाराहस्तकमलनेमारामस्तकनेविषे पणतमेजे
तेमुकोतेतमारुहस्तकमलकेवुंछेतोसर्वकामनुंआपनारुछेमाटेभक्तजनतेमणेस्तुतिनेकरयुंछे अनेमारेविषे मारोअना
दरतोनथिकेमजेहेवरेण्यकेतांवरवाजोग्यतमेजेतेतमारावृक्षस्थलनेविषेमुनेचिन्हरूपेकरिनेधारोछो एकारण णामाटे

सत्वंममाप्य च्युतशीर्ष्णिवंदितंकरांबुजंयत्त्वदधायिसात्त्वतां ॥ विभर्षिमालक्ष्मवरेण्यमाययाकईश्वर
स्येहितम् हितुंविभुरिति ॥२६॥ रम्यकेचभगवतःप्रियतमंमात्स्यमवताररू तद्वर्षपुरुषस्यमनोःप्राक्प्रद
र्शितंसइदानीमपिमहताभक्तियोगेनाराधयतीदंचोदाहरति ॥ २७ ॥ ॐनमोभगवतेमुख्यतमायनमः
सत्त्वायप्राणायौजसेसहसेबलायमहामत्स्यायनमइति ॥२८॥

ईश्वरएवाजेतमेतेतमारुंमायायेकरिनेजेचेष्टिततेनेविचारकरवानेकोणसमर्थथायकोयनथाय ॥२६॥ हवेशुकजीकहे
छेहेराजन्रम्यकखंडनेविषेभगवाननुंमछावतारसंबंधिजेरूपतेजेतेरह्युंछेतेकेवुंछेतोते रम्यकखंडनोपतिजेमनुतेनेअ
तिशेकालुंछेनेपूर्वमनुंनेभगवानेदेखाडयुंछेएवुंजेतेमछरूपतेनेतेमनुंजेतेहमणांसुधिपणमोटेभक्तियोगेकरिनेआराधेछे
अने आवचननुंउच्चारणकरेछे २७ ॐनमोभगवतेकेतांभगवानएवामहामछजेतमेतेतमनेहुंजेतेनमस्कारकरुंछूंतेतमेके

वाछेतो१ वसत्वमूर्त्तिछोनेअतिशेमुख्यप्राणजेसूत्रात्मातेरूपछो॥ अनेजेजजेइंद्रियोनिशक्तिसहजेमनानिशक्तिनेबलजे देहानिशक्तितेनाकारणएवाजेतमेतेतमनेहुंजेतेनमस्कारकरुंछूं२८ हेभगवान्मोटाछेवेदरूपनादजे एवाजेतमेतेतमे जेतेसमग्रलोकपालजेइंद्रादिकतेमणेनथिदिठुंरूपजेनुंएवाथकाआविश्वनेमांहिनेबाहेरगति करोछो एवासमर्थजेतमेते तमेजतेवेदवाणिनेविषेजे ब्राह्मणादिकनामंत्रतेणेकरिनेआविश्वनेनियममांराषताहवा जेमनरजेतेकाष्टनिस्त्रीनेवशरा षेछेतेम ॥२९॥ तारेतमेकेशोजेइंद्रादिकजे तेलोकपालछेमाटेआविश्वनेवशराषेछेहुंक्यांरापुंछूंतोत्यांकहुंछूंहेप्रभोमछ

अंतर्बहिश्च॥ लोकपालैरदृष्टरूपोविचरस्युरुस्वनः ॥ सईश्वरस्त्वंयइदंवशेनयन्नाम्नायथादारुमयीं नरःस्त्रियं॥२९॥ यंलोकपालाःकिलमत्सरज्वराहित्वायतंतोऽपिपृथक्समेत्यच ॥ पातुंनशेकुर्द्विपदश्चतु ष्पदःसरीसृपंस्थाणुयदत्रदृश्यते ॥३०॥ वान्युगांतार्णवऊर्मिमालिनिक्षोणीमिमामोषधिवीरुधांनिधिं मयासहोरुक्रम तेजओजसे तस्मैजगत्प्राणगणात्मनेनमइति ॥३१॥

रजे वारकाउत्कर्षनुंसहननकरवुंतेरूपछेज्वरतेजेमनेएवाजेइंद्रादिकलोकपालतेजेतेजतमारोत्यागकरिनेअनेएसर्वेभे गाथईनेपृथक्पृथक्जतननेकरताथकापणबेपगवालातथाचारपगवालातथाजंगमतथास्थावरएसर्वेजेनेविषेदेषायछे एवुंजेआजगत तेमांकोईनिपणरक्षाकरवानेअर्थेसमर्थनथिथातामाटेसर्वेनेवशमांराषनारातथारक्षानाकरनारा तमेज छोपणबिजोकोयनथि ॥३०॥अनेलेहेरयोनाछेसमुहजेनेविषेएवोजेप्रलयकालनोसमुद्रतेनोविषेतमेजेतेऔषाधिनेवेलि

ोतेमनोआश्रयरूपएविजेआएथवितेनेहुंसहितधारणकरिनेघणेकपराक्रमेजुक्तथकाविचरताहवाएवाजेतमेतेतमने
हुंजे नमस्कारकरुंछूंतेतमेकेवाछोतोअजन्माछोनेजगतनाप्राणनोजेसमुहतेनानियंताछो ॥३१॥ हवेशुक छे
हेराजन्हिरण्मयखंडनेविषेपणभगवानजेतेकु तनुनेधरताथकावसेछेतेभगवाननिआतिशेवालिजेतेकूर्ममूर्त्ति तेनेपि
तृगणनोअधिपतिएवोजेअर्यमातेजेतेतोहिरण्मयखंडनारेहेनाराजेपुरुषतेमणेसाहितथकोसेवेछे अनेआमंत्रनेजपेछे३२

हिरण्मयेऽपिभगवान्निवसतिकूर्मतनुंबिभ्राणस्तस्यतत्प्रियतमांतनुमर्यमासहवर्षपुरुषैःपितृगणाधिपति
रुपधावतिमंत्रमिमंचानुजपति ॥ ३२ ॥ ॐनमोभगवतेअकूपारायसर्वसत्त्वगुणविशेषणाय नोपलक्षित
स्थानायनमोवर्ष्मणेभूम्नेनमोनमोऽवस्थानायनमस्ते ॥३३॥ यद्रूपमेतन्निजमायार्पितमर्थस्वरूपंब
रूपरूपितं ॥ संख्यानयस्यास्त्ययथोपलंभनात्तस्मैनमस्तेऽव्यपदेशरूपिणे ॥३४॥

ॐनमोभगवतेकेतांसमर्थएवाकूर्ममूर्त्तिजेतमेतेतमनेहुंजेतेनमस्कारकरुंछूंतेतमेकेवाछोतोसंपुरणएवोसत्वगुणतेछेविशे
षणजेनुंएवाकेतांशुद्धसत्वमूर्त्तिछोअनेजलमांर ाछोमाटेनथिजणातुंस्थानकजेनुंएवाजेतमेतेतमनेहुंजेतेनमस्कारक
रुं छूंअनेअतिशेमोटाएवाजेतमेतेतमनेहुंजेतेनमस्कारकरुंछूंअनेसर्वनेविषेअंतरयांमिपणेकरिनेरह्या एवाजेतमेतेतम
नेहुंजेतेनमस्कारकरुंछूं अनेसर्वनाआधार एवाजेतमे तेतमनेहुंजेते नमस्कारकरुंछूं ॥ ३३ ॥ हेभगवन्

तमारिजेमायातेणेप्रकाश्युं एवुंअनेबहुरुपेकरिने निरूपणकरयुंएवुं नेपंचभूतात्मकएवुं जेआविराटतेजेतेतमा
रुंरूपछेअनेजेएतमाराविराटरूपनिसंख्यानाथिथातिकेमजेएरूपजेतेमायामयछेमाटेजेमछेतेमजांण्यामांनाथिआवतुं
गरित्येयथार्थपणेनिरूपणकरयामांनाथिआवतुंस्वरूपजेनुंएवाविराटरूपजेतमेतेतमनेहुंजेतेनमस्कारकरुंछूं ॥ ३४॥
अनेजरायुजस्वेदजअंडजउद्भिजएचारखाणनेविषेउपज्याजेस्थावरजंगमजीवप्राणिमात्रतथादेवऋषिपितरिभूतप्रेत

जरायुजस्वेदजांडजोद्भिज्जंजंगमस्थावरंदेवर्षिपितृभूतमैंद्रियं ॥ द्यौःखंक्षितिःशैलसरित्समुद्रद्वीपग्रहर्क्षेत्य
भिधेयएकः ॥३५॥ यस्मिन्नसंख्येयविशेषनामरूपाकृतौकविभिःकल्पितेयं ॥ संख्यायया तत्त्वदृशापनी
यते तस्मैनमःसांख्यनिदर्शनायतइति॥३६॥उत्तरेषुचकुरुषुभगवान्यज्ञपुरुषःकृतवराहरूपआस्ते।३७

पंचविषयस्वर्गआकाशपृथविपर्वतनदियुंसमुद्रद्वीपग्रहनेनक्षत्र एजेघणांकरूपतेमणेजुक्तएवुंजेविराटतेविराटरूपे
हेवाजोग्यतमेजएकछो ॥३५॥ अनेअनंतछेभेदजेमनाएवांजेनामरूपनेआकृतियुंतेछेजेनेविषेएवाविराटरूपजेतमे
तेतमारेविषेकविजेकपिलआदिकतेमणेआचोविशतत्वरूपसंख्याजेतेकलपिछेपछेतेसंख्याजेतेतकवितेमणेजेतमारा
यथार्थस्वरूपनेज्ञानेकरिनेटालिनांखिछे एवासांख्यशास्त्रनासिद्धांतरूपनेअप्राकृतमूर्त्तिएवाजेतमेतेतमनेहुंजेतेनम
स्कारकरुंछूं ॥३६॥ हवेशुकजिकहेछेहेराजनउत्तरकुरुखंडनेविषेयज्ञपुरुषएवाजेभगवानतेजेतेकरयुंछेवाराहरूपजेणे

एवाथकारह्याछे ॥३७॥ अनेतेजेवाराहरुपभगवानतेनेतोदांविएविजेआप्टथवितेजेतेकुरुखंडमांरहेनाराजेमनुष्यते
मणेसहितथकिअखंडएवोजेभक्तियोगतेणेकरिनेसेवेछेअनेआजेपरमउपनिषदतेनोवारंवारपाठकरेछे ॥३८॥ उंन
मोभगवतेकेतांभगवानएवावाराहमूर्त्तिजेतमेतेतमनेहुंजेतेनमस्कारकरुछूंतेतमेकेवाछोतोवेदनाजेमंत्रतेमणेकरिनेय
थार्थपणेजणाओछोएवाछोअनेस्तंभाविनानाजेहोय तेयज्ञकेवायअनेस्तंभेसहितजेहोयतेक्रतुकेवायएवाजेयज्ञनेक्र

तुदेवोदेव भूःसहकुरुभि रस्खालेतभक्तियोगेनोपधावति परमामुपनिषदमावर्त्तयति ॥३८॥
ॐनमोभगवतेमंत्रतत्त्वलिंगाययज्ञक्रतवेमहाध्वरावयवायमहापुरुषायनमःकर्मशुक्लायत्रियुगायनमस्ते
॥३९॥ यस्यस्वरूपंकवयोविपश्चितोगुणेषुदारुष्विवजातवेदसं ॥ मथ्नंतिमथ्नामनसादिदृक्षवोगूढंक्रि
यार्थैर्नमईरितात्मने ॥४०॥

तुतेरुपएवातमेछो॥अनेमोटाजेयज्ञतेछेअवयवरुपजेनाएवाछोअनेमहापुरुषछोअनेकर्मेकरिनेशुद्धएवाजेतमेतेतमने
हुंजेतेनमस्कारकरुंछूंअनेत्रियुगकेतांत्रेतायुगद्वापरयुगकलियुगएत्रण्ययुगनेविषेछेयज्ञरुपेप्रव्रतिजेनिएवायज्ञमूर्त्ति
जेतमेतेतमनेहुंजेतेनमस्कारकरुंछूं ॥३९॥ हेभगवन् निपुणएवाजोविद्वानपुरुषतेजेतेगूढकेतांअंतर्यामिपणेकरिनेगु
प्तरह्युंएवुंजेतमारुंस्वरुपतेनेजोवानेइछताथकातेतमारास्वरुपनेगुणजेदेहइंद्रियादिकतेनविषेखोलेछे ॥ जेमकाष्टने ॥९६॥

विषेगुप्तपणेरह्योजे अग्नीतेनेमथवेकारिनेखोलछेतेम तोविवेकज्ञानेजुक्तएवुंजेमनतणेकारनितेथाकर्मनांजफलतमेणेकार नेखोलेछेकेतां विनेशुभअशुभ कर्म फलनापमाडनाराजेछेतेभगवानछे ॥ एमविवेकज्ञानेजुक्तजेमनतेणेकारिनेतमा रास्वरूपनोनिश्चेकरेछेएविरित्येखोलवेकारिनेप्रगटजणायछेस्वरुपजेनुं एवाजेतमेतेतमनेहुंजेतेनमस्कारकरुंछूं॥४०॥ अनेहेभगवन्‌विषयइंद्रियोदेवतादेहमननेअहंकारएजेमायानागुणतेमणेकारिनेयथार्थपणेजोयोछेआत्माजेनोएवाकेतांए

द्रव्यक्रियाहेत्वयनेशकर्तृभिर्मायागुणैर्वस्तुनिरीक्षितात्मने ॥अन्वीक्षयांऽगातिशयात्मबुद्धिभिर्निरस्त मायाकृतयेनमोनमः ॥४१॥करोतिविश्वस्थितिसंयमोदयंयस्येप्सितंनेप्सितमीक्षितुर्गुणैः॥ मायायथा ऽयोभ्रमतेतदाश्रयंग्राव्णोनमस्तेगुणकर्मसाक्षिणे ॥४२॥

मायानाजेगुणतेनाप्रकाशकपणेकरिनेयथार्थजणाणुंछेस्वरूपजेनुंएवाजेतमेतेतमनेहुंजेतेनमस्कारकरुंछूं ॥ अनेअ न्वीक्षाजेसांख्यविचारनेयमानियमादिकजेयोगनांअंगतेमणेकारिनेअतिशेनिश्चयेजुक्तछेबुद्धिजेमानि एवाजेमोटाविवे किपुरुषतेमणेटालिनांखिछेमायामय आकृतिजेथकिएवाजेतमेतेतमनेहुंजेतेनमस्कारकरुंछूं ॥४१॥ हेभगवन्‌माया नाद्रष्टाएवाजे तमेतेतमारेपोतानेअर्थेतोईछितनहिनेजीवुंनेधर्मअर्थकाममोक्षएचारपुरुषार्थनिप्राप्तिथायतेनेअर्थेतमा रेईछितएवुंजेआविश्वनिउत्पतिस्थितिनेप्रलयरूपकार्यतेनेमायाजेतेतमाराकटाक्षथकिसामरथिनेपांमिनेपोतानागुण

जेसत्वरजनेतमतेणेकरिनेकरंछेजेमलोढुंजेतेचमकपाणनेसन्मुखथयुंथकुंतेचमकपाणथकिशक्तिनेपांमिनेभमेछे तेमए
विरित्येसत्वादिकगुणनेजगतनिउत्पतिस्थितिप्रलयरूपकर्मतेमनासाक्षिएवाजेतमेतेतमनेहुंजेतेनमस्कारकरुंछू ४२
हेभगवन्जगतनाकारणरुपएवावाराहमूर्त्तिजेतमेतेतमेजेतेमुनेरसातलथकिलेइनेपोतानिडाढ्यनाअग्रनेविषेकरिने
हस्तिनिपेठेक्रिडाकरताथकासमुद्रथकिबाहेरनिसरताहवाअनेतेवारपछेसंग्राममनेविषेबिजाहाथिनिपेठेसांमोआव्योए

प्रमथ्यदैत्यंप्रतिवारणंमृधेयोमांरसायाजगदादिसूकरः ॥ कृत्वाऽग्रदंष्ट्रेनिरगादुदन्वतःक्रीडन्निवेभः
प्रणताऽस्मितंविभुमिति ॥ ४३ ॥ इतिश्रीभागवतेमहापुराणेपंचमस्कंधेभुवनकोशवर्णनंनामाष्टादशो
ऽध्यायः ॥ १८ ॥ श्रीशुकउवाच किंपुरुषेवर्षेभगवंतमादिपुरुषंलक्ष्मणाग्रजंसीताऽभिरामंतच्चरणस
न्निकर्षाभिरतःपरमभागतोहनुमान्सहकिंपुरुषैरविरतभक्तिरुपास्ते ॥१॥

वोजेहिरण्याक्षनामेदैत्यतेनेमारिनांखिनेजेतमेजेतेक्रिडाकरताथकारेहेताहवा एवासमर्थजेतमेतेतमनेहुंजेतेनमस्का
रकरुंछू ॥४३॥ एरित्येश्रीमद्भागवतनांमेजेमोटुंपुराणपरमहंसानिसंहितारूपनेव्यासजिनुंकरेलुंतेनेविषेजेपंचमस्कंध
तेमांजेभूगोलनुंवर्णनतेनेविषेअढारमोअध्यायजेतथयो ॥१८॥ शुकजिजेतेराजापरिक्षितप्रत्येकहेछेहेराजन्किंपुरुष
खंडनेविषेआदिपुरुषनेलक्ष्मणनामोटाभाइनेसितानापतिएवाजेश्रीरामचंद्रनामेभगवानतेनेहनुमांनजीजेतेते किंपुरु

पसंदनारे तेनाराजेजनतेमणेसहितथकासेवेछे॥तेहनुमानाजिकेवाछेतेतेरामचंद्रनाचरणारविंदनेसमिपेरहेवानेविषेप्रितियेजुक्तएवाछे अनेपरमभगवादिछेअनेनिरंतरछेभक्तिजेनेएवाछे अनेतेहनुमानजी जेते आर्ष्टिषेणनामेजेगंधर्वतेनेसहितनेबीजा गंधर्वेसहितगांनकरिनेपरमकल्यांणरुपएविजेपोतानास्वामिभगवानरामचंद्र तेनिकथातेनेअतिशेहेतकरिने सांभलेछेअनेपोते आस्तोत्रनेगायछे॥२॥ॐनमोभगवतेकेतांषटगुणऐश्वर्यसंपन्नएवाजेश्रीरामचंद्रतेनेहुंजेतेनमस्कार

आर्ष्टिषेणेनसहगंधर्वैरनुगीयमानांपरमकल्याणींभर्तृभगवत्कथांसमुपशृणोतिस्वयंचेदंगायाति ॥ २ ॥
ॐनमोभगवतेउत्तमश्लोकायनमआर्यलक्षणशीलव्रतायनमउपशिक्षितात्मनेउपासितलोकायनमःसाधुवादनिकषणायनमोब्रह्मण्यदेवायमहापुरुषायमहाराजायनमइति ॥३॥ यत्तद्विशुद्धानुभवमात्रमेकंस्वतेजसा ध्वस्तगुणव्यवस्थं॥प्रत्यक्प्रशांतंसुधियोपलंभनंत्यनामरूपंनिरहंप्रपद्ये॥४॥

करुंछुं अनेउत्तमछेकिर्त्तिजेनिएवाजेरामचंद्रतेनेनमस्कारकरुंछुंअनेअतिशेश्रेष्टछेलक्षणस्वभावनेव्रततेजेनेविषेएवाजे रामचंद्रतेनेनमस्कारकरुंछुं।अनेनियममांछेचितजेनुंएवाजेरामचंद्रतेनेनमस्कारकरुंछुं अनेअनुसर्याछेलोकजेणेएवाकेतांलोकरिततिनेअनुसरिनेवरतताएवाजेरामचंद्रतेनेनमस्कारकरुंछुंअनेसाधुपणानिजेप्रसिद्धितनाकसोटिनिपेठेनिरधारकरयानास्थानकएवाकेतांसाधुपणानापरमसीमारुपएवाजेरामचंद्रतेनेनमस्कारकरुंछुंअनेब्राह्मणनादेवानिपेठेपुज्यजेनेएवानेमहापुरुषएवानेमहाराजाधिराजएवाजेरामचंद्रतेनेहुंजेतेनमस्कारकरुंछुं॥३॥ अनेवलिहुंजेतेरामचंद्र[illegible]

पांम्योहूतेरामचंद्रकेवाछेतोअतिशेशुद्धनेअनुभवमात्रछेस्वरुपजेनुंएवाछेनेपोताजेवातेपोतेएकजछेपणाबिजोको ते
जेवोनाथिअनेपोतानास्वरुपनेप्रकाशेकरिनेटालिनाखिछेमायागुणानिनानाप्रकारानिजाग्रदादिकअवस्थाओतेजेणएवा
छेअनेअंतर्यामिछेअनेअतिशेशांतछेअनेरुडिबुद्धिवालाजेमुमुक्षुपुरुषतेमनेपमायएवाछे॥अनेप्राकृतएवांजेनांमनेरुप
तेणेरहितछेअनेअहंकारेरहितछे॥४॥अनेएवादिव्यमूर्त्तिनेसमर्थजेरामचंद्रतेनोजेमनुष्यावतारछेततोराक्षसएवोजेरा

मर्त्यावतारस्त्विहमर्त्यशिक्षणंरक्षोवधायैवनकेवलंविभोः ॥ कुतोऽन्यथास्यूरमतःस्वआत्मनःसीताकृ
तानिव्यसनानीश्वरस्य ॥५॥ नवैसआत्मात्मवतांसुहृत्तमःसक्तस्त्रिलोक्यांभगवान्वासुदेवः ॥ नस्त्रीकृ
तंकश्मलमश्नुवीतनलक्ष्मणंचापिविहातुमर्हति ॥ ६॥

वणतेनावधनेअर्थेजकेवलछेएमनथिएतोआसंसारनेविषेस्त्रीसंगादिकेकरिनेथयुंजेदुःखतेजेतकष्टेकरिनेपणनिवारण
नथिथातुंएविरित्यनिमनुष्यनेशिक्षाकरवानेअर्थेपणछेअनेजोएमनहोयतोपोतानास्वरुपसंबंधिसुखनेविषेरमताएवा
नेजगतनाआत्मानेजगतनानियंताएवाजेरामचंद्रतेनेसिताजिनोजेविरहतेणेकरयांएवांजेदुःखतेजेतक्यांथिहोयनहोय
५अनेतेरामचंद्रजेतेत्रिलोकिनेविषेक्यांइपणआसक्तनथिजेकारणपणामाटेतेरामचंद्रजेतेधीरएवाजेपुरुषतेमनाआत्मा ॥१८॥
छेतथाअतिशेवालासगाछेनेवासुदेवभगवानछेएकारणपणामाटेस्त्रीयेकरयोएवोजेमोहतेनेनपांमेनेलक्ष्मणजीनेत्याग

करवानेजो ग नथाय ॥६॥ अनेसत्कुलनेविषेजेजन्मतथासुंदरपणुंतथारुडिवांणितथाबुद्धितथाउत्तमजाति गजेसर्वेगु
णतेजेतेमोटाएवाजेरामचंद्रतेनेसंतापउपजाववानाहेतुनथिजेकारणपणामाटेतेजेसत्कुलजन्मादिकगुण तेमणेत्याग
कर्याएवायपणवननेविषेरेहेनारावानराजेश्रमंतेअमनेभक्तजांणिनेलक्ष्मणजीनामोटाभाईएवाजेरामचंद्रतेजेतेअहो
इतिआश्चर्येसखापणानेविषेकरताहवा ॥७॥ तेकारणपणा टेदेवअथवाअसुरअथवामनुष्यअथवावानरएमांथि

नजन्मनूनंमहतोनसौभगंनवाङ्बुद्धिर्नाकृतिस्तो हेतुः ॥ तैर्यद्विसृष्ट.नपिनोवनौकसश्चकारसख्येबत
लक्ष्मणाग्रजः ॥७॥ सुरोऽसुरोवाऽप्यथवानरोनरःसर्वात्मनायःसुकृतज्ञमुत्तमं ॥ भजेतरामंम जाकृतिं
हरियउत्तराननयत्कोसलान्दिवमिति ॥८॥ भारतेपिवर्षेभगवान्नरनारायणाख्यआकल्पांतमुपचित
धर्मज्ञानवैराग्यैश्वर्योपशमोपरमात्मोपलंभनमनुग्रहायात्मवतामनुकंपयातपोऽव्यक्तगतिश्चरति ॥९॥

जेकोईहोतेजेतेश्री[illegible]जसर्वप्रकारेभजेतेश्रीरामचंद्रकेवाछेतोसुकृतज्ञछे केतांअल्पएवुंजेभजनतेनेबहुमानिछे
एवाछेनेउत्तमपुरुषछेनेमनुष्यनासरषिछेआकृतिजेनिएवाछे ॥ अनेहरिकेतांपोतानाभक्तजननिपिडानाहरनाराछे
अनेवलिजे रामचंद्रजेतेअयोध्यावासिएवाजेसर्वेजनतेमनेस्वर्गप्रत्येपमाडताहवा ॥८॥ हवेशुकजिकहेछेहेराजन आ
भरतखंडनेविषेपणनरनारायणनामेजेभगवानतेजेतेरह्याछेअनेनथिजणातिगतिजेनिएवाथकाकृपायेकरिने भक्तज

ननाअनुग्रहनेअर्थेकल्पपर्यंततपनेकरेछे तेतपकेवुंछेतोवृद्धिनेपांम्याएवाजेधर्मज्ञानवैराग्यऐश्वर्यइंद्रियोनोनियमने
निरहंकारपणुंतेमणेजुक्तएवुंनेआत्मापमायछेजेणेकरिएवुंछे ॥९॥ अनेएवाजेनरनारायणभगवानतेनेसमर्थएवाजे
नारदजितेजेतेवर्णाश्रमनाधर्मेजुक्तएविजेभरतखंडानिप्रजाउंतेमणेजुक्तथकाअनेभगवानेकह्याएवाजेसांख्यनेयोगते
मणेजुक्तनेभगवाननोमाहिमावर्णनकर्योछेजेणेकरिनेएवुंजेपंचरात्रतेनोसावर्णिमनुंनेउपदेशकरताथकापरमभक्तिभा

तंभगवान्नारदोवर्णाश्रमवतीभिर्भारतीभिःप्रजाभिर्भगवत्प्रोक्ताभ्यांसांख्ययोगाभ्यांभगवदनुभावोप
वर्णनंसावर्णेरुपदेक्ष्यमाणःपरमभक्तिभावेनोपसरतिइदंचाभिगृणाति ॥१०॥ ॐनमोभगवतेउपशमशी
लायोपरतानात्म्यायनमोऽकिंचनवित्तायऋषिऋषभायनरनारायणायपरमहंसपरमगुरवेआत्मारामा
धिपतयेनमोनमइति ॥११॥

वेभक्तिनेसेवेछेअनेआआगल्यकेहेशुंएवाजेमंत्रतेनुंउच्चारणकरेछे ॥१०॥ ॐनमोभगवतेकेतांभगवानएवानरनाराय
णजेतमेतेतमनेहुंजेतेनमस्कारकरुंछूंअनेइंद्रियोनेनियममांराखवानोछेस्वभावजेनोएवाअने अहंकारेरहितएवाजेत
मेतेतमनेहुंजेतेनमस्कारकरुंछूंतेतमेकेवाछोतोअकिंचनजेसाधुतेमनाधनरूपछो नेऋषिमध्येश्रेष्ठछोनेपरमहंसनाप
रमगुरुछोअनेआत्मानेविषेछेआरामजेमनेएवाजेज्ञानिपुरुषतेमनाअधिपतिएवाजेतमे तेतमनेहुंजेतेनमस्कारकरुंछूं ॥९९॥

नमस्कारकरुंछूं ॥११॥ हवेशुकजीकहेछेहेराजापारिक्षित्वलितेनारदजिजेतेआआगल्यकेहेशुंएवुंजेनरस्तसस्यण्नुं स्तोत्रतेनेगायछे ॥१२॥ हेभगवन्तमेजेतेआविश्वनिजेउत्पातिस्थितिनेप्रलयतेमनोविषेएनाकर्त्ताछोतोयपणनाथिबं धातानेदेहगतछोकेतांदेहधारिजेवाजणाओछोतोपणदेहनाधर्मजेक्षुधापिपासादिक तेमणेकरिनेपराभवनेनथिपांम ताएवाछो।अनेजेविषयसांमुजोताएवाजेतमेतेतमारिद्रष्टिजतेविषयेकरिने विकारनेनथिपांमाति एप्रकारे सक्तशुद्धने

गायातेचेदम् ॥१२॥ कर्त्तास्यसर्गादिषुयोनबध्यतेनहन्यतेदेहगतोपिदैहिकैः ॥ द्रष्टुर्नदृग्यस्यगुणैर्विदू ष्यतेतस्मै नमोसक्तविविक्तसाक्षिणे ॥१३॥ इदंहियोगेश्वरयोगनैपुणंहिरण्यगर्भोभगवान्जगाद[illegible]त्॥य दं[illegible]काले[illegible]र्गुणे[illegible]भक्त्यादधीतोज्झितदुष्कलेवरः ॥१४॥ यथैहिकामुष्मिककामलंपटःसुतेषुदारे षुधनेषुचिंतयन् ॥ शंकेतविद्वान्कुकलेवरात्पर[illegible]धस्तस्ययत्नःश्र[illegible] एवकेवलं ॥१५॥

साक्षिएवाजेतमेतेतमनेहुंजेतेनमस्कारकरुंछूं १३ अनेहेयोगेश्वरयोगशास्त्रनाकरनाराएवाजेहिरण्मगर्भनामेजगवान तेजेतेजेयोगनाकुशलपणानेकेहेताहवातेकुशलपणुंतोएजछेतेशुंतोयोगिजेतेत्यागकर्योछेभुंडादेहनो अभिमांनजेणे एवोथकोअंतकालसमयमांनिर्गुणएवाजेतमेतेतमारेविषेभक्तियेकरिनेमननेधारेएजयोगनुंकुशलपणुंछे ॥ १४ ॥ हेभगवन्आलोकनेपरलोकसंबंधिजेकामसुखतेनेविषेलंपटएवाजेअज्ञानिजनतेजेतेपुत्रस्त्रीनेधनतेमनेविषेजोएक्षेम

नेविचारतांथकोजेमभूंडाएवोजेआदेहतेनामृत्युथकिशंकानेपांमेछे तेमज्ञानिथकोपणजोशंकानेपांमेतोतेनोजेजत्नते
जेतेकेवलश्रमजछे ॥१५॥ तेकारणपणामाटेंहेप्रभोहेअधोक्षजतमारेविषेसहजवासनारुपएवोजेयोगतेनेतमेजेतेज
अमनेआपोजेयोगेकरिनेअमेजेतेतमारिमायातेणेअमाराकुत्सितदेहनेविषेअर्पणकरि एविजेअहंममतातेनोतत्काल
त्यागकरियेतेअहंममताकेविछेतोतमारेविषेजेयोगतेविनाजेबिजाउपायतेमणेकरिने॰र्वप्रकारेत्यागकरवानेअर्थेअश

तन्नःप्रभोत्वंकुकलेवरार्पितांत्वन्मायर॰हंममतामधोक्षज॥ भिंद्यामयेनाशुवयंसुदु॰॰दांविधेहियोगंत्व
यिनःस्वभावमिति ॥१६॥ भारतेप्यस्मिन्वर्षेसरिच्छैला॰॰तिबहवः ॥१७॥ मलयोमंगलप्रस्थो॰॰नाक
स्त्रिकूटऋषभःकूटकःकोल्लकःसत्ह्योदेवगिरिःऋषमूकःश्रीशैलोवेंकटोमहेंद्रो॰॰॰धारोविंध्यःशुक्तिमा
न्ऋष्पागिरिःपारियात्रोद्रोणश्चित्रकुटोगोवर्धनोरैवतकःककुभोनीलोगोकामुखइंद्रकीलःकामगिरिरि
रितिचान्येचशतसहस्त्रशःशैलास्तेषांनितंबप्रभवानदानद्यश्चसंत्यसंख्याताः ॥१८॥

क्यछे ॥१६॥ हवेशुकजिजेतेराजापरिक्षितप्रत्येकहेछेहेराजनूइला॰॰खंड॰नेपेठेआभरतखंडनोविषेपणघणिकनादि
युंतथाघणाकपर्वतजेतेछे ॥१७॥ हवेतेपर्वतनांनाम॰कहेछे ॥ मलय॥१॥मंगलप्रस्थ॥२॥मैनाक॥३॥त्रिकूट॥४॥ऋष
भ॥५॥कुटक॥६॥कोल्लक॥७॥सह्य॥८॥देवगिरि॥९॥ऋष्यमूक॥१०॥श्रीशैल॥११॥ वेंकट॥१२॥महेंद्र॥१३॥वारिधा

र॥१४॥विंध्य॥१५॥शुक्तिमान॥१६॥ऋष्यगिरि॥१७॥पारियात्र॥१८॥ द्रोण॥१९॥चित्रकूट॥२०॥गोवर्द्धन॥२१॥रैवतव॥२२॥ककुभ॥२३॥नील॥२४॥गोकामुख॥२५॥इंद्रकील॥२६॥कामगिरि॥२७॥ एटलातथाबिजापणसो [illegible] हजारोहजारपर्वतजेतेछेअनेतेपर्वतनामुलमांथिउत्पन्नथयाएवानदनेनदियुंतेजेतेअसंख्यछे ॥१८॥ अनेन[illegible] नेजपवित्रकरतिएविजेएनदियुंतेमनांजलते[illegible]नेभरतखंडनिजेप्रजाउंतेजेतेपोतानेदेहेकरिनेपण स्पर्शकरेछे ॥ १९ ॥

एतासामपोभारत्यः प्रजानामभिरेवपुनंतीनामात्मनाचोपस्पृशंति ॥१९॥ चंद्रवशाता[illegible]पर्णीअवटोदाकृतमालावैहायसीकावेरीवेणापय[illegible]नीशर्करावर्तातुंगभद्राकृष्णवेणाभीमरथीगोदा[illegible]रीनिर्विंध्यापयोष्णीतापीरेवासुरसानर्मदाचर्मण्वतीसिंधुः अंधशोणश्चनदौमहानदीवेदस्मृतिः ऋषिकुल्यात्रिसा[illegible]कौशिकीमंदा[illegible]कनीय[illegible]नासर[illegible]ति [illegible]रयूराघवतीसप्तवती[illegible]षोमाशतद्रुश्चंद्रभागा[illegible]द्वृद्धावितस्ताअसिक्नीविश्वेतिमहानद्यः ॥२०॥

हवेतेनदियुंनांनामकहेछेचंद्रवशा १ ताम्रपणी २ अवटोदा ३ कृतमाला ४ वैहायसी ५ कावेरी ६ वेणा ७ [illegible] ८ शर्करावर्ता ९ तुंगभद्रा १० कृष्णवेणा ११ भीमरथी १२ गोदावरी १३ निर्विंध्या १४ पयोष्णी १५ तापी १६ रेवा १७ सुरसा १८ नर्मदा १९ चर्मण्वती २० सिंधु २१ महानदी २२ वेदस्मृति २३ ऋषिकुल्या २४ त्रिसामा २५ कौशिकी २६ मंदाकिनी २७ यमु

नार८सरस्वती२९दृषद्वती३०गोमती३१सरयु३२ओघवती३३ सप्तवती३४सुषोमा३५शतद्रु३६चंद्रभागा३७म
रुद्वृधा३८वितस्ता३९असिक्नी४०विश्वा४१एटलीएमहानादियुंछे ॥ अनेअंध१शोण२एबेमहानदछे ॥२०॥ अनेहे
राजनआभरतखंडनेविषेजपांम्योछेजन्मजेमणे एवाजेपुरुषतेमणेसत्वरजनेतम एत्रणगुणमयजेपोतानुंप्रारब्धकर्मते
णेकरिनेदेवमनुष्यनेनरकएसंबंधिजेघणिकगतियुंतेजेतेपोतानाजीवात्मानेअनुक्रमेसिद्धकरियुंछेजेकारणपणामाटेदे

अस्मिन्नेववर्षेपुरुषैर्लब्धजन्मभिः शुक्ललोहितकृष्णवर्णेनस्वारब्धेनकर्मणादिव्यमानुषनारकगतयोबह्व्य
आत्मनआनुपूर्व्येणसर्वात्ह्येवसर्वेषांविधीयते ॥ यथावर्णविधानमपवर्गश्चभवति ॥२१॥ योसौभगवति
सर्वभूतात्मन्यनात्म्येनिरुक्तेऽनिलयनेपरमात्मनिवासुदेवेऽनन्यनिमितभक्तियोगलक्षणोनानागतिनि
मित्ताविद्याग्रंथिरंधनद्वारेणयदाहिमहापुरुषपुरुषप्रसंगः ॥२२॥

वमनुष्यादिकरूपजेसर्वेगतियुंतेजेतेकर्मानुसारेकरिनेसर्वेनेथायछेअनेवलिब्राह्मणादिकजेचारवर्णतेमांजेवर्णनेजेवुंमो
क्षनुंसाधनकह्युंछेतेसाधननेअनुसारेजमोक्षतेपणमनुष्यनेआभरतखंडनेविषेजथायछे ॥२१॥ हवेतेमोक्षनुंस्वरूपक
हेछेहेराजन्सर्वभूतनाअंतर्यामिएवानेरागद्वेषादिकेरहितएवानेमनवांणिनेअगोचरएवानेनाथिकोयनोआधारजेनेए
वानेपरमात्माएवाजेभगवानवासुदेवतेनेविषेफलनिइछायेरहितएवोजेभक्तियोगतेछेलक्षणजेनुंएवोएमोक्षजेतेछे ॥

अनेते मोक्षजेतेकियेप्रकारेथायछे नेक्यारेथायछे तोउंचानिचएविजे नांनाप्रकारानिगतियुं तेनुंनिमितएविजेअवि द्याग्रंथि तेनोजेनाश तेद्वारेकरिने ज्यारेभगवानना भक्तनोएजीवने प्रसंगथायछे तारेमोक्ष थायछे ॥ २२ ॥ अनेहेराजापरिक्षितआजेमनुष्यनोदेहतेजसर्वपुरुषार्थनुसाधनछेएविरित्येदेवताजेतेगायछे ॥२३॥ अहोइतिआ श्चर्येभगवाननिसेवानाउपजोगमांआवेएवुंजेमनुंष्यनेविषेजन्मतेजेतेआभरतषंडरूपआंगणामांजे जीवतेमणेपांम्युं

एतदेवहिदेवागायंति ॥२३॥ अहोअमीषांकिमकारिशोभनंप्रसन्नएषांस्विदुतस्वयंहरिः यैर्जन्मलब्धनृषुभारताजिरे मुकुंदसेवोपयिकंस्पृहाहिनः ॥२४॥ किंदुष्करैर्नःक्रतुभिस्तपोव्रतैर्दानादिभिर्वाद्युजयेनफल्गुना ॥ नयत्रनारायणपादपंकजस्मृतिःप्रमुष्टातिशयेंद्रियोत्सवावत ॥२५॥

छेएवाजेएजीवतेमणेशुंसुकृतकर्युंहशेजेसुकृतेकरिनेएमनेमनुष्यनुंजन्मप्राप्तथयुं अथवाशुंएमनेसाधनविनानाजगो ते भगवानप्रसंन्नथाताहवाजेएमनेमनुष्यनुंजन्मप्राप्तथयुंकेमजेएप्रकारनुंजेपुण्यतेनंदुष्करपणुंछे माटेभगवानप्रसंन्नथयाविनामनुंष्यनुंजन्मप्राप्तथायनहिअनेजेभरतखंडनेविषेमनुष्यनाजन्मनिअमनेतोकेवलस्पृहाजवर्त्तेछेपणप्राप्तनथिथातुं ॥२४॥ अनेदुष्करएवाजेयज्ञतपव्रतनेदानादिकतेमणेकरिनेजेअमनेतुछएवास्वर्गनिप्राप्तिथईतेणेकरिनेपणशुं फलथयुंकांइनथिथयुंकेमजेजेस्वर्गनेविषेनारायणनाचरणकमलनिस्मृतिजेतेनाथिकांजेअतिशेइंद्रियोनाजेविषयभोग

तेथकितेस्मृतिजेतेनाशपांमिजातिहावि ॥२५॥ अनेकल्पपरजंतछेआवरदाजेमनिएवाजेदेवतेमनुंस्थ नकपांमिने
जोपाछूंजन्ममृत्युथायतोतेथकिअल्पछेआवरदाजेमनिएवाजेमनुष्यतेमनेआभरतखंडरूपष्टथविनिप्राप्तिथैतेजेतेश्रे
ष्टछेशाहेतुमाटेतोमरणधर्मेजुक्तएवुंयपणजेआभरतखंडनेविषेमनुष्यनुंदेह तेणेकरिनेधीरएवाजेपुरुषतेजेतेक्षणमात्र
कालमांजअसंख्यजन्मनांजेकर्मतेमनोत्यागकरिनेअभयएवुंजेहरिनुंधामतेनेसम्यकप्रकारेपांमेछे ॥२६॥ अनेवैकुंठ

कल्पायुषांस्थानजयात्पुनर्भवात्क्षणायुषांभारतभूजयोवरः ॥ क्षणेनमर्त्येनकृतंमनस्विनःसंन्यस्यसं
यांत्यभयंपदंहरेः ॥२६॥ नयत्रवैकुंठकथासुधापगानसाधवोभागवतास्तदाश्रयाः ॥ नयत्रयज्ञेशमखा
महोत्सवाःसुरेशलोकोपिनवैसेव्यतां ॥२७॥ प्राप्तानृजातिंत्विहयेचजंतवोज्ञानक्रियाद्रव्यकलापसंभृ
तां ॥ नवैयतरन्नपुनर्भवायतेभूयोवनौकाइवयांतिबंधनं ॥२८॥

एवाजेवासुदेवभगवानतेनिकथारूपजेअमृतनिनदियुंतेजेतेजेनेविषेनाथितथाकथारूपअमृतनिनदियुंनोछेआश्रयजे
मनेएवाजेभगवानना भक्तसाधुतेजेतेजेनेविषेनथितथामोटाछेउछवजेमनेविषेएविजेभगवानानिपुजाउंतेजेतेजेनेविषे
नथितेवोजोब्रह्मानोलोकहोयतेपणनसेववोकेतांतेलोकनेविषेनरेहेवुं ॥२७॥ अनेज्ञानननेतेज्ञानननेअर्थेजेक्रियाउंअनेते
क्रियाउंनेअर्थेजेद्रव्यतेमणेकरिनेपुरणएविजेमनुष्यानिजातितेनेआभरतखंडनेविषेजेजीवपांम्याछेनेतेजोमोक्षनेअर्थे

जतननथिकरतातोतेजे तेवलीबंधननेपांमेछेजेमवननारेहेनाराजेपक्षीतेजेते पाराधिथकीमुकांणाथकाजोवळितेनाते व्रक्षनेविषेजअसावधानपणेरमेछेतोवालिबंधननेपांमेछेतेम ॥२८॥ अनेजेभरतखंडनारेनाराजेमनुष्यतेमणेश्रद्धाये करिनेयज्ञदेविषेइंद्रादिकदेवता विभागेकरिनेपृथक्‌पृथक्‌पणेहोम्यंतेकियप्रकारेहोम्युं तोविधिमंत्रनेवस्तु जेचरुपुरोडाशादिकतेनेभेदेकरिनेतेनेदेवतानुंनामलेईनेहोम्युएवुंजेहविष्यतेनोइंद्रादिकरूपजेपृथक्‌पृथक्‌नामतेमणेकरिने सादकरयाएवाजेएकभगवानतेजेतेपोतेहर्षेकरिनेग्रहणकरेछे ॥ तेभगवानकेवाछेतोपूर्णकांमछेनेआशिषजेसंपातिमात्र

यैःश्रद्धयाबर्हिषिभागशोहविर्निरुप्तमिष्टंविधिमंत्रवस्तुतः ॥ एकःपृथक्‌नामभिराहुतोमुदागृह्णातिपूर्णः स्वयमाशिषांप्रभुः ॥२९॥ सत्यंदिशत्यर्थितमर्थितोनृणांनैवार्थदोयत्पुनरर्थितायतः ॥ स्वयंविधत्तेभजतामनिछतामिछापिधानंनिजपादपल्लवं ॥३०॥

तेनास्वामिछे ॥२९॥ हवेतेयज्ञनाकरनारानेविषेपणजेनिष्कांमिछेतेकृतार्थछेएमकेहेछेजेजाच्याएवाजेभगवानतेजे तेमनुष्यदृजे जाचिततेनेआपेछेएवार्त्तासत्यछेतोपरमार्थनाआपनारानथिजथाताकेतांजेयथार्थआपवानुंछे तेनाआपनारानथया ॥ जेकारणमाटेजेआप्यार्थाकिवलिपणजाचवापणुंथायछेएवुंनाशवंतपदार्थनेआपेछे पणसत्यपदार्थनेनथिआपता ॥ अनेजोएमकेशोजेनजाच्याथकाभगवानजेतेकाईपणनआपेतोयांकहेछेजेकोईपदार्थनेभगवान

पासेथिनईछताएवाजे निष्कांमभक्ततेमनेतोएभगवानजेतेसर्वेईछामात्रनुंपारिपूरणनुंकरनारुंएवुंजेपोता नुंचरणकमल तेनेपांलेजन्मापेछे ॥३०॥ तेकारणपणामाटेअमेतेमणेजेरुडिरित्येयज्ञकरयाहोयतथारुडिरित्येवेदशास्त्रनोअभ्यासकर्योहोयतथाबिजुंजेकांईपुण्यकर्मकरयुंहोयतेमनुंजेफलतेजेतेजोस्वर्गसुखनाभोगथकिआसमयनेविषे कांईकबाकिरह्युं होयतोतेफलेकरिनेआभरतखंडनेविषेभगवाननिस्मृतियेजुक्तएवुंअमारुजन्मजेतेथायो ॥ जेकारणपणामाटेआभर

यद्यत्रनःस्वर्गसुखावशेषितंस्विष्टस्यसूक्तस्यकृतस्यशोभनं ॥तेनाजनाभेस्मृतिमज्जन्मनःस्याद्वर्षेहरिर्यद्भजतांशंतनोति ॥३१॥ श्रीशुकउवाच ॥ जंबूद्वीपस्यचराजन्नुपद्वीपानष्टौहैकउपदिशंतिसगरात्मजैरश्वान्वेषणइमांमहींपरितोनिखनद्भिरुपकल्पितान् ॥३२॥ तद्यथा ॥३३॥ स्वर्णप्रस्थश्चंद्रशुक्रआवर्तनोरमणकोमंदरहारिणःपांचजन्यःसिंहलोलंकेति ॥३४॥

तखंडनेविषेपोतानेभजताएवाजेजनतेमनासुखनेहरिजेतेविस्तारेछे ॥३१॥ हवेशुकाजिकहेछेहेराजापारिक्षित्केटलाककविजेतेआजंबुद्विपनाबिजाआठउपाद्विपछेएमकहेछेतेउपाद्विपकेवाछेतोसगरराजानाअश्वमेधनोजेघोडोतेनेखोलवानासमयमांआपृथविनेचारेकोरेषोदताएवाजेसगरराजानासाठ्यहजारपुत्रतेमणेरच्याछे ॥३२॥ अनेहेराजन्तेजे आठउपद्वीपतेप्रथमदेखाडियेछैये ॥३३॥ स्वर्णप्रस्थ॥१॥चंद्रशुक्र॥२॥आवर्त्तन॥३॥रमणक॥४॥मंदहरिण॥५॥

पांचजन्य॥६॥सिंहल॥७॥लंका॥८॥एनामेआठउपद्वीपछे ॥३४॥ हेभारतकेतांभरतवंशनेविषेउत्तमएवाराजापरि
क्षितएप्रकारेजंबुद्वीपनाखंडनोजेविभागतेजेतेजेमछेतेमतारिआगल्यमतेणेवर्णनकरयो ॥३५॥ एरेत्येश्रीमद्भागवत
नामेजेमोटुंपुराणपरमहंसानिसंहितारूपनेव्यासाजि [illegible] करेलुं तेनेविषेजेपंचमस्कंधतेमांजेभूगोलनुंवर्णनतेनेविषेओग
णि [illegible]मोअध्यायजेतेथयो ॥१९॥ हवेऋषिजेशुकजीतेजेतेराजापरिक्षितप्रत्येकहेछेहेराजनहवेएथिआगल्यप्लक्षा

[illegible]वंतवभारतोतमजंबूद्वीपवर्षविभागोयथोपदेशमनुवर्णितइति ॥३५॥ इतिश्रीभागवतेमहापुराणेपंचम
स्कं[illegible]जंबूद्वीपवर्णनोनाम[illegible]कोनविंशतितमोऽध्यायः॥१९॥ श्रीशुकउवाच अतःपरंप्लक्षादीनांप्रमाणल
क्षणसंस्थानतोवर्षविभागउपवर्ण्यते१ जंबूद्वीपोऽयंयावत्प्रमाणविस्तारस्तावताक्षारोदधिनापरिवेष्टितोय
थामेरुर्जंब्वाख्येनलवणोदधिरपिततोद्विगुणविशालेनप्लक्षाख्येनपरिक्षिप्तोयथापरिखाबाह्योपवनेन२॥

[illegible]क्छेनामजेमनांएवाजेबिजाछोद्वीपतेमनाप्र[illegible]णलक्षणनेरचनातेणेकरिनेखंडनोविभागजेतेवर्णनकरियेछैये ॥१ ॥
अनेआजंबुद्वीपजेतेजेटला[illegible]जनमांविस्तार[illegible]नछे तेटलाजोजनमांविस्तारवानएवोजेक्षारसमुद्रतेणेकरिनेचारेकोरे
विटांणोछे ॥ जेममेरुपर्वतजेतेजंबुद्वीपेकरिनेचारेकोरेविटांणोछेतेम ॥२॥ अनेक्षारसमुद्रजेतेपणपोताथकेबमणोवि
शालकेतांबेलाखजोजनमांपोलोएवोजेप्लक्षद्वीपतेणेकरिनेचारेकोरेविटांणोछे ॥ जेमउपवनजेफुलवाडितेणेकरिनेखा

ईजेतेफरतिचारेकोरेविटांणिहोयतेम ॥ ३ ॥ अनेजंबुनाव्रक्षजेटलुंछेप्रमांणजेनंएवोप्लक्षजेपिपरयनोव्रक्षतेजेतेतेद्वीप नेविषेछयोछेनेनेतेद्वीपनानामानोकरनारोछे ॥ केतांएव्रक्षनेनामेकरिनेनेद्वीपनेप्लक्षद्वीपएरित्यकेहेवायछेअनेतेप्लक्ष नोव्रक्षजेतेसूवर्णमयछेनेसप्तछेजिह्वाजेनेएवोजेअग्नितजेतेतव्रक्षनेविषेरह्योछे ॥४॥ अनेतप्लक्षद्वीपनोअधिपतिजेते प्रियव्रतनोपुत्रइध्माजिह्वनामेछेअनेतेइध्माजिह्वजेतेतेपोतानाद्वीपनासातखंडकारिनेअनेतेखंडनेनांमेछेनांमजेनुंएवाजे

प्लक्षोजंबूप्रमाणोद्वीपाख्याकरोहिरण्मयउत्थितोयत्राग्निरुपास्तेसप्तजिह्वस्तस्याधिपतिःप्रियव्रतात्मजइ ध्माजिह्वःस्वंद्वीपंसप्तवर्षाणिविभज्यसप्तवर्षनामभ्यआत्मजेभ्यआकलय्यस्वयमात्मयोगेनोपरराम॥५॥ शिवंयवयसंसुभद्रशांतंक्षेममममृतमभयमितिवर्णाणि॥६॥तेषुगिरयोनद्यश्चसप्तैवाभिज्ञाताः॥७॥मणिकूटोव ज्रकूटइंद्रसेनोज्योतिष्मान्सुपरणोंहिरण्यष्ठीवोमेघमालइतिसेतुशैलाः॥८॥

पोतानासातपुत्रतेमनेवेंचिआपिनेपोतेइध्माजिह्वजेतेआत्मयोगकरिनेविरामपामताहवा ॥५॥ अनेतेप्लक्षद्वीपनासा तखंडनांनांमकहुंछे शिव॥१॥यवस॥२॥सुभद्र॥३॥शांत॥४॥क्षेम॥५॥अमृत॥६॥अभय॥७॥एनामेसातखंडछे ॥६॥ अनेतेजेसातखंडतेमनेविषेपर्वतजेतेसातजप्रसिद्धछेनेनदियुंपणसातजप्रसिद्धछे ॥७॥ अनेतेसातपर्वतनांनांम ॥ मणिकूट॥१॥वज्रकूट॥२॥इंद्रसेन॥३॥ज्योतिष्मान॥४॥सुपर्ण॥५॥हिरण्यष्ठीव॥६॥मेघमाल॥७॥ एनामेसातजेतेअनु

क्रमेकरिनेएसातखंडनिमर्यादानापर्वतछे ॥८॥ अनेअरुणा॥१॥नृम्णा॥२॥आंगिरसी॥३॥सावित्री॥४॥सुप्रभाता५
ऋतंभरा ॥ ६ ॥ सत्यंनरा ॥ ७ ॥ एनामेसातमहानदियुंजेतेसातखंडनेविषे अनुक्रमे करिने अकेकिराहिछे
॥ ९ ॥ अनेजेएमहानदियुंनाजलनेस्नानेकरिनेटलिगयाछेरजोगुणनेतमोगुणतेजेमनाएवाजेहंस ॥ १ ॥ पतंग
॥२ ॥ उर्ध्वायन ॥ ३ ॥ सत्यांग ॥४॥ एनामेब्राह्मणादिकचारवर्णतेजेतेहजारवरसनिछे आवरदाजेमनिएवाछे

अरुणा॰म्णांगिरसीसावित्रीसुप्रभाताऋतंभरासत्यंभराइतिमहानद्यः॥९॥यासांजलोपस्पर्शनाविधूतरजस्त
मसा॰सपतंगोध्वायनसत्यांगसंज्ञाश्चत्वारोवर्णाःसहस्रयुषोविबुधोपमसंदर्शनप्रजननाःस्वर्गद्वारंत्रय्याविद्य
या॰गवंतंत्रयीमयं॰र्यमात्मानंयजंते॥१०॥प्रत्नस्यविष्णोरूपंचसत्यस्यऋतस्यब्रह्मोऽमृतस्यचमृत्योश्चसूर्य
मात्मानमीम॰ोति॥११॥

अनेदेवतानि उपमा देवायएवुंछेरूप ने प्रजानुंउपजाववुंजेमनुंएवाछे ॥ अनेतेच्यारेवर्ण जेतेस्वर्गनाद्वाररूपने
वेदमूरति ने सर्वनाआत्माएवाजे सूर्यरूप भगवान तेनेवेदत्रयीरूपजे विधातेणे करिने यजेछे ॥ १० ॥ ॥
अनेअ।मंत्रनुंउचारणकरेछेपुराणपुरुषएवाजेविष्णुतेनुंरूपएवाजेसूर्यतेनाशरणनेअमेजेतेपाम्याछैयेतेसूर्यकेवाछेतो
सत्यजेआचरणकर्योएवोजेधर्मअनेरुतजेप्रमाणकर्योएवोजेधर्मअनेब्रह्मजेते धर्मनोजणावनारोवेदअमृतजेशुभ

फलनेमृत्यु जेअशुभफलएसर्वेनाअधिष्टाताएवाछे ॥११॥ अनेआप्लक्षद्वीपनेविषेतथाएथिआगल्यजेबिजापांचद्वीप
तेमनेविषेरहेनाराजेसर्वेपुरुषतेमनेआयुष्यइंद्रियोज्ञानेंद्रियोनिशक्तिमननिशक्तिकर्मेंद्रियोनिशक्तिबुद्धिनेपराक्रमएरू
पजेसहजस्वभाविकिसिद्धितेजेतेअविशेषपणेकारिनेवरतेछेकेतांसर्वेनेबरोबरचछे ॥१२॥ अनेएप्लक्षद्वीपजेतेपोताजे
वडोजेशेलडिनारसनोसमुद्रतेणेकरिनेजेमवीटांणोछेतेमजप्लक्षद्वीपथकिबमणो पोलोजेसाल्मलनामेद्वीपतेजेतेपोताजे

प्लक्षादिषुपंचसुपुरुषाणामा॒[illegible]रिंद्रियमोज[illegible]ःसहोबलंबुद्धिर्विक्रमइतिचसर्वेषामौत्पत्तिकीसिद्धिराविशेषेण
वर्तते॥१२ प्लक्षःस्वस[illegible]ानेनेक्षुरसोदेनावृतोयथातथाद्वीपोऽपिक्षाल्मलोद्विगुणविशालःसमानेनसुरोदे
नावृ[illegible]ःपरिवृंक्ते॥१३॥यत्रहवैशाल्मली[illegible]क्षायामा ॥१४॥ यस्यांवावकिलानिलयमाहुर्भगवतश्छंदःस्तुतः
पतत्रिराज[illegible]॥१५॥साद्वीपदुतयेउए लक्ष्यते॥१६॥

वडोजेसुरानोसमुद्रतेणेकारिनेचारेकोरेविंटाणोथकोचारेकोरेरह्योछे ॥१३॥ अनेजेशाल्मलिद्वीपनेविषेप्लक्षनावृक्षजेव
डोछेविस्तारजेनोएवोजेशाल्मालिनोवृक्षतेजेतेरह्योछे ॥१४॥ अनेजेशाल्मलिनावृक्षनेविषेगरुडजिनास्थानकनेकहे
छेतेमरुडजिकेवाछेतोभगवानके[illegible]समर्थछेनेपक्षिमात्रनारा[illegible]छेनेपोतानाअवयवरूपजेवेद तेमणेकरिनेवासुदेवभ
गवाननिस्तुतिनेकरे ॥ १५ ॥ अनेतेशाल्मलिनोवृक्षजेतेतेद्वीपनुंनामकरवानेअर्थेरह्योछे ॥ १६ ॥ ॥ १०५॥

अनेते ॥ल्मजद्वीपनोअधिपतिजेप्रियव्रतनोपुत्रयज्ञबाहुनामेतेजेतेपोतानाजेसातपुत्र तेमनेतपुत्रनेनांमे [illegible]
एवासातषंडनेवेंचिआपतोहवो॥१७॥हवेतेखंडनांनांमकहेछेसुरोचन१सौमनस्य२रमणक३देववर्ष४पारिभद्र५आ
आप्यायन॥६॥अविज्ञात॥७॥एरित्येसातखंडछे ॥१८॥ अनेतेसातखंडनेविषेमर्यादानापर्वतसातछेनेनदियुंपणसात

तद्वीपाधिपतिःप्रियव्रतात्मजोयज्ञबाहुःस्वसुतेभ्यःसप्तभ्यस्तन्नामानिसप्तवर्षाणिव्यभजत् ॥१७॥ सुरो
चनंसौमनस्यंरमणकंदेववर्षपारिभद्रमाप्यायनमविज्ञातमेति ॥१८॥ तेषुवर्षाद्रयोनद्यश्वसप्तैवाभिज्ञा
ताः ॥१९॥ स्वरसःशतशृंगोवामदेवःकुंदोमुकुंदःपुष्पवर्षःसहस्रश्रुतिरिति ॥२०॥ अनुमतिःसिनीवाली
सरस्वतीकुहूरजनीनंदाराकेति ॥२१॥ तद्वर्षपुरुषाःश्रुतधरवीर्यधरवसुंधरेषंधरसंज्ञाभगवंतंवेदमयंसोम
मात्मानंवेदेनयजंते ॥२२॥

जविख्यातछे ॥१९॥ तेसातपर्वतनांनांम॥सुरस१सतशृंग२वामदेव३कुंद४कुमुद५पुष्पवर्ष६सहस्त्रस्त्रुति७एरित्ये
सातपर्वतछे ॥२०॥ अनेतेसातनदियुंनांनांम ॥ अनुमति१सिनीवाली२सरस्वती३कुहू४रजनी५नंदा६राका७ए
रित्येसातनदीयुंछे ॥२१॥ अनेश्रुतधर१वीर्यधर२वसुंधर३इषुंधर४एरित्यनांछेनांमजेमनांएवाजेतेखंडनारहेनारा
ब्राह्मणादिकचारवर्णनापुरुषतेजेतेसमर्थनेवेदरूपनेसर्वनाआत्माएवाजे चंद्रमातेने वेदेकरिने यजेछे ॥ २२ ॥

अनेआमंत्रनोजपकरेछेजेचंद्रमाजेतेपोतानिकिरणेकरिनेकृष्णपक्षनेविषेपितरनेअन्नवेंचिआपेछेनेशुक्लपक्षनेविषे देव
तानेअन्नवेंचिआपेछे॥एवाजेचंद्रमातेजेतेअमेसर्वेजेप्रजाउंतेमनाराजाथाओ॥२३॥हेराजापरिक्षितूएप्रकारेसुरानास
मुद्रथकिबाहेररह्योनेतेशाल्मलद्वीपथकिबमणोपोलोएवोजेकुशद्वीपतेजेतेपोताजेवडोजेघृतनोसमुद्र तेणेकरिनेविटां

स्वगोभि पितृदेवेभ्योविभजनकृष्णशुक्लयोः ॥ प्रजानांसर्वासांराजांऽधःप्रजानांसर्वासांराजासोमोन
आस्त्विति ॥२३॥ एवंसुरोदाद्बहिस्तत्द्विगुणःसमानेनआवृतोघृतोदेनयथापूर्वःकुशद्वीपः ॥ २४ ॥
यस्मिन्कुशस्तंबोदेवकृतस्तत्द्वीपाख्यायनोज्वलनइवापरःस्वशष्परोचिषादिशोविराजयति ॥२५॥
तद्वीपपतिःप्रैयव्रतोराजन्हिरण्यरेतोनामस्वंद्वीपंसप्तभ्यःस्वपुत्रेभ्योयथाभागंविभज्यस्वयंतपआतिष्ट
त्वमुवसुदानदृढरुचिनाभिगुप्तसत्यव्रतविविक्तनामदेवनामभ्यः ॥२६॥

णोछे ॥ जेमशाल्मलद्वीपजेतेसुरानासमुद्रेविटांणोछेतेम॥२४॥ अनेजेकुशद्वीपनेविषेदेवतेणेकर्योएवोजेकुशस्तंबके
तांडाभनोथुमडोतेजेतेतेद्वीपनानामनेकरेछे अनेबिजोअग्निहोयनेशुंएमरह्योछेअनेपोतानांजेकोमलपांदडां तेमनिजे
कांतितेणेकरिनेदशोदिशानेशोभाडेछे ॥२५॥ अनेहेराजापरिक्षितूतेकुशद्वीपनोपतिएवोजेहिरण्यरेतानामेप्रियव्रत
नोपुत्रतेजेतेपोतानोजेतेद्वीपतेनेपोतानासातपुत्रनेजथाविभागेवेंचिआपिनेपोतेतपनेकरतोहवो ॥ तेसातपुत्रनांना

मवसु१वसुदान२दृढरुचि३नाभिगुप्त४सत्यव्रत५विवीक्त६नामदेव७एरित्येसातछेअनेतेसातखंडनांनामपणएसात
पुत्रनेनामेजजांणवां ॥२६॥ अनेतेसातपुत्रनाजेसातखंडतेमनेविषेमरजादानापर्वतजेतेसातछेतथानदियुंपणसात
जविख्यातछे ॥२७॥ तेपर्वतनांनाम ॥ चक्र१चतुश्शृंग२कपिल३चित्रकूट४देवानीक५ऊर्ध्वरोमा६द्रविण७एरित्ये
सातेछे ॥२८॥ अनेसातनदियुंनांनांम ॥ रसकुल्या१मधुकुल्या२मित्रविंदा३श्रुतिविंदा४देवगर्भा५घृतच्युता६मं

तेषां वर्षसीमागिरयोनद्यश्चाभिज्ञाताःसप्तैव ॥२७॥ चक्रश्चतुःशृंगःकपिलश्चित्रकूटोदेवानीकउर्द्धरोमा
द्रविणइति॥२८॥ रसकुल्यामधुकुल्यामित्रविंदाश्रुतिविंदादेवगर्भाघृतच्युतामंत्रमालेति ॥२९॥ यासां
योभिःकुशद्वीपौकसःकुशलकोविदाभियुक्तकुलकसंज्ञाभगवंतंजातवेदःसरूपिणंकर्मकौशलेनयजंते
॥३०॥ परस्यब्रह्मणःसाक्षाज्जातवेदोऽसिहव्यवाट् ॥ देवानांपुरुषांगानांयज्ञेनपुरुषंयजंति ॥३१॥

त्रमाला७एसातछे ॥२९॥ अनेजेनदियुंनाजलेकरिनेपवित्रथयाएवाजेकुशद्वीपनारेहेनाराकुशल१कोविद२अभियु
क्त३कुलक४एवानामवालाब्राह्मणादिकच्यारवर्णनामनुष्यतेजेतेअग्निस्वरूपएवाजेभगवानतेनेकर्मकुशलपणेकरि
नेयजेछे ॥३०॥ अनेआमंत्रनुंउचारणकरेछे ॥ हेअग्नितमेजेतेसाक्षातपरब्रह्मएवाजेभगवानवासुदेवतेनेहुतद्रव्य
नापमाडनाराछोएकारणपणामाटेभगवाननाअंगरूपएवाजेदेवतेमनेयज्ञेकरिनेपुरुषजेहरितेमनेजयजो केतांअंगरू

पएवाजेदेवतेमनेनामेकरिनेआप्युंएवुंजेहुतद्रव्यतेअंगिएवाजेहरितेनेसमर्पणकरो ॥३१॥ अनेतमज तनासमुद्र
थिबाहेरक्रौंचद्वीपछेतेजेतेकुशद्वीपथकिबमणोपोलोछेनेंपोताजेवडोजेक्षिरसमुद्रतेणेकरिने चारेकोरेथिवींटाणोछे नेकु
शद्वीपजेतेघृतनासमुद्रेवींटांणोछेतेम ॥३२॥ अनेजे क्रौंचद्वीपनेविषे द्वीपनांनामनोकरनारो एवोक्रौंचनामेपर्वतराज

तथाबहिःक्रौंचद्वीपोद्विगुणःस्वमानेनक्षीरोदेनपरितउपक्लृप्तोवृतोयथाकुशद्वीपोघृतोदेन ॥३२॥ यस्मि
न्क्रौंचोनामपर्वतराजोद्वीपनामानिर्वर्तकआस्ते ॥ ३३ ॥ योऽसौगुहप्रहरणोन्मथितनितंबकुंजोऽपिक्षी
रोदेनासिच्यमानोभगवतावरुणेनाभिगुप्तोविभयोबभूव ॥३४॥ तस्मिन्नपिप्रैयव्रतोघृतपृष्ठोनामाधि
पतिःस्वेद्वीपेवर्षाणिसप्तविभज्यतेषुपुत्रनामसुसप्तरिक्थादान्वर्षपान्निवेश्यस्वयंभगवान्भगवतःपरम
कल्याणयशसआत्मभूतस्यहरेश्चरणारविंदमुपजगाम ॥३५॥

जेतेरह्योछे ॥३३॥ अनेजेएक्रौंचपर्वतजेतेस्वामिकार्त्तिकनाआयुधनेप्रहारेकरिनेभागिगयाछेनितंबनेकुंजतेजेनाए
वोछेतोपणक्षीरसमद्रतेणेचारेकोरेसिंच्योथकोनेसमर्थएवाजेवरुणतेणेरक्षानेकर्योथकोनिर्भयथातोहवो ॥ ३४ ॥
अनेतेक्रौंचद्वीपनेविषेपणाप्रियव्रतनोपुत्रजेघृतपृष्ठनामेतेजेतेअधिपतिछेअनेतेघृतपृष्ठजेतेपोतानाद्वीपनेविषेसातवर्ष
ईनेवेंचिने ॥ अनेपुत्रनेनांमेछेनामजेमनांएवाजेतेसातखंडतेमनेविषेतेपोतानासातपुत्रनेअधिपतिकरिनेपोतेसर्व

एवोजेपोतेघृतपृष्ठतेजेतेपरमकल्याणरूपछेजसजेनोएवानेंसर्वजीवनाअंतर्यामिनेपोतानाभक्तजननि
सएवाजेभगवानवासुदेवतेनाचरणारविंदनेपांमतोहवो ॥३५॥ तेसातपुत्रनांनांमआम१मधुरुह२मेघपृष्ठ३सुधाम
भ्राजिष्ठ५लोहितार्ण६वनस्पति ७ एरित्येसातएवाजेघृतपृष्ठनापुत्रछेअनेतेमनाजेखंडतेमनिमर्यादानापर्वत

आमोमधुरुहोमेघपृष्ठोसुधामाभ्राजिष्ठोलोहितार्णोवनस्पतिरितिघृतपृष्ठ: तास्तेषांवर्षगिरयःस
:सप्तैवनद्यश्चाभिख्याताः ॥ ३६ ॥ शुक्लोवर्द्धमानोभोजनउपबर्हिणोनंदानंदनःसर्वतोभद्रइति
॥ ३७ ॥ अभयाअमृतौघाआर्यकातीर्थवतीवृत्तिरूपवतीपवित्रवतीशुक्लेति ॥ ३८ ॥ यासामं
भःपवित्रममलमुपयुंजानाःपुरुषऋषभद्रविणदेवकसंज्ञावर्षपुरुषाआपोमयंदेवमपांपूर्णनांजलि
नायजंते ॥ ३९ ॥

सातछेनेनदिपणसातजाविख्यातछे ॥३६॥ तेपर्वतनानांनाम ॥ शुक्ल१वर्द्धमान२जोजन३ उपबर्हण४नंद५नंदन६
सर्वतोभद्र७एरित्येसातछे ॥३७॥ अनेतेनदियुंनांनांम ॥ अभया१ अमृतौधा२ आर्यका३तीर्थवती ४रुपवती५पवी
त्रवता६शुक्ल७एरित्येसातछे ॥३८॥ अनेजेनदियुंनुंपवित्रनेनिर्मलएवुंजेजलतेनेसेवताएवाजेपुरुष१ ऋषभ२द्रविण
३देवक४ एवानामवालाचारवर्णनातेखंडनापुरुषतेजेतेजलरूपएवाजेभगवानतेनेपूर्णएविजेजलनी अंज

लितेणेकरिनेयजेछे ॥ ३९ ॥ अनेआमंत्रनेजपेछेहेआपकेतांहेजलतमेजेतेभगवानथकिपांम्युंछेसामर्थ्यजेमणेए
वांछोएकारणपणामाटेभूर॥१॥ भूवर॥२॥स्वर॥३॥ एत्रणलोकनेपवित्रकरतांथकां तमारास्पर्शनेकरता एवाजेअमे
तेआमारांजेशरिरतेमनेपवित्रकरोनेतमेकेवांछोतोपोतानेस्वरूपेकरिनेज पापनोनाश करोएवांछो ॥ ४० ॥
अनेएरित्येक्षिरसमुद्रथिपरचारेकोरेरह्योएवोशाकद्वीपजेतेबतरिशलाखजोजनपोलोछेअनेपोताजेवडोजेभागेलादहि

आपःपूरुषवीर्यास्थपूनंतीर्भूर्भुवःसुवः ॥ तानःपुनीतामीवघ्नीःस्पृशतामात्मनाभुवइति ॥४०॥ एवंपुर
स्तात्क्षीरोदात्परितउपवेशितःशाकद्वीपोद्वात्रिंशल्लक्षयोजनायामःसमानेनचदधिमंडोदेनपरीतो॥४१
यस्मिनशाकोनाममहीरुहःस्वक्षेत्रव्यपदेशको४२यस्यहमहासुरभिगधस्तंद्वीपमनुवासयति॥४३॥तस्या
पिप्रैयव्रतएवाधिपतिर्नाम्नामेधातिथिः॥४४॥सोऽपिविभज्यसप्तव र्षाणिपुत्रनामानितेषुस्वात्मजान्पुरो
जवमनोजवपवमानधूम्रानीकचित्ररेफवहुरूपविश्वधारसंज्ञान्निधाय्याधिपतीन् ॥ स्वयंभगवत्यनंते
आवेशितमतिस्तपोवनंप्रविवेश ॥४५॥

नोसमुद्रतेणेकरिनेचारेकोरेविटांणोछे ॥४१॥ अनेजेशाकद्वीपनेविषेसागनोवृक्षरयोछेतजेतेतेद्वीपनानांमनोकरना
रोछे ॥४२॥ अनेजेसागनावृक्षनोमहासुगंधिमांनएवोजेगंधतेजेतेतेद्वीपनेसुगंधिमांनकरेछे ॥४३॥ अनेतेशाकद्वी
पनोपणजेआधिपतिजेतेनांमेकरिनेमेधातिथिएवोजोप्रिव्रतनोपुत्रतेछे ॥४४॥ अनेतेमेधातिथिजेतेपणपुत्रनेनामेछे

नांमजमजा एवाजेसातखंडतेमनेवेंचिनेअनेतेखंडनेविषेपुरोजव१ मनोजव२ पवमान३ धुम्रानीक४ चित्ररेफ५ ब हुरूप६
विश्वधार७ एवांछेनांमजेमनांएवाजेपोतानासातपुत्रतेमने अधिपतिथापिनेपोतेमेधातिथिजेतेअनंतएवाजेभगवान
वासुदेवतेनाविषेप्रवेशकरावीछेबुद्धिजेणेएवोथकोतपोवनप्रत्येप्रवेशकरतोहवो ॥४५॥ अनेएसातपुत्रनाजेखंडतेमानि
मरजादानाजेपर्वततेजेतेसातछेअनेनादियुंपणसातविख्यातछे ॥४६॥ तेपर्वतनानांमइशान१ उरुशृंग२ बलभद्र३

एतेषांवर्षमर्य्यादागिरयोनद्यश्चसप्तसप्तैव ॥४६॥ ईशानउरुशृंगोबलभद्रःशतकेसरःसहस्रस्रोतोदेवपा
लोमहानसइति ॥४७॥ अनघायुर्दाउभयस्पृष्टिरपराजितापंचपदीसहस्रस्रुतिर्निजधृतिरिति ॥ ४८ ॥
तद्वर्षपुरुषाऋतसत्यव्रतदानव्रतानुव्रतनामानोभगवंतंवाय्वात्मकंप्राणायामविधुतरजस्तमसःपरम स
माधिना यजंते ॥४९॥ अंतःप्रविश्यभूतानियोबिभर्त्यात्मकेतुभिः ॥ अंतर्यामीश्वरःसाक्षात्पातुनोय
द्वशेस्फुट ॥५०॥

शतकेसर४ सहस्रस्रोत५ देवपाल६ महानस७ एरित्येसातछे ॥४७॥ अनेशातनादियुंनानांमअनघा१ आयुर्दा२ उभ
यस्पृष्टि३ अपराजिता४ पंचपदी५ सहस्रस्रुति६ निजधृति७ एरित्येसातछे ॥४८॥ अनेऋतव्रत१ सत्यव्रत२ दानव्रत
३ अनुव्रत४ एनामेजे ब्राह्मणादिकचारवर्णनाखंडमांरहेनारापुरुषतेजेतेप्राणायामेकरिनेटलिगयाछेरजोगुण नेतमो
गुणजेमनाएवाथकावायुस्वरूपएवाजेभगवानतेनेपरम समाधियेकरिने पूजेछे ॥४९॥ अनेआमंत्रनेजपेछेजेवायुजेतेस

वेग्नूतप्राणिनेमध्येनेविषेप्रवेशकरिनेप्राणअपानादिकजेपोतानिवृतियुतेमणेकरिनेतेसर्वेभूतमात्रनेधारेछे ॥ अ
नेअंतर्यामिछेनेसाक्षातईश्वरछेअनेजेवायुनेवशआजगतजेतेस्पष्टपणेवरतेछेएवोजेवायुतेजतेअमारिरक्षाकरो॥५०॥
अनेएप्रकारेजभागेलादहिनासमुद्राथिपरपुष्करद्वीपछेअनेशाकद्वीपथकिबमणोपोलोछेअनेचारेकोरेरच्योछेनेपोताजे
वडोजेमिठाजलनोसमुद्रतेणेकरिनेबाहेरविटांणोछे ॥५१॥ अनेजेपुष्करद्वीपनेविपेमोटुंएवुंपुष्करजेकमलतेजेतेछेते

एवमेवदधिमंडोदात्परतःपुष्करद्वीपस्ततोद्विगुणायामःसमंततउपकल्पितःसमानेनस्वादूदकेनसमुद्रे
णबहिरावृतो ॥५१॥ यस्मिन्बृहत्पुष्करंज्वलनशिखामलकनकपत्रायुतायुतंभगवतःकमलासनस्या
ध्यासनंपरिकल्पितं ॥५२॥ तद्द्वीपमध्येमानसोत्तरनामैकएवार्वाचीनपराचीनवर्षयोर्मर्यादाचलोऽयुतयो
जनोच्छ्रायायामः ॥५३॥ यत्रतुचतसृषुदिक्षुचत्वारिपुराणिलोकपालानामिंद्रादीनां ॥५४॥

केवुंछेतोअग्निनिशिखासरखानिर्मलएवांजेसुवर्णनांपांदडांतेमनांछेहजारोहजारजेनेएवुंछे ॥ अनेसमर्थएवाजेब्रह्मा
तेनुंसिंहासनकल्प्युंछे॥५२॥अनेपुष्करद्वीपनामध्यनेविषेमानसोत्तरनामेएकजपर्वतछेनेनेजेनेचारेकोरेगढानिपेठेफर
तोजेएकभागणिकोरनोखंडनेबिजोपलिकोरनोखंडतेमनिमरजादानोएपर्वतछेनेदशहजारजोजनउंचोछेनेदशहजा
रजोजनपोलोछे ॥५३॥ अनेजेमांनसोत्तरपर्वतनेविपेचारेदिशामांइंद्र१यम२वरुण३कुबेर४एजचारलोकपालतेमनां

चारपुरे ॥५४॥ अनेमेरुनेचारेकोरेभमतोएवोजेसूर्यनोरथतेनुंसंवत्सरात्मकएवुंजेचक्रतेजेतेजेमानसोत्तरपर्वतनेउ
परस्यरह्युंथकुंदेवतानादिवसरात्रियेकरिनेचारेकोरेभमेछे ॥५५॥ अनेतेपुष्करद्वीपनोअधिपतिजेतेप्रियव्रतनो पुत्रवि
तिहोत्रनामेछे ॥५६॥ अनेतेवितिहोत्रनापुत्रजेरमणकनेंधातकिएवनामेबेतेमनेतेबेखंडनाअधिपतिकरिनेपोतेवीति
होत्रजेतेपोतानामोटाभाईयुंनिपेठेजभगवत्कर्मशीलथकोजरेतोहवोने.तांभगवाननिभक्तिनेविषेतत्पररेहेतोहवो।५७।

यदुपरिष्टात्सूर्यरथस्यमेरुंपरिभ्रमतःसंवत्सरात्मकंचक्रंदेवानामहोरात्राभ्यांपरिभ्रमति ॥५५॥ एतद्वी
पस्याप्यधिपतिःप्रैयव्रतोवीतिहोत्रोनामै ॥५६॥ तस्यात्मजौरमणकधातकिनामानौवर्षपतीनियुज्यस
स्वयंपूर्वजवद्भगवत्कर्मशीलइत्यास्ते॥५७॥तद्वर्षपुरुषाभगवंतंब्रह्मरूपिणसकर्मकेनकर्मणाराधयंतिइदं
चोदाहरंति॥५८॥ यत्तत्कर्ममयंलिंगंब्रह्मलिंगंजनोऽर्चयेत्॥एकांतमद्वयंशांतंतस्मैभगवतेनमइति ॥५९॥

अनेतेखंडनारेहेनाराजेपुरुषतेजेतेब्रह्मारूपएवाजेभगवानतेनेब्रह्मानासालोक्यपणानुंसाधनरूपजेकर्मतेणेकरिनेआ
राधेछेअनेआमंत्ररूपजेवचनतेनुंउचारणकरेछे ॥५८॥ नेकर्मफलरूपएवुंजेब्रह्मानुंरूपतेनेजनजेतेपुजे तेरूपकेवुंछे
तोब्रह्मजेभगवानतेजेतेजणायछेजेथकिएवुंछेअनेएकभगवाननेविषेजछेनिष्टाजेोनएवुंछेते अद्वयकेतां एजेवुंएएकज
छेसांतछेएवाजेतेब्रह्मारूपभगवानतेनेअमेजेतेनमस्कारकरियेछैये ॥५९॥ अनेतेमिठाजळनासमुद्रथाकिपरलोकालो

कनामेपर्वतछेअनेतेपर्वतजेते लोकजेसुर्यादिकनाप्रकाशेजुक्तदेश छे अलोक जेसुर्यादिकनाप्रकाशेरहित देश तेबेयनाम ध्यनेविषेबेयनाविभागनेअर्थेचारेकोरेगढानिपेठेरच्योछे ॥६०॥ अनेमांनसोत्तरपर्वतनेमेरुपर्वतएबेनेकेटलुंछेटुछेतो साढासातलाषनेडोढकरोडयजोजनप्रमांणेतेटालिपृथविजेतेमिठाजलनासमुद्रथकिपरछे तेनेविषेतोजीव प्राणिनिवस तिपणछे ॥ अनेतेपृथविथकेपरबिजिजेपृथवितेजेतेसुवर्णनिछेतेसूवर्णनिपृथविजेतेओगणचालिसलाषने आठकरो

ऋषिरुवाच ततःपरस्ताल्लोकालोकनामाऽचलोलोकालोकयोरंतरालेपरितउपक्षिप्तः ॥६०॥ यावन्मान सोत्तरमेर्वोरंतरंतावतीभूमिःकांचन्यन्यादर्शतलोपमा ॥६१॥ यस्यांप्रहितःपदार्थोनकथंचित्पुनःप्रत्यु पलभ्यतेतस्मात्सर्वसत्त्वपरिहृतासीत् ॥६२॥ लोकालोकइतिसमाख्यायदनेनाचलेनलोकालोकस्यांत र्वर्तिनाऽवस्थाप्यते ॥६३॥

ड्यजोजनप्रमांणेजांणवि ॥ अनेकाचनातलानिजेमआदर्शतेवाएपृथवि छेअनेतेसुवर्णनिपृथविथकेपरलोकालोकपर्वतछेअ नेअरधोजेपुष्करद्वीपतेणेसहितजेमिठाजलनोसमुद्रतेजेतेछनुलाषजोजनमांछे ॥ एविरित्येमेरुपर्वतनेलोकालोकप र्वतनेसाढाबारकरोड्यजोजनप्रमांणेछेटुछे ॥६१॥ अनेओगणचालिसलाषनेआठकरोड्यजोजनमांजेसूवर्णनिप्रथ वितेनेविषेपडयोएवोजेपदार्थतेजेतेपाछोकोईप्रकारेनथिपमातोतेकारणपणामाटेतेसूवर्णनिपृथविजेते सर्वप्राणिमात्रे रहितपृथविछेतेहवि ॥६२॥ अनेजेकारणपणामाटेलोकनेअलोकनामध्यनेविषेवरततोएवोजेएपर्वततेणेलोकनेअलो

करस्योजोगतेजेतेस्थापनकरयोछे ॥ तेकारणपणामाटेएपर्वतनुंलोकालोकएवुंनामछे ॥६३॥ अनेतेलोकालोकप र्वतजेतेत्रैलोकनेअंतेच्यारेकोरेईश्वरतेणेरच्योछेकेतांएलोकालोकपर्वतनेमांहिलिकोरेत्रिलोकिआविगईछे ॥६४॥ अनेसूर्यादिजेमननेध्रुवछेअंतेजेमने ग्वाजेज्योतिर्गणतेमनाजेकिरणतेजेतेजलोकालोकपर्वतथिओरार ॥जे त्र

सलाय तेपरितईश्वरेणविहिता ॥६४॥ यस्मात्सूर्यादीनांध्रुवापवर्गाणांज्योतिर्गणानांगभस्तयोर्वा चीनाःलोकानावितन्वानानकदाचित्पराचीनाभवितुमुत्सहंतेतावदुन्नहनायामः ॥६५॥ एताव ल्लोकाभासोमानलक्षणसंस्थाभिर्विचिंतितःकविभिः ॥६६॥ सतुपंचाशत्कोटिगणितस्यभूगोलस्य तुरीयभागोऽयंलोकालोकाचलः ॥६७॥ तदुपरिष्टाच्चतस्रष्वाशास्वात्मयोनिनाऽखिलजद्गुरुणाऽधिनि वेशिताः [illegible]पुष्करचूडोवामनोऽपराजितइतिसकललोकस्थितिहेतवः ॥६८॥

प्यलोकतेचारेको प्रकाशताथकाक्यारेयपण ग्लोकालोकपर्वतथिआगलचालवानेअर्थेसमर्थनाथिथातातेटलोएप र्वतउंचोछेटलोजपोलोछे ॥६५॥ हेराजापरिक्षितलोकनोविन्यासजेरचनाप्रकारतेजेतेमांनलक्षणनोस्थितितेम णेकरिनेकमणेएटलोज विचार्योछे ॥६६॥ अनेआजेलोकालोकपर्वतछेतेतोपचासकरोडजोजनेकरिनेगण्यो वोजेभूगोलचोथाभागछेकेतांसाडाबारकरोड्यजोजनउंचोछेनेसाडाबारकरोड्यजोजनपोलोछे ॥६७॥ अनेते

लोका लोकपर्वतनेउपरचारेदिशनेविषेसमग्रजगतनागुरुएवाजेब्रह्मातेणेराख्याएवाजेचारमोटाहाथितेजेतेरह्याछे ते
नांनाम ॥ ऋषभ१ पुष्करचूड२ वामन३ अपराजित४ एवेनामेजेचारदिग्गजनेजंतेसमग्रलोकानिस्थितिनाहेतुछे।६८
अनेपरममहापुरुषएवाजेभगवानवासुदेवतेजेतेतेजेदिग्गजतथापोतानिविभूतिएवाजेइंद्रादिकलोकपाल तेमनुंजेना
नाप्रकारनुंवीर्यकेतांपराक्रमतेनिवृद्धिनेअर्थेतथासकललोकनाकल्यांणनेअर्थेपर्वतमांश्रेष्ठएवोजेतेलोकालोकपर्वत ते

तेषांस्वविभूतीनांविविधवीर्योपबृंहणायभगवान्परममहापुरुषोमहाविभूतिपतिरंतर्याम्यात्मनोविशुद्ध
सत्त्वंधर्मज्ञानवैराग्यैश्वर्याद्यष्टमहासिद्ध्युपलक्षणंविष्वक्सेनादिभिःस्वपार्षदप्रवरैःपरिवारितोनिजव
रायुधोपशोभितैर्निजभुजदंडैःसंधारयमाणस्तस्मिन्गिरिवरेसमंतात्सकललोकस्वस्तयआस्ते ॥६९॥
आकल्पमेवंवेषंगतएषभगवानात्मयोगमाययाविरचितविविधलोकयात्रागोपीथायेति ॥७०॥

नेविषेचारेकोरेरह्याछे ॥ तेभगवानकेवाछेतोमहाविभूतिजेपरमऐश्वर्यतेनापतिछेनेसर्वनाअंतर्यामिछेअनेधर्मज्ञान
वैराग्यनेऐश्वर्यादिकतथामहासिद्धियुंएछेजणवनाराजेनाएवुंजेपोतानुंविशुद्धसत्वतेनेधरिरयाछेअनेपोतानापार्षदम
ध्येश्रेष्ठएवाजेविश्वकसेनादिकपार्षदतेमणेविटांणाछेनेसुदर्शनचक्रआदिकजेपोतानांश्रेष्टआयुधतेमणेकरिनेशोभाय
मानएवाजेपोतानादोर्दंडकेतांहाथतेमणेकरिनेयुक्तछे ॥६९॥ अनेपोतानिजेयोगमायातेणेरचिएविजेनांनाप्रकारनि

लोकस्यालोकस्याद्रिरूपणे अर्थेंएभगवानजेतेएप्रकारनावेशोनेलिलायेकरिनेपांम्याथकाएपर्वतनोविषेचारेकोरएकमूर्त्तिये करिनेजरह्याछे ॥ ७० ॥ अनेहेराजापरिक्षितजेमेरुनेनेलोकालोकपर्वतनेमध्येसाढाबारकरोड्यजोजननोविस्तारक ह्योएणेकरिनेलोकालोकथकिजेबाहेररह्युंअलोकतेनुंपरिमांणजेतकह्युं केतांलोकालोकथकिबाहेरजेअलोकछेतेपण चारेदिशनेविषेसाढाबारबारकरोड्यजोजनमांछे ॥७१॥ अनेतेलोकालोकथिपरतोविशुद्धएविजेयोगेश्वरनिगातितेने

योऽन्तर्विस्तारएतेनह्यलोकपरिमाणंचव्याख्यातंयद्बहिर्लोकालोकाचलात ॥७१॥ततःपरस्ताद्योगेश्वरग तिंविशुद्धामुदाहरंति ॥७२॥ अंडमध्यगतःसूर्योद्यावाभूम्योर्यदंतरं ॥ सूर्यांडगोलयोर्मध्येकोट्यःस्युःपं चविंशतिः ॥७३॥ मृतेऽड एषएतास्मिन्यदभूत्ततोमार्तंडइतिव्यपदेशः ॥ हिरण्यगर्भइतियद्धिरण्यांड समुद्भवः ॥ ७४॥

कहेछेकेतांत्यांहांतोमोटायोगेश्वरथिजवायछेपणबिजाकोइथिनाथिजवातुं ॥७२॥ अनेसूर्यजेनेब्रह्मांडनामध्यनेविषे रह्योछेतेमध्यतेशुंतोपृथविनुंजेउपरलुंनेहेठलुंकपालतेबेनामध्यमांजेस्थानक तेमांसूर्यजेतेरह्याछेअनेसूर्येयुक्तएवांजे पृथविनांबेकपालतेनामध्यनेविषेचारेकोरेपचविशकरोड्यजोजनमागछे ॥७३॥ अनेएजेसूर्यतेजेतेमृतकेतांअचेत नएवुंजेआब्रह्मांडतेनेविषेप्रवेशनेकरताहवातेकारणपणामाटेएसूर्यनुंमार्तंडएवुंनांमछेअनेवलिएसूर्यजेते हिरण्मयए

वुंजेब्रह्मांडतेनेविषेउपज्याछेमाटेएसूर्यनुंहिरण्यगर्भएवुंनामछे ॥७४॥ अनेंसूर्यतेणेज दिशाउंनो विभागजेतेकर्योछे
अनेंआकाशस्वर्गनेपृथविएमनोजेविभागतेपणसूर्यतेणेजकर्योछे अनेंस्वर्गजेभोगनुंस्थानकनेंअपवर्गजेमोक्षनुंस्था
नकतथानरकरूपस्थानकतथाअतलादिकसप्तपातालरूपस्थानकएसर्वेनोजेविभागतेजेतेसर्वप्रकारेसूर्यतेणेजकर्यो
छे ॥७५॥ अनेदेवपशुमनुष्यसरिसृपपक्षिनेवेलियुंतथाबिजाजेसर्वजीवनासमुहएसर्वेनासूर्यजेतेआत्माछेनेसर्वना

सूर्येणहिविभज्यंतेदिशःखंद्यौर्महीभिदा ॥ स्वर्गापवर्गौनरकारसौकांसिचसर्वशः ॥७५॥ देवतिर्यङ्मनु
ष्याणांसरीसृपसवीरुधां ॥ सर्वजीवनिकायानांसूर्यआत्मादृगीश्वरः॥७६॥ इतिश्रीभागवतेमहापुराणे
पंचमस्कंधेभुवनकोशेवर्णनेसमुद्रद्वीपवर्षसन्निवेशपरिमाणलक्षणोविंशतितमोऽध्यायः२० श्रीशुकउवा
च एतावानेवभूवलयस्यसन्निवेशप्रमाणलक्षणतोव्याख्यात १ एतेनहिदिवोमंडलमानंतद्विदउपदिशंति॥
यथाद्विदलयोर्निष्पावादीनां ॥२॥

नेत्रनाअधिष्ठाताछे ॥७६॥ एरीत्येश्रीमद्भागवतनामेजेमोटुंपुराणपरमहंसनिसंहितारूपनेव्यासजिनुंकरेलुंतेनेविषे
जेपंचमस्कंधतेमांजेभूगोलनुंवर्णनतेनेविषेविसमोअध्यायजेतथयो ॥२०॥ शुकजीजेतेराजापरिक्षित्प्रत्येकहेछेहेरा
जन्पृथविनोजेगोलतेनोजेरचनाप्रकारतेजेतेप्रमाणनेलक्षणेकरिनेएटलोजकह्योछेकेतांविस्तारेकरिनेपंचासकरोड्य
जोजनछेनेउंचपणेकरिनेपचविशकरोड्यजोजनछे ॥१॥ अनेएणेकारनेजस्वर्गनामंडलनुंजेप्रमांणतेनेतेनाजांणनारा

जेतेकहेछेजेमवालआदिकजेअन्नतेनिजेबेदाल्योतेनामध्यनेवि ेएकदाल्यनेप्रमांणेकरिनेबिजीदाल्यनुं प्रमांणथायछे तेमपृथविनामंडलनेप्रमांणेकरिनेस्वर्गनामंडलनुंप्रमांणथायछे ॥२॥ अनेउपल्युंनेहेठलुंजेप्रथविनुंदलतेनामध्यनेवि षेअंतरिक्षछेकेतांअवकाशछेअनेतेजेबेदलतेजतेवेयकोरेथिसंधाईरह्यांछेपणनोधांनथि ॥३॥ अनेप्रकाशनाकरनारा जेसर्वेतारागणतेमनापतिनेभगवानएवाजेसूर्यतेजेतेजएवेदलनामध्यनेविषेरह्याथका तडकेकरिनेत्रिलोकिनेतपावेछे

तेअंतरेणांतरिक्षंतदुभयसंधितं ॥३॥ तन्मध्यगतोभगवांस्तपतांपतिस्तपनआतपेनात्रिलोकींप्रतपत्य वभासयत्यात्मभासा ॥ ४ ॥ सएषउदगयनदक्षिणायनवैषुवतसंज्ञाभिर्मांद्यशैघ्र्यसमानाभिर्गतिभिरा रोहणावराहणसमानस्थानेषुयथासवनमभिपद्यमानोमकरादिषुत्रिष्वहोरात्राणिदीर्घऱ्हस्वसमानानि विधत्ते ॥ ५ ॥ यदामेषतुलयोर्वर्ततेतदाऽहोरात्राणिसमानानिभवंति ॥ ६ ॥

नेपोतानिकांतियेकरिनेत्रिलोकिनप्रकाशेछे ॥४॥ अनेतेजएसूर्यतेजेतेउतरायणदक्षिणायननेवैषुवतएछेनामजेमनां एविजेमंदशीघ्रनेसमांनगतियोतेमणेकरिनेकालनेअनुसारेआरोहणअवरोहणनेसमवस्थानएजेत्रणप्रकारनांस्थान कतेमनेविषेआरोहणअवरोहणनेसमवस्थाननेपांमताथकामकरादिकजेराशियोतेमनेविषेदिवसनेरात्रियोनेदीर्घह्स्व नेसमांनएवानेकरेछे ॥ ५ ॥ हवेएजेवार्ता तेनेस्पष्टपणे करिनेकहेछे ॥ एसूर्यजेते ज्यारेमेषराशिने तुलाराषि नेविषेवरतेछे तारेदिवसनेरात्रियो जेतेसमांनथायछे ॥ ६ ॥ श्रीगोपिजनवल्लभाय नमोनमः ॥ ॥ ॥

अनेएसूर्यजेतेज्यारेवृषभ॥१॥मिथुन॥२॥कर्क॥३॥सिंह॥४॥कन्या॥५॥एपांचराशियोनेविषेवरतेछे ॥ तारेदिवसज
वृद्धिनेपांमेछे ॥ अनेमाहिनेमाहिनेरात्रियुंनेविषेएकएकघाडिघटेछे ॥ अनेजोवृषभनेमिथुनएबेराशियोनेविषेजोदिव
सनिवृद्धिछेनेकर्कसिंहनेकन्याएत्रण्यराशियोनेविषेतोदिवसघटेछे ॥ तोयपणरात्रिकरतांदिवसमोटोरहेछेमाटेएवधे
छेएमकह्युंछेअनेएकर्कादिकत्रणराशियोनेविषेरात्रियोवधेछे तोपणदिवसकरतांरात्रियोनांनिरहेछेमाटेघटेछेएमकह्युं

यदावृषभादिषुपंचसुचराशिषु चरतितदाऽहानि ववर्द्धते हसतिचमासिमास्ये एकाघटिकारात्रिषु॥७॥
यदावृश्चिकादिषुपचसु चरतितदाऽहोरात्राणिविपर्ययाणिभवंति ॥८॥ यावद्दक्षिणायनमहानिवर्द्धतेयाव
दुदगयनंरात्रयः९एवंन कोटयएकपंचाशल्लक्षाणि योजनानांमानसोत्तरगिरिपरिवर्तनस्योपदिशंति१०

छे ॥७॥ अनेएसूर्यजेतेज्यारेवृश्चिक१धन२मकर३कुंभ४मिन५एपांचराशियोनेविषेवरतेछेतारेदिवसनेरात्रियोजेते
विपर्ययथायछेकेतांदिवसघटेछेनेरात्रियोवधेछे ॥८॥ हवेदिवसरात्रिनेवध्यानोनेघट्यानोजेकालतेनेकहेछे ॥ सूर्यजेते
ज्यांसुधिदक्षिणायननाथायत्यांसुधिदिवसजेतेवृद्धिनेपांमेछे केतांदक्षिणायननासूर्यज्यांसुधिनथयाहोयत्यांसुधिदिव
सवृद्धिनेपांमेछे ॥ अनेसूर्यजेतेज्यांसुधिउतरायणनाथायत्यांसुधिरात्रियोजेतेवृद्धिनेपांमेछेकेतांउतरायणनासूर्यज्यां
सुधिनथयाहोयत्यांसुधिरात्रियोवृद्धिनेपांमेछे ॥९॥ अनेएप्रकारेमंदशीघ्रनेसमांनएत्रण्यप्रकारनिजेगतियोतमणेक

रिनेसूर्यनारथनुंजेमांनसोतरपर्वतउपरथचा कोरफेरवुंतेनानवकरोडचनेएकावनलाखजोजनथायछे ॥ एममोटाऋ
षिजेतेजेक्हेछे ॥१०॥ अनेतेमांनसोतरपर्वतनेविषेमेरुथकिपुर्वदिशमांदेवधानिनामेइंद्रनिपुरिनेकहेछे ॥ अनेमेरु
थकिदक्षिणदिशमांसंयमनिनांमेयमनिपुरिनेकहेछे ॥ अनेमेरुथकिपश्चिमदिशमांनिम्लोचनिनांमेवरुणानिपुरिनेकहे
छेअनेमेरुथकिउत्तरादिशमांविभावरिनामेचंद्रमानिपुरिनेकहेछे ॥११॥ अनेतेजेचारपुरियोतेमनेविषेसर्वभूतप्राणि

[illegible]पूर्वस्मान्मेरोर्देवधानींनामदक्षिणतोयाम्यांसंयमनींनामपश्चाद्वारुणीनिम्लोचनींनामउ
त्तरतःसौम्यांवि[illegible]नाम ॥११॥ तासूदयमध्याह्नास्तमयनिशीथानीतिभूतानांप्रवृत्तिनिमित्तानिस
मयविशेषेणमेरोश्चतुर्दिशं ॥१२॥

मात्रनेप्रवृतिनिवृतिनांनिमितएवांजेउदयमध्यान्हअस्तनेअर्धरात्रि[illegible]नेसमयनेजेदेकारिनेमेरुथकिचारेदिशप्रत्येक
हेछे ॥ केतांमेरुथकिदक्षिणादिशमांरेहेनाराजेजनछेतेमनेइंद्रनिपुरिमांसूर्यआवेछेतारेउगेछेनेयमपुरिमांआवेछेतारे
मध्यान्हथायछेनेवरुणानिपुरिमांआवेछेतारेअस्तथायछेनेचंद्रमानिपुरिमांआवेछेतारेमध्यरात्रिथायछे ॥ अनेमेरुथाकि
जेपश्चिमदेशमांरेहेनाराजनछेतेमनेयमानिपुरिमांउदयनेवरुणानिपुरिमांमध्यान्ह नेचंद्रमानिपुरिमांअस्तनेइंद्रनिपुरि
मांअर्धरात्रिथायछे ॥ अनेमेरुथकिजेउत्तरदेशमांरेहेनाराजनछेतमनेवरुणानिपुरिमांउदयनेचंद्रमानिपुरिमांमध्यान्ह

नेइंद्रनिपुरिमांअस्तनेयमनिपुरिमांअर्धरात्रिथायछे ॥ अनेमेरुथकिजेपुर्वदेशमांरेहेनाराजनछेतेमनेचंद्रनिपुरिमांउ
दयनेइंद्रनिपुरिमांमध्यान्हनेयमनिपुरिमांअस्तनेवरुणनिपुरिमांअर्धरात्रिथायछे ॥१२॥ अनेमेरुपर्वतनेउपरथजेरेहे
नाराछेतेमनेतोनिरंतरदिवसनामध्यनेपांम्याथकाजेसूर्यजेतेतपेछेअनेएसूर्यजेतेनिनक्षत्रनेसन्मुखगतिछे ॥ एहेतु
माटेमेरुनेडाबेपडखेकरताथकाचालेछेतोयपणतेमेरुनेदिवसादिवसप्रत्येजमणापडखानेविषेकरेछे ॥१३॥अनेसूर्यजेते

तत्रात्य नांदिवसमध्यंगतएवसदादित्यस्तपतिसव्येनाचलंदक्षिणेनकरोति ॥१३॥ यत्रोदेतितस्यहस
मानसूत्रनिपातेनिम्लोचाति ॥ यत्रक्कचनस्यंदेनाभितपतितस्यहैषसमानसूत्रनिपातप्रस्वापयतितत्रग
तं पश्यंतिये तंसमनुपश्येरन् ॥१४॥ यदाचैंद्र्याःपुर्याःप्रचलतेपंचदशघटिकाभिर्याम्यांसपादकोटद्व
यंयोजन नांसार्द्धद्वादशलक्षाणिसाधिकानिचोपयाति ॥१५॥

पुरिनेविषेउगेछेतेपुरिनेसमानसूत्रनुंपडवुंजेजेपुरिमांथायछेतेपुरिनेविषेअस्तनेकरेछे ॥ अनेजेपुरिनेविषेपोतानाकि
रणेकरिनेअतिशेतपेछेकेतांमध्याननेकरेछे ॥ तेपुरिनेसमांनसूत्रनंपडवुंजेते जेपुरमांथायछेतेपुरिमांअर्धरात्रिनेकरेछे
अनेजेअस्तनेजुवेछेतेपुरुषजेतेमध्यान्हनेपांम्याएवाजेसूर्यतेनेनथिजोता ॥१४॥ अनेएसूर्यजेतेज्यारेइंद्रानिपुरिथाकि
यमनिपुरिमत्येचालेछेत्यारेपंदरघडियेकरिने सवाबेकरोड्यनेसाढाबारलाखनेपचविशहजारजोजनचालेछेकेतांइंद्रनि

पुरिथकियमनिपुरिजेतेसवावेकरोड्यनेसाढावारलाषनेपचाविशहजारजोजनछेटेछेतेप्रत्येसूर्यनोरथपंदरघाडि कारिने आवेछे ॥ १५ ॥ अने एप्रकारेजमूर्यजेते ते यमनिपुरिथाकि वरुणनिपुरिप्रत्ये जायछे ने त्यांथिचंद्रनिपुरिप्रत्ये जायछेनेत्यांथित्रलिपाछाइंद्रनिपुरिप्रत्ये आवेछे ॥ १६ ॥ अनेतेमजबिजाजे चंद्रादिकग्रहछे तेजेते ज्योतिश्चक्र नेविषनक्षत्रेसाहितथकासूर्यनेभेलाजउगेछेनेभेलाजअस्तनेपामेछे ॥१७॥ एप्रकारेवेदत्रयीरूपएवोजेआसूर्यनोरथ तेजेतेवेघडियेकारिनेचोतारिषलाषनेआठसोजोजनचालतोथकोचारेपुरिनेविषेचारेकोरेफरेछे ॥१८॥ अनेजेसूर्यनार

एवंततोवारुणींसौम्यामैंद्रींचपुनः॥१६॥स्तथाऽन्येचग्रहाःसोमादयोनक्षत्रैःसहज्योतिश्चक्रेस॰भ्युद्यंति सहवानिम्लोचंति ॥१७॥ एवंमुहूर्तेनचतुस्त्रिंशल्लक्षयोजनान्यष्टशताधिकानिसौरोरथस्त्रयीमयोऽसौच तसृपुपरिवर्ततेपुरीषु ॥१८॥ यस्यैकंचक्रद्वादशारंषण्णेमित्रिणाभिसंवत्सरात्मकंसमामनंति ॥ १९ ॥ तस्याक्षोमेरोर्मूर्द्धनिकृतेतरभागोयत्रप्रोतंरविरथचक्रंतैल॰त्रचक्रवद्भ्रमन्मानसोत्तरगिरौपरिभ्रमति२०

थनुंएकचक्रछेतेनेमोटाऋषिजेतेसंवत्सरा॰कएवानेमानेछे तेचक्रकेवुंछेतोबारजेमहिनातेछेआराजेनेएवुंछेनेछोजे ऋतुतेछेनेमिकेतांधाराजेनेएवुंछेनेचोमासुशियालोनेउनालोएत्रणेजेकालतेछेनाभियोजेनेएवुंछे ॥१९॥ अनेतेसूर्य नारथनोजेअक्षतेजेतेमेरुपर्वतनामस्तकनेविषेकर्योछे उत्तरभागतेजेनोएवोछेअनेमांनसोत्तरपर्वतनेविषेकर्योछेबि जोभागतेजेनोएवोछेअनेजेअक्षनेविषपरोव्युंएवुंजेसूर्यनारथनुंचक्रतेजेतेतलनिघांणिनाचक्रनिपेठेभमतुंथकुंमांनसो

तरपर्वतनेविषेचारेकोरेभमेछे ॥२०॥ अनेतेअक्षनेविषेबांध्युंछेमूलजेनुंएवोजेबिजोअक्षनेजेतेप्रथमनाअक्ष[illegible]किच
थेभागेकरिने प्रमांणकर्योछे केतांप्रथमनो अक्षतो डोढकरोडय़ने साढासातलाख जोजनप्रमांणेछेनेतनेविषेबां
ध्योजेबिजोअक्षतेतोओगणचालिसलाखनेसाढासाडात्रिसहजारजोजनप्रमांणछेअनेतेअक्षजेतेतेलानि[illegible]ांणिनाअक्ष
निपेठेध्रुवनेविषेवायुनेपाशेकरिनेबांध्योछेउपरलोभागजेनोएवोछे ॥२१॥ अनेसूर्यनारथनोजमांचडोतेजेतेछात्रिशला

तस्मिन्नक्षकृतमूलोद्वितोयाऽक्षस्तुर्यमानेनसंमितस्तैलयंत्राक्षवत्ध्रुवेकृतोपरिभागः ॥२१॥ रथनीडस्तु
षट्त्रिंशल्लक्षयोजनायतस्ततुरीयभागविशालस्तावान्रथयुगोयत्रहयाश्छंदोनामानःसप्तारुणयोजिता
वहतिदेवमादित्यं ॥२२॥ पुरस्तात्सवितुररुणःपश्चान्नियुक्तःसौत्येकर्मणिकिलास्ते ॥२३॥ तथावाल
खिल्याऋषयोंगुष्ठपर्वमात्राःषष्टिसहस्राणिपुरतःसूर्यसूक्तवाकायनियुक्ताःसंस्तुवंति ॥२४॥

षजोजनलांबोछेनेनवलाषजोजनमांपोलोछे अनेतेसूर्यनारथनुंधुसरुंजेतेनवलाषजोजनमांछेअनेगायत्र्यादिकछंदछे
नांमजेमनांएवाजेसातघोडातेजेतेअरुणतेणेजेधुंसरानेविषेजोड्याथकादेवएवाजेसूर्यतेनेवेहेछे ॥२२॥ अनेसारथि
पणारूपकर्मनेविषेजोड्याएवाजेअरुणतेजेतेसूर्यनेआगलयरह्याथकापणपाछेमुखेबेठाछे ॥ २३ ॥ अनेतेमजअंगु
ठनापर्वजेवडामोटाएवाजेसाठ्यहजारवालखिल्यनामेऋषितेजेतेसूर्यनासूक्तनेभणताने अर्थेसूर्यने आगलय[illegible]थका

सूर्यनिस्तुतिनेकरेछे ॥ २४ ॥ अनेतेमजबिजाऋषि१ गंधर्व२ अप्सरा३ नाग४ ग्रामणी५ यातुधान६ देव७ ए सातल्व
जेतेपृथकछेनामजेमनांएवाथकासर्वजगतनाआत्मानेभगवानएवाजसूर्यतेनेपृथकपृथककर्मेकरिनेउपासेछे ॥२५॥
अनेआपृथविनुंजेफरतुंकुंडालुतेनुसाढानवकरोडयनेएकलाषजोजनमांफरतुंमडलछे ॥२६॥ अनेसूर्यंजेतेएकक्षणेक

तथान्येचऋषयोगंधर्वाप्सरसोनागाग्रामण्योयातुधानादेवाइत्येकैकशोगणाःसप्तचतुर्दशमासिमासि
भगवंतंसूर्यमात्मानंनानानामानंपृथङ्नानानामानंपृथक्कर्मभिर्द्वंद्वशउपासते ॥ २५ ॥ लक्षोत्तरंसार्द्ध
नवकोटियोजनपरिमंडलंभूवलयस्य ॥२६॥ क्षणेनसगव्यूत्युत्तरंद्विसहस्रयोजनानिसभुंक्ते ॥ २७ ॥
इतिश्रीमद्भागवतमहापुराणेपंचमस्कंधेज्यातिश्चक्रसूर्यरथमंडलवर्णननामैकाविंशतितमाऽध्यायः २१
राजोवाच यदेतद्भगवत आदित्यस्यमेरुंध्रुवंचप्रदक्षिणेनपरिक्रामताराशीनामभिमुखंचप्रचलितंचा
प्रदक्षिणंभगवतोपवर्णितममुष्यवयंकथमनुमिमीमहीति ॥१॥

रिनेबेहजारजोजननेबेगाउनेभोगवेछेकेतांएकक्षणमात्रमांबेहजारजोजननेबेगाउंचालेछे ॥२७॥ एरित्येश्रीमद्भाग
तनामेजेमोटुंपुराणपरमहंसनिसंहितारूपनेव्यासनुंकरेलुंतेनेविषेजेपंचमस्कंधतेमांजेखगोलनुंवर्णन तेनेविषेएकवि
शमोअध्यायजेतेथयो॥२१॥ हवेराजापरिक्षीतजेतेशुकजिप्रत्येपुछेछहेमुनेमेरुनेतथाध्रुवनेप्रदक्षणाकरिनेचालता

जेभगवानसूर्यतेनुंजेचालवुंतेजेतेतमेतेणेराशियोनेसन्मुखचालेछेनेमेरुनेडाबोमुकिनेचालेछे एमवर्णनकर्युंजेवार्त्ता
तेनेअमेजेतेकेमसमाझिये ॥ शासारुजेएदिठामांविरुद्धजणायछेमाटेजेम समझायतेमकहो १ हवेशुकजिजेतेराजापरि
क्षितूप्रत्येकहेछेहेराजनूजेमफरतुंएवुंजेकुंभारनुंचक्रतेभेलाभमत।नेतेचक्रनेआशरिनेरह्याएवाजेकिडिआदिकजंतुते

सहोवाच यथाकुलालचक्रेणभ्रमतासहभ्रमतांतदाश्रयाणांपिपीलिकादीनांगतिरन्यैवप्रदेशांतरेष्वप्यु
पलभ्यमानत्वातूएवंनक्षत्रराशिभिरुपलक्षितेनकालचक्रेणध्रुवंमेरुंचप्रदक्षिणेनपरिधावतासहपरिधाव
मानानांतदाश्रयाणांसूर्यादीनांग्रहाणांगतिरन्यैवनक्षत्रांतरेराश्यंतरेचोपलभ्यमानत्वात् ॥२॥ सएषभ
गवानादिपुरुषएवसाक्षान्नारायणोलोकानांस्वस्तयआत्मानंत्रयीमयंकर्मविशुद्धिनिमित्तंकविभिरपिच
वेदेनविजिज्ञास्यमानोद्वादशधाविभज्यषट्सुवसंतादिषुऋतुषुयथोपजोपमृतुगुणान्विदधाति ॥३॥

मनीजेगतितेजेतेबिजिछेनेचक्रनिगतिबिजिछेकेमजेनेकिडिआदिकजंतुनुंबिजास्थलनेविषेपांमवापणुंछे एहेतुमाटे
एप्रकारेनक्षत्रनेराशियोतेमणेकरिनेजांण्यामांआवतुंएवुंनेमेरुनेनेध्रुवने जमणामुकिनेअतिउतावलुं मेरुनेचारेकोरेफर
तुंएवुंजेकालचक्रतेभेलाअतिशेफरतानेतचक्रनेआशरिनेरह्याएवाजसूर्यादिकग्रहतेमानिगतिजेतेबिजिजछे केमजेते
सूर्यादिकग्रहनेंबिजानक्षत्रनेविषेबिजिराशियुंनेविषेपांमवापणुंछेएहेतुमाटे ॥२॥ अनेसाक्षातनारायणनेआदिपुरुष

नेभगवाननेकवितेमणेपणवेदेकरिनेविचारयाएवाजेतेएसूर्यतेजेतेतेतेकालनोनियमेकरिनेजेकर्मोनि अतिशेशुद्धितेना निमितरूपनेवेदमयएवोजेपोतानोआत्मातेनेबारप्रकारेवांचनेवसंतादिकजेछोरुतुतेमनोविषे कर्मभोगनेअनुसारे शी तोष्णादिकजे रुतुनागुण तेमनेकरेछे ॥ ३ ॥ अनेवर्णाश्रमनाआचारनेकेडवरतता एवाजेपुरुष तेजेते वेदत्र यीरूपजेविद्या तेणेकह्यांएवांजे महतनेअल्पकर्म तेमणेकरिने तथायोगवितानजे ध्यानादिकसाधन तेमणेकरिने

तमेतमिह पुरुषास्त्रय्याविद्ययावर्णाश्रमाचारानुपथाउच्चावचैःकर्मभिराम्नातैर्योगवितानैश्चश्रद्धयायजंतो ऽजसाश्रेयः समधिगच्छंति ॥४॥ अथसएषआत्मालोकानांद्यावापृथिव्योरंतरेणनभोवलयस्यकालच क्रगतोद्वादशमासान्भुंक्तेराशिसंज्ञान्संवत्सरावयवान् ॥५॥ मासःपक्षद्वयंदिवानक्तंचेतिसपादर्क्षद्वयमु पदिशंति ॥ ६ ॥

तेएसूर्यने श्रद्धापूर्वक पूजताथका सूखेकरिने श्रेयजेकल्याण तेनेपामेछे ॥ ४ ॥ अने लोकनाआत्माएवा जेते एसूर्य तेजेते स्वर्ग ने पृथविनामध्यनेविषे रहेलुंजे आकाशनुं मंडलकेतांअंतरिक्ष तेनामध्यनेविषेरहेलुं जेकालचक्रतेनेपांम्याथकामेषादिकराशियेकरिनेछे नांमजेमनांएवानेसंवत्सरनाअवयवरूपएवाजेबारमास तेमनेजो गवेछे ॥५॥ अनेचंद्रमानेमानेकरिनेपक्षनुंजेजुगलतेनेमासएरित्येकहेछे अनेसूर्यनेमानेकरिनेसवाबेएवांजेमहानक्ष

त्रतेनेमासएरित्येकहेछे अनोपितरनेमानेकरिनेदिवसनेरात्रितेनेमासएरित्येकहेछे ॥६॥ अनेसूर्यजेतेसंव [illegible]
भागजेबेराशियोतेमनेजेटलाकालेकरिनेभोगवेछेनेकालनेऋतुएरित्येकहेछेनेतेऋतुकेवोछतोसंवत्सरनोअवयवछे ७
अनेएसूर्यजेतेआकाशनिशेरिनेविषेजेटलाकालेकरिनेसंवत्सरनुं अर्धजेछोराशियोतेमनेभोगवेछे [illegible] अयन [illegible]
त्येकहेछे ॥८॥ अनेतेसूर्यजेतेज्यांसुधिआकाशनामंडलनेस्वर्गनेपृथ्वीनामंडलेसहितसमग्रपणेभोगवेछेते [illegible]

यावताषष्ठमंशंभुंजीतसवैऋतुरित्युपदिश्यतेसंवत्सरावयवः ॥७॥ अथचयावताऽर्द्धेननभोवीथ्यांप्रच
रतितंकालमयनमाचक्षते ॥८॥ अथचयावन्नभोमंडलंसहद्यावापृथिव्योर्मंडलाभ्यां [illegible] भुंजीत
तंकालंसंवत्सरंपरिवत्सरमिडावत्सरमनुवत्सरंवत्सरमितिभानोर्मांद्यशैघ्र्यसमगतिभिःसमामनंति ॥९॥
एवंचंद्रमाअर्कगभस्तिभ्यउपरिष्टाल्लक्षयोजनतउपलभ्यमानोऽर्कस्यसंवत्सरभुक्तिंपक्षाभ्यांमासभुक्तिं
सपादर्क्षाभ्यांदिनेनैवपक्षभुक्तिमग्रचारीद्रुततरगमनोभुंक्ते ॥१०॥

वत्सरपारिवत्सरइडावत्सर अनुवत्सरइद्वत्सरएरित्येकरिनेसूर्यानिमंदशीघ्रनेसमानगतियेकरिनेमोटाऋषिजेतेमांनेछे ९
अनेएप्रकारेचंद्रमाजेतेसूर्यनामंडलथकिउपरलाखजोजननेछेटेरह्याथकासूर्यनिजेसंवत्सरभुक्तितेनेबेपक्षेकरिनेभोग
वेछेकेतांसूर्यजेतेजेबारराषियोनेबारमासेकरनेभोगवेछेतेनेचंद्रमाजेतेएकमासेकरिनेभोगवेछेअनेसूर्यजेतेजेराशिने

एकमासेकरिनेभोगवेछेतेनेचंद्रमाजेतेसवाबेनक्षत्रेकरिनेभोगवेछेकेतांसवाबेदिवसेकरिनेभोगवेछे ॥ अनेसूर्यजेतेजे
नक्षत्रनेपंनरदिवसेकरिनेभोगवेछेतेनेचंद्रमाजेतेएकदिवसेकरिनेभोगवेछेकेमजेतेचंद्रमाजेतेउतावलाचालनाराछेमा
टेअतिशेउतावलिगातिनेकरेछे ॥१०॥ अनेसर्वजिवनाजेसमूहतेमनाप्राणनेजीवनएवाजेएचंद्रमातेजेतेशुक्लपक्षेकरि
नेपुर्णथातिनेकृष्णपक्षेकरिनेक्षिणथातिएविजेपोतानिकलाउंतेमणेकरिनेदेवतथापितरतेमनाजोदिवसनेरात्रियोतेमते

अथवापूर्यमाणाभिश्चकलाभिरमराणांक्षीयमाणाभिश्चकलाभिःपितॄणामहोरात्राणिपूर्वपक्षापरपक्षा
भ्यांवितन्वानःसर्वजीवनिवहप्राणोजीवश्चएकमेकंनक्षत्रंत्रिंशतामुहूर्तेनभुंक्ते ॥११॥ यएषषोडशकलः
पुरुषोभगवान्मनोमयोऽन्नमयोऽमृतमयोदेवपितृमनुष्यभूतपशुपक्षिसरीसृपवीरुधांप्राणाप्यायनशी
लत्वात्सर्वमयइतिवर्णयंति ॥१२॥ ततउपरिष्टात्त्रिलक्षयोजनतोनक्षत्राणिमेरुंदक्षिणेनैवकालायनईश्व
रयोजितानिसहाभिजिताऽष्टाविंशतिः ॥१३॥

यथायोग्यविस्तारताथकाएकएकनक्षत्रनेत्रिसत्रिसमुहुर्तेकरिनेभोगवेछे केतांसाठ्यघडियेकरिनेएकनक्षत्रने भोगवे
छे ॥११॥ अनेजेएचंद्रमाजेतेसोलछेकलाजेनेएवापुरुषछेनेभगवानछेनेमननाअधिष्टाताछेनेअन्नमयछेनेअमृतम
यछेअनेदेवपितरमनुष्यभूतपशुपक्षिसरिसृपनेवेलियोएसर्वेनेजीवाडवुंनेतृप्तिपमाडवानुंस्वभावपणुंछेएहेतुमाटेसर्व
रूपछेएरित्येएचंद्रमानेमोटाऋषिजेतेवर्णनकरेछे॥१२॥अनेतेचंद्रमाथिउपरत्रण्यलाखजोजननेछेटेअभिजितेसहित

अठाविशएवांजेअश्वनिआदिकनक्षत्रतेजेतेरह्यांछेअनेतेनक्षत्रजेतेकालचक्रनोविषेईश्वरतेणेजोड्यांथकांमेरुनेजमणो
मुकिनेजफरेछे ॥ केतांकालचक्रनेलिजएमनिगातिछेपणसूर्य्यादिकग्रहानिपेठेपृथक्गातिनाथि ॥१३॥ अनेतेनक्षत्र
थिउपरत्यबेलाखजोजननेछेटेशुक्रजेतेरह्योछे अनेएशुक्रजेतसूर्यतेणप्रथमाथिजोगव्युंजेनक्षत्रतेनेवांसोथिजोगवेछेने
क्यारेकमोराथिभोगवेछेनेक्यारेकभेलोजभोगवेछेअनेशिघ्रमंदनेसमांनएत्रण्यप्रकारनिजेगतियो तेमणेकरिनेसूर्यनि

ततउपरिष्टादुशनाद्विलक्षयोजनतउपलभ्यतेपुरतःपश्चात्सहैववाऽर्कस्यशैघ्र्यमांद्यसाम्याभिर्गतिभिर
र्कवच्चरतिलोकानांनित्यदाऽनुकूलएवप्रायेवणवर्षयंश्चारेणानुमीयते१४सवृष्टिविष्टंभग्रहोपशमनः॥१५
उशनसाबुधोव्याख्यातः।१६।ततउपरिष्टाद्विलक्षयोजनतोबुधःसोमसुतउपलभ्यमानःप्रायेणशुभकृद्य
दाऽर्काद्व्यतिरिच्येततदाऽतिचरताऽभ्रप्रायानावृष्ट्यादिभयमाशंसते ॥१७॥

पेठेचालेछेअनेएशुक्रजेतेलोकनेनित्यअनुकुलजछेअनेबहुधावृष्टिनेकरतोथकोविचारेकरिनेअनुमानकरयामांआवेछे
॥१४॥ अनेतेशुक्रजेतेवृष्टिनुंछेप्रतिबंधजेथाकिएवोजेग्रहतेनिशांतिनोकरनारोछे ॥ १५ ॥ श्रीहरयेनमोनमः ॥
अनेशुक्रेकरिनेबुधजेतपणकह्योकेतांबुधजेतेशुक्रानिपेठेजकोकनक्षत्रनेसूर्याथिमोरभोगवेछेनेकोईकनेकेडेथिभोगवेछेने
कोईकनेभेलोजभोगवेछे ॥१६॥ अनेतेशुक्रथकिउपरत्यबेलाखजोजननेछेटेचंद्रमानोपुत्रएवोजेबुधतेजेतेरह्योछेनेएबु

धजेतेलोकनेबहुधाशुभनोकरनारोछे ॥ अनेज्यारेसूर्यथकिनोषोपडेछेतारेअतिशेवायुंवादलांथायनेवृष्टिनथायइत्या
दिकजेभयतेनेसुचवेछे ॥१७॥ अनेएबुधथकिउपरमंगलजेतेबेलाषजोजननेछेटेरह्योछे अनेत्रणत्रणपखवाडिये करि
नेएकएकराशिनेभोगवेछे ॥ एविरित्येबारेराशियोनेडोढवरसेकरिनेभोगवेछेनेजोवक्रपणेकरिनेनवरतेत एदोएमंगल

अतउर्ध्वमंगारकोऽपियोजनलक्षद्वितयउपलभ्यमानस्त्रिभिस्त्रिभिःपक्षैरेकैकशोराशीन्द्वादशानुभुंक्तेय
दिनवक्रेणाभिवर्ततेप्रायेणाशुभग्रहोऽघशंसः ॥१८॥ ततउपरिष्टाद्विलक्षयोजनांतरगतोभगवान्बृहस्प
तिरेकैकस्मिन्राशौपरिवत्सरंचरति यदिनवक्रःस्यात्प्रायेणानुकूलोब्राह्मणकुलस्य ॥१९॥ ततउपरिष्टा
द्योजनलक्षद्वयात्प्रतीयमानःशनैश्चरएकैकस्मिन्राशौत्रिंशन्मासान्विलंबमानःसर्वानेवा...पर्येतिताव
द्भिरनुवत्सरैःप्रायेणहिसर्वेषामशांतिकरः ॥२०॥

जेतेबहुधाअशुभग्रहछेनेदुःखनोसुचवनारोछे ॥१८॥ अनेसमर्थएवाजेबृहस्पतितेजेतेतेमंगलथकिउपरत्र्यबेलाषजो
जननेछेटेरह्याछे ॥ अनेएकएकराशिनेविषेएकएकवरससुधिगतिनेकरेछेजोवक्रनथायतोअनेएवृहस्पतिजेतेबहुधा
ब्राह्मणनाकुलनेअनुकुलछे ॥१९॥ अनेतेबृहस्पतिथकिउपरत्र्यबेलाखजोजननेछेटेशनैश्वरजेतेरह्योछे अनेएक...करा
शिनेविषेत्रिसत्रिसमहिनासुधिविलंबनेकरतोथकोत्रिसवरसेकरिनेसर्वेराशियोनेअनुक्रमेभोगवेछे अनेएशनैश्वरग्रह

जेतेबहुधासर्वेनेअशांतिनोजकरनारोछे ॥२०॥ अनेतेशनैश्चरथकिउपरत्यअगियारलाषजोजननेछेठेसप्तऋषिदेते
ह्याछेअनेजेसप्तरूषिजेतेलोकनासुखनेविचारताथकाभगवानविष्णुनुंजेपरमपदतेनेप्रदक्षीणाकर्याकरेछे ॥ २१ ॥
एरित्येश्रीमद्भागवतनामेजेमोटुंपुराणपरमहंसानिसंहितारूपनेव्यासजिनुंकरेलुंतेनेविषेजेपंचमस्कंध तेमांजेखगोल
नुवर्णनतेनेविषेबाविशमोअध्यायजेतेथयो ॥२२॥ हवेशुकजीजेतेराजापरिक्षितप्रत्येकहेछेहेराजन्तेसप्तरूषिनाम

ततउत्तरस्माद्दषयएकादशलक्षयोजनांतरउपलक्ष्यंते ॥ यएवलोकानांशमनुभावयंतोभगवतोविष्णोर्य
त्परमंपदंप्रदक्षिणंप्रक्रमंति ॥ २१ ॥ इतिश्रीभागवतेमहापुराणेपंचमस्कंधेज्योतिश्चक्रवर्णनेद्वाविंशो
ऽध्यायः ॥२२॥ श्रीशुकउवाच अथतस्मात्परतस्त्रयोदशलक्षयोजनांतरतोयत्तद्विष्णोःपरमंपदमभिवद
ति ॥१॥ यत्रहमहाभागवतोध्रुवऔतानपादिरग्निनेंद्रेणप्रजापतिनाकश्यपेनधर्मेणचसमकालयुग्भिःस
बहुमानंदक्षिणतःक्रियमाणइदानीमपिकल्पजीविनामाजीव्यउपास्ते ॥२॥

उत्तरथकिपरतेलाषजोजननेछेटेविष्णुनुजेपरमपदतेनेकहेछे ॥१॥ अनेजेविष्णुपदनेविषेमहाभागवतनेउतानपादना
पुत्रएवाजेध्रुवतेजेतेरहेछेतेध्रुवकेवाछेतापोतानेसमकालपर्यंतयोगनेपांमताएवानक्षत्ररूपजे अग्निइंद्रकश्यपप्रजाप
तिनेधर्मएसर्वेचारतेमणेबहुमानेसहितजेमहोयतेमहमणांसुधिपणप्रदक्षिणानेकर्याछे ॥ ३॥ कल्पपर्यंतछेआयुष्यजे

मः एवाजेऋषिनेदेवतातेमनाआश्रयरूपछे॥२॥अनेहेराजनतेध्रुवनोजेमहिमातेजेतेप्रथमचतुर्थस्कंधनेविषे वर्णनक
र्योछे॥३॥अनेसावधानएवानेअव्यक्तछेवेगजेनोएवाजेभगवानकालतेणेभमाड्याएवाजेसर्वेतारानागणतथाग्रहनक्ष
त्रादिकतेमनातेध्रुवजेतेभगवानतेणेथांभलानिपेठेआधाररूपएवाकर्याथकानिरंतरप्रकाशेछे ॥४॥ अनेजेमम..रूप

तस्येहानुभावउपवर्णित ॥३॥ सहिसर्वेषांज्योतिर्गणानांग्रहनक्षत्रादीनामनिमेषेणाव्यक्तरंहसाभगवत
कालेनभ्राम्यमाणानां स्थाणुरिवावष्टंभईश्वरेणविहितःशश्वदवभासते ॥४॥ यथामेढीस्तंभआक्रमणप
शवःसंयोजितास्त्रिभिःसवनैर्यथास्थानंमंडलानिचरंति ॥ एवंभगणाग्र..दयएतस्मिन्नंतर्बहियोगेनका
लचक्रआयोजिताध्रुवमेवावलंब्यवायु..रीर्यमाणाआकल्पांतंपरिचक्रमंति ॥ ५ ॥ नभसियथामेघाः
श्येनादयोवायुवशाःकर्मसारथयःपरिवर्तंते..वंज्योतिर्गणाःप्रकृतिपुरुषसंयोगानुगृहीताःकर्मनिर्मितग
तयोभुविनपतंति ॥ ६ ॥

स्तंभनेविषेबांध्याएवाजेध..व्यना..वल..उपरफरनाराबलधियातेजेतेत्रणेकालेपोतानास्थानकने नओलंघिनेमंडलप्रते
फरेछे ॥ एप्रकारेएकालचक्रनेविषेभगवानतेणेमांहिनेबाहेरजोगेकरिनेबांध्याएवाजेतारानागणतथाग्रहादिकतेजेते
प्रवहनामेजेवायुतेणेप्रेरयाथकाध्रुवनुंजआलंबनकरिनेकल्पपर्यंतचारेकोरफरेछे ॥ ५ ॥ श्रीहरयेनमोनमः ॥ अने

जेकर्मछेसहायजेमने एवाजेमेघतथाश्येनादिकपक्षितेजेतेआकाशनेविषे वायुवशथकाचारेकोरेफरेछे एप्रकारेकर्मे
करिनेनिरमिछेगतियोजेमनिएवाजेतारानागणतेजेतेप्रकृतिपुरुषनोजेसंजोगतेनेअनुग्रहनेकरयाथकापृथ्वि नेविषेन
थिपडताअंतरिक्षनेविषेजफरयाकरेछे ॥ ६ ॥ अनेकेटलाकऋषितोआजेज्योतिश्चक्रतेनेशिशुमारनिरचनायेकरिने
वासुदेवभगवाननियोगधारणानेविषेरह्युंछेएमवर्णनकरेछे ॥७॥ अनेहेठुंछेमाथुंजेनुंएवुंनेसर्पानिपेठेकुंडालारूपछेदेह

केचनैतज्ज्योतिरनीकंशिशुमारसंस्थानेनभगवतोवासुदेवस्ययोगधारणायामनुवर्णयंति ॥७॥ यस्यपु
च्छाग्रेऽवाक्शिरसःकुंडलीभूतदेहस्यध्रुवउपकल्पितः ॥८॥तस्यलांगूलेप्रजापतिरग्निरिंद्रोधर्मइ.तिपुच्छ
मूलेधाताविधाताचकट्यांसप्तर्षयः ॥९॥ तस्यदक्षिणावर्तकुंडलीभूतशरीरस्ययान्युदगयनानिदक्षिण
पार्श्वेतुनक्षत्राण्युपकल्पयंतिदक्षिणायनानितुसव्ये ॥१०॥

जेनोएवुंजेशिशुमारचक्रतेनापुछनाअग्रभागनेविषेध्रुवजेतेकल्पयाछे ॥ ८॥ अनेतेशिशुमारनापुछनाअग्रथिजेहेठ
लोभागतेनेविषेकस्यपप्रजापतिअग्नीइंद्रनेधर्मएच्यारजेतेरह्याछे ॥ अनेपुछनामुलनेविषेधातानेविधाताएबेदेवरह्या
छेअनेकटिनेविषेसप्तऋषिजेतेरह्याछे ॥९॥ अनेजमणिकोरेकुंडालारूपछेशरिरजेनुंएवुंजेतेशिशुमारतेना मणापड
षानेविषेतोउतरायणनांनक्षत्रजेअभिजित १ श्रवण २ धनिष्टा ३ शतभिषा ४ पूर्वाभद्रपदा ५ उतराभद्रपदा ६ रेवति ७ अ

श्विनि८भरणी९कृत्तिका१०रोहिणी११मृगशीर्ष१२आर्द्रा१३पुनर्वसु१४एचौदतेमनेकलपेछे ॥ अनेदक्षिणायननां जेनक्षत्रपुष्य१अश्लेषा२मघा३पूर्वाफाल्गुनी४उतराफाल्गुनी५हस्त६चित्रा७स्वांति८विशाखा९अनुराधा१०ज्येष्ठा ११मूल१२पूर्वापाढा१३उत[illegible]षाढा१४एचौदते[illegible]डखानेविषेकलपेछे ॥१०॥ अनेकुंडलाकारछे[illegible]रिरनिर चनाजेनिएवुंजेशिशु मारतेनाबेयपडषानेविषेअवयवजेतेपणतुल्यछेसंख्याजेमनिएवाछे ॥११॥ अनेशिशुमारनावां

यथाशिशुमारस्यकुंडलाभोगसन्निवेश[illegible]श्वयोरुभयोरप्यवयवाःसमसंख्याभवंति ॥११॥ पृष्टेत्वज वीथीआकाशगंगाचोदरतः ॥१२॥ पुनर्व[illegible]पुश्यैदक्षिणवाम[illegible]ःश्रोण्योरार्द्राश्लेशेचदक्षिणवाम[illegible]ःपश्चि मयोःपादयोरभिजिदुतराशाढेदक्षि[illegible]सिकयार्यथासंख्यंश्रवणपूर्वाशाढेदक्षिणवामयोर्लो[illegible]न योर्धनिष्टामूलंचदक्षिणवामयोःकर्णयोमघादीन्यष्टनक्षत्राणिदक्षिणायनानिवामपार्श्ववंक्रिषुयुंजीत १३

[illegible]नेविषेअजवीथिछेनेउदरनेविषेआकाशगंगाछे ॥१२॥ अनेपूनर्वसुनेपुष्यएबेजेनक्षत्रतेजेतएशिशुमारनिजमणि नेडाबिजेकेड्यतेनेविषेरह्यांछे ॥ अनेआद्रानेअश्लेषाएबेनक्षत्रजेतेजमणोनेडाबोजेपगतेनावांसलाभागनेविषेरह्याछे अनेअभिजितनेउतराषाढाएबेजेनक्षत्रतेजेतेअनुक्रमेकरिनेजमणिनेडाबिकोरेजेनासिकातेनेविषेरह्यांछे अनेश्रवणने पूर्वासाढाएबेजेनक्षत्रतेजेतेज[illegible]णुंनेडावुंजेनेत्रतेनेविषेरह्याछेअनेधानिष्टानेमुलएबेजेनक्षत्रतेजेतेजमणानेडाबाकांनने

विषेरह्यांछे ॥ अनेमघा१पूर्वाफाल्गुनि२उतराफाल्गुनी३हस्त४चित्रा५स्वांति६विशाखा७अनुराधा८एआठजेदक्षि
णायननांनक्षत्रतेजेतेडाबापडषानांजेहाडकांतेमनेविषेरह्यांछे ॥१३॥ अनेतेमजमृगशीर्ष१रोहिणी२कृतिका३भर
णी४अश्विनि५रेवती६उतराभद्रपदा७पूर्वाभद्रपदा८एरित्येअवळेगणवेकरिनेआठएवांजेउतरायणनांनक्षत्रतेजेते
शिशुमारनाजमणापडषानांजेहाडकांतेमनेविषेरह्यांछे ॥१४॥ अनेशतभिषानेज्येष्टाएबेजेनक्षत्रतेजेतेशिशुमारना

तथैवमृगशीर्षादीन्युदगयनानिदक्षिणपार्श्ववंक्रिषुप्रातिलोम्येनप्रयुंजीत॥१४॥शतभिषाज्येष्ठेस्कंधयो
र्दक्षिणवामयोर्न्यसेत् ॥१५॥उत्तराहनावगस्तिरधराहनौयमोमुखेषुचांगारकःशनैश्चरउपस्थेबृहस्पतिः
ककुदिवक्षस्यादित्योहृदयनारायणामनसिचंद्रोनाभ्यामुशनास्तनयोरश्विनौबुध प्राणापानयोरा.ुर्ग
लेकेतवःसर्वांगेपुरोमसुसर्वेतारागणाः ॥१६॥

जमणानेडाबाजेषभातेमनेविषेरह्यांछे ॥१५॥ अनेशिशुमारनाउपल्याहोठनेविषेअगस्तजेतेरह्योछेअनेहेठलाहोठने
नेविषेयमनांतारोरह्योछेनेमुखनेविषेमंगलरह्योछेनेउपस्थनेविषेशनैश्चररह्योछेअनेबृहस्पतिजेतेकांधनेविषेर ्ह्याछेने
सूर्यजेतेवक्षस्थलनेविषेरह्याछेनेनारायणजेतेहृदयनेविषेरह्याछे ॥ नेचंद्रमाजेतेमननेविषेरह्याछेनेशुक्रजेतेनाभिने
विषेरह्याछेनेअश्विनिकुमारजेतेस्तननेविषेरह्याछे नेबुधजेतेप्राणनेअपाननेविषेरह्याछेनेराहुजेतेगलानेविषेर ह्योछे ॥१२१॥

नेकेतुनाजेतारातेजेतेसर्वअंगनेविषेरह्याछेअनेबिजासर्वेतारानाजेगणतेजेतेरोमनेविषेरह्याछे ॥१६॥ अनेविष्णुभ
गवाननुंसर्वदेवतामयएवुंजेआशिशुमारनामेरूपतेनिसावधानएवानेवांणिछेनियममांजेने एवोजेजनते तेदिवसदि
वसप्रत्येसंध्याकालनेविषेजोतोथकोउपासनानेकरेछे ॥१७॥ अनेतारानाजेगणतेमनाआश्रयएवानेकालचक्ररूप ग
वानेदेवताउनापतिएवानेमहापुरुषएवाजेतेतमेतेतमनेनमस्कारकरियेछैये ॥ नेतमारुध्यानकरियेछैयेएमंत्रेकरिनेउ

एतदुहैवभगवतोविष्णोःसर्वदेवतामयंरूपमहरहःसंध्यायांप्रयतोवाग्यतोनिरीक्षमाण उपतिष्ठेत ॥१७॥
नमोज्योतिर्लोकायकालायनायानिमिषांपतयेमहापुरुषायधीमहीति ॥१८॥ ग्रहर्क्षतारामयमाधिदैविकं
पापापहंमंत्रकृतांत्रिकालं ॥ नमस्यतःस्मरतोवात्रिकालंनश्येततत्कालजमाशुपापं ॥१९॥ इतिश्रीभा
गवतेमहापुराणेपंचमस्कंधेशिशुमारसंस्थानंनामत्रयोविंशतितमोऽध्यायः ॥२३॥

पासनाकरवि ॥१८॥ अनेग्रहनक्षत्रनेतारातेमयएवुंनेसर्वदेवतारूपएवुंनेपूर्वेकह्योजेमंत्रतेनेत्रणकालेजपताएवाजे
पुरुषतेमनापापनेनाशकरनारुंएवुंजेएशिशुमारनामेभगवाननुंरूपतेनेत्रणकालेनमस्कारनेकरतो नेस्मरणनेकरतो ए
वोजेजनतेनुंजेतेतत्रणकालमांथयुंएवुंपापतेजेतेतत्कालनाशपामेछे ॥१९॥ एरित्येश्रीमद्भागवतनामेजेमोटुंपुराणप
रमहंसनिसंहितारूपनेव्यासजिनुंकरेलुंतेने विषेपंचमस्कंधतेमांजेखगोलनुंवर्णनतेनेविषेत्रेविशमोअध्यायजेतेथयो

॥ २३ ॥ शुकजिजेतेराजापरिक्षितप्रत्येकहेछेहेराजन्सूर्यथकिहेठेदशहजारजोजननेछेटराहुंजेतेनक्षत्रनिपेठेगति नेकरेछेएमकेटलाकऋषिजेतेकहेछे ॥१॥ अनेसिंहिकानोपुत्रएवोजेएराहुंतेजेतेपोतेअसुरमांपणअधमछेनेग्रहपणा नेदेवतापणानेपांमवानेजोग्यनथितोपणभगवाननिकृपायेकरिनेंदेवतापणाने नेग्रहपणाने पांमतोहवो ॥ २ ॥ अनेहेराजापरिक्षितूतेराहुनांजेजन्मकर्मछेतेनेआगल्यअष्टमस्कंधनेविषेकहेशुं ॥३॥ श्रीगोपिजनवल्लभायनमोनमः

श्रीशुकउवाच अधस्तात्सवितुर्योजनायुतेस्वर्भानुर्नक्षत्रवच्चरतीत्येके ॥१॥ योऽसावमरत्वंग्रहत्वंवाऽल भतभगवदनुकंपयास्वयमसुरापसदःसैंहिकेयोत्यतदर्हः ॥२॥ तस्यतातजन्मकर्माणि चोपरिष्टाद्वक्ष्या मः ॥३॥ यददस्तरणेर्मंडलंप्रतपतस्तद्विस्तरतोयोजनायुतमाचक्षतेद्वादशसहस्त्रंसोमयस्यत्रयोदशसह स्रंराहोः ॥४॥ यःपर्वणितद्व्यवधानकृद्वैरानुबंधःसूर्यचंद्रमसावभिधावति ॥५॥

अनेआजेतिश्वतेनेप्रकाशमानकरताएवाजेसूर्यतेनुंजेमंडलतेनेविस्तारेकरिनेदशहजारजोजनमांकहेछेअनेचंद्रमानुं जेमंडलतेनेबारहजारजोजनमांकहेछेअनेराहुनुंजेमंडलतेनेतेरहजारजोजनमांकहेछे ॥४॥ अनेअमृतपाननासम नामध्येप्रवेशकरिनेतेसूर्यनेचंद्रमातेनेव्यवधाननोकरनारोछेएहेतुमाटेतेचंद्रमानेसूर्यतेणेसूचव्यो माटेतेसंघाथेवैरनो ॥१२२॥
बांधनारोएवोजेराहुतेजेतेपर्वजेअमावास्यानेपुन्यमतेनेदिवसतेसूर्यनेनेचंद्रमानेसन्मुखधोडेछे ॥५॥ अनेराहुनुंजेओ

डबुंतेनेजोइनेभगवानतेणेतेबेयठेकांणेतबेयनिरक्षाकरवानेअर्थेप्रेरयुंएवुंनेपोतानोप्रियएवुंनेतेजेकरिनेदुर्विसहएवुंनेवारंवारचारेकोरेभमतुंएवुंजेपोतानुंसुदर्शनचक्रनामेअस्त्रतेनेराहुजेतेजोइनेचंद्रमानेनेसूर्यनेसन्मुखबे डिउभोरह्योथकोनेउद्वेगनेपांमतोथकोनेचक्रि थयुंछेहृदयजेनुंएवोथकोछेटेथिपाछो [illegible] छेपणपासेआविनथिसकतो ॥६॥ अनेए

तान्निश [illegible] भयत्रापिभगवतारक्षणायप्रयुक्तं [illegible] दर्शनंनामभागवतंदयितमस्त्रंतत्तेजर [illegible] दु [illegible] हु परिवर्त [illegible] नमभ्यवस [illegible] तोमुहुर्त [illegible] द्विजमानश्चकित [illegible] दयआरादेवनिवर्तते॥६॥तदुपरागमितिवदंतिलोकाः॥७॥ ततोऽधस्तात्सिद्धचारणविद्याधराणांसदनानितावन्मात्रएव॥८॥ततोऽअधस्ताद्यक्षरक्षःपिशाचप्रेतभूतगणानांविहाराजिरमंतरिक्षयावद्वायुःप्रवातियावन्मेघाउपल [illegible] ते ॥९॥ ततोऽधस्ताच्छत [illegible] जनांतर इयं पृथि [illegible] सश्येनसुपर्णादयःपतत्रिप्रवराउत्पतंतीति ॥१०॥

विरित्येसूर्यचंद्रमानेसन्मुखजेराहुनुंउभुरेहेवुंतेनेलोकजेतेग्रहणएरित्येकहेछे ॥७॥ अनेतेराहुजेतेनामंडलथकिहेठेदशहजारजोजननेछेटेसिद्धचारणनेविद्याधरतेमनांस्थानकरह्यांछे ॥ ८॥ अनेतेथकिहेठेयक्षराक्षसपिशाचप्रेतनेभूत [illegible] तेमनेविहारकरवानुंआंगणारूपएवुंजे अंतरिक्षतेजेतेछेतक्यांसाधिछेतोज्यांपरजंतातिव्रएवाजेवायुतेजेतेवायछेतथाज्यांपरजंतमेघजेतेपमायछेत्यांपरजंतअंतरिक्षछे ॥९॥ अनेतथकिहेठेसोजोजननछेटेआपृथ्वीजेतेछे ॥

तेज्यांसुधिहंसभासश्येननेसुपर्णएआदिकजेमोटापक्षिश्रेष्टनेजेतेउडेछेत्यांसुधिभूर्लोकजांणवो ॥ १० ॥ हेराजन्‌जेम
आपृथविनिरचनानिस्थितिजेतेछेतेममेंतेगेवर्णनकरि ॥११॥ अनेपृथावेथकिहेठेपणपृथविनाबिलजेतेसातछेअनेए
कएकनेदशदशहजारगाउनुंछेटुंछे ॥ अनेअंडकटाहनोजेटलोविस्तारछेतेटलोविस्तारेकरिनेरच्यांछे ॥ १२॥ हवेते
साताबिलनांनामकहेछे ॥ अतल१वितल२सुतल३तलातल४महातल५रसातल६पाताल७एरित्येसातछे ॥१३॥

उपवर्णितंभूमेर्यथामांनिवेशावस्थानं ॥११॥ भवनेरप्यधस्तात्सप्त भूविवराएकैकशोयोजनायुतांतरेणा
यामविस्तारेणोपक्लृप्ताः ॥१२॥ अतलंवितलंतलातलंमहातलंरसातलंपातलमिति॥१३॥एतषुहिबिलस्व
र्गेषुस्वर्गादप्यधिककामभोगैश्वर्यानंदविभूतिभिःसुसमृद्धभवनोद्यानाक्रीडविहारेषुदैत्यदानवकाद्रवेयाः
नित्यप्रमुदितानुरक्तकलत्रापत्यबंधुसुहृदनुचरागृहपतयईश्वरादप्यप्रतिहतकामामायाविनोदानिवसंति१४

हवेतेसातजेभूबिलतेमनुंसामांनपणेवर्णनकरेछे ॥ हेराजनस्वर्गथाकिपणअधिकएवोजेकांमभोगनेऐश्वर्येकरिनेजेआ
नंदनेसंततिजेप्रजानेविभूतिजेसंपतितेमणेकरिनेअतिशेसमृद्धियेजुक्तछे भवनजेगृहनेउद्यानफुलवाडियोनेबिजांक्रि
डाकरवानांस्थानकाविहारतेजेमनेविषेएवांजेएबिलस्वर्गतेमनविषेदैतदानवनेकद्रुनापुत्रजेसर्पतेजेतेवसेछे॥ तेदैत्या
दिककेवाछेतोनित्येहर्षेजुक्तनेस्नेहजुक्तछेस्त्रीपुत्रबंधुसुहृदनेसेवकतेजेमनाएवाछे अनेपोतपोतानागृहनापतिछेअनेई

श्वरथकिपणनथि णाताकांममनोरथजेमनाएवाछेनेमायायेकरिनेछेविनोदतेजेमनेएवाछे ॥१४॥ अनेहेमहाराजजे बिलस्वर्गनेविषेमायाविएवोजेमयदानवतेणेनिरमिएविजेपुरियोतेजेतेशोभेछेतेपुरियोकेविछेतोनांनाप्रकारनाजेमणि श्रेष्ठ मणि विषे पुरुस्यएवाजेमाणितेमणेकरिनेरच्यांएवांजेनानाप्रकारनांभुवनगढदरवाजासभाचबुतराचउटांनेआ

येषुमहाराजमयेनमायाविनाविनिर्मिताःपुरोनानामणिप्रवरप्रवेकविरचितेविचित्रभवनप्राकारगोपुरस भाचैत्यचत्वरायतनादिभिर्नागासुरमिथुनपारावतशुकसारिकाकीर्णकृत्रिमभूमिभिर्विवरेश्वरगृहोत्तमैः समलंकृताश्चकासति ॥१५॥ उद्यानानिचातितरांमनइंद्रियानंदिभिःकुसुमफलस्तबकसुभगकिसलया वनतरुचिरविटपविटपिनांलतांऽगालिंगितानांश्रीभिःसमिथुनविविधविहंगमजलाशयानाममलजल पूर्णानांझषकुलोलंघनक्षुभितनीरनीरजकुमुदकुवलयकल्हारनीलोत्पललोहितशतपत्रादिवनेषुकृतनिके तनानामेकविहाराकुलमधुरविविधस्वनादिभिरिंद्रियोत्सवैरमरलोकश्रियमतिशयितानि ॥१६॥

श्रमादिकतेमणेकरिनेअतिशेशोभायमानएविछे ॥ तथाबिलस्वर्गनाइश्वरएवाजेदैत्यनागादिकतेमनांजेगृहोत्तमके तांश्रेष्टगृहतेमणेकरिनेअतिशेशोभायमांनएविछेअनेतेश्रेष्टगृहकेवांछे तोनागअसुरतथाजोडलांनेजोडलांरूपजेपा रेवांपोपटमेनातेमणेकरिनेव्याप्तछेकत्रिमभूमियोतेजेमनेविषेएवांछे ॥१५॥ श्रीगोपिजनवल्लभायनमोनमः॥ अनेजे

त्रिलस्वर्गनेविषेदेवलोकनिशोभानेउलांघिनेरहिछे शोभाजेमनिएवांउद्यांनजेवनतेजेते अतिशेशोभेछेतेकेईशो
भायेकरिनेशोभेछेतोवेलियोनांजेअंगतेमणेआलिंगननेकरयाएवानेपुष्पफलनाजेगुछतथारुडांजेनवापल्लवतेमणेकरि
नेनमियोछेसुंदरशाखाओजेमनिएवाजेवृक्षतेमानिजेमनइंद्रियोनेआनंदउपजाव एविशोभाउंतेमणेकरिनेअतिशेशो
भेछे ॥ तथानिर्मलजलेकरिनेपूर्णएवानेचक्रवाकआदिकनांजेजोडलांतेमणेसहितजेनानाप्रकारनापक्षितेमणेजुक्तए
वाजेजलाशयतेमानिजेशोभाउंतेमणेकरिनेअतिशेशोभेछे ॥ अनेवलिमिननाजेसमुहतेमनेठेकवेकरिनेक्षोभनेपांम्युं

यत्रहवावनभयमहोरात्रादिभिःकालविभागैरुपलक्ष्यते ॥ १७॥ यत्रहिमहाहिप्रवराशिरोमणयः सर्वंतमःप्रबाधंते ॥१८॥

एवुंजेजलाशयनुंजलतेनेविषेजेनीरजकुमुदकुवलयकल्हारनिलोत्पललोहितशतपत्रएआदिकजेनांनाप्रकारनिजा
तिनांकमलतेमनाजेवनतेमनेविषेकरयांछेस्थानकजेमणेएवाजेपक्षितेमनोजेअखंडविहारतेणेकरिनेआकुलनेमधुरएवा
जेनांनाप्रकारनाशब्दादिकतेमणेकरिनेजेइंद्रियोनाउछवतेमणेकरिनेअतिशेशोभेछेएवातेवनछे१६अनेजेबिलस्वर्गनेवि
षेसूर्यादिकनोअभावछेएहेतुमाटेदिवसनेरात्रिएआदिकजेकालनाविभागतेमणेकरिनेजेभयतेजेतेनथिजणातु॥१७॥ ॥१२४॥
अनेजेबिलस्वर्गनेविषेमोटाएवाजेसर्पमांश्रेष्टसर्पतेमनामस्तकनेविषेजेमणियोतेजेतेसर्वअंधकारनोअतिशेबाधकरि

नांखेछेकेतांतेअंधकारनेमालिनांखेछे ॥१८॥ अनेएबिलस्वर्गनेविषेवसताएवाजेदैत्यदानवादिकतेमनोदिव्यऔषधि
नोरसनेरसायनतथाअन्नपांननेस्नादिकतेमणेकरिनेआधियोनेव्याधियोजेतेनाथिथातियोतथावलिजेत्वचानेविषेकड
छूंलिवलिजायतथापलियांनेजराआदिकतथादेहनुंविवर्णपणुंतथादुर्गंधपणुंतथापरसेवोतथाश्रमतथाग्लानिप्रकार
निजेदेहनिअवस्थाउंतेजेतेनथिथातियु ॥ १९॥ अनेमंगलरूपएवाजेतेबिलस्वर्गनारेहेनारातेमनेसुदर्शनचक्रछेनां

नवाएतेषु ... दिव्यौषधिरसरसायनान्नपानस्नानादिभिराधयोव्याधयोवलीपलितजरादयश्चदेहवैव
र्ण्यदौर्गंध्यस्वेदक्लमग्लानिरितिवयोवस्थाश्चभवति ॥१९॥ नहितेषांकल्याणानांप्रभवतिकुतश्चनमृत्यु
र्विनाभगवत्तेजश्चक्रापदेशात २० यस्मिन्प्रविष्टेऽसुरवधूनांप्रायःपुंसवनानिभयादेवस्रवंतिपतंति २१ अ
थातलेमयपुत्रोऽसुरोबलोनिवसति २२ येनहवाइहसृष्टाःषण्णवतिर्मायाःकाश्चनाद्यापिमायाविनोधारयंति २३

मजेनुंएवुंजेभगवाननुंतेजतेविनाबिजाकोइथकिपणमृत्युजेतेनाथिथातो ॥२०॥ अनेजेभगवाननुंसुदर्शनचक्रजेतेबि
लस्वर्गप्रत्येप्रवेशकरेसतेअसुरनिस्त्रियुंनाजेगर्भतेजेतेभयथकिजचारमहिनानाहोयतेस्त्रविजायछेनेपांचतथाछोमहि
नानाहोयतेपडिजायछे ॥२१॥ एविरित्येसप्तपाताललोकनुंभेलुंवर्णनकरिनेहवेनोखुंवर्णनकरेछेहेराजापरिक्षितअत
ललोकनेविषेमयनोपुत्रजेबलनामेअसुरतेजेतेवसेछे ॥२२॥ अनेतेबलनामेअसुरतेणेछनुंप्रकारनिमायाउजेतेसृजिछे

तेमांथिकेटालिकजेमायाउंतेमनेकेटलाकमायाविपुरुषजेतेश्रालोकनेविषेधारेछे ॥२३॥ अनेबगासानेखातो ग्वोजेब
लनामेश्रसुरतेनामुखथकित्रणएवाजेस्त्रीयुंनागणतेजेतेउपजताहवा ॥ २४ ॥ तत्रण्यप्रकारनिस्त्रियुंनांनांमकहेछेए
कतोस्वैरेणियुंबाजिकांमनियुंनेत्रिजिपुंश्चलियुंतमांपोतानिजात्यनोजेपुरुषतेनेविषेजेश्रासक्तहोयतेनेस्वैरिणिकहिये
अनेपोतानिजात्यनोश्रथवाबिजिजात्यनोहोयएवोजेपुरुषतेनेविषेपणजेआसक्तहोयतेनेकामनिकहिये ॥ अनेतेने

यस्यचजृंभमाणस्यमुखतस्त्रयस्त्रीगण.उदपद्यंत ॥२४॥ स्वैरिण्यःकामिन्यःपुंश्चल्यइति२५॥यावैबिला
यनंप्रविष्टंपुरुषंरसेनहाटकाख्येनसाधयित्वा॥२५॥ विलासावलोकनानुरागस्मितसंलापोपगूहनादिभिःस्वै
रंकिलरमयंति ॥२६॥ यस्मिन्नुपयुक्तेपुरुषईश्वरोऽहंसिद्धोऽहमितिअयुतमहागजबलआत्मानमभिमन्य
मानःकत्थते॰दांधइव ॥२७॥

विषेपणजेश्रतिशेचंचलस्वभाववालिहोयतेनेपुंश्चलिकहिये ॥२५॥ अनेएत्रणप्रकारनिस्त्रियोजेतेबिलस्वर्गप्रत्येप्र॰
शनेकरनारोजेपुरुषतेनेहाटकनामेजेरसतेणेकरिनेसंभोगनेअर्थेसमर्थएवानेकरिने श्रनेपोतानाजेविलासतेणेसहित
जेजोववुंनेजोववेकरिनेहेतजुकजेहसवुंनेतेहसवेसहितजेबोलवुंनेआलिंगनकरवुंइत्यादिकजेचरित्रतेमणेकरिनेतेपुरु
षनेपोतानिइछामांआवेतेमरमाडेछे॥२६॥श्रनेजेहाटकनामेरसजेतेपितेसतेदशहजारमोटाहाथिनाजेवुंथयुंछेबलजे॰

ग्वोजेपुरुषतेजेतेहुंईश्वरछुंहुंसिद्धछुंएरित्येअभिमांननेकरतोथकोमदांधनिपेठेपोतानाआत्मानेपोतेवखांणेछे ॥२७॥ अनेतेअतललोकथिहेठेजेवितललोकतेनेविषेसमर्थएवाजेतेहाटकेश्वरनामेशिवतेजेतेपोतानापार्षद ग्वाजेभूतनागण तेमणेविटांणाथकाप्रजापतिजेब्रह्मातेनासर्गनिवृद्धिनेअर्थेभवानिसंघाथेमालिनेरह्याछे ॥२८॥ अनेजेभवनेभवानिते

ततोधऽस्ताद्वितलेहरोभगवान्हाटकेश्वरःस्वपार्षदभूतगणावृतःप्रजापतिसर्गोपबृंहणायभवोभवान्या सहमिथुनीभूतआस्ते ॥२८॥ यतःप्रवृत्तासरित्प्रवराहाटकीनामभवयोर्वीर्येण॥२९॥ यत्रचित्रभानुर्मात रिश्वनासमिध्यमानओजसापिबाति३०तन्निष्ठ्यूतंहाटकाख्यंसुवर्णंभूषणेनासुरेंद्रावरोधेषुपुरुषाःसहपुरु षीभिर्धारयंति॥३१॥ततोऽधस्तात्सुतलउदारश्रवाःपुण्यश्लोकोविरोचनात्मजोबलिर्भगवता महेंद्रस्यप्रि यंचिकीर्षमाणेनादितेर्लब्धकायोभूत्वा वटुवामनरूपेणपराक्षिप्तस्वलोकत्रयोभगवदनुकंपयैवपुनःप्रवेशि तइंद्रादिष्वविद्यमानयासुसमृद्ध्याश्रियाऽभिजुष्टःस्वधर्मेणाराधयंस्तमेवभगवंतमाराधनीयमपगतसा ध्वसआस्तेऽधुनापि ॥ ३२ ॥

नाविर्य्येकरिनेहाटकिनामेजेश्रेष्टनदितेजेतेप्रवरतिछे ॥२९॥ अनेशिवनेभवानिनुंजेतेविर्यतेनेचित्रभानुंजेअग्नीतेजे तेवायुनेणेप्रज्वलितकर्योथकोबलेकारिनेपिवेछे॥३०॥अनेतेअग्नीतेणेथुंकिनांख्युंएवुंजेतेविर्यतेजेतेहाटकनांमेसुवर्णथा यछेअनेतेसुवर्णनमोटाअसुरनांजेअंतःपुरतेमनेविषेपुरुषजेतेस्त्रीयुंयेसहितथकाआनूषणरूपेकरिनेधारेछे।३१।अने

तेवितललोकथि हेठेजेसुनललोकतेनेविषेउदारछेजसजेनोएवोनेपवित्रछे किर्त्तिजेनिएवोजेविरोचननोपुत्र बलिते
जेतेहमणांसुधिपणरह्योछे ॥ तेबलिकेवोछेतोअदितिथकिप्रगटथैनेबटुंवामनरूपेकरिनेपांम्योछेदेहजेणेएवानेमहेंद्र
जेइंद्रतेनाप्रियकरवानेइछताजेभगवानतेणेप्रथमाथिखुंचिलिधाछेत्रणलोकजेनाएवोछे ॥ अनेबलितेभगवाननिकृपा
येकरिनेतेसुतललोकनेविषेप्रवेशकर्योथकोरह्योएवोछेअनेइंद्रादिकदेवनेविषेपणनहोयएविछेअतिशे समृद्धिजेमांए

नोएवैतत्साक्षात्कारोभूमिदानस्ययतद्भगवत्यशेषजीवनिकायानांजीवभूतात्मभूतेपरमात्मनिवासुदे
वेतीर्थतमेसर्वजीवनियंत्रात्मारामेपात्रउपपन्नेपरयाश्रद्धयापरमादरसमाहितमनसासंप्रतिपादितस्यसा
क्षादपवर्गद्वारस्ययद्बिलनिलयैश्वर्यं ॥३३॥

विजेराज्यलक्ष्मितेणेसेव्योछे ॥ अनेआराधनाकरवाजोग्यएवाजेभगवानवामनजीतेनेजस्वधर्मकरिनेआराधेछेअने
गयोछेभयजेनेएवोबलिछे ॥३२॥ अनेबलिनेबिलरूपस्थानकजेसुतललोकतेनेविषेजेऐश्वर्यसमृधिनिप्राप्तिथईए
जेतेभगवानवामनजीनेबलियेभूमिनुंदानकरयुंतेनुंफलनथि ॥ तेभूमिदांनकेवुंछेतोसमग्रजीवप्राणिमात्रनाजेसमुह
तेमनाजीवनरूपनेआधाररूपनेपरमात्मानेअतिशेपवित्रनेसर्वजीवप्राणिमात्रनांनियंताने आत्मारामनेदाननापात्र
रूपनेपोतानेसमिपेप्राप्तथयाएवाजेभगवानवासुदेवतेनेविषेपरमश्रद्धायेकरिनेपरमआदरेजुक्त जेमनतेवतेसंपादनक ॥१२६॥

स्यांएवुंभुमिदानछे ॥ एकारणपणामाटेजसाक्षातमोक्षनुंद्वाररूपएभुमिदानछेतेमाटेएसुतललोकनुंजे बलिनेराज्य प्राप्तथयुंतेजेतेएनूंमिदाननुंफलनथि ॥३३॥ अनेजेभगवानवासुदेवनुंजेनामतेनेपुरुषजेतेछिंकषाविपडिजानेआ षडिपडवुंइत्यादिकजेक्रियाउतेमनेविषेपरवशपणेपणएकवारउचारणकरतोथकोकर्मनुंजेबंधनतेनेअनायासेकरिने लिनांषेछे ॥३४॥ अनेते कर्मनुंबंधनकेवुंछेतोजेनाप्रतिबंधननेमुमुक्षुंजेतेबिजिरित्येजपांमेछेकेतांजेकर्मनाबंधनानिनि

यस्यहवावक्षुतपतनप्रस्खलनादिषुविवशःसकृन्नाम भेगृणन्पुरुषःकर्मबंधनमंजसाविधुनोति ॥३४॥ यस्यैवप्रतिबाधनंमुमुक्षवोऽन्यथैवोपलभंते ॥३५॥ तद्भगवतामात्मवतांसर्वेषामात्मान्यात्मप्रआत्मतमेच ॥ ३६ ॥ नवैभगवान्नूनममुष्यानुजग्राह ॥ यदुतपुनरात्मानुस्मृतिमोषणंमायामयभोगैश्वर्यमेवातनुतेति ॥३७॥

वृतिनेअर्थेमुमुक्षुजनजेतेयोगनेसांख्यादिकजेसाधनतेनेकरेछे तेकर्मनाबंधननेजेभगवाननानामनुंपरवशपणे एकवा रउचारणकरतोथकोपुरुषजेतेटालिनांषेछेएवाभगवानछे ॥३५॥ अनेवलिपोतानाजेभक्तजनतेमनेआत्मानाआप नाराअनेजेज्ञानिछेतेमनेआत्माथकिपणवाहालानेसर्वजीवप्राणिमात्रनाआत्माएवाजे भगवानतेनेविषेबलियेअर्पण करयुएवुंजे भुमिदानतेनुंफलजे तेसुतललोकनुंराज्य पांम्युंएनथि ॥३६॥ अनेएसुतललोकनुंजेराज्यतेजेतेभगवानानि

क्रपानुंफलपणनथिएतोएकांतिकभक्तएवोजेबलितेनेअंतरायरूपछेएमकहेछेहेराजन्भगवानजेते एबलिनेअ. ग्रह
नेकरताहवाकेमजेआत्माजेपोतेतेपोतानिस्मृतिनेचोरिलेएवुंजेमायाग्यभोगरूपराज्य ऐश्वर्यतेनेजविस्तारताहवाए
हेतुमाटेएअनुग्रहनेकरताहवा ॥३७॥ अनेनाथिपांम्योबिजोउपायजेणेएवाजेभगवानतेणेयांचनेछलेकरिनेहारिलिधु
छेपोतानाशरिरविनानुंलोकत्रयतेजेनुंएवोनेवरुणपासेकरिनेसम्यकप्रकारेबांध्योनेपर्वतनिगुफानेविषेनांषि दिधो एवो

यत्तद्भगवताऽनधिगतान्योपायेनयाच्ञाछलेनापहृतस्वशरीरा शेषितलोकत्रयो विरुणपाशैश्चसंप्रतिमु
क्तोगिरिदर्यांचापविद्धइतिहोवाच ॥३८॥ नूनंबतायंभगवानर्थेषुननिष्णातोयोऽसाविंद्रोयस्यसचिवोमं
त्रायवृत एकांततोबृहस्पतिस्तमतिहायस्वयमुपेंद्रेणात्मानमयाचतआत्मनश्चाशिषोनोएवतद्दास्य॥३९
इतिगंभीरवयसःकालस्यमन्वंतरपरिवृतंकियल्लोकत्रयमिदं ॥४०॥

जेबलितेजेतेआरित्येबोलतोहवो ॥३८॥ बतइतिखेदेविवेकिएवोग पणजेएइंद्रतेजेतेपोतानापुरुषार्थनोविषेनिश्चेजच
तुरनथिअनेजेइंद्रनेब्रहस्पतिजेतेएकांतपणेकरिनेसहायछेनेमनसुबोकरयानेअर्थेवरयाछेकेतांतेज्याछेतोपणतेइंद्रजे
पुरुषार्थनेविषेचतुरनथिकेमजेएइंद्रजेतेतेउपेंद्रभगवाननोत्यागकरिनेतेउपेंद्रभगवानद्वारेए मारेपासेपोतानिजेत्रि
लोकितेनेमागतोहवोपणतेउपेंद्रभगवाननुंजेदासपणुंतेनेनमागतोहवो ॥३९॥ अनेतेभगवानप्रसंन्नथयेसततेतोतेभ

गवानजवरवाजोग्यछेपणात्रिलोकिनथिकेमजेतेत्रिलोकिनुंराज्यतोअतितुछछेएमकहेछेहेराजनूअसंख्यछेअवस्थाजे
नि [illegible] ऐकरिनेविपर्ययपणानेपांम्युंएवुंजेआलोकत्रयकेतां त्रणलोकतेजेते [illegible] काईनथि
॥४०॥ अनेअमारापितामहजेप्रह्लादजितेतोएजेभगवानतेनादासपणानेजानिश्चेमागताहवापणपोतानोपिताजोहि
रण्यकशिपुतेजेतेमृत्युनेपामेसतेभगवानतेणेआपवामांडयुंएवुंनेनथिकोईथकिभयजेमांएवुंजेपोतानापितानुं राज्यपद

यस्या [illegible] दास्यमेवास्मत्पितामहःकिलवव्रेनतुस्वपित्र्यंयदुताकुतोभयंपदंदीयमानंभगवतःपरमितिभग
वतोपरतेखलुस्वपितरि ॥४१॥ तस्यमहानुभावस्यानुपथममृजितकषायःकोवाऽस्मद्विधःपरिहीणभगव
द [illegible] ॥४२॥ अथतस्या [illegible] चरितमुत्तरस्माद्विस्तरिष्यते ॥४३॥ यस्यभगवान्स्वय
मखिलजगद्गुरुर्नारायणोद्वारिगदापाणिरवतिष्ठतेनिजजनानुकंपितहृदयो ॥४४॥

तेनेभगवानथकिअन्यछेएमजांणिनेनिश्चेजनग्रहणकरताहवा ॥४१॥ अनेनथिटालिगयारागादिककषायजेनाएवोने
नथिथयोभगवाननोअनुंग्रहतेजेनेएवोहुंसरषोकि [illegible] पुरुषछेतेजेतेप्रह्लादजिनामाहिमानामार्गनेकेडेचालवानेईछेछेको
ईनथिईछतोएविरित्यतेबलिजेतेबोलतोहवो ॥४२॥ हेराजापरिक्षिततेबलिनुंचरित्रतेनेआगलथअष्टमस्कंधमांवि
स्तारिनेके [illegible] शुं ॥४३॥ अनेसमग्रजगतनागुरुएवानेपोतानाजनउपरथदयायेजुक्तछेहृदयजेनुंएवाजेभगवानना [illegible]

णवामनजीतेजेतेगदाछेहाथमांजेनेएवाथकातेबलिनाद्वारनेविषेरह्याछे ॥४४॥ अनेतेबलिनाद्वारनोविषेरह्याएवा
वांमनजितेणेविजयनेविषेबलिनाद्वारप्रत्येप्रवेशनेकरतो [illegible] जनननेछेटे फगा
विनांषताहवा ॥४५॥ अनेतेसुतललोकथिहेठेतलातललोकनेविषेमयएवुंछेनामजेनुंएवोजेदानवनोईद्रजेतेर [illegible]छे॥
तेमयदानवकेवोछेतोत्रणपुरनोअधिपतिछेअनेत्रिलोकिनासुखनेकरवानेईछतानेसमर्थएवात्रिपुरारिजेशिवजितेणे बा

ये [illegible] दशकंधरोयोजनायुतायुतंदिग्विजयउच्चाटितः ॥४५॥ ततोऽधस्तात्तलातलेमयोनामदा
नवेंद्रस्त्रिपुराधिपतिर्भगवता [illegible] शंचिकोर्षुणा निर्दग्धस्व [illegible] रत्रयस्तत्प्रसादाल्लब्धपदोमाया
विनामाचार्योमहादेवेनपरिरक्षितोविगतसुदर्शनभयोमहीयते ॥४६॥ ततोऽधस्तान्म [illegible] तलेकाद्रवेयाणां
सर्पाणांनैकशिरसांक्रोधवशोना [illegible] गणःकुह [illegible] क्षककालियसुषेणादिप्रधानाम [illegible] भोगवंतःपतत्रिराज
धिपतेःपुरुषवाहादनवरतमुद्विजमानाःस्वकलत्रापत्यसुहृत्कुटुंबसंगेनक्वचित्प्रमत्ताविह [illegible] रंति ॥४७॥

लिनांस्थ्यांछेत्रणपुरतेजेनांएवोछे ॥ अनेतेशिवनाप्रसादथकिपांम्युंछेतलातललोक [illegible]पस्थानकतेजेणेएवोछेअनेमा
याविएवाजेपुरुषतेमनोआचार्यछेनेमहादेवजेशिवतेणेरक्षानेकरयोछे ॥ एहेतुमाटेगयोछेसुदर्शनचक्रनोभयजेनेएवो
थकोएमयदांनव [illegible] तेपुजायछे ॥ ४६ ॥ अनेतेतलातललोकथकिहेठेमहातललोकनेविषे क[illegible]नापुत्रनं अनेक [illegible]फ

णाश्चजेमनेए जे सर्पतेमनोक्रोधवशनामेजेगणतेजेतेरह्याछे ॥ अनेतेसर्पकेवाछेतोकुहुतक्षककालियने षेणए
आदिकछेप्रधानजेमनेविषेएवाछेनेमोटाछेदेहतेजेमनाएवाछे ॥ अनेपक्षिनाजेराजातेमनापणश्चाधिपतिनेभगवानना
वाहनएवाजेगरुडजितेथकिनिरंतरउद्वेगेजुक्तछेमनजेमनांएवाछेएहेतुमाटेस्त्रीपुत्रसुहृदतेमणेसहितएवुंजे कुटुंबतेना
प्रसंगनेविषेप्रमतथ रेयपणविहारनाथिकरताएवातेसर्पछे ॥ ४७ ॥ श्रीगोपिजनवल्लभायनमोनमः ॥

ततोऽधस्तात्रसातलेदैतेयादानवाः पणयोनामनिवातकवचाःकालेयाहिरण्यपुरवासिनइतिविबुधप्रत्यनी
काउत्पत्त्यामहौजसोमहासाहसिनोभगवतःसकललोकानुभावस्यहरेरेवतेजसाप्रतिहतबलावलेपाबिलेश
याइवसंति॥४८॥यवैसरमयेंद्रदूत्यावाग्भिर्मंत्रवर्णाभिरिंद्राद्बिभ्यति॥४९॥ततोऽधस्तात्पातालेनागलोकप
तयोवासुकिप्रमुखाःशंखकुलिकमहाशंखश्वेतधनंजयधृतराष्ट्रशंखचूडकंबलाश्वतरदेवदत्तादयोमहाभो

अनेतेमहातललोकथिहेठेरसातललोकनेविषेदेवतानाशत्रुएवाजेपणिनिवातकवचकालेयाहिरण्यपुरवासिएवेनामे
दैत्यनेदानवतेजेतेवसेछेतेकेवाछेतोउत्पतियेकरिनेजमहाबलियाछेअनेमहासाहसकर्मनाकरवावालाछे ॥ अनेसम
ग्रलोकनेविषेछेप्रताप नोएवानेभक्तजननिपिडाना रनाराएवाजेभगवानवासुदेवतेमनुंतेजजेसुदर्शनचक्रतेणेकरिने
हणाइगयोछेवीर्यनोमदतेजेमनोएवाथकासर्पनिपेठेसंताइनेरह्याछे ॥४८॥ अनेजेएदैत्यदानवजेतेसरमानामेजेइंद्र
निदूतितेणेप्रेरिएविजेमंत्ररूपवांणितेमणेकरिनेइंद्रथकिभयनेपामेछे ॥४९॥ अनेतेरसातललोकथिहेठेपाताललोक

नेविषेनागलोकनापतिएवानेमोटिछेफणाओजेमनेएवानेमोटोछेक्रोधतेजेमनेएवानेवासुकिमुख्यछेजेमां वाजेशंखकुलिकमहाशंखश्वेतधनंजयधृतराष्ट्रशंखचूडकंबलअश्वतरदेवदत्तइत्यादिकनागतेजेतेवसेछे ॥५०॥ अनेपांचतथासाततथादशतथासोतथाहजारछेमस्तकजेमनेएवाजेनागतेमनिफणाओनेविषेरच्याएवानेप्रकाशेजुक्तएवाजेम मणे

महोरगामर्षानिवसंति ॥५०॥ तेषामुहवैपंचसप्तदशशतसहस्रशीर्षाणांफणासुविरचितामहामणयोरोचिष्णवःपातालविवरतिमिरनिकरंस्वरोचिषाविधमंति ॥५१॥ इतिश्रीभागवतेमहापुराणेपंचमस्कंधेचतुर्विंशतितमोऽध्यायः ॥२४॥ श्रीशुकउवाच तस्यमूलदेशेत्रिंशद्योजनसहस्रांतरआस्तेयावैकलाभगवतस्तामसीसमाख्याताऽनंतइति ॥१॥ सात्वतीयाद्रष्टृदृश्ययोःसंकर्षणमहमित्यभिमानलक्षणंसंकर्षणमित्याचक्षते ॥ २ ॥

तेजेतेपोतानिकांतिये करिनेपाताललोकनाअंधकारनोजेसमूहतेनेटालिनांखेछे ॥ ५१ ॥ एरित्येश्रीमद्भागवतनामे जेमोटुंपुराणपरमहंसनिसंहितारूपनेव्यासाजिनुंकरेलुंतेनेविषे जेपंचमस्कंधतेमांजेभूबिलनुंवर्णनतेनेविषेचोविशमोअध्यायजे थयो ॥२४॥ हवेशुकजिजेतेराजापरिक्षित्प्रत्येकहेछेहेराजन्तेपाताललोकनामूलदेशनेविषेत्रिसहजारजोजननेछेटेभगवानवासुदेवनिजेतामसीमूर्त्तितेजेतेरहिछेजेमूर्त्तिनेअनंतएरित्येकहिछे ॥१॥ अनेतेअनंततेकियाताो म

त्वततंत्रजेनारदपंचरात्रतेनेविषेछेनिष्टाजेनिएवाजेभक्ततेजेतेचतुर्व्यूहनिउपासनाने [illegible]नेसंकर्षणएरित्येकहेछे ॥
अनेसंकर्षण [illegible]रित्येशामाटेकहेछेतोद्रष्टांजेपुरुषनेदृश्यजे [illegible] सम्यकप्रकारेकर्षणजेएककरवुंतेछे [illegible] णेकरिनेएवाछे
एहे [illegible] माटेसंकर्षणकहेछे ॥ अनेअहंएरित्यनुंजेअभिमानतेछेचिन्हजेनुंएवाएसंकर्षणछेकेतांअहंकारनाअधिष्टाता
एकरिनेद्रष्टानेदृश्यनेएककरेछेमाटेजेनेसंकर्षणएवेनामेकहेछे ॥२॥ अनेहजारछेमस्तकजेनेएवाजे [illegible]अनंतमूर्त्तिभग

यस्येदंक्षितिमंडलं [illegible]गवतोऽनंतमूर्तेःसहस्रशिरसएकस्मिन्नेवशीर्षणिध्रियमाणंसिद्धार्थइवलक्ष्यते ॥३॥
यस्यहवाइदंकालेनोपसंजिहीर्षतोऽमर्षविरचितरुचिरभ्रमद्भ्रुवोरंतरेणसांकर्षणोनामरुद्र॥एकादशव्यूह
स्त्र्यक्षस्त्रिशिखंशूलमुत्तंभयन्नुदातिष्ठत् ॥४॥ यस्यांघ्रिकमलयुगलारुणविशदनखमणिखंडमंडलेष्वहिप
तयःसहसात्वतर्षभैरेकांतभक्तियोगेनावनमंतः[illegible]निपरिस्फुरत्कुंडलप्रभामंडितगं[illegible]
न्यतिमनोहराणिप्रमुदितमनसःखलु [illegible] कयंति ॥५॥

वानतेनाएकमस्तकनेविषेधारणकरयुंएवुंजेआपृथविनुंमंडलतेजेतेसरसवनादांणानिपेठेजणायछे ॥३॥ [illegible]
रि[illegible] अनेसंहारकरवानेइछताभ[illegible]वाजेसंकर्षणतेनिक्रोधेकरिनेरचिनेकुटिलकरिनेभमातिएविजेभ्रूकुटियुंतेनामध्यने
विषेसंकर्षणनामेजेरुद्रगणतेजेतेउपजतोहवोतेरुद्रगणकेवोछे तोअगियारछेमूर्त्तियोजेनेएवोनेत्रणछेनेत्रजेनेए[illegible]
णछेशिखाजेनेएवुंजेत्रिशुलतेनेउगामिरह्योएवोछे ॥४॥ अनेजेसंकर्षणनाचरणारविंदनुंजेजुगलतेनाविषेरातानेनिर्म

लाएवाजेनखतेरूपजेमणितेमनोजेसमुहतेनामंडलनेविषेमोटासर्पजेतेनक्कमांश्रेष्टएवाजेबिजाभक्ततेमणेसाहितएकांत
भक्तियोगेकरिनेनमस्कारनेकरताथकानेअतिहर्षेजुक्तछेमनजेमनांएवाथकापोतपोतानामुखनजुवेछेतेमुखकेवुंछेतोअ
तिप्रकाशेजुक्तएवांजेकुंडलतेमनिकांतियेकरिनेशोभायमांनछेगंडस्थलजेमनेविषेएवांछेअनेअतिशेमनोहरएवांछे।५।
अनेजेसंकर्षणनुंसुंदरएवुंजेअंगतेनेविषेशोभतानेशुद्धनेविशालनेश्वेतनेसुघाटिलानेसुंदरएवाजेभुजतेरूपादंडा।

यस्यैवहिनागराजकुमार्यंआशिषआशासानाश्चावँगवलयविलसितविशदविपुलधवलसुभगरु
चिरभुजरजतस्तंभेष्वगुरुचंदनकुंकुमपंकानुलेपेनावलिंपमानास्तदभिमर्शनोन्मथितहृदयमक
रध्वजावेशरुचिरललितस्मितादनुरागमदमुदितमदविघूर्णितारुणकरुणावलोकनयनवदनारविं
दंसव्रीडंकिलविलोकयंति ॥६॥

स्तंभतेमनेविषेअगुरुचंदननेकुंकुमनोजेगारोतेजजेअनुलेपतेणेकरिनेआलेपननेकरतिएवियुंअनेतेभुजानोजेस्पर्शते
णेकरिनेक्षोभनेपांम्युंजेहृदयतेनोविषेजेकामदेवनोआवेशतेणेकरिने सुंदरनेमनोहरछेमंदहसवुंजेमनुंएवियुंअनेतेसंक
र्षणथकिमनवांछितभोगनेइछातिएवियुंजेनागराजनिकुमारिकाउंतेजेतेतेसंकर्षणनुंस्नेहनेमदतेणेकरिनेहर्षेजुक्तएवुं
नेमदेकरिनेचलायमांननेकांइकरातांनेकरुणायेजुक्तछेजोववुंजेमनुंएवांछे नेत्रजेनेविषेएवुंजेमुखारविंदतेनेलज्यायेस

हितजेमहोयतेमजुवेछे ॥६॥ अनेअनंतएवाजेगुणतेनासमुद्रएवानेआदिदेवएवाजेतेअनंतनामेभगवानसंकर्षणते जेतेउपसं ृ ा करिलिधोछेअमर्षनेक्रोधनोवेगतेजेणेएवाथकालोकनाकल्यांणनेअर्थेरह्याछे ॥७॥ अनेदेवदैत्य नाग सिद्धगंधर्वविद्याधरनेमुनिएमनाजेगणतेमणेध्याननेकरयाएवाअनेंनिरंतरजेमद तेणेकरिनेमुदितएवानेविकारेजुक्तने

सएव भगवाननंतोनंतगुणार्णवआदिदेवउपसंहृतामर्षरोषवेगोलोकानांस्वस्तयआस्ते ॥७॥ ध्यायमा नः सुरासुरोरगसिद्धगंधर्वविद्याधरमुनिगणैरनवरतमदमुदितविह्वललोचनः सुललितमुखरिकामृतेना प्यायमानः स्वपार्षदविबुधयूथपतीनपरिम्लानरागनवतुलसिकामोदमध्वासवेनमाद्यन्मधुकरव्रातम धुरगीतश्रियंवैजयंतींस्वांवनमालांनीलवासाएककुंडलोहलककुदिकृतसुभगसुंदरभुजोभगवान्माहेंद्रो वारणेंद्रइवकांचनींकक्षामुदारलीलोबिभर्ति ॥८॥

विध्वलएवांछेनेत्र ेजेनांएवाअनेंअतिशेसुंदरएवुंजेवचनामृततेणेकरिनेपोतानाजेपार्षदतेमनेतथादेवतानाजुथनाजे पतितेमनेहर्षनेपमाडताएवाअनेंनिलांछेवस्त्रजेनेएवानेएकजछेकुंडलतेजेनेएवानेहलनोपृष्टभागतेनेविषेमुक्योछेसुघा टिलोनेसुंदर ्वोपोतानोभुजतेजेणेएवानेउदारछेलिलाजेनिएवाजेभगवानसंकर्षण तेजेतेइंद्रनोहस्तिजेऐरावततेनि पेठेशोभताथकापोतानीजेवैजयंतीनांमेवनमालातेनेतथासुवर्णनिजेकक्षातेनेधारिरह्याछे ॥ तेवनमालाकेविछेतोनथि

करमातिकांतिजेनिएविलसितदेनोसुगंधितानननेमधुरएवोजेरसतेणेकरिनेहर्षनेपांमता एवाजेभमरानासमुहदेमदुं
जेमधुरगीततेणेकरिनेछेशोभाजेनिएविछे ॥८॥ अनेएप्रकारेसांभल्यानेध्याननेकर्याएवाजेएसंकर्षणतेजेतेमुमुक्षुनुं
जेहृदयतेनामध्यनेविषेपांम्याथकाअनादिकालनिजेकर्मवासनातेणेकरिनेगुंथाणोनेअविद्यामयनेसत्वगुणरजोगुणने
तमोगुणतेरूपएवोजेहृदयग्रंथितेनेतत्कालछेदिनांखेछे ॥९॥ अनेतेजेसंकर्षणतेनाजेअनुभावतेमनेब्रह्मानापुत्रनेस

यएषएवमनुश्रुतोध्यायमानोमुमुक्षूणामनादिकालकर्मवासनाग्रथितमविद्यामयंहृदयग्रंथिंसत्वरजस्त
मोमयमंतर्हृदयंगतआशुनिर्भिनत्ति ॥९॥ तस्यानुभावान्भगवान्स्वायंभुवोनारदःसहतुंबुरुणासभायां
ब्रह्मणःसंश्लोकयामास ॥१०॥ उत्पत्तिस्थितिलयहेतवोऽस्यकल्पाःसत्वाद्याःप्रकृतिगुणायदीक्षयासन्॥
यद्रुपंध्रुवमकृतंयदेकमात्मन्नानाधात्कथमुहवेदतस्यवर्त्म ॥११॥ मूर्तिंनःपुरुकृपयाबभारसत्वंसंशुद्धंस
दसदिदंविभातियत्र ॥ यल्लीलांमृगपतिराददेऽनवद्यामादातुंस्वजनमनांस्युदारवीर्यः ॥१२॥

मर्थएवाजेनारदजीतेजेतेतुबरुयेसहितथकाब्रह्मानिसभानेविषेवर्णनकरताहवा ॥ १० ॥ अनेजगतनीउत्पत्ति
स्थितिनेप्रलयतेनाकारणएवाजेप्रकृतिनागुणसत्वादिकतेजतेजेसंकर्षणनिदृष्टियेकरिनेपोतपोतानाकार्यनेविषेसमर्थ
होताहवा ॥ अनेजेसंकर्षणनुंजेरूपतेतोअचलछेनेअनादिछेअनेजेरूपजतेएकथकुंजपोतानेविषे नानाप्रकारनुं
विश्वतेनेधारतुंहवुंएवाजेसंकर्षणतेनोजेमारगतेनेजनजेतेकियेप्रकारेजांणेनजांणे ॥११॥ अनेजेसंकर्षणनेविषेकार्य

कारणरूपए ं जेआविश्व ेतेते भासेछेएवाजेसंकर्षणते े तेभक्तएवा े अमेतेअमारेउपरथजेघणिककृपातेणेकारिने शु
द्धसत्वात्मकएविजेमूर्तितेनेधारताहवा ॥ अनेपोतानाजेभक्तजनतेमनांजे नतेमनेवशकरवानेअर्थेपोतेकारि विले
स्तुतिकरवाजोग्यएविजेसंकर्षणनिलिलातेनेमृगपतिजेसिंहतेजेतेशिषतोहवोतेसंकर्षणकेवाछेतोउदारछेपराक्रमजे
नांएवाछे ॥१२॥ अनेमहापापिएवोयपणजे पुरुषतेजेतेजेसंकर्षणनानांमने किसांभलिनेजोकिर्तनकरेअथवा

यन्नाम श्रुतमनुकीर्त्तयेदकस्मा ॥ दार्त्तोवायादिप तितःप्रलंभनाद्वा ॥ हंत्यंहःसपदिनृणामशेषम
न्यं ॥ कंशेषाद्भगवतआश्रयेन्मुमुक्षुः ॥ १३ ॥ मूर्द्धन्यर्पितमणुवत्सहस्रमूर्ध्नोभूगोलंसगिरिस
त्सरद्रसत्वं ॥ आनंत्यादनिमितविक्रमस्यभूम्नःकोवीर्याण्यपिगणयेत्सहस्रजिह्वः ॥१४॥

अकस्मातकीर्तनकरेअथवापिडावानथकोकिर्त्तनकरेअथवापरिहासथकिकिर्त्तनकरेतोपुरुषनेपापनेते ॥ जकारणपए।
माटेएसंकर्षणजेतेमनुष्यनासमग्रपापनेतत्कालटाळिनांषेएवासमर्थछेएवाजेभगवानसंकर्षणतेथकिबिजाकेयानेमुमु
क्षुजेतेआश्रे ॥१३॥ अनेहजारछेमस्तकजेनेएवाजेसंकर्षणतेना एकमस्तकनेविषेअर्पणकर्युंजेपर्वत दिगोळ
नेजीवप्राणिमात्रतेमणेसहितभूगोलतेजेतेअणुनिपेठेजणायछे ॥ अनेअतिशेमोटानेअमितछेपराक्रमजेनांएवाजेसं
कर्षणतेनाचरित्रनुंअनंतपणुंछेमाटेतेनांजेचरित्रतेनेहजारजिभवालोपणकोणपुरुषछे तेगणनाकारिसके नकरिसके

॥१४॥ अनेएविरित्यनोछेप्रभावजेनोएवानेदुरंतकेतांअपारछेबलजेनुंएवानेघणाकछेगुणनेमाहिमातेजेनाएवानेस्व
तंत्रएवाजेभगवानअनंततेजेतेपृथविनामूलनेषिषेरह्याथकाजगतानिस्थितिनेअर्थेपृथविनेलिलायेकरिनेधारेछे।१५।
हवेशुकजिजेतेराजापरिक्षित्प्रत्येकहेछेहेराजन्आलोकनेविषेकामभोगनेइछताएवाजेजन तेमणेएटलिजगतियोजे

एवंप्रभावोभगवान॰ंतोदुरंतवीर्योरुगुणानुभावः ॥ मूलेरसायाःस्थितआत्मतंत्रोयोलीलयाक्ष्मांस्थित
येबिभर्ति॥१५॥ ए॰॰त्ध्यवेहनृभिरुपगंतव्यागतयोयथाकर्मविनिर्मितायथोपदेशमनुवर्णिताःका॰॰न्का
मयमानैः ॥१६॥ एता॰॰॰॰॰॰पुंसःप्र॰त्तिलक्षणस्यध॰॰॰विपाकगतयउ॰॰॰॰॰विसदृशायथाप्र
श्नं॰॰चख्येकिमन्यत्कथयामइति ॥ १७ ॥ इतिश्री॰॰॰॰॰महापुराणेपंचमस्कंधेभूविवरविध्युपव
र्णनंनामपंचविंशतितमोऽध्यायः ॥२५॥

तेपांमवाजोग्यछे ॥ तेगतियोजेतेकरमानुंसारेनिरामियोछेनेजेमछेतेममेतुंनेवर्णनकारियो ॥१६॥ हेराजन्॰॰रुषनोप्र
वृतिलक्षणएवोजेधर्मतेनिफलरूपएविजेगतियोतेजेतेएटलिजछेअनेउत्तममध्यमनेकानिष्ठ एविजेतेगतियोतेमुनेजे
मतेपश्नकरयोहतोतेमहुंजेतेतुंनेकेहे॰॰॰॰॰॰॰॰॰शुंकहुंतेनेतुंजतेपुछय ॥१७॥ एरित्येश्रीमदभागवतनांमेजेमोटुं
पुरांणपरम॰॰सनिसहितारूपनेव्यासजिनुंकरेलुंतेनेविषेजेपंचमस्कंधतेमां॰॰संकर्षणनामहात्मनुंवर्णनतेनेविषेपचावि ॥१३२॥

शमो अध्याय ते तथयो।२५।हवेराजापरिक्षितजेतेशुकजिप्रत्येपुछेछेहेमहार्षेकेतांमोटारुषि वाशुकाजिपुरुषनउत्तम ध्यमनेकनिष्ठ एण्यप्रकारनिगतियुंथायछेएरित्येजेतमेतेमणेजीवलोकनेभोगनुंविचित्रपणुंकह्युं तेएविचित्रपणुंजेते कियेप्रकारेछे मुनेकहो १ ऋषिएवाजेशुकजितजेतेराजापरिक्षितप्रत्येकहेछेहेराजनकर्मनोक नारो पुरुषतेते श्रद्धाये करिनेत्रिगुणात्मकपणुंछेएहेतुमाटेतेमज कर्मनिगतियुंतेजेतेसर्वपुरुषमात्रनेतारतम्यपणेकरिनेनांनाप्रकारनिथायछे॥

राजोवाच महर्षेएतद्वैचित्र्यंलोकस्यकथमिति ॥१॥ ऋषिरुवाच त्रिगुणत्वात्कर्तुःश्रद्धयाकर्मगतयः पृथग्विधाःसर्वाएवसर्वस्य तारतम्येनभवंति ॥२॥ अथेदानींप्रतिषिद्धलक्षणस्याधर्मस्यतथैवकर्तुःश्रद्धया वैसादृश्यात्कर्मफलंविसदृशंभवति ॥ यात्व्यनाद्यविद्ययाकृतकामानांतत्परिणामलक्षणाःसृतयःसहस्र शःप्रवृत्तास्तासांप्राचुर्येणानुवर्णयिष्यामः ॥३॥

केतांसात्विकिश्रद्धाये करिनेपुरुषनेसुखिपणुंथायछेनेराजसीश्रद्धायेकरिनेसुखिपणुंनेदुःखिपणुंथायछेनेतांमसिश्रद्धायेकरिनेमुढपणुनेदुःखि पणुंथायछे ॥ अनेश्रद्धाउंनुंपणन्युनाधिकपणुंछेमाटेसुखादिकनुंन्युनाधिकपणुंजेतेसर्वेनेथायछे ॥ २॥ अनेतेमजप्र तिषधछेलक्षणजेनुंएवोजे अधर्मतेनोकरनारोजेपुरुषतेनिजेश्रद्धातेनुंनांनाप्रकारपणुंछे ॥ एहेतुमाटेअधर्मरूपकर्मनुं जेफलतेजेतेनांनाप्रकारनुंथायछेअनेअनादिएविजे अविद्यातेणेकरया एवाजेकामतेमनोजेपरिणामतेछेलक्षणजेनुं

विजेहजारोसंसृतियोकेतांहजारोनरकतेजेतेप्रवरत्याछेअनेतेजेनरकतेनुंहमणांबहुधापणेकरिनेवर्णनकरिशुं ॥३॥
हवेराजापरिक्षितजेतेशुकजिप्रत्येपुछेछेहेभगवनकेतांसमर्थएवाशुकजिनरकनामेतेशुंकोइकपृथविनेविषेजदशाविशे
षेछेअथवात्रिलोकिथकिबाहेरछेकेक्यांइकात्रिलोकिनामध्यमांछेएजेवार्तातेमुनेकहो ॥४॥ ऋषिएवाजेशुकजितेजेते

राजोवाच नरकानामभगवन्किंदेशविशेषाअथवाबहिस्त्रिलोक्याआहोस्विदंतरालइति ॥४॥ ऋषिरु
वाच अंतरालएवत्रिजगत्यास्तुदिशिदक्षिणस्यामधस्ताद्भूमेरुपरिष्टाच्चजलाद्यस्यामग्निष्वात्तादयःपि
तृगणादिशिस्वानांगोत्राणांपरमेणसमाधिनासत्याएवाशिषआशासानानिवसंति ॥५॥ यत्रहवावभ
गवान्पितृराजोवैवस्वतःस्वविषयंप्रापितेषुस्वपुरुषैर्जंतुषुसंपरेतेषुयथाकर्मावद्यंदोषमेवानुल्लंघितभगव
च्छासनःसगणोदमंधारयति ॥६॥

राजापरिक्षितप्रत्येकहेछेहेराजन्त्रिलोकिनामध्यनेविषेजदक्षिणादिशमांपृथविथकिहेठेनेजलथकिउपरत्यनरकजेतेछे
जेदक्षिणादिशनेविषेअग्निष्वातादिकजेपितरनागणतेजेतेपोतानागोत्रनाजेपुरुषतेमनिसत्यएविजेआशिषोतेमनेपर
मसमाधियेकरिनेइछताथकावसेछे ॥५॥ अनेजेदक्षिणादिशनेविषेपितरनाराजानेसूर्यनापुत्रएवाजेसमर्थधर्मराजते ॥१३३॥
जेतेपोतानापुरुषजेजमदुततेमणेपोतानादेशप्रत्येपमाड्या एवाजेमृत्युनेपांमेलाजीवतेमनेविषेजेजीवनोजेवोकर्मदो

५ तेकर्मदोषनेअनुसारे एनोफल रूपएवोजेदंडतेनेपोतानागणेसहितथकाकरेछेतेधर्मराजकेवाछेतोनथिओलंघन करिभगवाननिआज्ञातेजेणेएवाछे ॥६॥ अनेतेजमपुरिनेविषेएकविशनरकनेकेटलाकऋषिजेतेगणेछे ॥७॥ अनेहे राजनूहवेतेजेनरकतेमनेनामरूपनेलक्षणेकरिनेअनुक्रमेवर्णनकरिशुं ॥ ८॥ हवेतेमांप्रथमतोतेनरकनांनामकहेछेतत्र

तत्रैके नरकानेकविंशतिंगणयंति ७अथतांस्तेराजन्नामरूपलक्षणतोऽनुक्रमिष्यामः ८स्तामिस्रोऽधतामिस्रो रौरवोमहारौरवः कुंभीपाकःकालसूत्रमसिपत्रवनंसूकरमंधकूपः कृमिभोजनःसंदंशस्तप्तसूर्मिर्वज्रकंटकशाल्मलीवैतरणीपूयोदःप्राणरोधोविशसनंलालाभक्षःसारमेयादनमवीचिरयःपानमिति ॥९॥ किंचक्षारकर्दमोरक्षोगणभोजनःशूलप्रोतोदंदशूकोऽवटनिरोधनःपर्यावर्तनःसूचीमुखमित्यष्टाविंशतिनरका विविधयातनाभूमयः ॥१०॥

मिस्र १ अंधतामिस्र २ रोरव ३ महारोरव ४ कुंभिपाक ५ कालसूत्र ६ असिपत्रवन ७ शूकरमुख ८ अंधकूप ९ कृमिभोजन १० संदश ११ तप्तसूर्मि १२ वज्रकंठकशाल्मली १३ वैतरणी १४ पूयोद १५ प्राणरोध १६ वेशसन १७ लालाभक्ष १८ सारमेयादन १९ अवीचि २० अयःपांन २१ एवेनामेएकविशनरकजेतेछे ॥९॥ अनेवलीक्षारकर्दम १ रक्षोगणभोजन २ शूलप्रोत ३ दंदशूक ४ अवटरोधन ५ पर्यावर्तन ६ सूचीमुख ७ एप्रकारेमतांतरेकरिनेअठाविशथयाएवाजेएनरकतेजेतेनानाप्रकारनि

जेजमजातनातेमनिभूमियोछे ॥१०॥ हवेपापनेभेदेकरीनेतेतेनरकनिजातनानोजेभेदतेनेस्पष्टपणेकहेछेहेरा
जापारीक्षितनेविषेजेपुरुषतोपारकुंधनपारकाबालकनेपारकिस्त्रियुंतेमनेहरेछेतेपुरुषजेतेअतिभयानकएवाजेधर्मरा
जनादुततेमणेकालपासेकरिनेबांध्योथकोतामिस्त्रनामेजेनरकतेनेविषेबलथाकिनांख्योछे ॥११॥ अनेघणोकछेअंध
कारजेनेविषेएवोजेतामिस्त्रनरकतेनेविषेखावानदेवुंपांणिनपावुंनेदंडताडनकरवुंनेभयदेखाडवोएआदिकजेजातनाउं

तत्रयस्तुपरवित्तापत्यकलत्राण्यपहरतिसहिकालपाशबद्धोयमपुरुषैरतिभयानकैस्तामिस्रेनरकेबलान्निपा
त्यते ॥११॥ अनशनानुदपानदंडताडनसंतर्जनादिभिर्यातनाभिर्यात्यमानोजंतुर्यत्रकश्मलमासादित
एकदैवमूर्छामुपयातितामिस्त्रप्राये ॥१२॥ एवमेवांधतामिस्त्रेयस्तुवंचयित्वापुरुषंदारादीनुपयुंक्ते ॥१३॥
यत्रशरीरीनिपात्यमानोयातनास्थोवेदनयानष्टमतिर्नष्टदृष्टिश्चभवतियथावनस्पतिर्वृश्च्यमानमूल १४
स्तस्मादंधतामिस्त्रंतमुपदिशंति ॥१५॥

तेमणेकरिनेजमदुततेमणेपिड्योथकोकष्टनेपांम्योएवोजेजीवतेजेतेतेसमयनेविषेजमूर्छानेपांमेछे ॥१२॥ अनेजेपुरु
षतोपतिनेठगिनेतेनास्त्रियादिकनेभोगवेछेतेपुरुषजेतेएप्रकारेजअंधतामिस्त्रनामेजेनरकतेनेविषेपडेछे॥१३॥ जेअं
धतामिस्त्रनरकनेविषेजमदूततेमणेपाड्योनेपिडानेपांमतोएवोजेजीवतेजेतेवेदनायेकरिनेनाशपांमिछेबुद्धिनेदृष्टितेजे
निएवोथायछेतेजेमकापिनांख्याछेमुलजेनाएवोजेवृक्षतेनिपेठेथायछे ॥१४॥ तेकारणपणामाटेनरकनेअंधतामिस्त्र

नामेकहेछे ॥१५॥ अनेआलोकनेविषेजेपुरुषतोआशारिरजतेहुंछूंनेआधनादिकजतेमारुंछेएरित्येमांनीनेजीवनो द्रो
हकरिनेकेवलपोतानाशरिरनुंनेपोतानाकुटंबनुंजोदिवसादिवसप्रत्येपोषणकरेछेतेपुरुषजेतेतेदेहलोनेतेकुटुंबनो अहियां
जत्यागकरिनेपोतेएकलोजतेपापेकरिनेरौरवनांमेनरकनेविषेपडेछे ॥१६॥ अनेएपुरुषतेणेआलोकमांजेजीवमार्‍या
हतातेजीवजेतेरुरु नामेथइनेमारिनेपरलोकनेविशेजमजातनानेपांम्योएवोजेतेपुरुषतेनेजेमएणेपोतानेमार्‍यांहतांते

यस्त्विहवा एतदहमितिममेदमितिभूतद्रोहेणकेवलंस्वकुटुंबमेवानुदिनंप्रपुष्णातिसतदिहविहायस्वयमेव
तदशुभेनरौरवे निपतति ॥१६॥ येत्विह यथैवामुनाविहिंसिताजंतवःपरत्रयमयातनामुपगतंतएवरुरवो
भूत्वातथातमेवविहिंसंति ॥१७॥ तस्माद्रौरवमित्याहुः ॥१८॥ रुरुरितिसर्पादतिक्रूरसत्वापदेशः॥१९
एवमेवमहारौरव ॥२०॥ यत्रनिपतितंपुरुषंक्रव्यादानामरुरवस्तंक्रव्येणघातयंतियःकेवलंदेहंभरः॥२१॥

मजमारेछे ॥१७॥ तेकारणपणामाटेएनरकनेरौरवएवेनांमेकहेछे ॥१८॥ अनेरुरुएरित्येतोसर्पथकिपणअतिशेक्रूर
एवोजेजीव तेनुंनांमछे ॥ १९ ॥ अनेहेराजापरिक्षित् एप्रकारेजमहारौरवनामे नरकजेतेछे ॥ २० ॥ अनेजेम
हारौरवनरकनेविषेपड्यो एवोजेपुरुपतेनेक्रव्यादनामे जेरुरुतेजेतेक्रव्य जेमांसतेने अर्थेमारेछे तेकियापुरुषनेमा
रेछेतोजेपुरुषकेवल पोतानादेहनुंज भरणपोषणकरेछे तेनेमारेछे ॥ २१ ॥ श्रीहरयेनमोनमः ॥ ॥

अनेआलोकनेविषेउग्रस्वभाववालोजेपुरुषतेजंतेजीवताएवाजेपक्षितेमनेरांधेछे अनेपुरुषादजेराक्षसतेमणेपणानिंदा
नेकरयोनेकरुणायेरहितएवोजेतेपुरुषतेनेपरलोकनेविषेजमनादुतजेतेतपावेलुछेतेलजेनेविषे एवोजेकुंभिपाकनामेन
रकतेनेविषेरांधेछे ॥२२॥ अनेआलोकनेविषेजेपुरुषतोपिताब्राह्मणनेवेदतेमनाद्रोहकरछेतेपुरुषजेतेदशहजारजोज

यस्त्विहवाउग्रःपशून्पक्षिणोवाप्राणातउपरंधयतितमपकरुणंपुरुषादैरपिविगर्हितममुत्रयमानुचराःकुं
भीपाकेतप्ततैलेउपरंधयंति ॥२२॥ यस्त्विहापितृविप्रब्रह्मध्रुक्स कालसूत्रसंज्ञकेनरकेअयुतयोजनपरिमं
डलेताम्रमयेतप्तखलेउपर्यधस्तादग्न्यर्काभ्यामतितप्यमानेऽभिनिवेशितःक्षुत्पिपासाभ्यांच दह्यमानां
तर्बहिःशरीरआस्तेशेतेचेष्टतेअवतिष्ठतिपरिधावतिचयावंतिपशुरोमाणितावद्वर्षसहस्राणि ॥ २३ ॥
यस्त्विहवैनिजवेदपथादनापद्यपगतःपाखंडंचोपगतस्तमसिपत्रवनंप्रवेश्यकशयाप्रहरंति ॥२४॥

नमांफरतुंछेमंडलजेनुंएवोनेत्रांबानोनेतपावेलनेखलानिपेठेसमांनएवोनेउपरथनेहेठेअग्निनेसूर्यतेमणेआतिशे तपाय
मांनकरयोएवोजेकालसूत्रनामेनरकतेनेविषेजमनादूततेमणेप्रवेशकराव्योथकोअनेक्षुधानेपिपासायेकरिनेबल्युंछेमां
हिनेबाहेरशरिरतेजेनुंएवोथकोजेटलापशुनाशरिरमांरोमहोयतेटलाहजारवरससुधिरहेछेसुवेछेलोटेछे उभोरहेछेने
धोडेछे ॥२३॥ अनेआलोकनेविषेजेपुरुषतोपोतानोजेवेदमार्गतेथकिआपत्कालविनापडिजायछेनेपाखंडमार्गनेपामे

छेते षनेअसिपत्रवननामेजेनरकतेनेविषेप्रवेशकरावीनेकोरडायेकरिनेमारे छे ॥२४॥ अनेतेआसिपत्रवननरकनेवि षे जेते त्यां डतोथकोने कोरेछेधाराजेमनेएवांजेताडनावननांतरवारजेवांपांनडांतेमणेकरिनेछेदाईगयांछे सर्वअंगजेनां थकोनेहायहायमुवोछुंएरित्येपरमवेदनायेकरिनेमू निपांम्योथकोपगलेपगलेपडिजायछेअनेपोता नाधर्मनोत्यागकरनारोएवोजे पुरुषतेजेते पंडेकरिनेप्राप्तथयुंजेफलतेनेभोगवेछे ॥२५॥ अनेआलोकनेविषेजेतो

व नसावित्तस्ततोधावमान भयतोधारैस्तालवनासिपत्रैश्छिद्यमानसर्वांगोहाहतोऽस्मीतिपरमयावे दनया च्छितः पदेपदेनिपततिस्वधर्महापाखंडानुगतंफलंभुंक्ते ॥२५॥ यस्त्विहवैराजाराजपुरुषोवाअदं डप्रणयतिब्रा णेवाशरीरदंडंसपापीयान्नरकेऽमुत्रसूकरमुखेनिपतति ॥२६॥ तत्रातिबलैर्विनिष्पि ष्यमाणावयवोयथै वेहेक्षुखंडआर्तस्वरेणस्वनयनूक्कचिन्मूर्छितःकश्मलमुपगतो ॥२७॥

जा अथवाराजानोपुरुषतेजेतेदंडवाजोग्यनाहिएवोजेपुरुषतेनेविषेदंडनेकरेछे अथवाब्राह्मणनेविषेशरिरदंडनेकरेछे तेअतिशेपापि वोजेराजानेराजानोपुरुषतेजेतेपरलोकनेविषे शुकरमुखनामेजेनरकतेनेविषेपडेछे ॥ २६ ॥ अनेतेशु करमुखनरकनेविषेअतिबलियाजेजमनादूततेमणेचिचोडानेविषे लडिनाकटकानिपेठेपिसिनांख्याछे अवयवजेनाए वोजेराजानेराजानो पुरुषतेजेतेआर्तस्वरेकरिनेरुदनकरतोथकोनेक्यारेकमुर्छानेपांमतोथकोमोहनेपांमेछे ॥ २७ ॥

अनेजीवोतेमजेतेदयाएवाजेजीवतेजेतेजेमतेराजानेराजानापुरुपतेमणेरुंध्याथकामोहनेपांमताहवातेमतेराजाने राजानापुरुषपणमो नेपांमेछे ॥२८॥ अनेआलोकनेविषेजेपुरुषतोभगवानेकलपिछेअन्नादिकरूपवृतिजेनिएवोछे अनेपोतेजांणिछेपारकिपिडाजेणेएवोविवेकिछेतोपणतेपुरुषजेतेईश्वरतेणेकल्पिछेमनुंष्यनारुधिरनेपिवारूपवृत्तितेजे मनिएवानेनथिजांणिपारकिपिडाजेमणे एवाजे डांकडचांचडआदिकजीवतेमनेपिडाकरेछेतेपुरुषजेतेतेमने द्रोहकरिने

यस्त्विह वा उ ह द्रोहेण परद्रोहः ॥२८॥ यस्त्विहवैभूतानामीश्वरकल्पितवृत्तीनामविविक्तपरव्यथानांस्वयंपुरुषोपकल्पितवृत्तिर्विविक्तपरव्यथोव्यथामाचरतिसपरत्रांधकूपेतदभिद्रोहेणनिपतति ॥२९॥ तत्रहासौतैर्जन्तुभिःपशुमृगपक्षिसरीसृपैर्मशकयूकामत्कुणमक्षिकादिभिर्येकेचाभिद्रुग्धास्तैःसर्वतोऽभिद्रुत्यमाणस्तमसिविहतनिद्रानिर्वृतिरलब्धावस्थानःपरिक्रामतियथाकुशरीरेजीवः ॥३०॥

परलोकनेविषेअंधकुपनामेजेनरकतेनेविषेपडेछे ॥२९॥ अनेतेअंधकुपनरकनेविषे [illegible] रजुमांकणनेमक्षिकाआदिक जेतेतेजीवलेमणेद्रोहनेकरयोएवोतथाकेटलाकजेएणेमाराहता पशुमृगपक्षिनेसारिसृपआदिकजीवतेमणेसर्वप्रकारे [illegible] करयोएवोनेहणाइगयुंछेनिद्रारूपसुखते जेनुंएवोनेनथिपांम्युंस्थानकतेजेणेएवोजेतेजीवतेजेते तेअंधकारनेविषे [illegible] फरेभमेछे ॥ जेमकिडापडिगये जेभुंडुंशरिरतेनेविषेरह्योएवोजेजीवतेजेतेचारेकोरेभमेछेतेम ॥ ३० ॥ ॥ ॥

अनेआ लोकनेविषेजेपुरुषतोपोतानेप्राप्तथयुंजेजतांकिंचितखाधानुंवस्तुतेनेनवेंचिआपिनेपोतेएकलोजखायछेतथान थिकरयांपंच . . . यज्ञतेजेणेएवोछेएहेतुमाटेकागडातेमणेपोतानेतुल्यपणेकरिनेवर्णनकर्योएवोजेतेपुरुषतेजे परलोक नेविषे . . . मएवोजेकृमिभोजननामेनरकतेनेविषेपडेछे३ १ अनेसोहजारजोजनमांछेविस्तारजेनोएवोजेतेकृ मि . डतेनेविषेपोतेकरमिया . पथयोएवोनेकरमियातेमणेभक्षणनेकर्योएवोने पोतेपणकरमियानेषातोएवोजेतेनवे

यस्त्विहवाअसंविभज्याश्नातियत्किंचनोपनतमनिर्मितपंचयज्ञोवायससंस्तुतःसपरत्रकृमिभोजनेनर क . . निपताति॥३१॥तत्रशतसहस्रयोजनेकृमिकु . . . तःस्वयंकृमिभिरेवभक्ष्यमाणःकृमिभोजनो यावत्तदप्रत्ताप्र . तादोऽनिर्वे . मात्मानंयात . ते३२यस्त्विहवैस्तेयेनबलाद्वाहिरण्यरत्नादीनिब्राह्मणस्य वाऽप . रत्यन्य . वाऽनापादेपुरुषस्तममुत्र राजन्यमपुरुषाअयस्मयैरग्निपिंडैःसंदंशैस्त्वचिनिष्कुषंति३३

विना पिनेनेनय . करिनेषानारो . रुषतेजेतेनथिकरयुंपा . . . . ऐएवोजेपोतानोआत्मा तेनेजेटलाजोजनमांते कृमि . . छेतेटलावरससुधिपिडानेपमाडेछे ॥३२॥ अनेहेराजापरिक्षित्आलोकनेविषेजेपुरुषतोब्राह्मणनुंजेसूवर्णत थारत्ना . कतेनेचोरियेकरिनेअथवाबलात्कारे . रिलेछेअथवाआपत्कालपड्याविनाब्राह्मणाविना बिजावर्णनुंसूवर्णर त्नादिकनेहरिलेछेतेपुरुषनेपरलोकनेविषेजमराजानादूतजेतेलोढानिजेअग्नितुल्यएविसांणासियो तेमणेकरिनेत्वचा

नेविषेछेदेछे ॥३३॥ अनेआलोकनेविषेजेपुरुषतोअगम्यएविजेस्त्रीतेनोसंगकरेछे अथवाजेस्त्रीजेतेअगम्यएवोजेपु
रुषतेनोसंगकरेछेतेबेयनेपरलोकनेविषेजमनादुतजेतेकोरडायेकरिनेमारताथका लोढानितपावेलएविजेप्रतिमातेसं
घाथेपुरुषनेआलिंगनकरावेछेतथालोढानितपावेलएविजेपुरुषनिप्रतिमातेसंघाथेस्त्रिनेआलिंघनकरावेछे ॥ ३४ ॥
अनेआलोकनेविषेजेपुरुषतोसर्वाभिगमछेकेतांपशुआदिकनोसंगकरेछेतेपरलोकमांनरकनेविषेवरततोएवोजेतेपुरुष

यास्त्वि वाअग म्यांस्त्रियमगम्यंवापुरुषंयोषिदभिगच्छातितावमुत्रकशयाताडयंतास्तिग्मयासूर्म्यालोहम
य्यापुरुषमालिंगयंतिस्त्रियंचपुरुषरूपयासूर्म्या ॥३४॥ यस्त्विहवैसर्वाभिगमस्तममुत्रनिरयेवर्तमानंवज्र
कंटकशाल्मलीमारोप्यनिष्कर्षंति ॥३५॥ येत्विहवैराजन्याराजपुरुषावाअपाखंडाधर्मसेतून्भिंदंतिते
संपरेत्यवैतरण्यांनिपतंतिभिन्नमर्यादाः ॥३६॥ तस्यांनिरयपरिखाभूतायांनद्यांयादोगणैरितस्ततोभ
क्ष्यमाणाआत्मनानवियुज्यमानाश्चासुभिरुह्यमानाःस्वाघेनकर्मपाकमनुस्मरंतउपतप्यतो ॥३७॥

तेनजमनादुतजेतेवज्रनासरखाछेकांटाजेनेएवोजेशाल्मलीनोवृक्षतेउपरस्यआरोपणकरिनेतांणेछे३५अनेआलोकनेवि
षेराजाअथवाराजानापुरुषतेजेतेपोतेसत्कुलमांजनम्याथकापणधर्मनिमर्यादाउनेजेछेदिनांखेछेतेभेदिछेधर्ममर्यादाउं
जेमणेएवाजेरे राजानेराजानापुरुषतेजेतेमारिनेपरलोकनेविषेवैतरणीनेविषेपडेछे ॥ ३६ ॥ अनेनरकनिखाईरूप

...तेवैतरणिनामेन... तेनेविषेजलजंतुतेमणेज्यांत्यांथिचारेकोरेभक्षणनेकरयानेदेहकारिनेविजोगनेनपांमतानेप्रा
...नेकरयाएवाजेतेराजानेराजानापुरुषतेजेतेपापकर्मनाफलनेसंभारताथकापोतानेपापेकारिनेअतिशेतपा
...ले ॥३७॥ अनेविष्ठामुतरपरुरुधिरकेशनखहाडकांमेदमांसनेवसातेमानिवेहेनारिएविजेतेवैतरणीनादितेने
विषेतेपापिजेतेडपतापनेपांमेछे ॥३८॥ अनेआलोकनेविषेजेपुरुषतोव्रुषलिजेशुद्रितेनापतिछेअनेनाशपांम्याछेशौ

वि... ...णतकेशनखा... ...मुपतप्यंते ॥३८॥ येत्विहवैवृषलीपतयोनष्टशौ
चाचारनियमास्त्यक्तलज्जाःपशुचर्यांचरंतितेचापिप्रेत्यपूयविण्मूत्रश्लेष्ममलापूर्णार्णवेनिपतंतितदेवाति
बी...सतमश्नंति ॥३९॥ येत्विहवैश्वगर्दभपतयोब्राह्मणादयोमृगयाविहाराअतीर्थेचमृगान्निघ्नंतितान
पिसंपरेतान्...भूतान्यमपुरुषाइषुभिर्विध्यंति ॥४०॥

...चारनेनियमतेजेमना... वाछेअनेत्यागकरिछेलज्याजेमणेएवाथकापशुनिपेठेपोतानेमनमांआवेतेमवरतेते पुरुष
जेतेमरिनेपरलोकनेविषेपरुविष्ठामुतरलिंटनेलाळतेमणेकारिनेपूर्णभरयोएवोजेसमुद्रतेनेविषेपडेछेनेअतिनिंदितएवुंजे
तेपरुआदिकतेनेषायछे ॥३९॥ अनेआलोकनेविषेब्राह्मणादिकपुरुषजेतेगधेडानानेकुतरानाजेवास्वभाववालाछेअ
नेमृगयाकरयानोछेवि...रजेमनेएवाछे ॥ अनेशास्त्रनोमततोएमछेजेश्राद्धादिकपर्वनेविषेपणाहिंसानकरविएवो...शा

स्त्रनोमततेनेनथिजांणतानेंनिरंतरहिंसाकरेछेएवाजेपुरुषतेमनेएजेनिरंतरहिंसातेनासंकोचनेअर्थे शास्त्रेकहिएविती
र्थजेश्राद्धादिकपर्वतेनेविषेजेहिंसातेविनाआडेदिवसेजेमृगयाउंनेमारेछे ॥ नेपछेमरिनेजमपुरिमांगयाएवाजेतेपुरुष
तेमने [illegible]णजमनादुतजेतेनि[illegible]ांणरूपकरिनेबांणेकरिनेविंधेछे४० श्रीगोपिजनवल्लभायनमोनमःश्रीवासुदेवायनमोनमः
अन[illegible]श्रा[illegible]कनेविषे[illegible] पुरुषतोदांभिकथकादंभयज्ञनेविषेपशुनेमारेछेतेपरलोकनेविषेवैशसनामेनरकनेविषेपड्याएवा

येत्वि[illegible]वैदांभिकादंभयज्ञे[illegible]पशू[illegible]तिता[illegible]मुष्मिँलोकेवैशसेनरकेपातितान्निरयपतयोघातयित्वावि
सांति ॥४१॥ यस्त्विहवैसवर्णांभार्यांद्विजोरेतःपातयतिकाममोहितस्तंपापकृतममुत्ररेतःकुल्यायांपा
तयित्वारेतःसंपाययंति ॥४२॥ येत्विहवैदस्यवोग्निदागरदाग्रामान्सार्थान्वाविलुंपंतिराजानोराजभ
टा[illegible]ंश्चापि[illegible]परेत्ययमदूतावज्रदंष्ट्राःश्वानःसप्तशतानिविंशतिश्चसरभसंखादंति ॥४३॥

जेतेपुरुषतेमनेजमनादुतजेतेपिडिनेमारेछे ॥४१॥ अनेआलोकनेविषेतो त्रणवर्णनोपुरुषजेतकांममोहितथकोपो
[illegible]र्णानजेस्त्रीतेनेविषेवीर्यपातनेकरेछेतेपापनोकरनारोजेतेपुरुषतेनेपरलोकनेविषेजमनादुतजेतेवीर्यनिनादिनोवि
षेपाडिनेवीर्यनेपावेछे ॥ ४२ ॥ अनेआलोकनेविषेजेपुरुषतोचोरिनाकरनाराछेनेअग्निनादेनाराछेकेतांआग्यमुकिने ॥१३८॥
[illegible]रनादेनाराछेनेगांमनालुटनाराछेनेसार्थनालुटनाराछेअथवाएवाकुकर्मनाकरनाराराजाहोयत

थारा ा नाच्चाकरहोयतेएसर्वेजेतेमरिनेजमपुरिमांजायछेतारेतेमनेसर्वेनेवज्रसराखिछेडाढ्योजेमानिएवाजेजमनादूत
सातसोनेबिसकुतरातेजेतेसंभ्रमेसाहिततत्कालचुथिनांखिनेखाइजायछे ॥४३॥ अनेआलोकनेविषेजेपुरुषतोसाख्य
नेविषे असत्यबोले अथवा व्यनुंजेलेणदेणतेनेविषेकोइकप्रकारेअसत्यबोलेछे अथवादाननेविषेअसत्यबोलेछेतेपुरुष
जेतेमरिनेपरलोकमांगयोथकोनाथिआलंबनजेनेविषेएवोजेआविचिमांननामेनरकतेनोविषेहेठुंछेमाथुंजेनुंनेउचाछेपग

यस्त्विह वा अनृतं वदति साक्ष्ये द्रव्यविनिमये दाने वा कथंचित्स वै प्रेत्य नरकेऽवीचिमत्यधःशिरा निरवका
शे योजनशतोच्छ्रायाद्गिरिमूर्ध्नः संपात्यते ॥४४॥ यत्र जलमिव स्थलमश्मपृष्ठमवभासते तदवीचिमत्तिल
शो विशीर्यमाणशरीरो न म्रियमाणः पुनरारोपितो निपतति ॥४५॥ यस्त्विह वै विप्रो राजन्यो वैश्यो वा सो
मपीथस्तत्कलत्रं वा सुरां व्रतस्थोऽपि वा पिबति प्रमादतस्तेषां निरयभीतानामुरसि पदाक्रम्यास्ये वह्निना
द्रवमाणं कार्ष्णायसं निषिंचंति ॥४६॥

जेना लावायको जमनादूततेमणेसोजोजनउंचुंजेपर्वत नुंमस्तकतेथकि वारंवारपडेछे ॥४४॥ अनेजेअविचिनामेनरकने
विषे कंकरसपाषाणरूपस्थलजेते रंगाविनानाजलनिपेठेभासेछेतेकारणपणामाटेतेनेआविचिनामेनरककहेछेतेनेविषे
पर्वतनामस्तकथकिपड्योएवोनेतलतलजेम डाकटकाथैनेवेराइगयुंछे शरिरतेजेनुंएवोनेमरिनथिजातोएवोजेतेअस
त्य बोलनारापुरुषतेजेतेवलितेपर्वतनामस्तकउपरच्यआरोपणकर्योथकोतेनरकनोविषेहेठोपडेछे ॥४५॥ अनेआलो

कनेविषेजेते ब्राह्मणअथवाब्राह्मणानिस्त्रीतेजेतेप्रमादेकरिनेसुरानुंपांनकरेछेअथवाब्राह्मणविनाजेअन्यवर्णतेजेते व्रत
नेविषेरह्योथकोपणजोसुरानुंपांनकरेछेतथाक्षात्रिनेवैश्यतेपणप्रमादेकरिनेसोमवल्लिनुंपांनकरेछेतेपापेकरिने जमनादू
ततेमणेनरकप्रत्येपमाड्याएवाजेतेब्राह्मणादिकतेमनिछातिउपरत्यपगदेइनेजमनादूतजेतेतेमनामुखनेविषेअग्नियेक
रिनेद्रवतोएवोजेलोढानोरसतेनेसिंचेछे॥४६॥अनेआलोकनेविषेजेपुरुषतोपोतेअधमछेतोपणपोतानिसंभावनाजेहुं

अथ चयस्त्विहवाआत्मसंभावनेनस्वयमधमोजन्मतपोविद्याचारवर्णाश्रमवतोवरीयसोनवहुमन्येतस
मृतकएवमृत्वाक्षारकर्द्दमेनिरयेवांक्शिरानिपतितोदुरंतायातनात्यश्नुते ॥४७॥ येत्विहवैपुरुषाःपुरुषमे
धेनय जंतेयाश्चस्त्रियोनृपशून्खादंतितांश्चताश्चतेयशवईहानिहतांयमसदनेयातयंतोरक्षोगणाःसौनिकाइ
वस्वधितिनावदार्य्यासृक्पिबंतिनृत्यंतिगायंतिचहृष्यमाणायथेहपुरुषादाः ॥४८॥

थिबिजोकोणमोटोछेएविरित्यनोअभिमांनतेणेकरिनेजन्मतपविद्याआचारवर्णनेआश्रमतेमणेजुक्तजेमोटापुरुपतेमने
बहुमांननथिआपतोतेजीवतोथकोजमुवाजेवोजेतेपुरुषतेजेतेमारिनेक्षारकर्दमनामेजेनरकतेनेविषेहेठुंमाथुंनेउंचापग
एरिते पडयोथकोनाथिअंतजेमनोएविजेजातनाउंतेमनेभोगवेछे ॥ ४७॥ अनेआलोकनेविपेजेपुरुपतोमनुष्यनिहिं
सायेकरिनेभैरवनेकालिआदिकजेतामासिदेवतेमने यजेछेअनेजेस्त्रीयुंजेतेतमनुष्यरूपजेपशुतेमनेखायछेतेजपुरुषने ॥१३९॥

तेस्त्रीयुंतेमनेआलोकमांमारयाहताजेतेमनुपपशुतेजेतेजमपुरिनेविषेराक्षसनागणथइनेजातनानेदेताथकाषाटाकिनि
पेठेपोतानिछरियेकरिनेचीरिनेतेपुरुषनेस्त्रीयुंनारुधिरनेपिवेछेनेहर्षनेपाम्याथकानृत्यनेकरेछेनेगांननेकरेछेजेमआलो
कनेविषेम. ७र नाखानाराजेतेस्त्रीयुंनेपुरुषतेजेतेपूर्वेराजिथकानृत्यनेकरताहवानेगांननेकरताहवातेम ४८ अनेआलो
कनेविषेजेपुरुषतोअपराधेरहितएवानेवननेविषेअथवाग्रामनेविषे पोतानेसमिपेआव्याएवानेजीववानेईछताएवाजे

येत्विहवाअनागसोऽरण्येग्रामेवावैश्रंभिकैरुपसृतानुपविश्रंभय्यजिजीविषून्शूलसूत्रादिषूपप्रोतान्क्री
डनकतयायातयंतितेऽपिचप्रेत्ययमयातनासुशूलादिषुप्रोतात्मानःक्षुत्तृड्भ्यांवाऽभिहताःकंकवटादि
भिः तरस्ततस्तिग्मतुंडैराहन्यमानाआत्मशमलंस्मरंति ॥४९॥ येत्विहवैभूतान्युद्वेजयंतिनराउल्बण
स्वभावायथादंदशूकास्तेऽपिप्रेत्यनरकेदंदशुकाख्येनिपतंति ॥५०॥

जीवते ः नेविश्वासनाजेउपायतेमणेकरिनेविश्वासकराविनेअनेमूलनेत्रसूलादिकतेमनेविषेपरोविनेक्रिडायेकरिनेमारे
छेअथवामरावेछेतेपुरुषजेतेमरिनेजमपुरिमांशुलादिकरूपजेजमजातनाउंतेमनेविषेपरोव्याछेदेहजेमनाएवाथकाअ
नेक्षुधानेतृषायेकरिनेअतिहणाणाथकाअनेतिखिछेचांचुंजेमानिएवाजेकंकनेवटादिकपक्षितेमणेअतिशेहण्याथकापो
तानुंजेपापतेनेसंभारेछे ॥४९॥ अनेआलोकनेविषेजेपुरुषतोसर्पनिपेठेतिखाछेस्वभावजेमनाएवाथकाजीवुंनेउद्वेग

माडेछेतेपुरुषजेतेपणमरिनेदंदशुकनामेजेनरकतेनेविषेपडेछे ॥५०॥ अनेहेराजन्परिक्षित्जेदंदशुकनरकनेविषे
पंचमुखवालातथासातमुखवालाजेदंदशुककेतांआतिशेकरडकणाजनावरतेजेतेतेउग्रस्वभाववालापुरुषनेपांमिनेतेम
नेगलिजायछेजेमसर्पजेतेउंदरनेपांमिनेतेमनेगलिजायछेतेम ॥५१॥ अनेआलोकनेविषेजेपुरुषतोअंधारायेजुक्तजे
खाडोतथाकोठलोतथागुफाइत्यादिकजेस्थानकतेमनोविषेतेजीवुंनेरुंधेछेतेपुरुषनेपरलोकमांतेवाजस्थलनेविषेप्रवेशक

यत्रनृपदंदशुकाःपंचमुखाःसप्तमुखाउपसृत्यग्रसंतियथाबिलेशयान् ॥५१॥ येत्विहवाअंधावटकुसूल
गुहादिषुभूतानिनिरुंधंतितथाऽमुत्रतेष्वेवोपवेश्यसगरेणवन्हिनाधूमेननिरुंधंति ॥५२॥ यस्त्विहवाअ
तिथीनभ्यागतान्वागृहपतिरसकृदुपगतमन्युर्दिधक्षुरिवपापेनचक्षुषानिरीक्षतेतस्यवाऽपिनिरयेपापदृ
ष्टेराक्षिणीवज्रतुंडागृध्राःकंककाकवटादयःप्रसह्योरुबलादुत्पाटयंति ॥५३॥

रावीनेझेरेसाहितजेआग्निनोधुमाडोतेणेकारिनेरुंधेछे ॥ ५२॥ अनेआलोकनेविषेजेपुरुषतोपोतेगृहस्थछेनेपोतानेघेर
आव्याजे आतिथिने अभ्यागत तेमनेवारंवार उत्पन्नथयोछे क्रोधजेने एवोथको नेजांणेबालिनांखशेनेशुं एवो
थकोपापरूप दृष्टियेकरिने जुवेछे तेपापरूपछे दृष्टिजेनि एवोजेतेपुरुष तेनांजेनेत्र तेने नरकनेविषे वज्रजेविछे
चांचजेमनि एवाजेगृध्रकंककाक नेवटादिकपक्षि तेजेतेबलात्कारेझालिने घणाकवलथकि उखाडिलेछे ॥ ५३ ॥

अनेआलोकनेविषेजेपुरुषतोधननागर्वेजुक्तछेनेहुंजश्रेष्ठछूंएवाअभिमांनवालोछेनेवांकुछे जोववुजनुएनाछेनरषकाइक
धननेचोरिजायनाहिस्वेरित्येसर्वथकिआशंकानेपांमतोएवोछेअनेधननानाशानिचिंतायेकरिनेअतिशे सुकाईजातुछे
हृदयनेमुखतेजेनुंएवोछेअनेसुखनेनपांमतोएवोछेनेजक्षानिपेठेधनानिरक्षानेकरेछेएवोजेपुरुषतेजेतेधननेउपजाववुं वृ

यास्त्वह ॥ आढ्याभिमतिरहंकृतिस्तिर्य्यक्प्रेक्षणःसर्वतोभिविशंकीह्यर्थविनाशचिंतयापरिशुश्यमाणह
दयवदनोनिर्व्रतिमनवगतोग्रहइवार्थमाभिरक्षति ॥ सचापिप्रेत्पतदुत्यादनोत्कर्षणसंरक्षणशमलग्रहः
सूचीमुखेनरकेनिपतति ॥५४॥यत्रहवित्तग्रहंपापंपुरुषंधर्मराजपुरुषावायकाइवसर्वतोगेषुसूत्रैःपरिवयंति
॥५५॥ एवंविधानरकायमालयेसंतिशतशःसहस्रशः ॥५६॥ तेषुसर्वेषुचसर्वएवाधर्मवार्तिनोयेकेचिदिहो
हिताअनुदिताश्चावनिपतेपर्यायेणविशंतितथैवधर्मानुवर्त्तिनइतरत्र ॥५७॥

द्विपमाडवुंनेरक्षणकरवुंतेमणेकरिनेपापनेग्रहणकरतोथकोमारिनेसुचिमुखनामेजेनरकतेनेविषेपडेछे ॥५४॥ अनेजे
सुचिमुखनरकनेविषेवितनासंग्रहनोकरनारोएवोजेतेपापिपुरुषतेनेधर्मराजानादूतजेतेदरजिनिपेठेसर्वअंगनेविषेसुत्रे
करिनेसीवेछे ॥५५॥ हेराजनूएप्रकारनाजेनरकतेजेतेजमपुरिनेविषेसोएसोनेहजारोहजारछे ॥५६॥ हेप्रथविनाप
तिएवाराजापरिक्षित्तेजेसर्वेनरकतेमनोविषेअधर्मनाकरनाराजेपुरुषतेकेटलाकआहियांकह्याछेनेकेटलाकनाथिकह्याते

सर्वेजेतेअनुक्रमेकरिनेप्रवेशकरेछे ॥ अनेतेमजधर्मनाकरनाराजेपुरुपतेसर्वेजेतेअनुक्रमेकरिनेस्वर्गादिकलोकनेवि
षेप्रवेशकरेछे ॥५७॥ अनेतेपुरुषजेतेआमृत्यलोकनेविपेतोवलिजन्मपांमवानेअर्थेतेनरकनेविषेनेस्वर्गनेविपेदुःखसु
खभोगविरह्याकेडेबाकिरह्यांजेपापनेपुन्यतेणेकरिनेप्रवेशकरेछे ॥५८॥ अनेहेराजन्निवृतिलक्षणएवोजेमार्गतेजे
तेआपंचमस्कंधनेविषेप्रथमजऋषभदेवनेजडभरतनेआख्यानेकरिनेमेंतेणेतुंनेकह्योछे ॥ ५९ ॥ अनेआंडकौशजेब्र

इहतुपुनर्भवेतउभयशेषाभ्यांनिविशंति ॥५८॥ निवृत्तिलक्षणमार्गआदावेव[illegible]ख्यातः ॥५९॥ एतावा
नेवांडकोशोयश्चतुर्दशधापुराणेषुविकल्पितउद्गीयते ॥६०॥ यतद्भगवतोनारायणस्यसाक्षान्महापुरुष
स्यस्थविष्टंरूपमात्ममायागुणमयमनुवर्णितमादृतःपठतिशृणोतिश्रावयतिसउपगेयंभगवतःपरमात्म
नोऽग्राह्यमपिश्रद्धाभक्तिविशुद्धबुद्धिर्वेद ॥ ६१ ॥

[illegible]ाडतेजेतेएटलोजछेजेचौदप्र[illegible]थकोसर्वपुराणनेविषेकेवायछे६० अनेसाक्षात्नारायणनेमहापुरुषएवाजेभग
वानवासुदेवते[illegible] जेपोतानिमायानार[illegible]त्वादिकगुणतेमयएवुंजेस्थूलरूपतेजेतेवर्णनकरयुंतेनेजेपुरुपजेतेआदरेजुक्तथको
भणे[illegible]लेछेनेसंभलावेछेतेपुरुषजेतेश्रद्धानेभक्तितेणेकरिनेअतिशेशुद्धथैछेबुद्धिजेनिएवोथकोपरमात्माएवाजेभग
वानवासुदेवते[illegible]उपनिषदेप्रतिपादनकरयुंएवुंजेसूक्ष्मरूपतेजेतेअग्राह्यछेकेतांग्रहणकरयामांनआवेएवुंछेतोपणतेने जा